

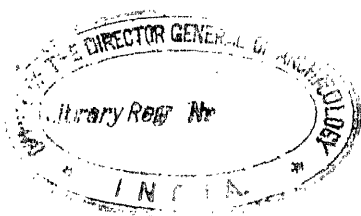
GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 13470

CALL No. ~~910/1 St~~ 910.1/St

D.G.A. 79

NOT TO BE RETURNED

STRABONIS GEOGRAPHICA

RECOGNOVIT

Vol. I

AUGUSTUS MEINEKE

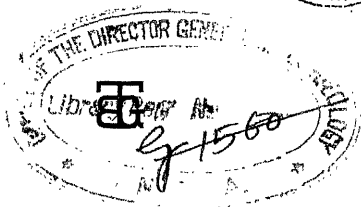
13470

VOLUMEN PRIMUM

EDITIO STEREOTYPA

710.1
Str

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MCMIII

1903

**CENTRAL TECHNICAL
LIBRARY, NEW DELHI**

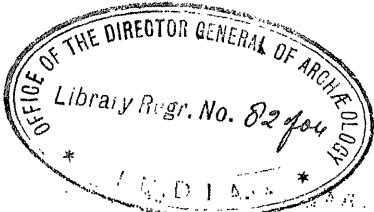
Acc. No 13470

Date 14.7.61

Call No. 918.1

862

(1)

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare voluerim, indicavi in sequentibus nostrae lectionis a contextu Krameriano discrepantias, hac tamen lege servata, ut quae Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verborum ordinem inferre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramero ipso indicatos. Fontes et causas mutationum a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsis diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quaeque auctore immutata sint intelleget; hoc loco receptae lectionis auctores commemoravi nullos, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere novissimis demum temporibus tentata esset, a Kramero non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubicunque fieri potuit presse secutus sum; at cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refungenda scriptoris oratione paulo plus libertatis mihi concessum putavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quae praeterea lectorem scire interest haec sunt. Interpolatorum emblemata sive a Kramero indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidem supplementis omissis, in inferiorem marginem reieci; uncis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me parcius usum esse quam volebam; in orationis distinctione et verborum *τωνώσε* quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exteriori margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casaubonianae.

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramero deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimi scriptoris viam praeclaro exemplo muniisse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

[Γεωγραφικῶν] Ita consentiens cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφούμενα appellant Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942. Harpocratio v. Λέχαιον et Λευκάς. 1, 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτικάς Spengel 2, 16. inter ἄστροα et καὶ τοὺς add. versus Homeri, a nobis in marginem reiectos 28. πέλει [ἀνθρώποισιν] οὐ νικητός ib. πολὺς [οὔτε ποτ' ὄμβρος·] ἀλλ' 20. λιγυπνεύοντας 3, 7. Αἰθίοπας 29. ἐσπέρας 4, 12. προσβορέους 26. λέγοντι 6, 25. διακρατήσαντας] Fort. διακριβώσαντας vel διασαφήσαντας 7, 5. Τρωάδος et sic semper ib. ἡϊῶν et sic semper ib. † ἀπασῶν 8, 17. αὐτὴν om. 24. ἡ 25. οὗτος δὲ ib. φησιν. Ἀπαντές [τε, ὅσοι] Corr. Spengel 9, 28. μηθὲν 10, 28. ἐν δὲ 11, 4. τὰς πολιτικάς] καὶ τὰς ἡγεμονικάς add. Spengel ib. καὶ ἡ δάλαττα 27. οὐδ' οὐχ Spengel 28. καὶ προσήκει 12, 22—24 πλήρης—στρατείας] Haec fortasse delenda sunt 13, 7 τὰς χρείας· ἐτι δὲ καὶ 14, 19. ἐπὶ 20. ἐπισημηνύμενον 28. ἐξηκμένοις] Imo ἐξηκμένοις 16, 6. πῶς 7. ἐνταῦθα; 13—17. οὕτως—προσῆκε post λόγων 20 30. αὐτὴ 17, 5. γε 22. καθάπερ—στρατείας] συνίβη post καθάπερ excidisse suspicatur Groskurdus, quod non sufficit 26. μέχρις 18, 15. Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδώνιον καὶ Ἰππαρχον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. οὐχ 25. καὶ ante κατ' add. 27. μᾶλλον προσιτέον] Spengel μᾶλλον πειστέον (m. s. A πιστέον) vel μάλιστα προσεκτέον 30. ἀνθινά 20, 24. προσεξεργάζεται] προσπεριεργάζεται Toupinus ad Long. 3, 3. γε] Malim δὲ 21, 12 post ἔγνω add. quae in margine posui praecedente Spengelio 22, 5. πρότερον] Correxuit Spengel 7. λόγων; 9. ὥς ἡ 23, 5. † τοῦτο 6. ἦν ἡ ὥδῃ λόγος 9. ὥδῃς [ἦν], τὸ αἰεῖν *αὐτοῖς* τὸ αὐτὸ Spengel ὥδῃς ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις, τὸ αἰεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν 28. ἀνθρωπος 24, 26. τε 28. προκαλέσασθαι 26, 21. σημεία post τινα 23. 24. *τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεία* 27, 17. ἐνδεδωκεν] Malim παραδédωκεν 23. τις om. 28, 27. Κύμαιον ib. οὐδέ 30. Σύρρεντον 29, 4. οὐτ' 30, 6. γλῶτταν 7. τρόπου] τύπου Kramerus in Addendis 9. καὶ pro κακ, quod reponendum

esse vidit Spengel 14. *Αἶολον* et sic semper 17. *καθάπερ*] *Fort.*
καὶ praemittendum 32, 6. *καὶ*] *An ὥς?* 33, 24. *δηλοῦνται*
27. *post ὁρθῶς quae in marginem reieci* 29. *Δικαιοσχία* et *ila*
constanter ib. Οὐεσσονίῳ 35, 1. *Εὐρυπιδούς* 38, 22. *τοῦ*
λίαν ἢ γνώριμα ὄντα φαίη δόξειν ἄξια 39, 13. 14. *Αἰθίοπας*
42, 14. *ἀτοπιῶν* 28. *Αἰθίοπας* 30. *δὲ* 43, 18. *ἐπὶ* 22.
φαεννάς 44, 10. *δέξει*] *Imo δεξι* 48, 7. *ἀγνοίας χάριν* *σημείον*
γὰρ δῆπον· οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ 50, 1. *μὴ om.* *ib. τὴν ἔξω θά-*
λασσαν 2. *ἐντὸς* 15. *λιγυπνεύοντας* 51, 1. [*οἶδε μὲν*] *post*
νῦν 52, 28. *εὐτυχίας* [*καὶ*] *ante εὐτεχνίας add. Corr. Spengel*
54, 7. *Ἀρμενίου* *καὶ*] *Haec recte deleri voluerunt Coraes et Krame-*
rus 55, 18. *οὐθ'* 57, 2. 3. *καὶ ὁ ποιητῆς — τετραχθὰ*] *Fort.*
delenda 58, 24. *καὶ* [*τὴν Ἀλκυστιν*] *τὴν* 25. *ἀρίστην*] *καλλι-*
στην Spengel 28. *μὲν post τῶν add.* 32. *ἀρχῆς*] *ἦν add. Spen-*
gel sic totum locum constituens: ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν,
ἔχει πιδανόν τι τοῦ Πελίου στείλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος . . . καθάπερ
καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ ἐστὶν ἐκ τῆς Ὀμήρου φωνῆς, ἐκ
τῶν ἐτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων 59, 11. *καὶ ante*
δικαίαν 18. *ταύτη?* 25. *λέγων*] *Addendum fortasse ἐν ἐλεγείᾳ*
ἣς ἀρχή 27. *Ἰλλυρικοῖο* 28. *ὄφις pro τάφιον* 29. *τὸ μὲν*
Φυγάδων 60, 2. 3. *τὰ δὲ* *ib. οὐκ ἀπιθάνως*] *Fort. εὐπιθάνως.*
Spengel οὔτε πιδανῶς οὐδ'] *οὔτ'* Spengel 8. *Αἶην pro Αἴαν*
29. *χαλεπηρὲς*] *Typothetae error pro χαλεπῆρες* 61, 9. *Βεργαῖον*
ἢ τὸν Μεσσηνιον Εὐήμερον 64, 13. *λιμνοθάλασσαν* 65, 26.
αἰγιαλοῖς om. *Fortasse sufficiebat addere τοῖς cf. 17 p. 809* 66, 9.
τὸ om. 68, 3. *δεῖ om.* 14. *οὔτε pro τὸ* 69, 1. 2. *εὐρο-*
δίνης 13. *δηλοῖ* 17. *ὁ om.* *ib. ἡ ἐπιφερόμενον* [*δ'*] *ἔχει*
23. *post αὐτῇ quae in margine leguntur* 27. *ἡ τ'* 29. *† εἰς γῆν*
70, 11. *Σαρδωνίου* 13. *πον χιλίων* 19. *ἀποιδήσεις* 71,
16. *διακόψει* 22. *δὲς τε γὰρ* 32. *τε* 72, 7. *λόγον, κατὰ τὴν*
νῦν ὑπόθεσιν τοσούτον 8. *οὐδὲ* 15. ** γὰρ ** *ante ἂν* 73, 8.
ἐστὶν *Pro puncto pone comma* 9. *σύνεγγυς*] *Corr. Spengel* 74,
31. *οὐδ'* 75, 5. *Ἰστρον*] *Scripti Ἰστρον. sed fort. deleudum Ἰστρον,*
ante ἀν λαβεῖν transponendum 22. *τέσσαρας* 25. *καὶ add. ante*
συντιθεμένην 76, 18. *ἐκθλιπν* 23. *lacunae signa om.* 77,
25. *εὐᾶδες add. ante ἐκλάμπον* 78, 7. *Ἡσίοδος* 79, 10. *ἀνα-*
στραφῆναι 15. *Σκάρφην* 80, 16. *εἰσιν* 23. *ἡ ἐκείνων τι*
ἔθνος] *Haec ante Τεῖρας transponi voluit Franckius de Callino p. 110*
83, 17. *Πυθίας om.* *Add. Spengel* 23. *εὐροι* 32. *τῶν ἄλλων*
84, 1. *τὸ om.* 26. ** φησι ** *ante προσάρχτια* 30. 31. *τὸ πλέον*
ἢ ἡμῖον τοῦ μήκους τὸ πλάτος εἶναι] *v. Bernhardt Erat. p. 64* 86,
21. *μέρη add. ante τρία* 87, 8. *δέ ἐστι* 10. *καὶ ἑάσας δὲ* 24.
Ἀριανούς] *Fort. Ἀρμενίου* 89, 1. 2. *τοιαύτην* 31. *οὔτε* 90,
4. *γε* 6. *τοὺς om.* 7. *ἐπιμαρτυροῦντας* 93, 5. *ὁ αὐτὸς*
10. *εὐλογεῖτο* 12. *μέχρις* 23. *ὑστερον* 95, 4. *χελῶνια*] *Ma-*

ἴμιν ἡλωνηῖα 17. προσβόρων 96, 26. tolle distinctionem post
 ἄμπελος 27. ἐπιθαλατταίοις 97, 8. Στράτιος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δέ γε ὁ 99, 4. ἐννακισχιλίου 5. καὶ add. ante
 κατὰ 7. † νοτιώτερα 24. καὶ om. 100, 18. ὅσων 24.
 ἀπὸ 101, 7. τῶν om. 20. οἴονται et πιστεύοντες 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἡϊόνες ποιούσῃ 18. ὁλοσχερέστερον] Ma-
 lim ὁλοσχερέστεραν 104, 11. ἃ add. ante φησιν 12. συνάγειν
 13. ὧν om. 107, 17. οὐδὲ 109, 32. ὀρθώσει 110, 1. ση-
 μειώδει ib. post σημειώδῃ add. quae in marg. leguntur 3. ποιῇ-
 σαι 17. δὲ post τὴν addit Kramerus in Corrigendis 23. *ἔθνος*
 ante ἐνός 29. οὐπω] Correxil Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μὲν. Malim μὲν τῷ 18. ἦμιστά ἄν] Libri ἦμιστά δ' ἄν. Malim igitur
 ἦμιστά γ' ἄν 113, 22. γε 25. αἱ διαβόρειοι 114, 1. ἐν-
 νακισχιλίων 15. ἐννακισίους 116, 13. εἶναι om. 16. τὸ
 om. 117, 9. διςχιλίου 11. παρατίθεμεν 28. Θαψάκον
 29. Πηλουσίον 120. "engel μικρῷ πλείοσιν. Si
 quid mutandum, mali 31. καὶ τοῦ Κασπίου,
 πολὺν ἐλάττους [δ'] cum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θαψάκον om. Supplevit Spengel 123, 11. τρις-
 χιλίοις 124, 17. † ἡπειρώτιν ib. πάλιν pro παραλίαν 125,
 23. οἰκήσιμον] Scribendum οὐκ οἰκήσιμον, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἐξῆς, μέγχι τοῦ ἰσημερινοῦ λέγα, δεικνύται 127, 11. τού-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἑτεροσίοις om. 23. *ἡμισυ-
 σταλεῖς 129, 1. ὁμοιοειδῶν] Malim ὁμοειδῶν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γέλωνι] Malim Γέλωνα 17. καὶ fort. delendum 20.
 lacunae signa om. γενέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀκρό-
 πρῶρον et sic etiam in sqq. 22. ἐς 26. πρόρῳς 132, 1.
 Δικαιαρχίαν 5. 6. [οἷς] ἐμβιβάζονται μουσικά 16. ἀπογέγρα-
 πται ib. τε post ὅτι add. 31. στρόγγυλον 133, 7. τῆσδε pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολομένους 135, 1. φιλέδημον] Fort. φιλεί-
 δημον 31. κατὰ ληστείαν om. ib. οὐ om. 32. οὐκ ante
 ἀθρόαν add. 136, 15. ἐπίπτωσιν ib. τε 31. † καὶ pro
 Κράτῃα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδάνιον 140, 22. δυσμικώτερα 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δὲ om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἡ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐταῖς 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλου Spengel, et ita etiam 23 et 27 150, 12. δὲ]
 Corr. Spengel 30. μείονρον et sic ubique 151, 2. 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οἰκημάτων.
 157, 7. οὐς ἔτυχε τόπους post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 "Ἰβήρας] An Καβείρους? 160, 1. post ὀρεῖσθαι lacuna 161, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανιστέον, [ἡ] πολὺ μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδάνιον 25 et 26. Πανδαταρία 30. αἶ τε Γυμνήσαι
 31. οὐδὲ πρὸ 166, 27. καὶ Κύπρον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἑσοχὰς 16. 17. Θράκιον Βόσπορον asteriscis incl. 169, 30. Σιδη-

νήν ib. . . . . τρισχιλίων add. που 171, 24. πλευ-
 ρόν [ἐφ' ὧν]. . . . . [Ἰνερήν] Fortasse πλευρόν τὸ πρὸς τῇ
 καλουμένῃ . . . . . sine asterico. Fort. λοιπὴ 174, 26.
 † *Λυκάονες* 175, 1. † *νοτιωτάτῃ* 177, 32. τὰ om. 178, 6. καὶ
 addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῇ τε] τε delendum vide-
 tur 180, 4. † ἐπὶ τὰ pro τρία 11. *Βαβυλώνος* 14. *Σιδόνα* 181,
 7. 8. *Λυσιμαχίας* 182, 26. ὅμως δὲ] Ἀν ὅμως γα? 184, 9. πρόσβο-
 ρος 185, 24. οὐτ' ἄλλον 27. ψευδοποιησάμενων 31. ἐπιβάλ-
 λειν] Malim ἐπιβαίνειν 186, 5. διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν]
 Haec fort. delenda 18. δι' αὐλῶν 187, 6. εἰς τὴν ἐσπέραν] Fort.
 add. οὐεῖς cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. *Ἡρακλείαν* 22.
Μενλαρία 32. οὐδὲν 190, 28. *Μοῦνδα* et sic semper 29.
Ἀλγونا] Volebam *Ἑσγونا* vel *Ἑσκονα* cum Casaubono 191, 1. ἐς
 6. † *Μιλήτω* 192, 1. τούτου 12. *νανηληριῶν* 193, 14.
ταῖς νανηληριαῖς κατακομιζομέναις 15. *ἀνακομιζομέναις* 194,
 4. *διειργόμενας ὑπὸ* 5. *πλωτοῦς*] *Libri πλωτόν*. Fortasse igitur καὶ
πλωτόν [τὸ πεδίον] 9. τόν τε om. 29. γῆς] Fort. delendum
 195, 1. *Κοραξίων* 5. *Ἀφθονία*] Scripsi *εὐπορία*. possis etiam *εὐ-*
θηνία, nisi praestat cum Epit. 9. *σχεδόν*] Addendum *τι* 17. *πα-*
ρίαισιν 26. *Δικαιαρχίαν* 196, 22. ἐκ ante θάμνον add. 25.
 ἢ δ' ἐντὸς] Malim ἐν τῇ δ' ἐντὸς 27. ἐκπέμπειν 30. *πλεῖον*
 31. *παρὰ*] Fort. ὥσπερ 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim ἀπ' αὐτῆς 10.
 τε 13. οὐ τε 25. 26. *Γαλάται* † τὰ] Correxuit Kramerus in notis,
 nisi quod κάλλιστα praetulit 26. 27. τὰ τε om. 28. *πλεῖον*
 198, 31. *λόγῳ*] Fort. *πλούτῳ* 199, 2. 3. *προσδοκῶντας* 7. 8.
κοχλίας. τὸν δόλον] Fort. *κοχλίας τὸν θολόν* 8. *τούτοις που καὶ*]
 Codd. fere *τούτοις ποτὲ καί*. Fort. *τούτοις τὸ τέ[λος] καὶ* 11. *λυσι-*
τελῇ 13. *τοῖς δὲ ἀργυρεύουσι τῶν ἰδιωτῶν* 21. *ἀργυρίῳ* ib.
χρυσίῳ 22. *ἀργυρομιγῆς* 24. ἐπὶ pro εἰς 200, 6 et 11. *μο-*
λύβδον 8. οὐτε δὴ ἐνταῦθα 9. *μετέστασαν* 14. *ἄποθεν*
 18. *ἐννακοσίους* 201, 9. δι' *ἀλαξουσίαν* add. post *πιστεύσας* 18.
δῆλον add. post *πλησιάζον* 202, 16. καὶ] Recte omittit A 29.
καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post *τρέπεσθαι* 203, 5. καὶ † *Ὀδυσσεως* add.
 post *Μενελάου* 15. *λιγυπνεύοντας* 19. *φραμεν* 26. *στρατεῖαν*
 add. post *ὡσαύτως* 25. *χρύσεια* 27. *ἄποθεν* 30. καὶ] Adden-
 dum γὰρ cum Corae, vel scribendum ὡς 204, 3. *μέχρις* 9. *ὀνο-*
μασθῆναι] Fortasse *νομισθῆναι* 14. post *Ἀργανθώνιον* add. quae nos
 in marginem reiecit 17. [ἦ] ὡς εἰρηκε 25. *Παξάνγουςτα* 26.
Ἀγγούστα 27. *Καισαράγγουςτα* 205, 2. *τογάτοι* 8. *ἐμβολαὶ*
 12. post *λακκαῖα* add. ὕδατα. 15. *γένωνται* 20. *εὐαλδὲς*
 29. *πλευροῖς*] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura *πλί-*
θροις 30. *Ὀλυσίπ[ῶνα]* ὡς ἂν ἔχοι 31. 32. ὥστε καὶ] Malim
 ὥστ' εἰσὶν 206, 7. ὁρῶν 9. τε 11. *Ἀκοντίαν* 14. *αὐτοῖ]*
 Malim οὐτοῖ 26. *τοῖς νῦν* 207, 6. καὶ τὴν *Μαυρουσίαν* add.
 post *παράλιαν* 8. *ἄκρας* 9. 10. *ἀνταποδιδούσας* *τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάναντία γὰρ θινώδεις 28. καὶ add. ante αὐτὸν 208, 7. καὶ om. Fortasse tamen praestat παροικουσί δ' αὐτοῖς Κελτικοί 14. ἀγορευθῆναι 209, 15. καθαρῶς 29. post ἑλληνικῶς add. quae in margine leguntur 210, 1. διακροβολισμῶ 5. γενόμενον 10. 11. ξυλίνοις—Κελτοὶ post στιβαδοκοιτουσί 16 10. ξυλίνοις] Libri κηρίνοις. Fort. χηλίνοις 14. ἀνδράσι προσαντιλαμβανόμεναι 16. ἀνδριναῖς 18. βαθεῖ 20. ἢ τῶν πόλεων post ὅρων 27. ὥσπερ] Recte Coraes ἀνπερ 28. λέγω] Recte δὲ addit Coraes 211, 12. τοιαύτης δ' οὐσης] Fortasse τοιούτοις δ' οὐσί 13. ὁρῶν] Malim αἰρῶν 20. πλὴν Τουῖσι 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ὠψικέλαν 9. Ὀκέλα 27. πολυμαθία 214, 6. ἐμοί γε 10. προσβόρων 18. δὲ 215, 6. ἐρυννότητι καὶ κατεσκευασμένῃ] Malim κατεσκευασμένη 10. μείζον 17. ἔλαττον om. 18. [ἤ-τον] ante ἢ 19. εἰσὶν 20. ἀποθεν 25. καὶ om. 30. Σκομβουαρίαν 216, 29. τετρακισχιλίους 32. Ῥοδόπη 217, 1. κτίσμα post τινὲς δὲ 9. διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρισμένον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεττέρων 218, 15. εἰς add. ante τὸν ib. Μούνθαν 19. μέχρις 219, 1. Καισαραυγούστα 8. ἀποθεν 9. 10. Καλάγουρι 12. καὶ [περὶ] Ἰλέρθαν 22. Ἀκουιτανίας 220, 4. Τπερβάλλοντι 5. τοι om. 16. Βαρδυταῖς 17. Βαρδύλους 30. διεκαρτέρησαν 222, 10. πληθύνουσι· ὅρνεις δὲ 16. καθμίαν 17. ἐν add. ante Ἰβηρίᾳ 18. μὴ add. ante μελαίνας 26. om. lacunae signa 27. προσβόρος 223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. θύειν om. 29. πολλὰ καὶ] Fort. πολλὰ καὶ [ἄλλα] 224, 8. τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Haec recte delere videtur Groskurdus 11. †αὐταὶ 225, 1. ἐπαιώνιζον 5. καὶ om. 7. γυναικοκρασίαν 9. εἶναι om. 21. οἱ λίστατοι πάντων γηγόνασιν add. post Ἑλλήνων 226, 6. ἔλλοι δ' Ἰβηρίαν om. 10. 11. ὁμωνύμως 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om. 32. ὅρη 227, 3. Νοίγα 5. παρόρειον] Malim παρώρειον 6. ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui locum ita scribendum putat: εἰσι δὲ πελάγαι καὶ μᾶλλον αἱ Πιτυοῦσαι πρὸς ἐσπέραν 228, 1. ἐλάσσων 5. †χοιραδῶδεις] Fort. εὐλίμενοι, [οἱ δὲ λιμένες] χοιραδῶδεις κατὰ 12. ἀεὶ ante ἐπιβουλευόμενος add. Bekkerus 17. lacunae signa om. 21. μελαγκραῖνας 231, 1. lacunae signa om. 26. ὅρος ἐκ τῆς] Ita scribendum; ἐκ operarum errore excidit 234, 18. πότιμον om. 19. post ὕδωρ add. πότιμον 236, 30. ἐνιανσίαις 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239, 12. μολύβδου 240, 6. Ἀκυτάνους et hic et in sequentibus 29. τοῦ Κεμμένου] Typothesis error; corrige τῆς Κεμμένης. Fortasse τῆς Κεμμενικῆς 241, 8. Δεῖγηρος et sic semper 19. τῆς Κεμμένης] Typothesis error; corrige τοῦ Κεμμένου 29. ὥσπερ εἴρηται] Haec post οὐσαν transponenda, ut voluit iam Coraes 242, 1. οὐσπερ 26. Οὐάρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἢ add. 24. εἴκοσι ὀκτώ 28. αὐτῇ 245, 9. προσελάβοντο 10.

ἀποθεν 27. Ἀβεντίφ 246, 4. οὐτ' 17. πόλεις asteriscis in-
 clusum ib. μισθούμενοι 247, 14. Ἀρελάτε et sic etiam in sqq.
 27. ὑπὸ 30. δὲ om. 32. Πάραρις 248, 12. ἐνίστανται 16.
 καταθλάσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁμοίως πρὸς om. 28. οὐ καθ'
 ἑαυτοὺς] Haec fortasse delenda 31. ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν] Haec etiam
 perinepta sunt; nec videntur a Strabone scripta esse 249, 6. σ' ὁ
 Ζεὺς 24. 25. ἀπειργάσατο 252, 25. † Δουρίωνα 254, 5.
 ἐμπορεῖω 255, 9. Τεκτοσάγες et hic et in sequentibus 27. οὐτ'
 om. 256, 3. Σκιπίωνος 8. Σκιπίωνα 258, 16. Ἀκουιτα-
 νῶν et sic constanter in seqq. 27. τὰ om. 259, 2. τι om. 32.
 συγκλύδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8.
 ἀνδριάς om. 263, 12. Ἀλπίων et sic constanter 264, 18. Αἰ-
 δοῦοι 265, 20. Μορινοὶ et sic semper 266, 27. Βόιοι] Rectius
 fortasse Βοῖοι vel Βοιοὶ 267, 23. αὐτῶν, ἔκ [τε] τῶν 268, 27.
 χιτώνων] Fort. add. ποδηρῶν 28. μέχρι 29. μακρόμαλλος
 32. ὑποδιφθέρας 270, 9. lacunae signa om. 11. οἱ om. 26.
 πρῶτος] Imo πρῶτος 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξελισσόμε-
 νος 21. τοῦτο 272, 7. φιλόνηκοι 273, 17. τε om. 25.
 ἡθῆ 275, 8. δὲ pro primo τε 24. ἐκτανῶς [ἀν] δόξεις 25.
 lacunae signa om. 28. ἄλλοις 20. γίνεσθαι] Imo γίνεσθαι
 276, 10. Ἀπέννινον] Reliqui hunc tenorem in quo libri consentire vi-
 dentur; sed rectius scribi puto Ἀπεννίνον 21. τοῖς Ἀλπεσι 277,
 1. καὶ pro ἔκ 17. λιγυστινοί] Scripsi λιγυστιννοί, nisi praestat λι-
 γυστινοί τε] Malim δὲ 278, 2. Ἀνενίωνος] Ita praeunte Man-
 nerto Kramerus; nec dubium est quin id verum sit, sed rectius scribitur
 Ἀνενιώνος, ut supra editur 15. φρόβον] Malim φόρον 279, 3.
 ἀποθεν 4. εἶσιν] Libri ἐστίν, quod fortasse revocandum 10.
 πρῶτος 18. Ταυρινοί 20. Ἰδεόννον 281, 6. στερονμέ-
 νους 25. καὶ add. ante τῶν γυμναστικῶν 282, 6. Αὔγουσταν
 283, 20. 21. Ἰσάραν 23. Ἀτησινός 284, 20 et 23. Πάμπορτον
 24. Κορκόρας om. 286, 27. Τίκινον 287, 24. 25. συγγω-
 ρῆσαι — βάσιν om. 290, 25. ἐκποτρόφιον Kramerus in Corrigen-
 dis 291, 9. δ' ὁ Πάδος] Malim δὲ Πάδον, ut coniecit Kramerus;
 nisi aliquid excidit 17. ποτὲ] Malim cum Xylandro πάλιν, commen-
 datum etiam a Kramero 28. Μαντούα 292, 7. Νοβουμκάμουμ
 293, 4. τέτρασιν 5. Ἀλτινον 7. Σπίνα 9. 10. Σπινι-
 τῶν 27. 28. τοῖς — καὶ om. 294, 23. Ἰπποκράτους 295,
 4. 5. παρατυχεῖν 25. τό κεν φυγάδων μ' 29 et 31. Κενομάνοι 30. Σύμβροι 296, 1. 2. Σύμβρους 4.
 ἐγκυκλοῦνται 6. Γαισάται et 7. Γαισατῶν 14. ἐπιδιέβαινον
 23. † οἱ ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἀναρα 12. Τίκινον 16.
 βαρκαθρώδης] Malim χαρκαθρώδης propter sequentia 19. post Κελ-
 τική add. ea quae in marginem reieci 298, 1. 2. διωρυναῖς πλω-
 ταῖς — μέχρι Παρμηστῶν 29. ξύλινοι] Fort. οἱ ξύλινοι 31. εὐώ-
 νητον 299, 2. Σύμβρων 4. 5. γαύσαποι 18 — 21. εὐανδρεῖ

— σύνταξιν om. 27. τῷ 302, 23. ἐπεπόλασεν 303, 20. ἢ
 pro καὶ 304, 11. Κόσσαν 12. lacunae signa om. 12. 13. οὐκ
 ἐν καὶ] Libri οὐκ εἶναι, Kramerus οὐκ ἐν 14. Λούνα 32. πρὸς
 — Λούνα om. 305, 4. Πίσσα 9. Ἀλσαρος 30. βαθεία· λόφος
 306, 7. θάλασσαν 12. νεωσοίκου· διὸ καὶ 16. πρὸς 21.
 ἢ om. 22. γὰρ add. ante τῇ 307, 29. ἔλωσι τῶν ἀνδραπόδων
 309, 13. Κόσσαι et hic et in seqq. 20. Ὠστίαν 21. Φρε-
 γήνα 310, 1. Ὠστίαν 7. Βλήρα] Rectius Βλήρα 311, 3.
 καὶ * ἡ * πρὸς 12. τῷ πλησίον εἶναι τῆς Ῥώμης add. post Τυρρη-
 νίαν 13. τὸ 19. καὶ Μάρινον asteriscis incl. 20. Κιγγοῦλον
 22. εἰσι 313, 6. Νωμέντον μέχρις 12. Κύρης 314,
 8. Ῥουτοῦλοι 28. Ἀλβάνη 315, 11. Σιλουίαν 14. 15. μυ-
 θεύονται] Speugel correxit 20. Ῥέμον 28. πρὸς] Letronnus cor-
 rexist 316, 9. Ῥέμον 317, 9. Καρμέντιν 14. Αἰκούων 19.
 Αἰκονοί 21. Σουέσσαν 23. ἀποθεν 25. ὁμόγλωσσοι 318,
 14. Ταρρακίαν Κιρκαιόν] Malim Κίρκαιον 319, 19. Αὐρεν-
 τον 320, 13. Ταρρακίνα ib. Τραχινῇ 16. Αὐφιδος 21. μὲν
 pro τε 321, 14. Πανδαταρία 20. Σητινός 322, 2. Κονιρέ-
 νον 5. τε 11. Κουιρίνου 12. Σερούιος 323, 11. καὶ add.
 ante διὰ 326, 6. Τούσκουλον] Hoc revocandum 10. Φερέντινον
 ib. Φρουσίαν 11. Ἀκύνον] Corrige tythetiae errorem Ἀκουίνον
 14. Κάσινον 25. Σίγνιον 25. πρὸ 26. ταύτης ib. Σύεσσα]
 Malim Σθέσσα 327, 7. 8. Πραινέστον] Ita semper 11. Κερεάτε
 καὶ Σώρα 25. ἐν om. 328, 32. Τούσκουλον] Hoc revocandum
 329, 17. θάλασσα 30. ἢ om. 330, 2. ὑπερνύπτον 331, 13.
 ἦτοι 21. εὐπυροφόρος 332, 20. Σούλμον 29. τέσσαρας
 334, 11. Σουρεντίνος 25. Σικελικῶν] Malim Σικελιωτίδων 27.
 τὴν om. 30. ἢ τε πόλις om. 335, 18. Βάται et ita etiam in seqq.
 25. αὐτὴν 336, 2. ὁ om. 5. 6. αἶ καὶ δεισιδαιμονίαν [τῷ
 τόπῳ παρεσκεύαζον] καὶ κατάσκιον? 9. ἀπὸ 12. γε οἱ προθύ-
 σόμενοι καὶ ἱλασόμενοι 15. ποταμίον 17. Ἰδρυτο 21. ἀργύλ-
 λας] Rectius ἀργίλας 337, 6. ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν] Dixit
 de his sed non persuasit Jacomo Rucca Interpretazione di un luogo di
 Strabone Napoli 1850 7. Δικαιορχίας 17. 18. ἄχρηστος, τῶν
 ὁστρέων] An ἀχρηστός ὧν, ὁστρέων? 22. καὶ τὸ Μισσηνὸν [Μιση-
 νοῦ] add. post τινός ib. Δικαιορχίαν 27. γὰρ om. 28. ὅτι add.
 ante θείου 338, 11. βρομῶδεις 339, 26. Οὐεσσούιον 340,
 32. Συράκουσιων] In huius nominis scriptura ubique libros secutus
 sum. 341, 19. Ἐπαμεία 342, 11. Κασίλινον 15. ὥσθ' ὑπὸ
 λιμοῦ] Fortasse ὥστ' ἐπὶ λιμοῦ 16. † μεδίμνον pro μυδός 26. 27.
 Σουεσσούλα 343, 6. 7. ὁμοροῦντας 19. καὶ γὰρ τοι 20. Βοίαν-
 νον 344, 30. ἐν ἐτρώφησαν pro ἐξετρώφησαν 345, 15. post
 κειμένη add. quae reieci in p. 346, 7—12 21. † Καμπανίαν pro
 Ἰταλίαν 346, 6. Ἀργονίλας 7—12. Συβαρῆται — ἀναχόμενοι
 post κειμένη p. 345, 15 31. ἐνιοι δὲ τοῦτομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἐλέητος

add. post κτίσαι 347, 15. ταύτην τὴν Λαόν] Libri ταύτην λαοί.
 scribendum igitur aut τὴν Λαόν, aut ταύτην, omisso Λαόν 348, 3.
 οὐ om. 30. φρουρίοις 349, 7. Καλασάρνα 15. ὑπὸ 31.
 Ναπιτῖνον 350, 24. γὰρ 32. πρὸς ταυτοὺς, μηδεὶς τὸν 351,
 6. Ταμασοῦ 7. ἀμφοτέρως τὸ ἐς Τεμέσσην μετὰ χαλκοῦ· καὶ 15.
 lacunae signa om. 24 Οὐβιδῶναν 352, 2. ἀρχὴ τοῦ ἐπιστρέφειν
 15. ποταμοῦ †Μέταυρος ἕτερος 22. ἀκρα ποιοῦσα 353, 17.
 τοιούτου 354, 11. τούτων add. ante τῶν 355, 9. δὲ Πύρρον
 ἢ 18. ὃν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om.
 4. Ἐσῶπιν 5. ἐγγραπτοῖς 7. Συρακουσίαν 9. νυμφοστολισθεί-
 σας 10. ὀλοπτέρους 357, 3. τὰς δὲ ζημίας om. δειν δ' εἶναι
 4. †αὐτῶν post τῶν 358, 8. Σάγγρας 21. ἐν Σικελίας 26
 μέρος ὥρισεν 359, 23. ὦν 360, 3. ἐπώνυμοι τῶν Τρώων ἐγέ-
 νοντο ib. post ἐγένοντο add. quae in marginem reieci 4. φή-
 σαντος 8. εἰ δοτὸν εἴη 10. σέθεν pro θεόν 11. κλάσματα
 ὀρθόν pro δῶρον 23. ὑγείαν 24. διὰ τὸ πλήθος τῶν ἀθλητῶν
 add. post. φερὸν 361, 17. ὁ Ἴσ... Ἑλικεὺς] Scripsi Ἴσος. sufficere
 videtur Ἴς 19. ὡς ib. ὑπῆρξε 21. ἐστράτευσαν 31. signa la-
 cunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμῦσαι] Malim ὡς μὴ καταμύσαι
 ib. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σειρίτιδι] Quod
 et hic et in seqq. revocandum 13. τεσσαράκοντα 17. 18. Νηληϊ-
 δων 364, 28. Θρινάκίς 365, 14. τεσσαρακοσίων] Rectius τε-
 τρακοσίων 16. δὲ pro μὲν 22. ἄλγεστέων 366, 2. γε add.
 post τὸν 3. τε 8. post οὐδεμιᾷ fortasse addendum πλευρᾷ
 11. ἐν τοῖς] Delendum videtur 14. ὃν om. φαρμὲν αἶμα om.
 15. βλέπουσαν· ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν 16. δεῖ] Fort. δοκεῖ
 367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθούσαι πάν-
 των 18. Ξιφονίας 368, 8. ξάγκλιον 18. εὐφῶς 24. δὲ
 369, 2. Συρακουσίαν 6. κατὰ 18. 19. ὅταν τῷ Ποσειδῶνιος
 γίνηται 370, 8. Συρακούσας 11. 12. τὸν Ἀρχίαν χρηστηριαζό-
 μενον, ἐρέσθαι [δὲ] τὸν θεόν 20. ἐκγένοιτο] Fort. ἐξέκοιτο 29.
 Συρακούσας ἀπιόντας· ἠϋξήθη 371, 27. οὐσα 372, 15. post
 γλυνὸν add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὅπως τοσούτῳ 373,
 6. post Ἀνρκεῖον add. quae in marginem reieci 16. κεῖνται 374.
 3. Ἀλγεστέων ib. Κεφαλοίδιον 8—17. οἰκεῖται—ἀξιόλογον post
 πλείους 24 20. πᾶσαν 29. Γέλαν δὲ Ῥόδιοι om. 30. κενά-
 κωται—ἀεὶ post Ἐνναν 376, 4 375, 4. ἐξηλείφθησαν] Hoc for-
 tasse revocandum 377, 3. ἀποθεν 9. καταρριφθεῖη 20. Νευ-
 ρώδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν 378, 30. εὐπρόσσδος 32. ἢ
 Θέρμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλως γέ πως 17. post
 νηνεμίας quae in margine leguntur 28. ante τῶν adde asteriscum
 380, 3. Αἰόλον et hic et in seqq. 4. post ἱκανῶς ea quae in
 marg. 7. αὐτῇ 13. 14. ἐν Λιπάρας εἰς Σικελίαν 20. Ἰεράς
 381, 26. πρόσβοροι 31. ἔστι δὲ πως χειρρονησιάζουσα? 382.
 3. 4. εἴκοσιν om. 383, 5. βουλῆς ὀνομασθεῖσαι] Fort. ἐτοιμα

σθεῖσι 7. ἡνίκα τὴν 10. ἐξαγγελίαντες ib. λάθρα 12. μὴ
 ἂν περιτέσθαι 386, 2—5. πρὸς δὲ— βασιλέα post πρότερον 7
 11. ἦσσαν 18. κατὰ pro καὶ 25. ἐς 27. Βάριν 387, 23.
 'Ρωδαίαι et hic et in seqq. 25. δυνατῶν 28. αὐτήν 30. εἰθ',
 ante ol add. 388, 18. Βρεντέσιον 23. Κελία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀργυριππηνῶν 390, 3. ἐλάττους εἰσὶν
 8. Λουχερία 391, 3. Οὔρειον 20. μεμιλιᾶσθαι 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 28. ὕγισίαν 29. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Λιβύης 395, 34. ἧ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α.

Α

Ὅτι οὐκ ἔκτος φιλοσοφίας ἡ γεωγραφικὴ πραγματεία. ὅτι καὶ Ὅμηρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐπῶν φαίνεται χρῶμενος. ὅτι οἱ πρότερον αὐτῇ χρῶσάμενοι ἑλλιπῶς ἢ ἀναρθρώτως ἢ ἐσφαλμένως ἢ ψευδῶς ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀσυμφώνως εἰρήκασιν, ἔλεγχοι καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἰκότως αὐτὸν οὕτω κρίνειν. κεφαλαιώδεις λόγοι πάσης οἰκονόμενης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. πῶς τις εἰκότως καὶ τεκμηρίων βεβαίῳ τοῦ κατὰ πολλὰ μέρη τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλλάχθαι καὶ εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

Β

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ ἑρατοσθένους διαιτᾷ καὶ διελέγει ὅσα μὴ ὀρθῶς εἴρηται ἢ διήρηται ἢ διαγέγραπται· καὶ Ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μινυήσεται ἐπιλαμβανόμενος. καὶ ἐπὶ τέλει ἐκθέσεις σύντομος καὶ τρόπον τινα σύνοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τοῦτ' ἐστὶ τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λείπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διείργουσιν αἱ Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας ἐνδον, ἐν οἷς καὶ Βρεττανία καὶ τῶν ὠκεανιτίδων νήσων τινές, ὅσαι καὶ δοκοῦσιν οἰκεῖσθαι, καὶ βαρβάρων χώραν καὶ ἔθνη παροικοῦντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

Ε

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ὑπαρείας τῶν Ἀλπεων μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταραιτίνου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου, ἐς οἷς Βενετία, Λιγουρία, Πικηνόν, Τουσσία, Ῥώμη, Καμπανία, Λευκανία, Ἀποκλία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσῃ παράκεινται ἀπὸ * Γενουσῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀδρια μέχρι Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀπουλία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κεραυνίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἕως Καρχηδόνης καὶ τῶν ταύτῃ παρακειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λειπόμενα μέρη· ἔστι δὲ τὰ πρὸς ἑω πέραν τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Ταναΐδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης μερῶν ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Προποντίδος ὁ Ἰστρος, ἐν οἷς καὶ Μακεδονία πᾶσα.

H

Ἐν τῷ ὀγδόῳ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λειπόμενα καὶ Ἑλλάδα πᾶσαν· ἐν ἣ καὶ ἐγγχρονίζει διὰ τὸ πολύνγνωστον τῆς χώρας, διακριβῶν καὶ εὐκρινῇ ποιῶν τὰ ἀδιακρίτως καὶ ἀδιορίστως ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημένα καὶ μάλιστα ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἑνάτῳ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν μάλιστα πανηγυρικὴν ἔκφορσιν, καὶ Βοιωτίαν καὶ Θετταλίαν μετὰ τῆς παραλίας ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Αἰτωλίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ Κρήτην πᾶσαν, ἣ καὶ μάλιστα ἐγγχρονίζει, νόμιμά τε αὐτῆς διηγούμενος καὶ τῶν Κυρηναίων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰθαίων δακτύλων τὴν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τιμῇ καὶ ὄργια ἐπεξιών· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στραβῶν ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἔτι δὲ καὶ τὰς περὶ Κρήτην νήσους πολλὰς οὖσας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἔνιαι.

IA

Τὸ ἑνδέκατον ἄρχεται μὲν τῆς Ἀσίας, τοῦ Ταναΐδος ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν ἄνωθεν ἀρχομένου διαιρεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας. περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, ἣ καὶ Ἀσία ἐστίν. ἔστι δὲ τῇδε ἔθνη βαρβάρη τὰ τῷ βιβλίῳ ἐγκείμενα ὅσα παροικεῖ ἡ-σ- ἐν οἷς Ἀμαζόνες τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Βακτριανοί, Κάσπιοι, Μῆδοι, Πέρσαι, Ἀρμενία, Σοποταμίαι· ἔχει δὲ καὶ Τρωγλοδύτας καὶ Ἡμιόχους οὕτω λεγόμενα ἔθνη, καὶ Σκηπτούχους, Σοάνας, Ἀσσυρίους, Πολυφάγους, Ναβιανούς, Σιρακούς, Ταπύρους. ἐπεμνήσθη δὲ Ἰάσονος καὶ Μηδείας καὶ ὧν ἔκτισαν πόλεων· ἔτι δὲ Ξέρξου καὶ Μιθριδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

IB

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ποντικῆς χώρας καὶ ἐφεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Φρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σινωπίδα, πόλιν Ποντικὴν, καὶ Ἡράκλειαν

καὶ Ἀμάρσειαν· ἔτι Ἰσαυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν.

ΙΓ

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντίδος κατωθεν, ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφεξῆς τὴν ταύτην παραλίαν πᾶσαν καὶ εἴ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγρονίζει δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἔρημος, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθρόνλητον ἐκ τοῦ πολέμου.

ΙΔ

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ᾗ Παμφυλία Ἰσαυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία ἕως Σελευκείας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας *τῆς ἰδίας Ἰωνίας λεγομένης.

ΙΕ

Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδιάν καὶ Περσίδα.

Ις

Τὸ ἑκκαιδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίων χώραν, ἐν ᾗ Βαβυλὼν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Σκηνηῆτιν (leg. Σκηνηῖτιν) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ τε νεκρᾷ θαλάσῃ καὶ τῇ ἐρυθρᾷ.

ΙΖ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Αἴγυπτον πᾶσαι καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζο-
μεν, εἶπερ ἄλλην τινά, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φανύλως νομίζομεν
ἐκ πολλῶν δῆλον· οἳ τε γὰρ πρῶτοι θαυρήσαντες αὐ-
5 τῆς ἄψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπῆρξαν, Ὅμηρός τε καὶ
Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης αὐ-
τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
δὲ καὶ Εὐδοξος καὶ Δικαίάρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι C. 2
πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
10 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. ἥ τε
πολυμάθεια, δι' ἧς μόνης ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ
ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὧν περ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
στήμην φασίν. ὥς δ' αὐτως καὶ ἡ ὠφέλεια ποικίλη τις
15 οὕσα, ἡ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
πράξεις, ἡ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἐκάστοις ἔστι, τὸν
αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν
20 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοπῶμεν τῶν 2
εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ὑπει-
λήφामεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἔστι καὶ Ἴπ-
παρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
25 Ὅμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιήσιν ἀρετῇ
πάντας ὑπερβέβληται τοὺς πάλοι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρίᾳ τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκεῖνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνοίῃ καὶ παραδώσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἕκαστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνημῇ κύκλῳ περιών.

- 3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὤκεανῳ περίκλυστον, ὥσπερ ἔστιν, ἀπέφαινε αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαξε τὰ δὲ ὑπηνύττετο τεκμηρίοις τισί, Αἰ-
βύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἀραβας, ῥητῶς λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὤκεανῳ κλύζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ δυόμενον εἰς τοῦτον, ὥς δ' αὖ-
15 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λελουμένους ἐξ ὤκεανου λέγει.

- 4 Τῶν δ' ἐσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπνυ-
σμένος, ὥς ἔοικε, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ 20 Ἡρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοῖνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἀρχήν, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ξεφύρου πνοαί, ἐνταῦθα
3 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὃ ποιητῆς, εἰς ὃ πεμ-
φθῆσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν „ἀλλὰ 25
„σ' εἰς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι
„πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς, τῇ περ ῥήϊστη
„βιοτῇ πέλει· οὐ νικητός, οὔτ' ἄρ' χεიმῶν πολὺς, ἀλλ'
„αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνεύοντας ἀήτας ὤκεανὸς ἀνίησι.“

16: ποιεῖ ἄστρα: „ἥελιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν „ἀρούραις ἐξ ἀκαλαρρεΐταιο βαθυρροῦ ὤκεανοῦ. ἐν δ' ἔπεσ „ὤκεανῷ λαμπρὸν φῶς ἡέλιος, ἔλκον νύκτα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου- 5
σίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συν
τρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτην πέρασ· ἐκ δὲ τοῦ
ὀνόματος δηλὸν ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας
5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιούτοις χωρίοις.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6
ἐσχατοὶ, δηλοῦ· ὅτι μὲν ἐσχατοὶ „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ
δεδαΐαται, ἐσχατοὶ ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαΐα-
ται“ φανύως λεγομένου, ὡς δειχθήσεται ὕστερον· ὅτι
10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμο-
νας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαΐτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ
πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἐσχατιὰ παρωκεανῆτις ἐστίν, οὕτως
ἠνέξατο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἷη δ' ἄμμορός ἐστι
λοετρῶν ὠκεανοῖο.“ διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς
15 ἀμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῦ· οὐ γὰρ ἄν τοσοῦτων ἀστε-
ρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰὲ φανερωθῇ
οἷην ἄμμορον εἶπε λοετρῶν ὠκεανοῖο. ὥστ' οὐκ εὖ
ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντὶ
δυεῖν εἰδότος· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πω τὴν ἑτέραν ἡστρο-
20 θετῆσθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ
ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἕλλη-
νας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης
πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἐχθρὸς καὶ πρῶην κατνο-
μασμένον, πολλοὺς δ' ἔτι νῦν ἀνωνύμους ὄντας, κα-
25 θάπερ καὶ Ἀρατὸς φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς
γράφει „οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,“ φεύγων τὰ
μὴ φευκτά. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὁμηρικώτερος,
ὁμοίως ἀντὶ τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάζων
„ἡοὺς καὶ ἐσπέρης τέρματα ἢ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς
30 ἄρκτου οὐρὸς αἰθροῖου Διός.“ ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι
δύσεως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἡ ἄρκτος. διὰ μὲν δὲ C. 4
τῆς ἄρκτου, ἣν καὶ ἁμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὠρίωνα

δοκευειν φησί, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν καὶ ἐξ οὗ τὰς δυνεῖς καὶ τὰς ἀνατολὰς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ὠκεανοῦ οἶδεν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. ἀκο- 5
 λούθως δὴ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ὠκεανῷ, τὸν δ' ἀρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὥς ἂν πρὸς αἰσθησιν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκήσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10
 τῷ ὠκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόρρους μάλιστα, οὓς ὀνομαστὶ μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν πον κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων καὶ ἀγανοὺς ἱππημολγοὺς γαλακτοφάγους 15
 ἀβίους τε.

- 7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῇ ἡ Ἑρα „εἰμι γὰρ ὀψο-
 „μένη πολυφόρβου πείρατα γαίης Ὁκεανόν τε θεῶν „γένεσιν.“ τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν ὠκε- 20
 ανόν, τὰ δὲ πέρατα κύκλῳ περικείται. ἐν τε τῇ ὀπλοποιᾷ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς Ἴτυος. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγμοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις ἀπορροῶν ὠκεανοῖο, 25
 λέγοντα καὶ „τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίσχιν ἐπ' ἡματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρὶς ἀλλὰ δις, τάχα τῆς ἱστορίας παραπεσόντος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης, ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „ἐξ ἀκαλαρρεῖ-
 τας“ δὲ ἔχει τινα ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
 τὴν ἐπίβασιν πραεῖαν καὶ οὐ τελέως ῥοώδη. Ποσειδώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλους λέγειν τοτὲ μὲν κα-

- λυπτομένους τοτὲ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
 φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάζει τὸ ῥωῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
 τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
 εὖ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμῶ
 5 ρεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
 μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη, ὅ τε τοῦ Κράτῃτος
 λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρροον μὲν γὰρ
 καὶ ἄψορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὅλον
 ὠκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ τι ποταμὸν C. 5
 10 καὶ ποταμοῖο ῥόον, οὐ τοῦ ὅλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
 ὅταν οὕτω φῇ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεα-
 „νοῖο νηϋς, ἀπὸ δ' ἵκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
 οὐ γὰρ τὸν ὅλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
 ῥόον μέρος ὄντα τοῦ ὠκεανοῦ, ὅν φησιν ὁ Κράτῃς
 15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ
 τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δύ-
 ναιτ' ἄν τις ἐκλιπὼν ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὠκεανῷ, τὸν δὲ
 ὅλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ οὐχ οἷόν τε. Ὀμη-
 ρος δέ γε οὕτω φησί „ποταμοῖο λίπεν ῥόον, ἀπὸ δ'
 20 ἵκετο κῦμα θαλάσσης,“ ἥτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστὶν ἀλλὰ
 ὠκεανός. γίνεται οὖν, ἐὰν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
 ὠκεανοῦ ἦλθεν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
 κροτέρας ἐστὶ διαίτης.
 Ὅτι δὲ ἡ οἰκουμένη νησός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
 25 αἰσθησεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γάρ,
 ὅπου ποιοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
 τα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκεται θάλαττα, ἣν δὴ
 καλοῦμεν ὠκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
 οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσσι. τὸ μὲν γὰρ ἐωθινὸν
 30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
 κατὰ τοὺς Ἰβήρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖ-
 ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ρείου· τὸ δὲ λειπόμενον ἄπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ
 συμμῖξαι μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπεριπλεόντων οὐ
 πολὺ, εἴ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστη-
 μάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διθάλαττον
 εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον 5
 οὕτω στενοῖς τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλουν, ἀλλὰ
 μᾶλλον σύρρουν καὶ συνεχές· οἳ τε γὰρ περιπλεῖν
 ἐγχειρήσαντες, εἴτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡπείρου
 τινὸς ἀντιπιπτούσης καὶ κωλυούσης τὸν ἐπέκεινα
 πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10
 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης τὸν πό-
 ρον. τοῖς τε πάθεσι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ-
 τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον·
 πάντῃ γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρ-
 χει καὶ τῶν ἀνξήσεων καὶ μειώσεων, ἣ οὐ πολὺ παραλ- 15
 λάττων, ὥς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδι-
 δομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

9 Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
 C. 6 ταύτῃ, ὥς οὔθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
 τελῶς οὔτ', εἰ δοθείη τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
 σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλῳ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
 πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
 τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
 τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
 ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς* διακρατῆ- 25
 σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ
 τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω
 βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχουσιν ἂν κρεῖττον
 ταῖς ἐντεῦθεν ἀναδιμιάσεσιν, εἰ πλεῖον εἴη τὸ ὕγρὸν
 περικεχυμένον.

30

10 Ὡςπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλῳ τῆς οἰκουμέ-
 νης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν
 ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
 δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, εἶτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ
 Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς
 5 Τρωάδος ἡῶν καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
 μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
 τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
 τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε τοὺς
 Κιμμερίους εἰδῶς, οὐ δὴπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
 10 μερίων εἰδῶς αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἡ μι-
 κρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν
 ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
 χώρας αὐτῶν ξοφῶδες ὄν, καὶ ὥς φησὶν „ἡέρι καὶ
 „νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἡέλιος φαέ-
 15 „θων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ ὀλοὴ τέταται.“ γνω-
 ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἰστρον, μεμνημένος γε Μυσῶν, ἔθνους
 Θρακίου παροικοῦντος τὸν Ἰστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
 ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν μέχρι Πηνειοῦ,
 Παϊονίας τε ὀνομάζων καὶ Ἀθῶ καὶ Ἀξιὸν καὶ τὰς
 20 προκειμένας τούτων νήσους. ἐξῆς δέ ἐστιν ἡ τῶν Ἑλ-
 λήνων παραλία μέχρι Θεσπρωτῶν, ἥς ἀπάσης μέμνη-
 ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην κα-
 λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. εἰ δέ τινα ἐν
 25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνωίη τις ἄν·
 καὶ γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσι τῶν ἐν
 μέρει. συγγνωίη δ' ἂν καὶ εἰ μυθώδη τινα προσπέ-
 πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
 καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθές ἐστιν, ὃ φησιν
 30 Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητὴς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
 γίας, οὐ διδασκαλίας· τάναντία γὰρ οἱ φρονιμώτατοι
 τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων πρῶτην τινα λέ-

γουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
 σοθένη μὲν αὖθις ἐροῦμεν διὰ πλειόνων, ἐν οἷς καὶ
 περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

- 11 Νυνὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
 ἀρκείτω τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολου- 5
 θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκεῖοι φιλοσο-
 φίας, ὧν τοὺς πρώτους μεθ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
 τοσθένης, Ἀναξίμανδρόν τε Θαλοῦ γεγονότα γνώ-
 ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν
 μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν 10
 δὲ Ἐκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκείνου
 εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.
- 12 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
 εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα-
 τοσθένην διδάσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο- 15
 μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
 ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἄνευ τῆς τῶν οὐρανίων καὶ
 τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε-
 ξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ, πότερον ἀρκτικωτέρα
 Βαβυλωνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' 20
 ὁπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
 σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω παρακεχωρηκνίας ἢ πρὸς
 δύσιν μᾶλλον καὶ ἥττον οὐκ ἂν γνόνητις ἀκριβῶς πλὴν
 εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεων.
- 13 Οὗτός τε δὴ ταῦτά φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
 πων ιδιότητας λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
 πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας. σχήματα
 καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
 καὶ θάλαππ καὶ ψύχη καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
 φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάξων οἰκοδόμος ταῦτα 30
 ἂν προορῶτο καὶ πόλιν κτίξων ἀρχιτέκτων, μὴ τί γε
 ὅλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀνὴρ· πολὺ γὰρ

τούτῳ προσήκει μάλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
 ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον κεκλίσθαι παραλ-
 λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
 οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑστάτων ἐστὶ
 5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑστάτων
 Αἰθιοπῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
 διαφοράν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
 Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐφ' οὓς μάλιστα τοὺς δὲ ἐσπε- C. 8
 ρίους, τρόπον δέ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλ- 14
 λων ἄστρων κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἔτι τῆς ἐπὶ
 τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρα-
 νὸν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν τῶν
 οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παμμε-
 15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τύπων
 ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκει, μὴ φρον-
 τίσας τούτων μηδενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; καὶ γὰρ εἰ
 μὴ δυνατόν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
 ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
 20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
 προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὅ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς 15
 ὅλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
 κουμένην γλιχόμενος σαρῶς ἐξεῖπειν τῶν μὲν οὐρα-
 25 νίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι καὶ χρῆσασθαι πρὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν, τὴν δ' ὅλην γῆν, ἥς μέρος ἡ οἰκουμένη,
 μήθ' ὅποση μήθ' ὅποια τις μήθ' ὅπου κειμένη τοῦ
 σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μηδ' εἰ καθ'
 ἓν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
 30 καὶ πόσα· ὥς δ' αὖτως καὶ τὸ αἰώρητον αὐτῆς πό-
 σον καὶ ποῖόν τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
 τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις συνάπτου
εἰς ἓν, ὡς ἐγγυτάτω ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον
„ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ
πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, οἷον
ζώων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύσ- 5
χρηστα φέρεи γῇ τε καὶ θάλασσά· οἶμαι γὰρ ἐναργὲς
ἂν γενέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι
τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον
καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους 10
τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ-
λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται
τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἅσ τε καὶ νόον γινῶναι.
καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται διότι τοῖς Λαπίθαις ὤμι-
λησεν, ἐλθὼν μετὰπεμπτos „τηλόθεν ἐξ ἀπλής 15
γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὡσαύ-
τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
-,θελς Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς
„καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,“
προσθεὶς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τρὶς γὰρ τίκτει 20
C. 9 μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλαί τῳ μαθεῖν τῆς
χώρας τὴν φύσιν καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἰδέας προσ-
θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρὸ
πον τινὰ ἔσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25
καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε
καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“
ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. post ἐνιαυτόν: ἐπὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν
„τῇ πλεῖστα φέρεи ζείδωρος ἄρουρα“ καὶ „ἀλθ' ἐκατόμυλοι
εἰσι, διηκόσιοι δ' ἂν' ἐκάστην ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἱπποι-
σιν καὶ ὄχεσφιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
 δ' ἐπάγεσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκείνος ὁ λόγος,
 διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
 τὰς πολιτικάς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά-
 5 λαττα, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
 γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἣν περ ἰδίως
 καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
 αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
 δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
 10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικὴν.
 δῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
 ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
 πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
 μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει ταῦτα
 15 ἔχειν οὕτως ἢ ἑτέρως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
 μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
 χώραν ὁπόση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
 διαφορὰς ἴσχουσα τὰς τ' ἐν τῇ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
 αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστεύοντων καὶ
 20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειρίζομέ-
 νων καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
 ἐπ' ἴσης δυνατόν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
 τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺν
 ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τούτοις. μόλις γὰρ [ἂν] τὸ
 25 ἐπ' ἴσης πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίῃ τῆς συμπάσης οἰ-
 κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης.
 ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
 ζοιτο. καὶν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίζειν,
 ἢν εἴη γνώριμα. ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
 30 ἐστίν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
 Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλ-
 λος δὲ Ἑλληνικὰ καὶ Ῥωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C 10

Ἰνδοῖς γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὥς Ὅμηρος „οἷθ' Ἱρίην ἐνέμοντο καὶ Ἀυλίδᾳ πετρή-
εσσαν Σχοῖνόν τε Σκῳλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκέτι· οὐδὲ γὰρ ἡ χρεῖα ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα 5
τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

- 17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἶον ἐν τοῖς κυνηγεσίοις· ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσειέ τις εἰδὼς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεῦ-
σαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότος ἐστὶ καὶ ἐνεδρεῦσαι 10
καὶ ὀδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τηλαυγέστε-
ρον, ὅσῳ περ καὶ τὰ ἄθλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ
τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μέντοι Ἀγαμέμνο-
νος στόλος τὴν Μυσίαν ὥς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπα-
λινδρομήσεν αἰσχυρῶς. Πέρσαι δὲ καὶ Αἰβυες τοὺς πορ- 15
θμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στενωπούς, ἐγγὺς
μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας
κατέλιπον, οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ
εὐρίπῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν
ὥς καθοδηγήσαντος φάυλως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20
ριπον τὸν στόλον, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνημα καὶ
τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης
τε ναυαγίων ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρα-
τείαν. καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία
πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. ὁμοίως δὲ 25
καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη
παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ
Θερμοπύλας στενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται δείξας τὴν
διὰ τῶν ὄρων ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐ-
τοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δέξασθαι τοὺς 30
βαρβάρους εἰσω Πυλῶν. εἰσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν
Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἱκανὸν ἡγοῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὥς δ' αὐτως τὴν ἐπὶ Γερμανοῦς
καὶ Κελτῶν, ἐν ἔλεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε
τοπομαχούντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω
ποιούντων τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρυπτομέ-
5 νων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεόν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρείας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς
ἡθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεόν περὶ τοὺς
ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δέ· τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν
ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν
καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὥς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ
βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ
τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰπὼν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον. εἶπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ
20 τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεόν ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία
περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρείας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα
καὶ αὕτη παρὰ τοῦτο.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρᾶ- 19
ξεις· ἔχει δέ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φανύλην ἢ πραγμα-
25 τεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν,
τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν
οὔσι πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἴ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσεὺς πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἣν ὁ πρᾶτ-
30 των ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσγοι καὶ τῶν γενομένων
ἀναγκαίων τὰ παρὰδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ'
ὅμως πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τους τόπους τοὺς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἐνδοξον καὶ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σπουδάζουσιν, ὥς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διόπερ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὥς δ' αὐτῶς ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον ἀεὶ μᾶλλον ληπτέον καὶ τὸ πιστότερον.

- 20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 10 μὲν ὥς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεῖα οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ δει- 15 χθεῖσιν.. ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῇ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῇ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωμάτων φορᾶν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεὶ τῆς αἰσθήσεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν... εἰ ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρά· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδής, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθεν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἑκάστου σώμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν
- C. 12 κατὰ πελάγη καὶ τὸν οὐρανὸν φαινομένων ἐγγυῖθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερωῶς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλέουσιν ἡ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρμένους τῇ ὕψει. ἔξαρθέντα γοῦν πλέον τῆς ὕψεως ἐφάνη, καίτοι πλέον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὴ μετεωρισθεῖσα 30 εἶδε τὰ κεκρυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τό „ὄξυ μάλα προῖδών,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθεῖς. “ καὶ τοῖς προσπλέουσι
δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνουῦνται τὰ πρόσγεια μέρη
καὶ τὰ φανέντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξάιρεται μᾶλλον.
τῶν τε οὐρανίων ἡ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλ-
5 λως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν· ἐκ δὲ τούτων εὐθὺς
ὑποτείνει καὶ ἡ ἔννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ’ ἄπειρον
τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ
περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δεί-
κνυται.

- 10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοιμοῦ δεῖ λαβεῖν ἕνια, καὶ ταῦθ’ ὅσα 21
τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ
οὔτω δεῖ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν
τῆς γῆς, ὥστ’ ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ’ οὓς
ἐξήλλακται τινα τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ
15 οὐρανῷ, ταράττεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν· „ὦ φίλοι, οὐ
„γὰρ ἔῖδμεν ὅπη ξόφος, οὐδ’ ὅπη ἡώς, οὐδ’ ὅπη ἥλι-
„ος φραεσίμβροτος εἶδ’ ὑπὸ γαῖαν, οὐδ’ ὅπη ἀννεῖται “
οὔθ’ οὔτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο-
λὰς τε καὶ συγκαταδύσεις καὶ συμμεσουρανήσεις καὶ
20 ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεῖα καὶ ὅσα
ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων
ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἀπαντᾷ, τὰ μὲν
πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἅπαντα·
ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ’ ὅλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θέας φι-
25 λосоφου χάριν, τοῖς δὲ πιστεύειν, κἂν μὴ βλέπη τὸ διὰ
τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου, τῷ δὲ πο-
λιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὴν
οὐδ’ οὔτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ
γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαῖραν ἰδεῖν,
30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13
δ’ ὀρθίους πρὸς τούτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ξωδιακοῦ θέσιν, δι' οὗ φε-
ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδονται κατανοή- 5
σας τις ἄλλως πως δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μηδ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἢ περι-
φερῇ μηδὲ κύκλον εἰδώς, μηδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
ἢ ἐπίπεδον, μηδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μηδὲ τοὺς ἐπὶ τῆς
μεγάλῃς ἀρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μηδ' ἄλλο τι τῶν 10
τοιούτων μηδέν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύ-
της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχὼν πρότερον, ὧν
χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἶκετος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγμα-
τευθέντες ἀτελῇ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
συνάπτειν προσήκεν.

22 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
ἱστορίας γραφὴν. καὶ κεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύ-
ναιτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτῳ μηδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

23 Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
χρήσιμα, ὥς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ πο-
λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
τὴν σύνταξιν· ὁμοειδὴς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φρανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ διατρίβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχουμεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. κολοσσουργία C. 14 γάρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ 10 τὰ ὅλα, πλὴν εἴ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν φιλειδημόνα καὶ τὸν πραγματικόν. ὅτι μὲν οὖν σπουδαῖον τὸ προκείμενον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ πρέπον, ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐ- 2
15 τοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὐπω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέγοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθωσάντων ἄλλο πολὺ μέρος ἔτι τοῦ ἔργου λείπεσθαι· πρὸς οἷς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνηθῶμεν, ἱκανὴν δεῖ 20 τίθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια καὶ τῶν Παρθυαίων τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὥς φησιν Ἑρατοσθένης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ 25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι Ἀλβίος ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος τὰ τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπέκεινα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης 30 παραλίας Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε γνῶριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ὀρκανίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἦττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχοιμεν ἄν τι λέγειν πλεον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾷν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἦττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἑρατο-
 σθένη καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον· οὕς εἰκὸς ὅσῳ περ πολυμα-
 θέστεροι τῶν πολλῶν γεγόνασιν, τοσοῦτῳ δυσελεγκτο-
 τέρους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἄν τι πλημμελῶς λέγωσιν.
 εἰ δ' ἀναγκασθῇ σόμεθα πού τοις αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην 10
 ἔχειν· οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς ἔαν, οἷς μηδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾷν, οὕς ἐν τοῖς πλείστοις κατωρθω-
 κότας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξι-
 ον, πρὸς Ἑρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδῶ- 15
 νιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιοῦτους καλόν.

C. 15

2

Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἑρατοσθένη παρατι-
 θέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππαρχου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίαν
 ἔστι δ' ὁ Ἑρατοσθένης οὕτ' οὕτως εὐκατατρόχαστος
 ὥστε μηδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέ- 20
 μων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὕτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς ἐφ'
 ὅσον παρεδέξαντό τινες, καί περ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς
 εἶρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. „ἐγένοντο γάρ“ φη-
 σὶν „ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅφ' ἕνα πε-
 ρίβολον καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστωνα καὶ Ἀρκεσί- 25
 λαον ἀνθῆσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι
 τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτέον.
 ὁ δὲ Ἀρκεσίλαον καὶ Ἀρίστωνα τῶν καθ' αὐτὸν ἀν-
 θησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῷ πο-
 λὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησὶ πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν 30
 φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἰπεῖν ἄν τινα ἐπ' αὐ-
 τοῦ τοῦτο „οἴην ἐκ ῥακέων ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει
 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἥ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως
 γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκείνου διαδε-
 ξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκείνῳ διενεχθέν-
 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμία σώζεται, τούτους ἀντι-
 σαί φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ με-
 λέται καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι
 μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ
 10 θαρροῦντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύ-
 την, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προϋόντος, ἥ καὶ πα-
 ράβασίν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων
 πεπορισμένου πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδιάν· τρόπον
 δέ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκεῖνα
 15 ἐάσθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον ὅσα δύναιτ' ἂν
 ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρετίως
 ὑπερεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγω- 3
 γίας, οὐ διδασκαλίας. τοῦναντίον δ' οἱ παλαιοὶ φιλο-
 20 σοφίαν τινὰ λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγου-
 σαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσαν ἥθη
 καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ
 μόνον ποιητὴν ἔφασκαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ
 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δή-
 πουθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ C. 16
 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρίζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες
 μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ
 εἶναί φασι καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. ταῦτα δ' οὐ
 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων,
 ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλεος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμη-
 ρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἴρηκε, καθάπερ τὸν

τῆς Κλυταιμνήστρας φύλακα „ὦ πόλλ' ἐπέτελλεν
 Ἀτρεΐδης Τροίηνδε κιὼν εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τὸν τε
 Αἰγισθον οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι πρὶν ἢ
 „τὸν μὲν ἀοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην κάλλιπεν· τὴν
 δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὕνδε δόμονδε.“ χωρὶς 5
 δὲ τούτων ὁ Ἑρατοσθένης ἑαυτῷ μάχεται· μικρὸν γὰρ
 πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως ἐναρχόμενος τοῦ περὶ
 τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φι-
 λοτίμως ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοι-
 ούτων ἱστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπῶν 10
 ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν
 κατ' Αἰγυπτου καὶ Αἰβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενη-
 νοχέειν, πολυτρήρωνα μὲν τὴν Θίσβην λέγοντα, Ἀλί-
 αρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατόωσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλαιν 15
 δὲ πηγῆς ἐπὶ Κηφισσοῖο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κε-
 νῶς ἀπορρίπτειν. πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχα-
 γωγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὕτως εἰρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθησέως καὶ οὗτος
 καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20
 οὖν ἐχρῆν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυ-
 χαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ
 δ' ἐπήνεγκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ'
 οὐ. καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλ-
 λεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων 25
 ἐμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς ἢ οἷα
 δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν
 ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκπίπτοντος ἂν τις
 θείῃ τῇ φιλοτιμίᾳ, ὥς ἂν εἰ τις, φησὶν ὁ Ἰππαρχος,
 Ἀττικῆς εἰρεσιώνης κατηγοροίη καὶ ἃ μὴ δύναται φέ- 30
 ρειν μῆλα καὶ ὄγχνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ
 πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὀρθῶς ἂν λέγοις, ὦ Ἑρα-

τόσθενες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτὸν
 τὴν τοσαύτην πολυμάθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραῶδη
 μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἣ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὃ C. 17
 ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἰκεῖον. ἄρα γὰρ οὐδὲ
 5 τοῖς ἀκροωμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται
 πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἔμ-
 πειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς, ἅπερ
 ἢ ἀκρόασις, ὥς εἰκός, περιποιεῖ.

Ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεὺς 4
 10 προσῆψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετῇ πάσῃ κο-
 σμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεν ἄστεα
 καὶ νόον ἔγνω,“ οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος αἰὲλ λεγόμε-
 νος καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν „βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἡπερο-
 πηίδι τέχνῃ.“ „τούτου γ' ἔσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ-
 15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαμεν,“ φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ
 μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμνητῷ
 „ἐν ποίῃ δρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ
 σὺ τοῖον ἔχῃς“ καὶ ἐν ἀρότῳ, „τῷ κέ μ' ἰδοῖς, εἰ ὥλκα
 διηνεκέα προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω
 20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι
 μάρτυρι χρῶνται τῷ ποιητῇ ὥς ὀρθῶς λέγουσι περὶ τοῦ
 τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μά-
 λιστα.

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησις ἐστὶ δῆπου περὶ λόγους, 5
 25 ἣν ἐπιδείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποίησιν Ὀδυσσεὺς ἐν
 τῇ διαπίρρα, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φη-
 σὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ
 ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίησιν, οὐκ ἂν ἔπειτ'
 Ὀδυσσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὐν ὑπολάβοι

12. post ἔγνω: οὗτος τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους
 καὶ μήδεα πυνκνά.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ῥητορεύοντας ἐτέρους καὶ στρατηγοῦντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἓνα καὶ τῶν θαυμαματοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτέραν 5 δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἡντινοῦν ἄλλην ἢ τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φάμεν τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὥσει τεκτόνων ἢ χαλκέων· ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμνοῦ, ἡ δὲ 10 ποιητοῦ συνέξενκται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γενηθέντα ἀνδρα ἀγαθόν.

- 6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρεῖσθαι τὸν ποιητὴν τελέως ἀφειδοῦντος ἡμῶν ἐστι. τί γὰρ οὕτω ῥη- 15
C. 18 τορικὸν ὥς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμείνων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἐτέρα φράσις ἢ ποιητική. τῷ γε εἶδει, ὥς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἢ τραγικῇ καὶ ἢ κωμικῇ, καὶ ἐν τῇ πεξῇ ἢ ἱστορικῇ καὶ ἢ δικανικῇ. ἄρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶ γενικός, οὐ εἶδη 20 ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεξός; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικὸς δὲ λόγος οὐκ ἐστὶ γενικός καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὥς δ' εἶπεῖν, ὁ πεξὸς λόγος, ὅ γε κατεσκευασμένος, μίμημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρῶτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25 εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κῆδμον καὶ Φερεκύδη καὶ Ἑκαταῖον· εἶτα οἱ ὕστερον ἀφαιροῦντες αἰετὶ τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον ὥς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30 τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τραγωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰδεῖν δὲ ἀντὶ
 τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ταῦτο τοῦτο
 ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
 ασμένης καὶ ρητορικῆς ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
 5 προσεχορήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
 ἦν ὥδῃ ἡ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ ῥαψωδίαν τ'
 ἔλεγον καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
 φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγετο φράσεως,
 αὕτη δὲ μετ' ὥδης* τὸ αἰδεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
 10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησαμένων δ' αὐτῶν θα-
 τέρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πεξοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
 τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεξὸν λεχθῆναι τὸν
 ἄνευ τοῦ μέτρου λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς
 καταβάντα καὶ ὀχήματος εἰς τοῦδαφος.
 15 Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύνεγγυς μόνον, ὥσπερ Ἑρατοσθέ-
 νης εἶρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
 ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὅμηρος καὶ μᾶλλον
 γε τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατευόμε-
 νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
 20 ἄζων ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσέως
 πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάρους ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν· περὶ
 ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλείονων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ 8
 25 ποιηταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ C. 19
 οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
 φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζώου· φιλειδήμων γὰρ
 ἄνθρωπος, προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
 τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παιδία ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
 30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
 ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθεστηκότα φράζων ἀλλ' ἕτε-
 ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὃ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστι καὶ τὸ ποιοῦν φιλειδή-
 μονα. ὅταν δὲ προσῇ καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονήν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μανθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιούτοις δελέ-
 ασι χρῆσθαι, προοιούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄ-
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολάκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαιδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖ τε ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετρίως· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσσεστι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερὸν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφέρομεν τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπὴν, εἰς
 ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἥ τε γὰρ Λάμια μῦθός 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροπὴν ἄγονται τοῖς ἡδέσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούσῃ
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἄθλους ἢ Θησέως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νεμομένας, ἢ νῆ Δία ὀρῶσι γραφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπὴν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ράτων τινῶν προσδέχωνται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 σεῖν τινας. οὐ γὰρ ὅχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθους ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατόν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὁσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄνευ μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραυνὸς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γλῆς καὶ τρίαίνα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκή· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- C. 20
 νας. τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ὑπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῇ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἡ δὲ ποιητικὴ δημωφελε-
 στέρα καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη, ἡ δὲ δὴ τοῦ
 Ὀμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτε δὲ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος τᾶλθοῦς,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεῦδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὥς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνῆρ,“ οὕτως ἐκεῖνος ταῖς
 ἀληθείαι περιπετείαις προσεπετίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὲ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσέως πλάνην ὠσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὥς εἰκός, ὥς
 πιθανώτερον ἢ οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσγοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τό „ἴσκει ψεῦδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλά, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλον δυναστεῦσαί φασι τῶν περὶ τὴν Αἰπά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην καὶ Λεοντίνην Κύκλωπας καὶ Αἰστρυγόνας ἀξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγο- 5 μένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον πρὸς βορρᾶν καὶ ξοφώδῃ μετήγαγεν οἰκείως εἰς σκοτεινόν τινα τόπον τὸν καθ' ἄδην, χρήσιμον ὄντα πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10 αὐτούς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγράφοντες.

Γ. 21
10

Ὡσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσονος πλοῦν τὸν εἰς Αἶαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδεί- 15 ας μυθευόμενα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλασε τῶν οὕτω διωκισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Πόντου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐξωκεανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20 κνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα. προσέδοσαν δέ τι καὶ αἱ Κυάνεαι, ἅσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25 τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος· ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἶαν ἢ Αἰαίην, παρὰ δὲ τὰς Συμπληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰάσονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30 τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινὰ ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλέοντας ἐκείσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ
 προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομίζε-
 το, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρεον, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. Ἔσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο
 5 μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐ-
 παράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ
 τῶν Σολύμων τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκί-
 αν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς
 ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας πα-
 10 ρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ
 τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἔξωκε-
 ανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ
 „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπίων ἀνιῶν κρείων Ἐνοσίχθων τηλό-
 „θεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν.“ τάχα δὲ καὶ τοὺς μον-
 15 ομαίτους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας με-
 τενηνόχε· τοιούτους γὰρ τινὰς τοὺς Ἀριμασπούς φα-
 σιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπέλοις ἔπεσιν ἐνδεδωκεν Ἀρι-
 στέας ὁ Προκοννήσιος.

Λεῖ δὲ ταῦτα προϋποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11
 20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ
 Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως
 τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν,
 ἂν οὕτω[τις] δέχεται ὅτι πεισθίεις ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ
 Ὀδυσσεὶ γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22
 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο
 περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ
 μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἐστὶν εὐρεῖν ἵχνη τῆς
 ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, ἔάν
 τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχεται, ἐκείνου
 30 ὠκεανὸν καὶ ἄδην καὶ Ἥλιον βόας καὶ παρὰ θεᾶς

21. post Ὅμηρον: ἢ μὴ γενέσθαι.

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγέθη Κυκλώπων καὶ
 Λαιστρυγόνων καὶ μορφήν Σκύλλης καὶ διαστήματα
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφούντος φα-
 νερώς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὔτω
 φανερώς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 5
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθά-
 κην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν μνησθηροφο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἄγρου συστάσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξάμενον οἰκείως
 προσπλέκεσθαι δίκαιον.

10

- 12 Ὁ Ἑρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπήντηκεν οὕκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειράται διαβάλλειν φανερώς ψευδῇ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, οἷον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰδῇ καὶ Πηλῖῳ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρυό-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ἰδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσέως πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἀλλ' ὑποκεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελωριάδος καθιδρύειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνουσσῶν πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σταδίους· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διείργοντα τὸν
 Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἀλλ' οὐθ' ὁ σκό-
 πελος οὗτος ἐστὶ τρικόρυφος οὐθ' ὅλως κορυφοῦται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἔκκειται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρρεντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὀρεινῆς τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

δωνιάτη κόλπω νησίδα τρία προκείμενα ἔρημα πε-
 τρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
 τὸ Ἀθήναιον, ᾧ περ ὁμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
 5 τόπων παραδιδόντες, εὐθύς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
 σαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
 λου μᾶλλον ἔστιν. οἷόν τι λέγω, ζητουμένου εἰ κατὰ Σι-
 κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἡ πλάνη γέρονε καὶ εἰ αἱ Σειρήνες
 ἐνταῦθά που λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελωριάδι
 10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνοῦσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέρω C. 23
 δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
 φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
 καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες ὅμως οὐκ ἐκβε-
 βήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. ἐὰν δὲ
 15 προσθῇ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δεικνύται
 μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἔτι πλείων προσεγέ-
 νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τούτου
 τοῦ τόπου. ἀλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλῳ τῷ ὑπὸ Ἑρα-
 τοσθένους λεχθέντι Κυμαίῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρή-
 20 νοῦσσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἵδρυται, βεβαιωτέρως πι-
 στεύομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γεγενῆσθαι τὰς
 Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυ-
 θέσθαι, οὔθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
 οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὥς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
 25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
 ὅπως γεγένηται, ραψῶδειν.

Ἑρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον 14
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
 λίαν γεγένηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
 30 ὕφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰτνης
 καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρακούσαις νησίου καὶ Τυρ-
 ρηνῶν· Ὀμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα μήτε βούλε-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσσαι οὐ πάνυ; ἢ καὶ Ἡσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὀμήρῳ δὲ πᾶν ὃ τι ἂν 5 ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἱη κελαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρεπούσης Ὀμήρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτὰ θρυλούντων καὶ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν πλάσματα ἐστὶν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγεννημένων ἔχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

- 15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἑκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὕσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρῆσθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεϊα τὰ ἐν Ἀργεὶ παραδείξαντα, Ἀτρεά δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντεις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι 20 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφίᾳ τινὶ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔα τὸν Αἰόλον ἐν μύθῳ σχήματι ἀκούεσθαι οὐδ' ὅλην τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμνηθεῖσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια 30 λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἑρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότε ἂν εὑρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλανηται, ὅταν εὔρῃ τὸν σκυτέα τὸν συρράψαντα τὸν τῶν ἀνέμων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμβαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα-
 5 λεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἰχθυῖα σκόπε-
 „λον περιμαιμῶσα δελφῖνάς τε κύνας τε, καὶ εἴ ποθι
 „μεῖζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύννους ἀγέληδόν φε-
 ρομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐμπέσωσι καὶ κω-
 λυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μεί-
 10 ξοσι τῶν ζώων, οἶον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων
 κητωδῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γα-
 λεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμ-
 βαίνειν γὰρ ταῦτόν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις
 τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς
 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία
 φεύγειν τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς
 κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, 16
 ἢ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε
 20 κοινὸς ὑφορμουσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς,
 δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ
 δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἕστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ
 σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ
 τρίτον μέρος ἕξαλον τὸ ξῶον. συνάψαντος δὲ τοῦ σκά-
 25 φους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρός, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ
 σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶ-
 δης τε γὰρ ἐστὶ καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι
 ἐπίτηδες, καλῶδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ'
 ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τέως ἕως ἂν κάμῃ σφαδάζον
 30 καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ
 σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μέγα ἦ τελέως τὸ
 σῶμα. καὶ ἐκπέσῃ δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτιζομένου τοῦ δρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι
 C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβάλειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεισθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν 5 ἀκμὴν τοῦ ξίφους συναγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἐκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάξοι τις ἄν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ προσῆψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστ' ἐπιχώριός ἐστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρύ- 10 βδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ πορθμοῦ πάθεσι. τὸ δέ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίσκιν“ ἀντὶ τοῦ δῖς, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρημένοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15 μεταβολὰς αἰτιασθαι δεῖν ἢ ἄγνοϊαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἐξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὥς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετρήε- 20 σαν τὴν δὲ ἐσχατώσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον· τῆς δὲ διαθέσεως ἐνέργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὥς ὅταν μαχομένους εἰσάγῃ, μύθου δὲ ἡδονὴν καὶ ἐκπληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποιήσιν φιλο- 25 σόφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὥς Ἐρατοσθένης φησί, κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα, μηδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ „ἐνθεν δ' ἐννῆμαρ φερόμην ὁλοοῖς ἀνέμοισιν“ ἐν βραχεὶ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὁλοοὶ οὐκ εὐθύ- 30 δρομοὶ) ἢ ἐξωκεανίζειν, ὥς ἂν οὐρίων πνεόντων συνε- χῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ στήλας

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ, φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἑννέα ἡμέραις διηνύσθαι ἰσοταχῶς, ἐκάστης αὖ ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι σταδίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐκ Ἀν- 5 κίας ἢ Ῥόδου δευτεραῖόν τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχιλίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρὶς εἰς Σικελίαν ἐλθὼν οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἔφευγον 10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. ἔστι δὲ τᾶλλ· μὲν εὖ λεγό- 18 μενα· ὅταν δ' ἀνασκευάξῃ τὸν ἔξωκεαννίζόμενον καὶ C. 26 πρὸς ἀκριβῇ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγῃ καὶ διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολο- 15 γίας. ἅμα μὲν γὰρ παρατίθησιν τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὁλοοῖς ἀνέμοισιν,“ ἅμα δ' ἐπικρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηῦς,“ καὶ τὸ „νήσῳ ἐν Ὠγυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλὸς ἐστὶ θαλάσσης,“ καὶ ὅτι ἐν- 20 ταῦθα οἰκεῖ Ἀτλαντος θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν Φαιάκων „οἰέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόν- „τῳ ἔσχατοι· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“ ταῦτα γὰρ πάντα φανερώς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει πλαττόμενα δηλοῦται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος τὰ 25 φανερώς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ· τὸ δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γερονέει τὴν πλάνην ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἔπεισε ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς Νεαπολίτας μὲν λέγειν μνημα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος, τοὺς δὲ ἐν Κύμῃ καὶ Δικαιαρχείᾳ καὶ Βεσβίῳ Πυρι- 30 φλεγέθοντα καὶ Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ νεκνομαντεύον

27. post ὀρθῶς: καὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαιοῦται.
STRABO I.

τὸ ἐν τῷ Ἀόρνῳ καὶ Βάιον καὶ Μισηνὸν τῶν Ὀδυσσέως
 εἰαίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηνούσας καὶ
 τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν καὶ
 Αἰόλον· ἅπερ οὗτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὗτ' ἄρριζα
 καὶ ἀνέστια εἶναι, ἀληθείας μὴδὲν προσαπτόμενα μὴδ' ὅ
 ὠφελείας ἱστορικῆς.

- 19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
 ὑπολάβοι τις ἄν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν
 τοῖς προσεσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεῖ
 ποιεῖν, ἀποστῆναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
 οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελόμενον οὐ-
 τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεινότερον καὶ τὸ τερατωδέστερον
 ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ, τὸ δ' οὐ χάριν
 τοῦτ' ἐποίει κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
 ὠφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
 περὶ τούτου καὶ διότι φησὶ τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
 μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάψευστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
 ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμεενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
 ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἡρακλέους
 ἄθλους καὶ Θησέως καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μν- 20
 θεύμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
 θαιρῶνα καὶ Ἑλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
 C. 27 τὴν Ἀττικὴν ὅλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
 τῶν μύθων ἄγνοιαν αἰτιᾶται τῶν μυθοποιῶν. ἔτι δὲ
 ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
 ουσιν, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ παλαιοὶ προσ-
 μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθεύόμενα ὑπῆρ-
 ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
 ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐκείνων ζητεῖ τὰληθές, οἷον
 τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, εἰ γέγονε καὶ ποῦ. 30
- 20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὖ τὸ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν εἰς ἑν
 συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τᾶλλα καὶ εἰς

- αὐτὰ τὰ νῦν προκειμένα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μη-
δὲν αὐτῷ πρεσβεῖον ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τόν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
Βάγκαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα-
5 ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
ῥᾶον ἦν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφοράν·
ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει
τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
ἁπωθεν· „Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐ-
10 „τὰρ ἐπ' Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ' αἰξασα
„λίπεν ῥίον Οὐλύμποιο, Πιερίην δ' ἐπιβᾶσα καὶ Ἥμα-
„θίην ἐρατεινὴν σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν ὄρεα
„νιφόμεντα· ἐξ Ἀθῶω δ' ἐπὶ πόντον.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
λόγῳ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ-
15 καῖον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἁπω-
θεν· „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς
„Αἰθίοπας θ' ἱκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς καὶ
„Λιβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται. οἱ δ' ἐφ'
ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Αἰόνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη
20 φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην
γῆν, τὰ μὲν πολλὰ διεστῶτα συνάπτουσιν ἐγγύς, τὰ δὲ
συνεχῇ διασπῶσι· „λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους
γύας Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἡλιοβλήτους πλάκας Βάκ-
τριά τε τείχη, τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μῆδων ἐπελ-
25 θὼν Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
λεμος ποιεῖ. κὰν τοῖς κλίμασι δὲ κὰν τοῖς ἀνέμοις δια-
φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλα-
χοῦ· „αὐτῇ δὲ χθαμαλῇ πανυπερτάτῃ εἰν ἄλλῃ κεῖται C. 28
30 „πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν τε.“
„δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσὶν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ' αὖ
„πρὸς νότον.“ „εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν τε,
3*

„εἴτ' ἐπ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν
 ἄγνοιάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγείται σύγχυσιν
 τῶν ἀπάντων· „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος
 οὐδ' ὅπῃ ἡώς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος.“ ἀνταυθα δ' εἰπόν-
 τος εὖ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θωρή- 5
 κῆθεν ἄητον,“ οὐκ εὖ δεξιόμενος ὁ αὐτὸς συνοφαντεῖ
 ὡς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θωράκης πνεῖ,
 ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν
 Θωρκίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὔσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ 10
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάζουσα ἡ Θωράκη καθ'
 ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προπίπτουσα εἰς τὸ
 πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει
 τοῖς ἐν Θάσῳ καὶ Αἴμῳ καὶ Ἰμβρῳ καὶ Σαμοθράκῃ
 καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκειρωνες
 καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργέσται. οὐκ
 ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὅμως. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγείται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χώ-
 ρας· ὡς καθόλου οὐν δέχεται, εἴτ' ἀπειρίαν αἰτιάται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὡς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας
 πνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θωράκης ἐκεῖσε μὴ
 διατεινούσης. πότερον οὖν τὸν ζέφυρον ἀγνοεῖ ἀπὸ
 ἐσπέρας πνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῇ, φυλάττει τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ τάξιν „σὺν δ' εὐρὸς τε νότος τε πέσον 25
 ζέφυρός τε δυσαῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θωράκην οὐκ
 οἶδε μὴ προπίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θετ-
 ταλικῶν ὄρων; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς
 Θωράκας εἰδὼς καὶ κατονομάζων τήν τε παραλίαν καὶ
 τὴν μεσόγαιαν Μάγνητας μὲν τινὰς καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἑλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίοσι τοὺς ὁμόρους Δόλοπας καὶ

Σελλοὺς περὶ Δωδώνην μέχρις Ἀχελώου· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἐγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἑαυτῷ θάλατταν, ὥς καὶ ὅταν φῇ „κινήθη δ' ἄγορῇ ὥς κύματα μακρὰ C. 29 5 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δέ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21 ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἐγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπηλιώτην, δύσεων δὲ 10 θερινῶν μὲν ξέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θρασύαλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέστην τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργεστῆο Νότιοι,“ τὸν δὲ ξέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ξέφυρος, τῷ τε Θρη- 15 κηθεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδὲνα οὕτως παραδεδωκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν, τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ- 20 σεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην· τοὺς δὲ μέσους ἀπηλιώτην καὶ ξέφυρον. τὸν δὲ ποιητὴν δυσᾶν μὲν ξέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ξέφυρον τὸν ὑφ' 25 ἡμῶν ξέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλεροῦ πως ὄντος. „ὥς ὅποτε ξέφυρος νέφεα στυφελίξῃ, ἀργεστῆο νότιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ 30 δυσᾶν ξέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἰωθε διασκιδνάναι τὰ ὑπὸ τοῦ λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέ- τως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρημένα τοιαύτην τινα τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

22 Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑποληφθεῖσι καὶ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου στόματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσίοδος δὲ 5 οἶδε· μέμνηται γάρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ καὶ ὀλίγοις γνώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν μὴ πεπύσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνωριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10 μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ ποταμὸς καὶ ἦν καὶ ἐστίν, ὥς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν ἦ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον καὶ χώραν καὶ Θήβας Αἰγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ C 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15 διὰ τὸ γνώριμον; ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰθιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ τὴν ἔξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας, τὰ δ' ἐγγὺς καὶ γνώριμα μὴ. εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων, οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ 20 πατρίδος ἐμνήσθη οὐδὲ πολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ λίαν γνώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δόξαι μὴ ἄξια μνήμης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότες.

23 Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὥς κατ' 25 ἄγνοίαν λέγουσι· τοῦναντίον γὰρ καὶ μαρτυρίῳ χρησασαί τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον. γνοίης δ' ἂν οὕτως· ἀλαξὼν δὴ πᾶς ὁ πλάνην αὐτοῦ διηγούμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὃς ἀνα- 30 βεβηκὼς μέχρις Αἰθιοπίων ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νείλου καὶ τὴν χοῦν ὅσην ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στομάτων πόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
 τῇ ἡπείρῳ προστέθεικεν, ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
 δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
 γεσθαι· καὶ εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα τὴν
 5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. ἰστόρησε δὲ καὶ τὴν
 Φάρον πελαγίαν οὖσαν τὸ παλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
 καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὖσαν.
 ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
 εἰκάζειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤδει καὶ τὰ στόματα
 10 τοῦ Νείλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἁμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
 ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
 θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
 15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
 οὐκ εὖ. τοσούτου γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
 εῖν Ὀμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκεῖνον μὲν φημι
 μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἄντικρυς,
 τοὺς δὲ γραμματικούς μηδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθάν-
 20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράτητος τῶν κορυφαίων
 ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
 θίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,“ περὶ
 τοῦ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
 χος γράφων „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνι-
 25 όντος.“ ὁ δὲ Κράτης „ἡμὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ'
 ἀνιόντος,“ οὐδὲν διαφέρειν πρὸς τὴν ἑκατέρου ὑπό- C. 31
 θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν
 τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
 νην ζώνην κατέχεσθαι φησιν ὑπὸ τοῦ ὤκεανου· παρ'
 30 ἑκάτερον δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον, τὴν τε καθ'
 ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥπερ οὖν οἱ παρ'
 ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κε-

κλιμένοι παρ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἔσχατοι τῶν ἄλλων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἶεται δεῖν καὶ πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθιοπας ἔσχατους τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ 5 δεδᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. προσκεῖσθαι δὲ τὸ „ἡμὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος αἰὲν τῷ ἐν τῇ γῇ ζωδιακῷ, τοῦτου δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω τῆς Αἰθιοπικῆς ἀμφοῖν τῇ λοξώσει, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν 10 τῷ πλάτει τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα ἢ ἄλλα σημεῖα. εἰρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλούστερον εἰπεῖν αὐτὸ σῶζοντα τὸ οὕτω διηρηθῆναι δίχα τοὺς Αἰθιοπας, ὡς εἰρηται, 15 ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παροικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθιοπες. τί οὖν διαφέρει πρὸς τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὥσπερ αὐτὸς γράφει, ἢ ὡς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ 20 πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰκεῖν. ὁ δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐκβάλλει τὴν ὑπόθεσιν, δίχα δὲ μεμερισμένους οἶεται λέγεσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπας τοὺς τοῖς Ἑλλήσι πρὸς μεσημβρίαν ἔσχατους. τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα ὥστε εἶναι δύο 25 Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν, ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς Ἑλλήσιν, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνοοῦντα τὸν ποιητὴν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἰρηκεν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, 30 καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

οὐδὲν ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν ἐπαινῶμεν, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφελὺς ὑπόθεσιν δεδομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκο-
 5 πῶμεν. καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην περὶ τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ ἂν ἐκατέρως γράφηται, δύναται ἐφαρμόττειν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32 λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσὶ καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπες, οἱ μὲν „πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις,“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ
 10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἔπειθ' ὅτι ψευδοῦς προΐσταται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας μεμνησθαι ὅταν φῇ „Αἰθιοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται.“ πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίαται οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ-
 15 τως εἰρηκεν ὁ ποιητής; πότερ' οὐδ' ἡ Αἴγυπτος, οὐδ' οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Δέλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηνται „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ τί δ' ἄλλο ἢ Αἴγυπτός ἐστι πλὴν ἡ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ;
 20 αὕτη δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κεῖται πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ τῇ Αἰγύπτῳ καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ τέ ἐστι καὶ μακρὰ καὶ ἐπικλυστος. τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι-
 25 κλύστου ἔρημά τε καὶ ἄνυδρα καὶ σπανίως οἰκεῖσθαι δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα. πῶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης διαιροῦσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημ-
 30 βρίαν πλειόνων ἢ μυρίων σταδίων, πλάτος δέ, ὥστε

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάνδρους, ὧν μεγίστη ἡ Μερόη τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπῶν, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἱκανὸς ἦν διαιρεῖν δίχα; καὶ μὴν οἷ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαιροῦσι τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέ- 5 ρουσιν αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπῶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἑκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαιροῦσι τὰς ἡπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

- 26 Χωρὶς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰ-10
θιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παραπλεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἳ τε ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν στηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες εἴτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν κωλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὥς τὸ μεταξὺ διείργοιτο ἰσθ- 15
μῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἡ κατὰ μεσημβρίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλέοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ
C. 33 προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὅμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεὶς δίχα διήρει, 20
τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν, τῶν μεταξὺ οὐ γινωσκομένων εἴτε εἰσὶν εἴτε μὴ εἰσὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἴρηκεν παλαιὰν Ἔφορος, ἣ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὅμηρον. λέγεσθαι γάρ φησιν ὑπὸ τῶν Ταρτησίων Αἰθιοπας τὴν Λιβύην 25
ἐπελθόντας μέχρι ἀνάσεως τοὺς μὲν αὐτοῦ μέναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὅμηρον εἰπεῖν οὕτως „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεσθαι, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“

- 27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30
καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται

τοῦ ποιητοῦ. φημί γὰρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
 νων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γινώριμα
 ἐνὶ ὀνόματι Σκύθας ἐκάλουν ἢ νομάδας, ὡς Ὅμηρος,
 ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοὶ
 5 καὶ Ἰβηρες ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοσκύθαι
 προσηγορεύοντο, ὅφ' ἐν ὀνομα τῶν καθ' ἕκαστα
 ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημ-
 βρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῶ.
 μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη-
 10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω „φοινικώπεδόν τ' ἐρυ-
 „θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραννόν τε παρ'
 „ὠκεανῷ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν, ἵν' ὁ παντ-
 „όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρῶτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἔππων
 „θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ'
 15 ὅλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην
 πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχοντος τὴν χρεῖαν καὶ τὴν σχέςιν,
 παρ' ὅλον καὶ τοὺς Αἰθιοπας τάττων φαίνεται. ὅ
 τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναι
 φησι „Μέροπι τῆσδ' ἀνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίππων ἀρ-
 20 „μάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χουσέα βάλλει
 „φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἔω
 „φαεννὰς Ἥλιου θ' ἱπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς
 ποιεῖται τὰς ἱπποστάσεις τῇ τε Ἡοῖ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ
 τοῖς ἑξῆς πλησίον αὐτὰς φησιν εἶναι τῇ οἰκῇσει τοῦ
 25 Μέροπος· καὶ ὅλη γε τῇ δραματοουργίᾳ τοῦτο παρα- C. 34
 πέπλεκται, οὐ δὴ πού τῆς κατ' Αἰγυπτον ἰδίου ὄν,
 μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διη-
 κούσης παραλίας.

Μηνύει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰ- 28
 30 θιοπίας δόξαν, ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης
 λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς
 τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἰν-

δοὺς ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθίοπας, πρὸς δύσιν δὲ
 Κελτούς, πρὸς δὲ βορρᾶν ἄνεμον Σκυθίας. προστίθῃσι
 δ' ὅτι μείζων ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ,
 φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατο-
 λῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἡ Σκυθία δ' ἀντίκει- 5
 ται τούτῳ. ὅτι δ' ὁ ποιητὴς ὁμόλογος τούτοις, καὶ ἐκ
 τῶνδε δηλὸν ὅτι ἡ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“
 (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἱ δέ τ' ἀννευθε πρὸς ἡῶ
 τ' ἡέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων.
 καὶ ἔτι, ὅταν φῇ „εἴτ' ἐπὶ δέξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν 10
 „τε, εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόεντα.“ καὶ
 πάλιν „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος, οὐδ'
 „ὅπῃ ἡῶς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος φαεσίμβροτος εἶς' ὑπὸ
 „γαῖαν, οὐδ' ὅπῃ ἀννεῖται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς
 περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῇ 15
 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὤκεανόν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθι-
 ζὸς ἔβη“, κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὤκεανόν τὸν
 καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς
 Αἰθίοπας· ὃ γὰρ ἂν τόπῳ τοῦδε τοῦ κλίματος προσβά-
 λῃς τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὤκεανῳ ἔσῃ καὶ ἐπὶ τῇ 20
 Αἰθιοπίᾳ. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν
 ἀνιὼν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν“, ἔσον τῷ ἀπὸ
 μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ
 Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὥς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ-
 μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλεόντα ἐν 25
 τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὥς ἂν Αἰθιο-
 πας, ὥς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Αἰγύπτου Αἰθίοπας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν
 γεράνων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἶ τ' ἐπεὶ
 „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον, κλαγγῇ 30
 0. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὤκεανοιο ῥοάων, ἀνδράσι Πυγ-
 „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἡ γέρανος
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβη-
ρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτρια-
νὴν. κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ
5 ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυ-
γούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθευ-
μένους κατὰ πᾶσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθίοπας
ἐπὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον μόνους μετήγαγον καὶ τὸν
περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πά-
10 λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν
φάμεν τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὅμηρος δὲ καλεῖ
πάντας. παραπλήσιον δὲ ἐστὶν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν
δίχα διηρημένων Αἰθιόπων, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς
παρ' ὅλην διατείνοντας τὴν ὠκεανῆτιν ἀφ' ἡλίου ἀνι-
15 ὄντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι
Αἰθίοπες δίχα διήρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ,
ὥς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποτα-
μοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων στα-
δίων ἐπὶ τοῖς μυριοῖς, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων
20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσεστι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν
μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλοῦσιον
θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν [ὁδόν], ἣν ἐπέχει ὁ
ἰσθμός. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων
τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Λιβύης ὄρον εὐφυνέστερον ἡγοῦν-
25 ται τοῦτον τῶν ἡπείρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν
Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς
ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλά-
σιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν
Ἀσίαν πᾶσαν ἀπὸ τῆς Λιβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω
30 τὸν τρόπον καὶ γὰρ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ'
ὅλην τὴν οἰκουμένην δίχα διηρησθαι νομίσαι τὸν

ποιητὴν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πῶς οὖν ἡγνώνει τὸν ἰσθμόν,
ὃν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

- 29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελέως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυ-
πτίους Θήβας ἥδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς
θαλάττης σταδίους μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν- 5
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ
ἥδει, μὴδὲ τὸν ἰσθμόν τὸν κατ' αὐτόν, πλάτος ἔχοντα
οὐ πλείονων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτε-
ρον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἥδει ὁμωνύμως τῇ το-
σαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἑώρα τούτου· 10
- 36 μάλιστα γὰρ ἂν προσπίπτει τὸ ρηθὲν ὑφ' Ἡροδότου
διότι δῶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο
ἡξιούτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκά-
στοις ἰδίων ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ παραδο-
ξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερωῷ πᾶσιν ἐστὶ· τοιοῦτον 15
δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νείλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις
τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν
Αἰγύπτου οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι περὶ τῆς χώρας,
ἢ τὴν τοῦ Νείλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μῆτε
καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μῆτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστο-
ρήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατάδηλος καὶ ἡ χώρα γίνε-
ται πᾶσα ὅποια τίς ἐστίν· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν
ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τούτου. προσ-
τίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέκδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίον
ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιη-
μάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου. οὗτος μὲν
οὖν ἐκ πλεόνων ἐλέγχεται καὶ εἰδὼς καὶ λέγων ρητῶς
τὰ ρητὰ καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ ἢ ἐπιθέτως λέγων. 30
- 30 Θανμάζειν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων,
πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τα παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιᾷσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοιαν
 αἰτιῶνται, ἣ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς
 δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ
 γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρίπου λέγει οὐδὲ τὰς Θερμοπύ-
 5 λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, οὐ μὴν ἡγνώνει γε. ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς
 ἐθελοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητὴς
 τοίνυν διυπετέας καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χει-
 μάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας κοινῶς, ὅτι πλη-
 10 ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ
 κοινὸν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἰδίου γίνεται. ἄλλως γὰρ
 ἂν τὸν χειμάρρουν ἀκούοι τις διυπετῇ καὶ ἄλλως τὸν
 ἀέναν· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. καὶ κα-
 θάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ κου-
 15 φότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγὼ Φρυ-
 γός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρόν ἐπιστολῆς Λακω-
 νικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπὶ ἐξοχῇ συντρέπει ἐπὶ τοῦ διυπετῇ
 τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέ-
 βληται τοὺς ἄλλους ποταμοὺς τῷ διυπετέας εἶναι· ὁ δὲ
 20 Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληροῦμε-
 νος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνώριμον
 ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὡς παραμεμν- C. 37
 θήμεθα, καὶ κέχρηται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ κατ' αὐτοῦ,
 οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὡς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό-
 25 μασιν ἐκδιδόναι κοινὸν καὶ πλείονων, ὥστ' οὐκ ἄξιον
 μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότας· καθάπερ
 οὐδ' Ἀλκαῖος, καίτοι φήσας ἀφίχθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἴ-
 γυπτον. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν
 δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά-
 30 ρου. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ
 ἡ κοινὴ φήμη, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπείχετο ἀπὸ τῆς
 ἡπείρου ὅσον φησὶ, δρόμον νεὼς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἴη διατεθρυλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐψευσμένως. ὅτι δ' ἡ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦται τινες, κοινό-τερον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθίεις ὁ ποιητὴς ὅτι πλέον ἢ τότε ἀφειστήκει τῆς γῆς ἡ νῆσος κατὰ τὴν Μενελάου παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλὰ-5 πλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθοποιαὶ οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δήπου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον οἷ' ποιηταὶ πλάττουσιν· οὐ γὰρ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10 ἀλλ' ἡδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. πῶς οὖν καὶ ἄνυδρον οὔσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν; „ἐν δὲ λιμὴν εὐορμος, ὅθεν „τ' ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι „μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδρεϊον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον οὔτε τὴν ὑδρείαν ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, 15 ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρετὴν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περσείας ἀρύσασθαι παρῆν, ἐξομολογουμένου πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιάν.

20

31 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλάνης τῆς Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπεσι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους ἅμα ταῦτά τε διαστεῖλαι καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. 25 φησὶ δὴ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον „ἦ γὰρ πολλὰ παθὼν καὶ πόλλ' „ἐπαληθεῖς ἡγαγόμην ἐν νηυσί, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλ- „θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, „Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ 30 „Αἰβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἦλθεν Αἰθίοπας πλέ-

ο. 38 ων ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκοῦσί τινες Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νείλου τοὺς κατα-
 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ
 γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθίς τὸ
 εἶδος ἐπήνεγκε· τίνες τε οἱ Ἑρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ
 5 ὄνομα. Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς
 ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα-
 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων
 κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει καὶ ἐπιτέμνοντες λέγω-
 μεν. οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν
 10 οἱ μὲν περιέπλουν τῶν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς
 εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῇ πλάνῃ συνοικει-
 οῦντες, ὅν φησιν ὅτι ὀγδοάτῃ ἔτει ἦλθον, οἱ δὲ διὰ
 τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ
 τῶν διωρύγων τινός. οὔτε δ' ὁ περιέπλους ἀναγκαῖος,
 15 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὥς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ
 [οὐδ'] ἢ Ὀδυσσεὺς πλάνῃ ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε
 πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι-
 βαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ
 20 ἐξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι
 χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστωρ „ὥς ὁ μὲν
 „ἔνθα πολὺν βίον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἡλᾶτο ξὺν
 „νηυσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
 „θεῖς.“ ὅ τε διὰ τοῦ ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύγων λε-
 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγό-
 μενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιθάνως εἰσάγοιτο ἂν. ἀπιθά-
 νως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν
 διωρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σέσωστριν
 ἀποστῆναί φασι, μετεωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς
 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ ἰσθμὸς ἦν
 πλόιμος· ἀλλ' εἰκάζει ὁ Ἑρατοσθένης οὐκ εὔ· μὴ γάρ
 πω τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς στήλας γεγενῆσθαι νομίζει·

- ὥστε ἐνταῦθα μὴ συνάπτειν τὴν εἰσω θάλατταν τῇ ἐκτὸς καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέραν οὖσαν, τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνακαλύψαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλοῦσιον μέχρι τῆς Ἐρυθραῆς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵
- C. 89 ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐπω ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεὰ ταύτῃ διεκπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποίηκεν ὥς ἤδη ἐκρήγματος γεγονότος, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὥς οὐπω γε-¹⁰γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ „ἀλλὰ σ' ἐς Ἡλύσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι πέμψουσι.“ ποῖα οὖν; καὶ ὅτι ἐσπερίον τινα λέγει τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ξέφυρος παρατεθεῖς δηλοῖ „ἀλλ' αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵ ἀνίησι.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.
- 32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορῇκει, πόσῳ μείζονα ἂν ἔχοιμεν πίστιν τοῦ τοῦς Αἰθίοπας διχθὰ διηρησθῆαι, πορθμῷ τηλικούτῳ διειργομένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθιοπίων; ἅμα μὲν γὰρ θαυμάζουσιν τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὅ ἐστι „χρυσοῦ τ' ἡλέκτρον τε καὶ ἀργύρου ἡδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐδενὸς πλὴν ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορωτάτοις²⁵ τῶν ἀπάντων οὖσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία, ἀλλ' ἡ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τούτων δ' ἡ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν, τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμβάνουσί γε καὶ ἱστοροῦσιν ὥς εὐδαιμονεστάτην. τὴν³⁰ μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος (εἰδὼς δὲ ἐμέμνητο ἃν), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύ-

ουσιν οἱ νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
 ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνιτῶν ἀνδρῶν· ὀλίγη
 δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὔρετο
 ἡ χώρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν
 5 τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐ-
 ποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι
 πυκνὴν καὶ θαψιλῇ, τότε δ' οὐκ εἰκός. αὐτῶν δὲ χάριν
 τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἄν
 τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μενελάῳ δὲ
 10 λαφύρων ἢ δωρεῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν,
 ἐχόντων τε ἃ δώσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλείαν. οἱ μὲν οὖν Αἰγύ-
 πτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθίοπες καὶ Ἀραβες οὐδ' οὔτω
 τελέως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,
 15 καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέ-
 μου, ὥστ' ἐλπίς ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ C.40
 ἐπὶ τοῦ θῶρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν
 „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ
 „Κύπρουδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλεῖον χρόνον
 20 τῆς πλάνης λεκτέον μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συ-
 ρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Αἰθύνην γενέσθαι καὶ τὰ περὶ
 Κύπρον χωρία καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ
 τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βίᾳ καὶ
 τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν
 25 συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς
 καὶ πόρρῳ βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον
 ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφίχθαι λέγεται ὁ Με-
 νέλαος, οὐχ ὅτι . . . . μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰ-
 γύπτῳ. τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θή-
 30 βαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσὶν, οἱ
 κατὰ Συήνην καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου
 ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφιγμένος εἰ καὶ μέ-
 χρι τῶν ὄρων ἀφῆκτο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπίων,
 καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον.
 οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφῆχθαι φησιν ὁ
 Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προεληλυθὼς ἀπὸ θα- 5
 λάττης· ἐπ' ἐσχατιᾶς γὰρ ἰδρῦσθαι πού λέγει. καὶ εἰς
 Αἰολίαν δὲ καὶ Αἰστρυγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου
 ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκεῖσέ φησιν ἀφῆχθαι. καὶ ὁ
 Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ
 εἰς Λιβύην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ 10
 κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραιτονίου Με-
 νέλαος καλεῖται.

- 33 Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους
 τὴν μητρόπολιν αὐτῶν στήματι συνήθει χρηται, ὥς
 „Τρῳάς τε καὶ Ἑκτορα νηυσὶ πέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15
 „ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ'
 „αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,“ καὶ „Ἰθην
 „δ' ἴκανεν καὶ Γάργαρον,“ καὶ „οἱ δ' Εὐβοίαν ἔχον
 „καὶ Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε.“ καὶ Σαμφῶ, „ἢ σε Κύ-
 „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τὸ 20
 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ιδίως πά-
 λιν καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξαι. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ
 ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξαι ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ-
 „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεὶς Αἰθιοπίας
 C. 41 „θ' ἰκόμην.“ ἵνα δ' ἐμφήνη καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25
 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλεόν γενομένην, καλῶς εἶχεν εἶτ'
 ἀναλαβεῖν εἴτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν
 ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην
 προεξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου· διό-
 περ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκειμένα 30

22. post συγκαταλέξαι: φησὶν ὅπερ ζητοῦσιν ἔνιοι.

λέγει „ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδονίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς ἤγαγε
 „Σιδονίηθεν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 5 „σαι τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ ἐστὶν ἄπας,
 „χρυσῷ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράανται. ἔργον δ' Ἑφαιστοιο·
 „πόρεν δέ ἐφαιδίμος ἥρως Σιδονίων βασιλεύς, ὅθ' ἐὸς
 „δόμος ἀμφεκάλυψε κεῖσέ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἑφαιστου ἔρ-
 10 γον, ὥς λέγεται Ἀθηνᾶς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχνη,
 δηλοῖ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνέως ἔδωκεν ἀντὶ
 Λυκάονος· φησὶ γὰρ „κάλλει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὖ ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἑρεμβῶν πολλὰ μὲν εἴρηται, πιθα- 34
 νώτατοι δ' εἰσιν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἀραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθιοπὰς θ'
 ἰκόμην καὶ Σιδονίους Ἀραβὰς τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν· αἰτιᾶσθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαίαν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιοῦσί τινες παραγραμματίζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 ξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδώνιος κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 25 ἔθνων συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυμολογῶν. τὸ γὰρ
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας, καὶ
 μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. δηλοῖ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἔθνων· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δέ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόροισι

ἐπὶ πλεον πρὸς τοὺς μεσημβρινοὺς καὶ τούτοις πρὸς μέσους τοὺς ὅρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. καὶ οἱ
 C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παραπλησίως πως ἔχουσι καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάξει γε δὴ καὶ τὰς τῶν ἔθνων τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλή- 5 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀραμμαίους καλεῖσθαι· τούτῳ δ' ὅμοιον τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἀραβας καὶ Ἑρεμβοὺς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνερ- 10 γοῦντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαίνειν τοὺς Ἑρεμβοὺς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί, οὓς μεταλαμβάντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρω- γλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ 15 πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνησθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιοπας· τῇ γὰρ Θηβαΐδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν· ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μή- κους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου· ἐνδοξον γὰρ τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀν- θρώπων ἰδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,“ καὶ τὸ „ἦ γὰρ πολλὰ παθὼν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς ἡγαγόμεν.“ Ἡσίο- 25 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί „καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν „Ἑρμάων ἀνάκητα γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο „ἄνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. εἰκάζειν οὖν ἔστιν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη τότε ὠνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἡρώας τυχὸν ἴσως 30 οὕπω.

35 Οἱ δὲ πλάττοντες Ἑρεμβοὺς ἰδιόν τι ἔθνος Αἰθιο-

πικὸν καὶ ἄλλο Κηφήνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἦττον ἂν πιστεύοιντο, πρὸς τῷ μὴ ἀξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι-
 5 δούλους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας θαλάττῃ διηγούμενοι ἢ
 ἄλλοθι πού τοῦ ὤκεανου, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξώκεανίζοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας. τῆς
 δ' ἀπιστίας αἴτιον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί-
 10 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ ὤκεανῳ
 φασί, προστιθέντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με-
 τάγουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 15 ναί φασιν· οὐ δὴ πού κατ' ἄγνοιαν τοπικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὃν τρόπον παρατίθῃσι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθῃσιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὥς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὥς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίκυνας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί-
 25 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
 εἰσὶ καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος στεγανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ
 στεγνοφθάλους καὶ μονομάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγράφουσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο-
 30 μεν περὶ πολλῶν, καὶ μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθὺς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοῖα τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείας καὶ τέρψεως χάριν. δοκοῦσι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀδῆλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖ, κρεῖττον ἢ ὥς Ἡρόδοτος καὶ 5 Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

- 36 Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητήν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρί- 10 δων ἡ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθευται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὔσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκείνος τρίς εἴρηκε „τρίς μὲν γάρ τ' 15 „ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίγνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20 γοῦν τοῖς ἔπεσι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβδεῖ „δεινόν· μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ροιβδήσεις· οὐ „γὰρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπὲρ κκακοῦ οὐδ' Ἐνοσίχθων.“ καὶ μὴν παρέρτυχε τε τῇ ἀναροιβδήσει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ 25 C. 44 οὐκ ἀπώλετο, ὥς φησιν αὐτός „ἡ μὲν ἀνεροιβδήσε „θαλάσσης ἄλμυρόν ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρόν „ἔρινεὸν ὑπόσ' ἀερθεῖς, τῷ προσφῶς ἐχόμεν, ὥς νυκτε- „ρίς.“ εἶτα περιμείνας τὰ ναυάγια καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐψεύσατο ἡ Κίρκη. ὥς οὖν τοῦ- 30 το, κακεῖνο τὸ „τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνή-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρίους καὶ τρισαθλίους λε-
 γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμάκαρες Δαναοί,“ καὶ
 „ἀσπασίη τριλλιστος,“ „τριχθὰ τε καὶ τετραχθὰ.“ Ἰσως
 δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττε-
 5 ταί πως τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ δις
 γενέσθαι τὴν παλίσροισιν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον,
 τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον
 μένειν τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὅψε δὲ ἀναβληθῆναι
 ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις
 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμην, ὅφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω ἱστὸν
 „καὶ τρόπιν αὐτίς, ἐλδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὅψ' ἡμός
 „τ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῇθεν ἀνέστη, κρίνων νείκεα
 „πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν, καὶ τότε δὴ μοι δοῦρα Χα-
 „ρῦβδιος ἐξεφάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς
 15 ἔμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέ-
 ραν ἐπιτείνειν, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς
 ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρίνων νείκεα πολλὰ, ὥστε
 βραδῦναι πλέον τι καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ-
 τεινε τῷ ναυαγῷ τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ πρὶν ἀποσπα-
 20 σθῆναι πολὺ καὶ ἀντίκα εἰς τοῦπίσω παλίσρους μετέ-
 πιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37
 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἑρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα-
 τικὸς ὢν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἔξω-
 25 κεανισμὸν τῶν τόπων, περὶ οὗς τὴν πλάνην φράζει,
 Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ
 γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου
 τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ εἰ γέγονε μὲν, περὶ ἄλ-
 λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθὺς καὶ περὶ τίνας, ἐπ-
 30 νορθούμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὅλου πλάσμα-
 τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων,
ἀπολύοιτ' ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλίμαχος.

C. 45
38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ
Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἀμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκείνος κατέ-
στη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5
ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες
εἰς Φᾶσιν τὸν ὕψ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογού-
μενον πλοῦν ἰδρύνσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς λερά
περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μηδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν
ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10
τοῖς ὕψ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα Λέσβον μὲν πορθή-
σαι καὶ ἄλλα χωρία, Αἴμνου δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν
πλησίον νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν
Εὐνέων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15
οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἥδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμο-
εθνεῖς ἢ γείτονες ἢ ὅπως οὖν οἰκτεῖοι ὑπῆρχον ὅ τε Ἀχιλ-
λεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ
Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν
Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαΐδος ὑπάρχειν), 20
τοῦτο δ' ἡγνόει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ
Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν κατα-
λιπεῖν διαδοχὴν, Αἴμνου δὲ καταστήσαι κύριον τὸν
υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ἥδει καὶ τὰς Πελιάδας καὶ τὴν
ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25
„Ἀδμήτῳ τέκε διὰ γυναικῶν Ἀλκηστις, Πελῖας θυγα-
„τρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάν-
των καὶ τὴν Ἀργὴν καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμο-
λογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὠκεα-
νῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30
ἐξ ἱστορίας λαβών;

39

Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελίου στείλαν-
 τος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁση-
 δὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλέον γενηθεῖσα πλά-
 νη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν
 5 ἔτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς
 Ὀμήρου φωνῆς. ἡ τε γὰρ Αἴα δαίκενται περὶ Φᾶσιν
 πόλιν, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολ-
 χίδος, καὶ ἔστι τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἡ τε
 Μῆδεια φαρμακὶς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ
 10 χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων
 δικαίαν τινα ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας,
 καθ' ἣν καὶ Φρύξος πρότερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦ-
 τον· καὶ ἔστιν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό-
 τε Φρύγειον τὸ ἐν τοῖς μεθουρίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ
 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰάσονεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς
 τόπων δαίκενται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν C. 40
 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Αἴμνον τόπων λέγεται
 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρύ-
 ξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλχων
 καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου,
 ὧν ἕνια καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν
 „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρη“ λέ-
 25 γων „ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτίς
 „ἐς ἀρχαίην ἐπλεον Αἰμουίνην,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλ-
 χων „οἱ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῦ πόρου σχάσσαντες ἐρετμὰ
 „ἄλᾳ πᾶρα ξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσσαν-
 „το, τό κεν φυγάδων τις ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 30 „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πύλας.“ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἰστρον ἀνα-
 πλεῦσαι φασι μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἱ
 δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἱ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

πων, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἰστρου ἐκ τοῦ μεγάλου Ἰστρου
τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τὰ-
δε οὐκ * ἀπιθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

- 40 Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρησάμε-
νος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεύει 5
δὲ τούτοις, ἔθος τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον.
ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα
καὶ τὴν Ἀργὸν λέγῃ, καὶ παρὰ [τὴν Αἴαν] τὴν Αἰαΐην
πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνέων ἐν Αἴμνῳ καθιδρύῃ, καὶ
ποιῇ τῷ Ἀχιλλεΐ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10
δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην
ὀλοόφρονος Αἰήταο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἔξωκεα-
νισμόν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκεί-
νου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ καὶ κεῖνο ὑποκειμένων μὲν τούτων
εὖ λέγεται „Ἀργὸν πασιμέλουσα,“ ὥς ἐν γνωρίμοις 15
τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ
δ', ὥσπερ ὁ Σκήψιός φησι παραλαβὼν μάρτυρα Μί-
μνερμον, ὃς ἐν τῷ ὤκεανῳ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ
Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναί φησιν
ὑπὸ τοῦ Πελοῦ τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὗτ' 20
ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε πομπὴ πιθανῶς λέγοιτο εἰς
ἀγνώτας καὶ ἀφανεῖς τόπους, οὔθ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ
ἀοίκων καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοπισμένων πλοῦς
οὗτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

- 8 Οὐδὲ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένης, ὅτι· ἀνδρῶν οὐκ 25
ἀξίων μνήμης ἐπὶ πλεόν μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 24. post πασιμέλων: „οὐδέ κοτ' ἂν μέγα κῶας ἀνῆγαγεν
„αὐτὸς Ἰήσων ἐξ Αἴης, τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδόν, ὑβριστῇ
„Περίη τελέων χαλεπηρὲς ἔειθλον, οὐδ' ἂν ἐπ' ὤκεανου κα-
„λὸν ἔκοντο ῥῶον.“ καὶ ὑποβάς „Αἰήταο πόλιν, τόθι τ'
„ἄκρος ἡελίοιο ἀκτῖνες χρυσέφ' κείαται ἐν θαλάμῳ ὤκεανου
„παρὰ χεῖλες, ἔν' ὥχετο θεῖος Ἰήσων.“

- δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δα-
 μάστη καὶ τοιούτοις ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀλη-
 θές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ
 πιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν
 5 μόνων τῷ τοιούτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἳ πολλὰ μὲν εἰ-
 ρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἱκα-
 νῶς ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώ-
 μενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα
 τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς
 10 εἷρηκε διαβάλλων τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἓνα
 τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κόλπον λί-
 μνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομ-
 βίχου πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον διὰ τοῦ
 Κύδνου ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην
 15 ποταμόν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τετ-
 ταρακοσταῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγῆσασθαι
 αὐτὸν τὸν Διότιμον. εἶτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην
 καὶ τὸν Τίγριν ἦν δυνατὸν διακόψαντα τὸν Κύδνον
 εἰς τὸν Χοάσπην ἐκβαλεῖν.
- 20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἄν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι 2
 καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτόν πω γνώριμα
 εἶναί φησι τὰ καθ' ἕκαστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κε-
 λεύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ
 τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοὺς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ-
 25 τέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν,
 αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσσι-
 κὸν κόλπον ἐπίστευσεν ἐωθινάτατον τῆς καθ' ἡμᾶς
 θαλάττης σημεῖον, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ
 τοῦ Πόντου μυχῷ σχεδόν τι καὶ τρισχιλίοις σταδίοις
 30 ἐωθινωτέρου ὄντος καὶ κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδιασμοῦ

οὐ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἔσχατα διεξιὼν οὐδενὸς ἀπέχεται μυθώδους. πεπλίστευκε δὲ καὶ περὶ τῶν ἔξω στηλῶν Ἑρακλείων πολλοῖς μυθώδεσι, Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων

- Ο. 48 τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ὧν μνησθησόμεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν καὶ κατὰ ληστείαν ἢ ἐμπορίαν, μὴ πελαγίζειν δέ, ἀλλὰ παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὃν περ καὶ μέχρι τῆς Ἀρμενίας καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατεῦσαι ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10 Εὐξείνιον θαρρεῖν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς πρὸ τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἐμοὶ μέλει περὶ ἐκείνων λέγειν, οὔτ' εἰ ἐπλεον οὔτ' εἰ μὴ· εἰ δὲ περὶ τῶν μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὥς οἱ 15 παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θαλάτταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἷον Διόνυσος καὶ Ἑρακλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησέα δὲ καὶ 20 Πειρίθουν μακρὰς εἰκὸς ἐστὶ στρατείας ὑπομείναντας καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν ὥς εἰς Αἶδου καταβάντας, τοὺς δὲ Διοσκυρούς ἐπιμελητὰς τῆς θαλάττης λεχθῆναι καὶ σωτῆρας τῶν πλεόντων. ἢ τε Μίνω θαλαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἱ 25 καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἑρακλείων στηλῶν ἐπῆλθον καὶ πόλεις ἐκτίσαν κάκει καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παραλίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστερον. Αἰνείαν δὲ καὶ Ἀντήνορα καὶ Ἑνετοὺς καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30 ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσαι· συνέβη γάρ δὴ τοῖς τότε Ἑλλήσιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
καταστροφὴν τοὺς τε νικῆσαντας ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἡττηθέν-
5 τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
λεις ὑπὸ τούτων πλεῖσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
πᾶσαν τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν, ἔστι δ' ὅπου
καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὅπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
10 μένης εἰς γυνῶσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ κατ' αὐτὸν
ἤδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἰκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ
περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς· δεῖ μὲν
γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
15 ὅτι σφαιροειδῆς ἡ σύμπασα, οὐχ ὥς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' C. 49
ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει
μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἳ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσχημάτων καὶ
ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
τοῦ ὅλου ἔξεως συμβαίνει, οἳ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
οἰκουμένης διαθέσεις ἐτέρας καὶ ἐτέρας τινὰς ἀπερ-
25 γάζονται καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ζήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
χιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ
τὴν μεσόγαιαν ὁρᾶται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀστράων
30 καὶ χηραμύδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὕσαν· πολλὴν γὰρ εἶναι
 χύσιν ὁστρέων, ἅλας τε καὶ νῦν ἔτι εὐρίσκεσθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσῆματά τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δαίκνυσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπὶ στυλι- 5
 δίων ἀνακείσθαι δελφῖνας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στράτωνος ἐπαι-
 νεῖ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἔτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ·
 τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν ἀνῆμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέατα· αὐτόν τε εἶδέναι πολλαχῇ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδεα καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιμνοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Ματιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω, ὧν ἕνεκα πε-
 θεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Στράτωνος ἔτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἴεσθαι τὸν Εὐξείνιον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκραγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἐκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἕξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἔπειθ' ὅτι καὶ
 νῦν ἔτι ταινία τις ὕφαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 C. 50 πης ἐπὶ τὴν Λιβύην, ὥς ἂν [μὴ] μιᾶς οὔσης πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶον πέλαγος σφόδρα βαθέα· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ῥεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθέα. διὸ καὶ γλυκυστάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλιται τόπους τὰ ἐδάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χωσθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιρρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίζειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
 Σκυθῶν ἐρημίαν. τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἱερὸν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὃν ἐκρύσεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖσθαι. εἰκάζει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώ-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὅν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὔσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ πα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύζεσθαι μέχρι τῶν ἐλῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὅρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· ἔτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυττομένης ὑφάμους καὶ κογχυλιώδεις εὐ-
 20 ρίσκεσθαι τοὺς βόθρους, ὥς ἂν τεθαλαττωμένης τῆς
 χώρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γέρρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἑρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδούσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μεῖναι δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἴτ'
 25 ἐκραγῆναι καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. ὥς δ' αὖ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προσεοικέναι. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύζεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 ροῦς τινας καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοίη τις ἂν· ὥς
 30 δ' αὖτως καὶ τὸ τοῖς ἐδάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕφαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἔξαλον, ἐν ᾗ οἴκουμεν, τοσαύτας δεχομένην ὅσας αὐτὸς

Ἐρατοσθένους εἴρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τον
Ἐάνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

- 5 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγεται ἂν, ὅτι πολλῶν
αἰτίων ὄντων ἀφελὲς ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιαῖται. πρῶ-
την γὰρ αἰτίαν φησίν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς 5
C. 51 ἐκτὸς οὐ ταῦτόν τὸ ἔδαφος καὶ ὁ βυθός. πρὸς γὰρ τὸ
μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ ἐπικλύ-
ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτό
ἐστὶν αἷτιον [τὸ] ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη τὰ μὲν ταπεινό-
τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἀλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη 10
ποτὲ μὲν μετεωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὖ ταπεινοῦσθαι καὶ
συνεξαίρειν ἢ συνευδιδόναι τὸ πέλαγος· ἐξαρθὲν μὲν
γὰρ ἐπικλύσαι ἂν, ταπεινωθὲν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν
ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
σμοῖ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ τὴν ἐπὶ κλυσιν 15
συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν,
τοτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν τοτὲ δ' αὐξήθέντος
τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐθ' αἰ αὐξήσεις ἀθροαὶ καὶ αἰφνιδιοὶ
γίνονται, οὐθ' αἰ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμένουσιν
χρόνον οὐδ' ἄτακτοὶ εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν 20
ἐπικλύζουσιν θάλατταν οὐδ' ὅπου ἔτυχε. λοιπὸν οὖν
αἰτιαῖσθαι τὸ ἔδαφος ἢ τὸ τῇ θαλάττῃ ὑποκείμενον ἢ
τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὕφαλον. πολὺ γὰρ
εὐκνητότερον καὶ μεταβολὰς θάττους δέξασθαι δυνά-
μενον τὸ ἐνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
τῶν τοιούτων αἷτιον πλέον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὥς ἔφην,
τῶν τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστι παθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι ποτὲ δὲ ὑφίξησιν λαμβά-
νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν με-
τεώρων τόπων εἶναι τὴν ῥύσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἔδαφος ἤτιᾱτο, λέγων ὑψηλότερον
 τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἑξῆς
 πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθείς· ἀπὸ γὰρ τῆς
 ἰλῦος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦ-
 5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 ῥεῖν εἰς τὰ ἑκτός. τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
 τέραν θάλατταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἑκτός,
 ὥς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
 ὑποκειμένου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
 10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
 ἰλῦος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἰσρουν
 ὁμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
 καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῶ· ἐροῦσι γὰρ κακεῖ
 τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώτεων
 15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνεωγέναι 6
 τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὢν τὸ τοῦ
 Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἑξῆς C. 52
 θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
 20 ταν οὕσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώ-
 τιδος; εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροῖτο, προσερήσομαι καὶ
 τοῦτο· ἄρά γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
 τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν ὥστε, μέχρι μὲν
 ἢ αὐτὴ ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἔκρυσιν διὰ τὴν ἐξ ἴσης
 25 ἀντέρεισιν καὶ θλίψιν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἡ ἐν-
 τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τού-
 του γενέσθαι σύρρουν τὸ ἔξω πέλαγος τῷ ἐντὸς καὶ
 τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
 εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
 30 διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
 δώσουσιν, ἡ μὲν ἔκρυσις οὐκ ἂν κωλύοιτο ἡ νῦν, οὐκ

ἀπὸ ὑπερτέρου δὲ ἐδάφους οὐδὲ ἐπικλινούς, ὅπερ
ἡξίου Στράτων.

- 7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν
καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἐδάφεσι
καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθε- 5
μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ'
αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λί-
μνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρουμένην ὑπὸ
τῶν ποταμῶν, ἐπιπολάσασαν ἐκπεσεῖν ἕξω διὰ τῶν
κατὰ στήλας στενωῶν ὥς ἐκ καταράκτου, ἐπανυξομένην 10
δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ'
αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν,
ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικὸν
δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάζειν τὴν θάλατταν· οἱ
μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινὲς ῥεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15
νῆς ἔστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ ρευματίζονται κατ' ἄλλον
τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσ-
χοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ
αὐτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ
μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20
ἐρημία καὶ ὁ Σαλμυδησός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συν-
εργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ
Κολχικὴ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ
οὕσα, περὶ δὲ τὸν Θερμώδοντα καὶ τὸν Ἴριν ὅλη Θε-
μίσκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιδηνηῆς 25
τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἅπαντες γὰρ
μιμοῦνται τὸν Νεῖλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν
πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἥττον· ἥττον μὲν οἱ μὴ
πολλὴν καταφέρουντες τὴν ἰλύν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλήν
τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30
δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῇ Κιλι-
κίᾳ πολὺ μέρος προσθείς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ

τι τοιοῦτον „ἔσσεται ἐσσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 53
 „ροδίνης ἡίονα προχέων ἱερὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.“ ἐκ
 μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνεχθεὶς πλω-
 τὸς καὶ διεκπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενω-
 5 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ
 τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- 8
 γος προλοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην
 τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, πα-
 10 λιρροοῦσαν φύσει· ἔοικε γὰρ τοῖς ξώοις, καὶ καθάπερ
 ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἑαυτὴν συνεχῶς πα-
 λινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. δῆλον δὲ τῷ ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ ἐστῶτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ
 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζον-
 ται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπι-
 τρέχει, [ὃ] καὶ γαληνότατον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινὰ
 βίαν πλείω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν
 γῆν „πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλλα φύκος ἔχευε.“ μᾶλλον μὲν
 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νηνεμῷ
 καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἦττον ἐπὶ γῆν
 φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὥς ἂν ἰδίαν
 τινὰ τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἔφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινὰ βίαν 9
 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν
 τινα τῆς θαλάττης ταύτην φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρὰ
 σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται. ἢ δ' ἀνα-
 χώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλον
 ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. post αὐτῇ: τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφι· δέ τ' ἄκρας
 „κυρτὸν ἐὸν κορυφούται, ἀποπτύει δ' ἄλδος ἄχυν.“ καὶ τὸ
 „ἡιόνες βώσασιν ἐρενγομένης ἄλδος ἔξω.“

ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων εἰς τὸ πέλαγος προπεσεῖν ὑποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύματος. οὕτω δὴ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθολωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βάρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θᾶττον κατενεχθῆναι 5 πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσαι. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται μικρὸν προελθοῦσα τοῦ στόματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συνεχεῖς ἔχῃ τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρροῦσεις. τοῦτο δ' ἂν 10 συμβαίῃ, καὶ τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθύτερον

C. 54 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθύτατον χιλίων πονοργυίων, ὡς Ποσειδωνίος φησι.

10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15 ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν καθ' ἡμέραν τρόπον τινὰ ὁρωμένων ἀναπτέον τὸν λόγον· καὶ γὰρ κατακλυσμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσηματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μετεωρίζουσι καὶ τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20 οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἥπειροι δ' οὐ. ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γένοιντ' ἂν, εἴπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων καὶ κατοικιῶν. ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλ- 25 λων πλειόνων, ὑπὸ σεισμοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σικελίαν οὐδὲν τι μᾶλλον ἀπορροῶσα τῆς Ἰταλίας εἰκάξοι τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ συμμεῖναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους καὶ Πιθηκούσας. 30

11 Ὅ δ' οὕτως ἡδύς ἐστιν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ὢν οὐδὲ τὴν Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δόξαν, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀχουμένων, παντὸς ὑγροῦ καθεστη-
 κότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι,
 σφαίρας ταῦτὸ κέντρον ἐχούσης τῇ γῇ· ταύτην γὰρ
 τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πως
 5 ἀψάμενοι. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν, καίπερ μίαν
 οὖσαν, ὥς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τε-
 τάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς σύνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυράς
 γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεῖ-
 ται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ-
 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφηναμένων. φησὶ γὰρ καὶ
 Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοπον-
 νησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρασχεῖν διάπλουν τοῖς στό-
 λοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετρη-
 σάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ
 15 Κορινθιακῷ κόλπῳ θάλατταν τῆς κατὰ Κεγχρεὰς εἶναι,
 ὥστε, εἰ διακόψειε τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσθῆναι ἂν
 ἅπαντα τὸν περὶ Αἰγίναν πόρον καὶ αὐτὴν Αἰγίναν
 καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γε-
 γέσθαι χρήσιμον. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥοώ-
 20 δεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν
 φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλημυ-
 ρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοὺν
 ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ὠκεανὸν δις
 μὲν πλημυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῇ μὲν οὖν πλημ- C. 55
 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὥς ἂν ἐκ μετεωροτέρας
 ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν
 δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύε-
 ται καθ' ὃν αἱ πλημυρίδες ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν
 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν
 συνάπτῃ τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρω, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ
 τῇ ὑπὸ γῆς· τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξιόντα

καλεῖσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέ-
ραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώτεις, ταῖς δὲ συν-
άψει ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς καὶ δύσεις πανόμενον.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώ-
τεων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδώνιός τε καὶ Ἀθηνόδω- 5
ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἐχόντων
καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόχρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπος
τοῦ ῥωάδεις εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γε κατ' εἶδος (οὐ
γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ- 10
λεν, ὥς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ
κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν
ἔκρουν μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
τὴν Προποντίδα, ὥς δὲ Ἰππαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονάς
ποτε ἐποιεῖτο), οὔτ' εἰς τρόπος εἰς εἷη, ταύτην ἂν ἔχοι 15
τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
ράκτας ἔχοιεν· ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται. καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει 20
διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ ῥεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
στῶτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
δὲ ταπεινοτέρας. πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην 25
ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
μέν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ ἕξιν ἐσχημάτισται στε-
ρεὰ οὖσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
ἀναστήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ το 30
βάρος ῥοπῇ τὴν ὄχνησιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαύ-
την λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησιν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
 πτου ῥηθεῖσιν, ὅτι δοκοίη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
 κλύεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
 τὰ καλούμενα Γέρρα, καθ' ἕκαστα τεναγίζειν συνά- C. 56
 5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
 θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. τὸ δὴ τεναγίζειν τὸν λε-
 χθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
 ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
 10 συνεγγίζειν καὶ τὸ ψαύειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
 εἶναι θάτερον θατέρῳ. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
 συνεγγίζειν τὰ τενάγῃ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμὴν
 ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγέντων
 δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
 15 τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἔκρυσιν. Ἰπ-
 παρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταυτόν τῳ σύρ-
 ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
 τὴν πλήρωσιν, αἰτιάται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
 στήλας ἐκρύσει μεθισταμένα ἐκείσε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
 20 λαττα συμμεθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
 τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανείᾳ, μὴ
 ταπεινουμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
 ἐκτὸς θάλατταν ἄπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
 ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
 δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
 25 τὴν τε ἔξω στηλῶν θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν καὶ εἶτι
 τὴν αὐτὴν γεγονυῖαν σύρρουν.

Ἄλλ' οὐτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένους, 14
 το συρρουν γεγονέναι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
 ἄλλια συνεγγίσει μόνον, οὐτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ
 30 συνεχεῖ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιφανειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
 τὴν κατὰ τὸ Δέχαιον καὶ τὴν περὶ Κερχρεάς. ὅπερ καὶ

αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἔξ' ἐτοίμου λαμβανέτω, ὥς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἔξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια. 5

- 15 Ψευδῇ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφῖσιν ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μέμνηται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν ἰστο- 10 ρεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἔξ' ὧν εἰκάζομεν παράλιόν ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφῖνες ἀνετέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι 15 τοῦ μαντείου τόπους, πλέον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας C. 57 τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσούτου μετεωρισμὸν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἱκανοῦ ὄντος τοῦ τοσούτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. 20 φήσας δέ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἡ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἰρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Αἰβύην πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ 25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινας τόπους, ἅτε δὴ τοῦ Ἰστροῦ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὀρῶν· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοινὴν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἡγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναι τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰστροῦ ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον 5 αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρον, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλουν.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθανμαστίαν τῶν τοιούτων μεταβολῶν, οἷας ἔφαμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν 10 τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παραθεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ- 15 πληξιν. νῦν δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ βίου παντός, οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θηρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης καὶ τῆς Κυρηναίας, ὣν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς 20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα τῆς Ἑλλάδος. ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκπεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θάλατταν, ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην ὥς ἂν ὀργανι- 25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύθρων νῆσον· ἐπέχουσαν δώδεκα σταδίων τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν παῦλαν τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ῥόδιοι θαλαττοκρατοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίου ἱερὸν ἰδρύσασθαι κατὰ τὴν νῆσον. ἐν δὲ τῇ C. 58 30 Φοινίκη φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ καταποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ Σιδῶνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἄλλ' οὐκ

ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δέ πως. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινας νήσους τας τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθιούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συ- 5 χναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθὲν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πεδίῳ πελοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

- 17 Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηψίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκείως παρατεθέντα. μνησθεὶς γὰρ τῶν ἐπῶν τούτων „κρουνῶ δ' ἱκανον καλλιρρόω, ἔνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσουνσι Σκαμάνδρου δινήμεντος. ἡ μὲν γάρ θ' „ὔδατι λιαρῶ, ἡ δ' ἑτέρῃ θέρει προρέει εἰκνυῖα χαλάζη,“ 15 οὐκ ἔῃ θαυμάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὀρεῖται. δεῖν γάρ φησιν αἰτιασθαι τὴν ἔκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμούς τινας μεγάλους τοὺς μὲν πάλαι περὶ 20 Αὐδίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἱστοροῦντος, ὑφ' ὧν καὶ κῶμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατεστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κῦμα. ἡ δὲ Φάρος ἡ κατ' Αἰγυπτὸν ἦν ποτε πελαγία, 25 νῦν δὲ τρόπον τινα χερρόνησος γέγονεν· ὥς δ' αὐτὼς καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλωτὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν εἰς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδ' εἴ ποτε διαστάς ὁ ἰσθμὸς ἢ ἕξιμα λα-

βῶν ὁ διείργων το Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἑρυθραῆς θαλάττης ἀποφανεῖ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντὸς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλέους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἴρηται δὲ περὶ 5 τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δεῖ συμφέρειν εἰς ἐν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων μεταβολῶν.

Τόν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18
 10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπε- C. 59
 ναντίως δ' ἡ Λευκάς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακο-
 ψάντων νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὕσα· περὶ
 ταύτης γάρ φασι λέγειν τὸν Λαέρτην „οἷος Νήριτον
 „εἶλον ἐνκτίμενον πτολίεθρον, ἀκτὴν ἡπείροιο.“ ἐν-
 15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γερόνασιν, ἀλλὰ-
 χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς
 πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν ἡ συν-
 ἀπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἡπειρον, πρότερον δὲ χῶμα,
 ὥς φησιν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν.
 20 Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλίκη ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος ἡ δ' ὑπὸ κύ-
 ματος ἡφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἑρμιο-
 νικῷ κόλπῳ ὄρος ἑπταστάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη γε-
 νηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν
 ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀσμῆς,
 25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπον πόρρω καὶ θερμαῖνον ὥστε
 ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ'
 εἶναι καὶ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέ-
 τραις ἀπορροῶξι πύργων οὐκ ἐλάττοσιν. ὑπὸ δὲ τῆς
 Κωπαῖδος λίμνης ἢ τε Ἀρνη κατεπόθη καὶ Μίδεια, ἃς
 30 ὠνόμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἳ τε πολυστά-
 „φυλον Ἀρνην ἔχον, οἳ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βι-
 στονίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης εἰκόνασι κα-

τακεκλύσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηῶν, ὥς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἡπειρος γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶον νησίδων· τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ 5 προχώσεως τοῦ πελάγους, συγχρῶνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὥς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικά δέ τινες ἄκραι εἰσὶ νησιζούσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἥλλακται, ἣν Ἀστεριίδα φησὶν ὁ ποιητής „ἔστι δέ τις νήσος μέσση „ἀλλ' πετρήεσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10 „ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυνὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφρὺς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἔστιν ἄντρον τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὀμηρος· βέλτιον δὲ αἰτιάσθαι μεταβολὴν ἢ ἀγνοίαν ἢ κατὰψευσιν

C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθῶδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὃν 15 [ἔω] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

- 19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νήσος ἦν πρότερον, ὥς Μυρσίλος φησί· τῆς δὲ Λέσβου καλουμένης πρότερον Ἰσσης, καὶ τὴν νήσον Ἀντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Λέσβου πόλις ἐστίν. οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἰδης 20 ἀπερρωγένοι πεπιστεύκασιν, καθάπερ τὴν Προχύτην καὶ τὴν Πιθηκοῦσσαν τοῦ Μισηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Πηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γερόνασιν δὲ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Αἰδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέ- 25 σκε ποτὲ τὸ ξεῦμα. Διούρις δὲ τὰς Πάρας τὰς κατὰ Μηδίαν ἀνωμασθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν θαλασσίας τῆς περὶ τὰς Κασπίους πύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις συχνὰς καὶ κάμας καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς δέξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30 Σατύροις „Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρίπου κλύδων „Βοιωτίας ἐχώρισ', ἀκτὴν ἐκτεμὼν προβλήτα πορθμῶ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20
 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμοὺς διηγούμενος τῶν
 τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ κατα-
 δύναι φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ-
 5 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυτῆναι, τὰ
 δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀναρραγῆναι πηγὰς·
 Ὡρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττῃ τεῖχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ
 ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ
 Ἡρακλείας τῆς Τραχίνος, τῶν μὲν πολὺ μέρος πεσεῖν,
 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα.
 παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμиеῦσι καὶ Λαρι-
 σαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι,
 καὶ καταδύναι σώματα χιλίων καὶ ἑπτακοσίων οὐκ
 ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κῦμά τε
 15 ἐξαρθὲν τριχῇ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ
 Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πε-
 δῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνουῦντος, πηγὰς τε ποτα-
 μῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχεῖον
 ἀλλάξει τὸ ρεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν
 20 δὲ Βοάγριον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλό-
 πης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι
 μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατρα-
 πῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τεῖχους καταρραγῆναι μέρος,
 περὶ δὲ Ἀλπωνον θεσμοφορίων ὄντων πέντε καὶ εἴκοσι
 25 παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων
 κατὰ θέαν, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτὰς
 εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς
 πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα ῥήγματος γενομένου διάπλουν C. 61
 δέξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἕνια καὶ μέχρι εἴκοσι
 30 σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεω-
 ρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τεῖχους.

Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεόν τὴν ἀθανμαστίαν ἡμῖν κατασκευάζειν
ἐθέλοντες, ἣν ὑμνεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι
πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῳ καὶ
ἀνεκπλήκτῳ. οἷον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς
ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκισμέ- 5
νων (οὓς ὁ Ἀράξης, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς
Ἀρμενίας ὀρίζει, Κῦρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μο-
σχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἐνε-
τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. ἅπερ καὶ ἐπὶ
τῶν Ἑλληνικῶν ἐθνῶν συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10
καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς
ὁμοιοὶ περὶ τὸ Δώτιον ὥκουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ
Περραιβῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περραιβοὶ μετανάσται τινές.
πλήρης δέ ἐστι τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἡ νῦν
ἐνεστώσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15
πολλοῖς ἐστίν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηρῶν καὶ Τεύ-
κρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν
ἡγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυνός τε τοῦ
Σκυθικοῦ καὶ Τεαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κῶβου τοῦ
Τρηρὸς καὶ Σεσώστριος καὶ Ψαμμιτίχου τῶν Αἰγυ- 20
πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ
ὁμοίως ἐν ἐτοιμῇ πᾶσιν εἰσιν. οἱ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ
Τρηρὰς ὀνομάζουσιν, ἡ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις
ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῇ
αὐτοῖς, τοτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας τοτὲ δὲ καὶ Φρύγας 25
ἐμβαλόντες, ἥνίκα Μίδαυ αἶμα ταύρου πιόντα φασὶν
ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν. Λύγδαμις δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων
μέχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σάρδεις εἴλεν, ἐν
Κιλικίᾳ δὲ διεφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ
οἱ Τρηρὲς ἐποίησαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30
Τρηρὰς καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδνους τὸ τελευταῖον ἐξε-
λαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρήσθω πρὸς ἅπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς
ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἄφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 22
γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος,
5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοῖαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπό-
δειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένης τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 62
εἰ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπιχαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ
ἐπιχαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους·
κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
10 τέρω. θαυμαστὸν δ' εἰ καθ' ἕκαστον κλίμα πνέοντος
ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
αγορευομένου, ἔστι τις οἴκησις ἐν ᾗ τοῦτο μὴ συμβαί-
νει. τούναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν
καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἐχρῆν αἰ-
τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
γεσθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἳ γ' ἐξηγουμένοι τὸ ὑγιὲς
ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
20 σθαι. ὄρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων
ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὄρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς πεπλασμένα 23
καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ
δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνήσθαι· οὐδ' ἐκεῖ-
25 νον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτῃ φλυάρους ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 4
των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πειράεται διόρθωσιν τινα
ποιεῖσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς ἑαυτοῦ λέγει ὑπολή-
ψεις, πρὸς ἃς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον
30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις
εἰσάγειν καὶ φυσικὰς εὖ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδῆς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλίκην αὐτὸς εἴρηκεν, οὐχ ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέτρησιν· ὅμως δὲ πρὸς τὴν σημειώσιν τῶν κατὰ τὰς οἰκήσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρῆται τοῖς διαστή- 5
μασιν ἐκείνοις Ἰππαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν παραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ σχήματος δ' ἐν τοῖς ἑξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δεικνύς, ὅτι σφαιροειδὴς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει καὶ 10
ὁ οὐρανός, ἄλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἐπὶ μικρόν.

2 Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
σιν ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ
C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθὲν δὲ εἰς τὸν 15
Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἴτ' εἰς Βο-
ρυσθένη πεντακισχιλίους, εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
Θούλης (ἣν φησι Πυθίας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἑξ
ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι
τῆς πεπηγνυίας θαλάττης) ἄλλους ὥς μυρίους χιλίους 20
πεντακοσίους. ἐὰν οὖν ἐτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
ρόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κιναμωμοφόρον
καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
ὀκτακισχιλίους.

25

3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδóσθω αὐτῶ·
ὁμολόγηται γὰρ ἱκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ
τε γὰρ ἱστορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνὴρ ψευδίστατος
ἐξήτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρην ἰδόν- 30
τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέ-
γοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

πανικη τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἐστὶ τῇ Κελτικῇ παρεκτετα-
 μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μείζων καὶ τοῖς
 ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. ἀντίκειται γὰρ
 ἀλλήλοις τὰ τε ἑῷα ἄκρα τοῖς ἐξοῖς καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
 5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῷα ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις
 ἐπόψεως, τό τε Κάντιον καὶ αἰ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
 δὲ πλειόνων ἢ δις μυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
 σου, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινων πλοῦν ἀπέχειν τῆς
 Κελτικῆς φησι· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὡστιμίους δὲ καὶ τὰ
 10 πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
 σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων
 τόπων τοσαῦτα ἔψευσται, σχολῇ γ' ἂν περὶ τῶν
 ἀγνοουμένων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναιτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
 15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς εἰκάδουσιν Ἰππαρχός
 τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
 τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἰρηκε [Ιτυθέας]
 τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
 καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὑρεῖν ἐν
 20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν
 Βρεττανικὴν οὐ πλεον τῶν πεντακισχιλίων ἐστὶ στα-
 δίων. ἀλλὰ μὲν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλεον
 τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν εὗροις ἂν οἰκήσιμον
 ἄλλως πως (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρην), ὥστε
 25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
 σιμα. τίνι δ' ἂν καὶ στοχασμῷ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
 Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
 πεντακοσίων, οὐχ ὀρθῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἡνάγκασται καὶ τοῦ ⁶⁴
 30 μήκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλεον ἢ διπλάσιον τὸ
 γνώριμον μῆκός ἐστι τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
 γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι.

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα
 τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπῶν ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρην
 κύκλου. ὁρίσας δὲ τὸ λεχθὲν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχά-
 των Αἰθιοπῶν μέχρι τοῦ διὰ Θούλης ἐκτείνει πλεόν ἢ
 δεῖ τὸ μῆκος, ἵνα ποιήσῃ πλεόν ἢ διπλάσιον τοῦ λε- 5
 χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυρίων
 ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τείνου τρισχι-
 λίοις εἶναι μείζον), τὸ δὲ ἔνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας
 μυρίων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ- 10
 ρίων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισ-
 χιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κα-
 νωβικοῦ στόματος, εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυρίους
 τρισχιλίους πεντακοσίους, εἴτα μέχρι στηλῶν ὀκτακισ-
 χιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρειν δὴ τῶν ἑπτὰ μυριά- 15
 δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ ἔτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρα-
 κλείων στηλῶν κύρωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον
 μὲν τοῖς Ἰβηρσι προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν,
 οὐκ ἔλαττον σταδίων τρισχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιον, καὶ 20
 τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην
 φησὶ Πυθέας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντεί-
 νοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν
 Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων· 25
 ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ
 Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθέου πλάσματα. προστίθησί
 τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μήκους διαστήμασιν ἄλλους
 σταδίους δισχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, δισχιλίους δὲ
 πρὸς τῇ ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλεόν ἢ διπλάσιον τὸ 30
 μῆκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλεόν, ὅτι κατὰ φύσιν

ἐστὶ τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν διάστημα μείζον λέ-
γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἕως πρὸς τὴν
ἐσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
εἰρήκαμεν . . . . . ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, κύκλον
5 συνάπτειν, συμβάλλουσιν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶ
πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ αὐ-
τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθὲν διά- C. 65
στημα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὃν τοῦ ὅλου κύκλου.
10 εἶπερ ὁ δι' Ἀθηνῶν ἐλάττων ἐστὶν εἴκοσι μυριάδων,
ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σταδιασμόν ἀπὸ τῆς
Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὖ λέγει· οὐ-
τος γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἥς μέρος ἡ
15 οἰκουμένη ἐστί, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης . . . καλοῦμεν
γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ δύο οἰκουμένας
εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ δι' Ἀθη-
νῶν κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμήσεως ἂν τυγ-
χάνοι. ὥς δ' αὐτως καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται
περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων εἰπὼν γεγυῆναι πολὺν 7
25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῷ
τε Νεῖλῳ καὶ τῷ Τανάιδι νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς
δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῷ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῷ μεταξὺ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ
τοῦ Ἐκρήγματος, τούτους δὲ χειρρονήσους αὐτὰς λέ-
30 γειν, οὐχ ὁρᾶν φησι πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
στρέφοι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἔριν διαιτῶν-
των κατὰ Δημόκριτον εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, οἶον στηλῶν ἢ
 περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς ὅτι τουτὶ μὲν
 ἐστὶ Κολυττὸς τουτὶ δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ
 ἔχειν εἰπεῖν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ
 χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμο- 5
 νίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ
 Ωρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους
 ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ'
 εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν,
 ἐφ' ἣ νῦν Ἰῶνες καὶ οἱ ἐξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλεον 10
 προϊόντας ἀεὶ καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν εἰς
 τοῦτο καταστρέφαι τὴν διαίρεσιν. πότερον οὖν οἱ
 πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων
 ἄρξωμαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ
 κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ 15
 τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες;
 ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενόουν μόνην καὶ τὴν Κα-
 ρίαν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῇ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε
 C. 66 Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Λιβύην, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες
 ὕσῃ ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, 20
 οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς
 οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέ-
 γων καὶ καλῶν ἡπείρον ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ προσ-
 επινοεῖ τὸ ὅλον, οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπι-
 νοοῖ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τίνος αὐτῆς 25
 τὸν μερισμὸν ποιοῖτο, τίνος ἂν τις μέρους τῆς οἰκου-
 μένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως
 ἡπείρον; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερεῶς.

8 Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὁρᾶν εἰς
 τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, πα- 30
 ραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἴτ' εἰς τὰ-
 ναντία περιτρέπεσθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρεῶν καὶ

Ὡρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν, εἰς πραγματικόν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς χώρας· ἣ τοῦτο λέγει, ὥς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ Δία τῶν καθ' ἕκαστα ἐθνῶν πραγματικὸν τὸ διορίζειν 5 ἀκριβῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιττόν; καίτοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἦττον οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Αἰβύην, ὁποτέρου δὴ ἐστὶν ἡ Αἰγυπτος, δηλονότι ἡ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα. 10 καὶν ἑάσῃ δέ τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φατέον διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμὸν καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορίσαντες ἀπολείπουσί τινα χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποταμῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους ὥς ἀληθῶς ἀπολειπόντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας 9 τοὺς δίχα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθος εἰς τε Ἑλλήνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ 20 ὄρω παραινοῦντας τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ὥς φίλοις χρῆσθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὥς πολεμίοις, βέλτιον εἶναί φησιν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιρεῖν ταῦτα. πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων ἀστέλους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἔτι δὲ Πω- 25 μαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτευομένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν παραινούντων, ὅσους οἶόν τ' ἦν ἀποδέχεσθαι τῶν εὐδοκίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετεῖν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν C. 67 οὕτω διελόντων τοὺς μὲν ἐν ψόγῳ τοὺς δ' ἐν ἐπαίνῳ 30 τιθεμένων, ἣ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσταλκότων.

- 1** Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πῖνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίσχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὁρῶν τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὴ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων (καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μῆκος τετά- 20
- C. 68** σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἶτα ἐπ' εὐθείας πως ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὀρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίσχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιοῦντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι δεῦρο θάλατταν.
- 2** Ταῦτα δ' εἰπὼν οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πῖνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἑωθινὰ μέρη τῶν ὁρῶν κατ' αὐτόν, συνεπισπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἢ

- δεῖ γινομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύ-
την, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμο-
λογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀνταίρειν τόποις,
ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι,
5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς
τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύε-
σθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ἰδιώτης
εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ
πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν
10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἐστὶν ὥστε
τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς
Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.
ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἴσ- 3
σικοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον-
15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἐστὶ σταδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι
καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ
πλάτος τῶν ὁρῶν λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰση-
μερινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς
ἐστίν, ἔπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ὑκρανίαν θάλατταν ὑπερθεσίς
20 καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας
ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γραμμὴ διὰ Ἀμι-
σοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος
ἐστὶ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλ-
λῆσποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι-
25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευροῦ
τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσ-
τεθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχι-
λίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὁρῶν οἱ δὲ
τῆς Ἰνδικῆς.
- 30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι- 4
λέγει διαβάλλων τὰς πίστεις· οὐδὲ γὰρ Πατροκλέα πι-
στὸν εἶναι, δυεῖν ἀντιμαρτυροῦντων αὐτῷ Δημάχου

C. 69 τε καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ' οὓς μὲν τόπους δισμυ-
ρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημά φασι τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ
μεσημβρίας θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυρίων·
τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνα-
κας τούτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὴ πού νομίζει τὸ 5
μόνον δεῖν πιστεύειν Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦ-
τον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ'
αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ ἔαν οὕ-
τως, ἕως ἄν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γνῶμεν.

6 Οἶμαι δὴ πολλὰς ἔχειν εὐθύνας τοῦτον τὸν λό- 10
γον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰς μαρτυρίαις ἐκείνου χρη-
σαμένου μιᾷ φησι τῇ Πατροκλέους αὐτὸν χρῆσθαι.
τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς
Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ
ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλ- 15
λήλου [τοσοῦτον] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν
ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ
τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τούτῳ λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ]
ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Τροκανίας μέχρι Βακ-
τρίων καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑῴαν θάλατταν κα- 20
θηκόντων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες καὶ ἐπ' ἰσημε-
ρινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὄρη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά;
ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ,
διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον;
ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὥς καὶ 25
ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων,
ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν εὐπόρει βιβλιο-
θήκην ἔχων τηλικαύτην ἡλικίην αὐτὸς Ἰππαρχός φησι.

6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλέους πίστις ἐκ πολλῶν
μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευ- 30
κότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχήν, τῶν ἐπακολουθησάν-
των αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, ὧν αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος

κατονομάξει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἔλεγχοι πίστεις τῶν
 ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσίν. οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον
 τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρα-
 τεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ
 5 Ἀλεξάνδρῳ ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώ-
 ραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ
 δοθῆναί φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφυ-
 λακος.

Ἔτι φησὶν ὅτι Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7
 10 αὐτὸν τὸν Ἑρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατρο-
 κλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ
 τοῦ μήκου τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν,
 τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισ-
 χιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φαμένον·
 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὀρμηθέντα τοῖς
 μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνῃ δὲ προσέχειν. εἰ
 οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλῆς, C. 70
 καίτοι παρὰ χιλίους σταδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης,
 πόσῳ χρηὲ μάλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίοις
 20 ἡ διαφορὰ ἐστίν, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφω-
 νοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς
 πλάτος δισμυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισ-
 χιλίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ ψιλὴν τὴν διαφωνίαν ἡτιά- 8
 25 σατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν
 ἀξιοπιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμα-
 στὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ
 αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦ-
 μεν, ὅταν παρὰ τινος τεθῇ τι βεβαιότερον. γελοῖόν τε
 30 τὸ τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νο-
 μίσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τοῦναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ
 μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μάλλον ἔοικε. παρὰ μικρὸν

γὰρ ἡ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλέοντι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἄν, ὁ δ' ἐπιστημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θᾶττον.

9 Ἄπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν- 5
τες ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνاسι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ *Ἀγίμαχος*, τὰ δὲ δεύτερα λέγει *Μεγασθένης*, *Ὀνησίκριτος* δὲ καὶ *Νέαρχος* καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παραψελλίζοντες ἤδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς *Ἀλεξάνδρου* πρᾶ- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἄξιον *Ἀγίμαχῳ* τε καὶ *Μεγασθένει*. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες μονοφθάλμους τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν *Πυγμαίων* γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυσωρύχους μύρμηκας καὶ *Πᾶνας* σφηνοκεφάλους ὄφεις τε καὶ βοῦς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας· περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ *Ερατοσθένης* φησὶν. ἐπέμψθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ *Παλίμ-* 20
βοθρα, ὁ μὲν *Μεγασθένης* πρὸς *Σανδρόκοττον* ὁ δὲ *Ἀγίμαχος* πρὸς *Ἀλλιτροχάδην* τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον τοιαῦτα, ὅφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. *Πατροκλῆς* δὲ ἥκιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ *Ερατοσθένης*. . . . .

10 . . . . εἰ γὰρ ὁ διὰ *Ρόδου* καὶ *Βυζαντίου* μεσημβρινὸς ὁρθῶς εἰληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς *Κιλικίας* καὶ *Ἀμισοῦ* ὁρθῶς ἂν εἴη εἰλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον

C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται. 30

11 Ὅ τε ἐξ *Ἀμισοῦ* πλοῦς ἐπὶ τὴν *Κολχίδα* ὅτι ἐστὶν ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὥραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὥς
 δ' αὖτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἡ ἐφε-
 ξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια
 καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνούμενον ὄργανον πιστότε-
 5 ρόν ἐστίν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν
 μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας καὶ
 ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ
 γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι
 πορθμοῦ τοῖς πλέουσιν ἐπίστευσεν. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο
 10 εὐλέγει τό „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὐθ' ἡμέρας με-
 „γίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
 „πρὸς σκιάν ἐπὶ τῇ παρωρεΐᾳ τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
 „Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λό-
 „ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ-
 15 „λάξαντες, ὥς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον
 μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταῦτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν, ὃ
 δ' ἐπέχων οὐδετέρωσσε ῥέπει, ἔαν δὲ κελεύων, ὥς οἱ
 ἀρχαῖοι, ἐκείσε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τὰκόλουθον ἐφύ-
 λαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ
 20 γὰρ τῶν ἄλλων ὁρῶν τὰς θέσεις, οἷον Ἀλπεων καὶ τῶν
 Πυρηναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερ-
 μανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἡγήσατο πι-
 στοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιοὺς τοσαῦτα πλημ-
 μελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὐ διαβέ-
 25 βληκεν Ἐρατοσθένης, ὃν οὐδενὶ ἀντεΐρηκεν Ἰππαρχος;

Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
 ὅρα γάρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίῃ τις τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰν-
 δικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην,
 μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ στόμα τὸ κατὰ
 30 τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὀκτα-
 κισχιλίους, ποιοίῃ δὲ τρισμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημ-
 βρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὁρῶν, ὅσα ἂν συμβαίῃ ἄτοπα.

- τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἶπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἴρηκεν
 Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθέα, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίου
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσοῦτοι ἂν εἶεν καὶ οἱ
 C. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρῳκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσού-
 τος γάρ πως διελθόντες συνάπτουσι τῷ ὠκεανῷ. 10
- 13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμωμοφόρον ἐσχάτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστί, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίους· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους
 διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίους, εἶεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτον εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρῳκεανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ- 20
 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δέ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτον πλοῦς ἔσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὔσαν τῆς Βρεττανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψυχῆς οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀοίκητα. οὐ πλεον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἶεν
 ἂν ἢ μικρῷ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.
- 14 Φέρε δὴ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμωμο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἕω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἡ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστευται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νῆσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὥς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 5 λον φόρτον. ταύτῃ δὲ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθεὶν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον
 ποιήσεις διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρου τῆς οἰ-
 κουμένης εἰς Μερόην, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 10 κῆς ἀνταίρειν τῇ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὲ τοῦτο προσθεῖη
 τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησιν ὁ Αἰτήμαχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτρίας καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτους. τίς ἂν οὖν θαρρήσειε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἐφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσι τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἥ γε Βακτριανὴ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτῃ δ' εὐδαιμονία κέχρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἰρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετρητὴν οἴνου φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα, τὸν δὲ σίτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδροις σμηνουργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηδίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἴσης θαυμαστόν,
 εἴπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἰρκανίας καὶ εὐκρασία δια-
 φέρουσai τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῇ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεσθαι τῆς ἀμπέλου πολλάκις δυεῖν ἀνδρῶν ὀργυιαῖς περιληπτόν, τὸν δὲ βότρυν δίπηχυν. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν Ἀρίαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ᾗ γε καὶ εἰς τριγένηϊαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἶνον· πάμπορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

- 15 Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν, ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ 10 καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, κἂν πεδία ᾗ. τῆς γοῦν Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερα ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαθανία, πεδίων ἐξαισίον μεταξὺ πίπτει τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἶ πού τι τῶν καρπίμων δέν- 15 δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης σταδίοις τρισχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστεια καὶ τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεόν ἐλαιόφυτά ἐστι. καὶ τὸν Ὠξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20 τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως εἰς τὴν Ὀρκανίαν κατὰγεσθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

- 16 Τὶν' [ἄν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκεαντίν; ὅπου 25 μὴδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νοτιωτέροις τούτων καὶ ἐπιθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ Βόσπορον τελεσφορεῖ, ἐν μικροκαρπία δέ, καὶ τοῦ χειμῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί τινες εἰσιν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος. 30 ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἱππομαχῶν ἐπὶ τῷ

παῦρ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος
 τοῦ πάγου. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τοῦ πύγμαμα προ- C. 74
 φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ τῷ Παντικαπαιέων ἐπὶ
 τῇ θάγελισι χαλκῇ ὑδρίᾳ διὰ τὸν πάγον „εἰ τις ἄρ' ἀν-
 5 „θρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν γίνεται, εἰς
 „τὴνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν· ἦν οὐχ ὡς ἀνάθημα θεοῦ
 „καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χειμῶνος μεγάλου θῆχ' ἱερῆς
 „Στρατίας.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκρι-
 τέον τὰ ἐν τοῖς διαριθμηθεῖσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
 10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
 ρους ἂν εἴποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιντο τοῖς
 κατὰ Βορυσθένη καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
 ἂν ταυτοκλινεῖς εἶεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν καὶ Σινώπην
 καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένους
 15 καὶ τῶν Κελτῶν ὁμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
 τρισχιλίοις καὶ ἑπτακοσίοις.

Οἱ δέ γε περὶ Ἀημίμαχον τοῖς τρισμυρίοις ἂν προσ- 17
 λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς
 διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
 20 θετέον, ἐκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
 τοὺς ἀπέχοντας τύπους τῆς διακεκαυμένης σταδίου
 τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὅσους ἀπὸ τοῦ ἰση-
 μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος. ἐκ-
 πεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένους
 25 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακο-
 σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζον-
 τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὅν
 φαμεν διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου μάλιστα γράφεσθαι.
 ἡμεῖς δέ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκή-
 30 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
 πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
 Ἰέρνης εἶτι βορειότερον εἶναι τινα κύκλον οἰκήσιμον

- σταδίους τρισχιλίους ὀκτακοσίοις. ἔσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Ὑρακινίας πάλπολν τι ἀρκτικώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενικῶν καὶ Μηδικῶν ὁρῶν διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας 5 μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον καὶ περὶ-πλοῦν ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὥς φησιν ὁ τῶν τόπων ἡγήσάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ χίλια στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν [ἔθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χω- 10
- C. 75 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βορείον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν ζῶντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει; εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Κανκάσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῃ πλειόνων ἢ τετρακισ- 15 χιλίων. ταῦτα δὲ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρωνης ἐπὶ τὰ βορρεια σταδιασμῷ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς οἰκήτου διάστημα ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρωνης σταδιασμοῦ σταδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειε τις τοὺς τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καν- 20 κάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἔσται βορειότερα τῆς Ἰέρωνης σταδίοις τρισχιλίους καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίοις.
- 18 Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν 25 Κελτικὴν ἐν ὅλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιστάμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἡλίου ἐπὶ πῆγεις ἐννέα, ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίους καὶ τριακοσίοις 30 (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρεττανοὺς εἶναι, βορειοτέρους τῆς Κελτικῆς στα-

δίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμ-
 βαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις ἕξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσα-
 λίας ἐνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατόν, ἐλάττους δὲ
 5 τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἱ κατὰ τὸν ἡμέτερον λό-
 γον πολὺ ἂν εἶεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. οὗτος δὲ
 Πυθιά πιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανι-
 κῆς τὴν οἰκησιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν
 μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὥρων ἰσημερινῶν δέκα
 10 ἐννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις· οὗς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἐ-
 κισχιλίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ὥσθ' οἱ νοτιώτατοι
 τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἤτοι οὖν
 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκάσῳ
 15 Βακτροῖς ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι
 κατὰ τοὺς περὶ Διήμαχον συμβήσεται βορειοτέρους
 εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Καυκάσῳ Βακτροῖς
 σταδίοις τρισχιλίους ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ
 τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύ-
 20 ριοι δισχιλίοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐν τοῖς
 ἐκείτοσι (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τὸ μῆκος
 τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἕξαρμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ
 τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὁφθαλ-
 μοφανῇ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτῃ καὶ οὐ δεόμενα
 25 μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστε συνέγκψαν ἂν πολ- C. 76
 λοι καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικά ἱστορούντων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα
 εὐδαιμονία τῶν τόπων ὡμολόγητο τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ
 οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὡς
 30 καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἰσοδυνα-
 μούντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀπο-
 δεῖξαι τὸ ζητούμενον.

19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Διήμαχον ἰδιώτην ἐνδείξα-
 σθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἴεσθαι
 γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείεσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
 ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
 νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς 5
 Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιὰς
 ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
 δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
 σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἐαρινῆς δια-
 φέρειν οἴεσθαι κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
 πὰς ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
 ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
 κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὧν μεταξὺ τίθῃσι τὴν Ἰνδι-
 κὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάτ-
 τονος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' 15
 αὐτὸν ἐκείνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὃ ἐκεῖνος· θυεῖν
 μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
 πεσεῖν μεταξὺ τοσούτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
 εἴρηκε, πεσεῖν ἂν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
 μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
 κτους μηδὲ τὰς σκιὰς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
 κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
 βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὲ εἰπόντος, εὐθύναι πάλιν
 οὐκ εὔ ὃ Ἱππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν θερινὸν δεξιόμενος, εἴτ' οὐκ οἶόμενος δεῖν 25
 μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογήτῳ
 ἀνθρώπῳ, ὥσπερ τοῦ Ἑρατοσθένους προηγουμένως
 τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶ τιμι
 ἔθει χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. εἰς γὰρ
 τις τῶν πρὸς τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, 30
 ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτέ ἐστι,
 δεῖξωμεν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
 δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασι πολ-
 λοι καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα
 ἄτοπα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέ- C. 77
 5 σει ταύτῃ νυνὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
 οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
 τοίνυν ἀνταιρόντων ἀλλήλοις [τῶν] ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
 ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἡ μέγα διά-
 στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἰσὶν
 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
 κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάτερον τὸν τόπον. τὸ
 μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
 ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερυνῆς τροπῆς
 15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
 γους τοῦ γνώμονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιάς καὶ τὰς
 ἰσημερινάς, αὐτόν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα
 τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδένα ἱστορεῖν,
 μηδ' αὐτόν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
 20 ἀμφοτέραι, ὥς οἶεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
 περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατὸν εἶναι ἐπὶ ταύτου παραλλή-
 λου κείσθαι τήν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
 εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
 κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθέ-
 25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
 φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
 περὶ τοῦ κλίματος ἐστίν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
 ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
 τοῦ Δημάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ'
 30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μήτ' ἀντιπίπτειν τὰς
 σκιάς, ἅπερ ὑπέειληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
 τοῦ καταγινώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψευ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιας ψευδὸς ἐμπέπλεται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Σύνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

5

- 21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἡ ταῦτ' ἀλέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἡ λήμμασι προσχρῆται ψευδέσιν, ἡ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν. οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι σταδίου τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμένια ὕψη [δισ]χιλίους ἑκατόν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἀρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἐξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ

- C. 78 ἑκατόν φησιν Ἑρατοσθένης, ἀλλ' εἶναι τι λοιπὸν ἀκα- 15 ταμέτρητοι, ὥσθ' ἡ ἐξῆς ἔφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο· οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμῶν Ἑρατοσθένης τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κεῖσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίοις σταδίοις.

20

- 22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἔτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὗ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους προφέρεται περὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένῃ τοῦ τε Ταύρου 25 καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος τὸ δὲ νότιον, πειρᾶται τούτων ἑκάτερον τέμνειν πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρῶτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30 Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἴσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος

καὶ πλάτος, τρόπον δέ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμε-
τρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ὁμοβοειδῇ φησι διὰ τὸ
τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττῃ κλύεσθαι τῇ τε νοτίῳ
καὶ τῇ ἐφ' ἃ, μὴ πάνυ κολπώδεις ἰόντας ποιούσαις, τὰς δὲ
5 λοιπὰς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κἀνταῦθα
τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπό τι σωζομένου· τὴν
δ' Ἀριανὴν ὁρῶν τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσιν εὐφυ-
εῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν
δ' ἐσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίζει διὰ τὸ ἐπαλ-
10 λάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὅμως δηλοῖ τῇ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τε-
λευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.
ἐσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἑξῶν δὲ τὸ
παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοι-
15 πὰ, τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ
μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὁλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23
διδούς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὁλοσχερέστερον ἀποδί-
δωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρῶ-
20 τὴν μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώριστα ἢ
ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινὴ ἐστὶ
τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρά· ἐπειθ'
ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικὸς ἐμπίπτει κόλ-
πος, ὅπερ καὶ αὐτὸς φησιν, ὥστ' ἠνάγκασται τὴν ἐκ
25 Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν ὡς ἂν εὐθιεῖάν τινα διὰ
Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79
μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἣ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμε-
τρημένην ὁδόν, σταδίων οὖσαν τὴν ὅλην μικρῷ πλει-
όνων ἢ ἐνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευράν,
30 παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δῆλον δ' ὅτι οὐδ'
ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἐσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνεγ-
γύς ἐστιν εὐθιεῖα γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεσημβρίαν ὥρῃς εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἕω καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. ὅλοι δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι συμπύκνουντες εἰς ἓν ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπερσίων παραπλήσιον, ὥς 5 φησι. καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ φησὶ τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἰπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. διὰ δὲ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοὺς σταθμοὺς πραγματευσαμένων, [ὧν] τινὰς καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. ἀγνοοῦν δὲ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὁλοσχερεῖαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ᾗ χάριν εἶδέ- 15 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὅπως οὖν ἀπαγγείλασιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μὴδ' ἐξ ὧν ἐκείνος λέγει λαμβάνῃ τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἄλλ' ἐαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

- 24 Ὁ μὲν δὲ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὥς ἀναγεγραμμένην εὗρε τὴν μέτρησιν οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς κατὰ Θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ. μέχρι μὲν δὲ τοῦ Τί- 25 γριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίους [δισ]χιλίους καὶ τετρακοσίους γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Ἀύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ᾗ Δαρεῖος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια- 30

κασίοις μόνον πλεονάσας. το μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ῥόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὁρῶν ἀφέστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ
5 τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύ-
λας. καὶ τὰ γε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν, „τὸ δὲ νότιον“ C. 80
25 φησί „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν διὰ τὸ
„τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ
10 „διὰ Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὁρίων τῆς τε
„Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίους εἶναι ἑνακισχι-
„λίους καὶ διακοσίους,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον
δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ
μήκους φησί συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευ-
15 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς
πρὸς μεσημβρίαν ὀνέντα πρὸς τὴν ἑω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει 26
πρῶτον, ἣν ὁποῖα τίς ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ
πάρεστι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θαψακὸν φησι
20 διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα στα-
δίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ'
ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα
τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς τὰς ἄρκτους
μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετροῦσθαι καὶ
25 εἶναι ὡς χιλίους ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ
Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ
πρὸς ἑω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος
ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ
ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δέ τινων
30 ἄκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν
διὰ τῆς Παραιτακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύ-
λας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγριν ποταμὸν καὶ τὸν

Εὐφράτην ῥέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλὴν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλέον δὲ τὸν 5 Εὐφράτην· γενόμενον δὲ τοῦτον ἔγγιον αἰὲ τοῦ Τιγριδος κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα καὶ κώμην καλουμένην Ὡπιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους καὶ ὅθεντα διὰ Βαβυλῶνος ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον.“ ὁ μὲν δὲ Ἐρατοσθένης τοιαῦτ' εἰρηκε.

27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἁμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ. σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15 βουλούμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθετέον τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὥσπερ Ἐρατοσθένης ἀξιοῖ, σαφές ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστά φησιν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα

C. 81 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ 20 τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας μικρῷ πλειόνων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφρά- 25 τὴν ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα τετρακισχιλίοι ὀκτακόσιοι στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχιλίοι, τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χιλίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί „τὸ μὲν βόρειόν ἐστι πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυ- 30 „ρίων, ἡ δὲ τοῦτω παράλληλος ἀπὸ Βαβυλῶνος εὐθεία „μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ συνελογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἐνακισχιλίων, δῆλον ὅτι ἡ Βαβυλὼν οὐ πολλῶ
 „πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς
 „κατὰ Θάψακον διαβάσεως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28
 5 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι
 καὶ οἱ ὅροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὀρθάς
 τε ἤγοντο ἀπὸ τῆς λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ
 τε ἐπὶ Θάψακον καὶ ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἂν
 τοῦτο. ἡ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλῶνος
 10 μέχρι τῆς διὰ Θαψάκου εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν
 ἦν πρὸς αἰσθησιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυ-
 λῶν εἰς Θάψακον, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατο-
 λικωτέρα ἡ Βαβυλὼν τῆς Θαψάκου, ἢ ὑπερέχει ἡ ἐκ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων
 15 ὄρων εἰς Βαβυλῶνα. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσιν γραμ-
 μὴν ἐσπέριον πλευρὸν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ
 κειμένην εἰρηκεν Ἐρατοσθένης, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων
 πυλῶν ἐπὶ Θάψακον πρὸς ὀρθάς τῇ διὰ τῶν Κασπίων
 πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο-
 20 μένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θάψακον γωνίαν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἡ τοῦ ὄρους
 γραμμὴ· οὐθ' ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡγμένη ἀπὸ τῆς Καρ-
 μανίας παράλληλος εἴρηται τῇ ἐπὶ Θάψακον ἡγμένη·
 οὐδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὀρθάς δὲ τῇ διὰ Κα-
 25 σπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγίνετο πλεόν
 πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δεῖξας, ὥς οἰε- 29
 ται, διότι ἡ Βαβυλὼν κατὰ Ἐρατοσθένη Θαψάκου ἀνα-
 τολικωτέρα ἐστὶ μικρῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πά- C. 82
 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδει-
 ξιν καὶ φησιν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν εὐθεῖα ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσεσθαι, συνεστηκὸς
ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλευ-
ρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θα-
ψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡγμένης καὶ αὐτῆς τῆς
διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου 5
τὴν μὲν ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς
Βαβυλῶνα τίθησιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακο-
σίων εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου
μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον μικρῶ πλειόνων ἢ χι-
λίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκον πρὸς τὴν 10
μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν
περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὖσαν τῆς
λεχθείσης καθέτου· προστίθῃσι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θα-
ψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμε-
νίων ὀρῶν, ἥς τὸ μὲν ἔφη μεμετρηθῆναι Ἐρατοσθένους 15
καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑξ. οὗτος δ'
ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνάμφω
δισχιλίων καὶ ἑκατὸν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐπ'
εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς
ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20
τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν πα-
ραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἥτις ἐπὶ
τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυται. τὸ δέ γε ἀπὸ
τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος
δείκνυσιν οὐ μείζον ὢν σταδίων δισχιλίων τετρακο- 25
σίων, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσοῦ-
των σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησὶν. εἰ δὲ τοῦτο,
οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ
τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὥς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ
πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερά κατ' αὐτὸν ἐκεῖ- 30
νον. ἐνταῦθα δὲ πρὸς τῷ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμ-
μασι προσχρηθῆναι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώ-

νον τάξιν καὶ τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχιλίοις ὀκτακοσίοις. παρὰ τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἑρατοσθένης, καὶ τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἡ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεῖα οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σοῦτων σταδίων οὐδ' ἐγγύς. ἀνατέτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμός· καὶ μὴν εἰρηταί γε, ὅτι οὐχ οἷόν τε δυεῖν
 δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατὰ-
 γεσθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκου τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἑρατοσθένης ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμεμετρημένην εἶπεῖν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 καὶ προσέθηκε τὸ ὥς τυπωδῶς εἶπεῖν· ἄλλως τε τῷ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἶπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 χρι Εὐφράτου χώρας οὐ πολὺν διέφερε ταύτην ἢ ἐκεί-
 25 νην καταμετρεῖν. ὁ δ' ὥς παραλλήλους ὑπακούων
 λέγεσθαι τελέως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἀμαθίαν τάνθρωπον.

Ταῦτα μὲν οὖν ἔαν δεῖ ὥς παιδικά. ἃ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιο τοῦ Ἑρατοσθένους τοιαῦτά ἐστι. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἡ κατὰ μέλος τομὴ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἡ μὲν καὶ τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τι καὶ τύπῳ

σημειώδη, ἢ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οὐ-
 κείως ἑκατέρω τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντας, μιμεῖσθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἔτυχε. τὸ γὰρ ση- 5
 μειῶδες καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἡ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθνη δὲ
 ἢ ἔθνησι καὶ μεγέθει ποσῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατόν. πανταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὁλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἴληψι μῆκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἰκου-
 μένης ἐπτα μυριάδων εἰ τόχοι μῆκος, πλάτος δ' ἑλατ-
 του ἢ ἡμῖς μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 μετρικῶν τιλὲ σχημάτων εἰκάσῃς, ὡς τὴν Σικελίαν τρι- 15
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τιλὲ σχημάτων, οἶον
 τὴν Ἰβηρίαν βύρσῃ, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου
 C. 84 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μεῖζον ἦ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ
 ὁλοσχερεστέρας πρέποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.

- 31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἡ μὲν Ἰνδικὴ περιώριστα πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῷ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ῥομ-
 βοειδής. ἢ δ' Ἀριανὴ ἥττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχύσθαι, διώριστα
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἢ δὲ τρίτῃ σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινὴ πλευρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκεχῦται, ὡς 30

1. post σημειώδη: καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται „τὸν δὲ διὰ
 μελεῖστέ ταμών“ 23. post ὡς: ἔθνος

προείρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μήκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἀρκτιον πλευρὸν μείζον), οὔθ' ὁ Εὐφράτης ἐσπείριον
 ἐστὶ πλευρὸν οὔδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ῥέοι, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων. τί
 γὰρ μᾶλλον ἐσπείριον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὁλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θαλάτταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασίλειον, τοῦ δὲ Νίνου ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιούτῳ μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλ-
 λοεθνέσιν ἥκιστα ἂν πρόποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λέγοι ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶς ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κρεῖττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκείνος εἶπεν
 ἔχον, οὔδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θύς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικὸν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὁρίοις τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτων, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἴτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον διεξιόν, διηϊκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχου τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ Πηλουσίου, καὶ ἐτι τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου· τοῦτο μὲν το νύτιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

- 32 Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἡ συννεστῶσα ἐκ τε τῆς 5 εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Αἰγύπτου πάσης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς μερίδος μῆκος μὲν ἔσται τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν μεσημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτάτου σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἑωθινωτάτου· 10 πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γράφεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νοτιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάλων σχημάτων, ἐφ' ὧν πλευραῖς οὐ δυνατόν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μῆκος, οὕτω τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15 ὡσαύτως λέγεται μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὅλου καὶ μέρους· ἀλλ' ἐφ' ὅλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται μῆκος, τὸ δ' ἔλαττον πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μῆκος μὲν τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὅλου μήκει τμήμα ἐκείνου, ὁπότερον ἂν ᾖ μείζον, καὶ τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20 πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήματος. διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν μηχανομένης, ἀπὸ δὲ ἄρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης, καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἴσημερινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25 δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει. οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα καὶ ἡ διάθεσις καὶ τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30 πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παρὰθέσει.

- 33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μῆκος ἐπὶ τῆς διὰ στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν καὶ
 Κανκάσου γραμμῆς, ὥς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
 μερίδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
 δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό-
 5 λεως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, [ἦν]
 ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
 ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γάρ ἐστι τὸ ἔσχατον στόμα
 τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. εἰτ'
 οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μῆκη τίθησιν, εἰδ' ὥς ἂν
 10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θαψάκου, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
 ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
 ρόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
 οἰκουμένης μῆκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει καὶ τῆς ἐπ'
 εὐθείας μέχρι στηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
 15 διὰ τοῦ Κανκάσου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀθηνῶν, ἀπὸ δὲ
 Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
 βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
 εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
 χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ῥόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
 20 δρείας. ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστι τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
 πόλεως, ἣ νοτιώτερός γε τούτου, ὥσθ' ἡ συμπίπτουσα
 γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ῥόδου
 καὶ Κασπίων πυλῶν, εἰτ' εὐθεῖα εἴτε κεκλασμένη, οὐκ
 ἂν εἴη παράλληλος οὐδετέρᾳ. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
 25 ται τὰ μῆκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ βόρειοι λαμβάνονται
 μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες τὰ 34
 ἐξῆς ἴδωμεν. πάλιν γὰρ πλάσας ἑαυτῷ λήμματα γεω-
 μετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωδῶς λεγό-
 30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς μὲν
 Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
 κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κεῖται
 πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι
 δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε
 δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν
 συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχου τὴν 5
 πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτείνουσαν
 εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσων· δεῖν
 οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς
 ταῦτα δ' εἴρηται ὅτι οὐθ' ἢ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρ-
 μανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐθ' ἢ διορίζουσα 10
 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινὴ εἴρηται· ὥστ' οὐδὲν
 εἴρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὖ]· εἰρηκό-
 τος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς
 λεχθέντας, εἰς δὲ Σοῦσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους
 ἑνακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15
 οὺς, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεῖς ὑποθέσεων ἀμβλυ-
 γώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασ-
 πίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλείαν
 γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ
 ἐκκαίμενα· εἴτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20
 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημ-
 βρινὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων
 παραλλήλου δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς
 C 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασ-
 πίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς 25
 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος πλείοσι τῶν τετρα-
 κισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὴ τι πρὸς τὴν διὰ
 Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡμίσειαν ὀρθῆς
 ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων
 τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30
 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνα-
 τολῆς· ταύτῃ δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὀρωῶν οὐκ ἐπὶ μεσημβρίαν ῥεῖν, ὥς φησιν Ἑρατοσθένης, ἀλλὰ μετὰ τὴν καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς ἀρχαίοις πίναξι καταγέγραπται. τίς οὖν συγχωρήσει
 5 τὸ νῦν συσταθὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλείαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ
 10 παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας; ὦν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμός. χωρὶς δὲ τούτων ἀκεῖνος εἰρηκεν, ὅτι ῥομβοειδὲς ἐστὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑωθινὴ πλευρὰ παρέσπασται πολὺ πρὸς ἔω, καὶ μάλιστα τῷ
 15 ἐσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβρίαν προπίπτει πλεον παρὰ τὴν ἄλλην ἡύνα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰνδὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγχων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπενέγκας ἀπολύε- 35
 20 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν ὁ ἔλεγχος, συγγνωῖναι ἂν ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά· καίτοι ἐκεῖνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σταδίους αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὥς ἐπὶ τοῦ
 25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ῥόδου. ἐστὶ δὲ τὸ πρὸς αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει μείζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττονι· μείζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφθαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κράσεσιν ἄρων πρὸς τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν, ἐλάττονι δ', ἂν δι' ὀργάνων
 30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν παράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Καρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσούτοις αἰσθητὴν ἐποίησε

τὴν διαφοράν. ὁ δ' ἐν πλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετρακισμυρίων ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρίων λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἰσημερινὰς
 C. 88 ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 5 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοείσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἀρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐσπέρια τὰ δὲ ἐσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμενον παρορῶν ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γάρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδὼν ἐλεγκτέος ἐστίν. ἐνταῦ- 10 θα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἔλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσοῦτῳ πλάτει γεωμετρικὴ τις δύναται ἂν [εἶναι] ἀπόδειξις, οὔτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετρεῖν ὁμολογουμένοις χρήται λήμμασιν, ἀλλ' ἐαυτῷ πλάσας.

36 Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προσ- 15 τίθησι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαιτίου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μῆκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμὴν, ὥσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μῆκος 20 αὐτοῦ φαίη· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖται ἢ τε Θαψακος καὶ ἡ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεστώτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ διαγωνίως πως ἄγεται καὶ λοξὴ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. τὸ δὲ θαναμάζειν, πῶς ἐθάρορησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψακον, πλειόνων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παράλληλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ δισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἑρατοσθένη δὲ (ὥς 30 οἶεται), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίοις ὀκτακοσίοις, συμπίπτειν

φησὶ πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἑρα-
 τοσθένη δείκνυται ἢ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βα-
 βυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητῶ. ὅτι
 μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν,
 5 εἴρηκεν ἐκεῖνος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἐκατέρου πα-
 ραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἴρηκεν· οὐδὲ γάρ,
 ὅτι ἐπὶ ταύτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστὶν ἡ Θάψακος καὶ ἡ
 Βαβυλῶν. τάναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἔδειξε κατ'
 Ἑρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν
 10 ἀνατολικωτέραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου.
 ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἑρατοσθένους ἀποφάσεις,
 ἐν αἷς τὸν Τίγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν
 τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλεον γε
 τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν C. 89
 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ῥυέντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς
 ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὥς ἂν μεσημβρινοῦ
 τινός ἐστιν, ἡ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφὴ καὶ ἐπὶ
 τὴν Βαβυλῶνα ἔκνευσις τέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ
 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν
 δέ γε ὁδὸν εἴρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων στα-
 δίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐ-
 φράτην προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μὴ τινα εὐ-
 θεῖαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺ δυεῖν
 25 παραλλήλων διαστήματος. μὴ διδομένου δὲ τούτου,
 κενόν ἐστι καὶ τὸ ἐφεξῆς δείκνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συν-
 ισταμένου ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίῳ
 καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παραλ-
 λήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν
 30 περὶ τὴν ὀρθήν, ἡ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἐστὶ
 τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθήν, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλούσιον.
 κενὸν δὲ καὶ το συνάπτον τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχωρου-

μένου λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδεται
 τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν με-
 σημβρινὸν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων.
 ἐλήλεγκεται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρουμένων
 ὑπ' Ἑρατοσθένους κατασκευακότε τοῦτο τὸν Ἰππαρ- 5
 χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἦ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον,
 λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἐννακισχιλίους ἐκ Βαβυλῶ-
 νος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμ-
 μήν, ὥς ἐκεῖνος εἶρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Καρμα-
 νίας, ἐδείκνυε τὸ αὐτό. 10

- 37 Οὐ τοῦτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἑρατοσθένη,
 ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ
 σχημάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον
 ὅπου δὲ ἔλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ
 τῶν ὁρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς 15
 ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ
 τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγ-
 χωρήσειεν ὥς ἐπὶ μιᾷ γραμμῇ ἐξετάζεσθαι τὰς πα-
 ραλλήλους ἐκείνης ἐν τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένης ἢ τὰς
 συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτουσῶν τὰς ἐν αὐτῷ 20
 ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχούσας ἢ τὰς ἐκτός·
 ὡσαύτως καὶ τὰς δισταμένους μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν
 τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαινούσας, καὶ τὰς ἐν μείζονι
 μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης
 τῶν μηκῶν συγκρούτοιτ' ἂν μᾶλλον καὶ ἡ ἀνομοιότης 25

- C. 90 τῶν σχημάτων· οἷον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς
 καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχι-
 λίων σταδίων, νοεῖται ἓν τι παραλληλόγραμμον χωρίον,
 τὸ περιγράφον τό τε ὅρος ἅπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θά-
 λατταν. εἰν οὖν διέλης εἰς πλείω παραλληλόγραμμα 30
 τὸ μῆκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβης καὶ
 τῶν μερῶν, ῥᾶον ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λο-

γισθείη τῇ κατὰ τὸ μῆκος πλευρᾷ ἥπερ ἡ ἐν τοῖς μέ-
 ρεσι· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἔλαττον ἦ τὸ παραλληλόγραμμον
 τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῶδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαί-
 νοι. ἢ τε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελέγχεται
 5 καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ'
 ἂν ὁκνήσειας ἐπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μῆκος
 τοῦ σχήματος. ἐὰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλ-
 λον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἐκατέρας ἢ τῆς
 γε ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως ἔτι ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦ-
 10 τον δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.
 ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν
 ὀρῶν λαμβάνων ὡς ἂν ἐπὶ ταύτοῦ παραλλήλου μέχρι
 στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονεύουσαν εἰς Θαψάκον
 εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὀρῶν, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου
 15 προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπι-
 λαμβάνουσαν πλάτος, εἴτα τῷ μήκει τῷ ταύτης κατα-
 μετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μῆκος, διάμετρον τετραγώνου
 καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μῆκος. ὅταν
 δὲ μηδὲ διάμετρος ἦ ἀλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμῇ,
 20 πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν· κεκλασμένη γάρ
 ἐστὶν ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν
 Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἑρατοσθένει ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον ἀκakeῖνο, ὅτι ἐχρῆν, ὥς 38
 κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων,
 25 οὕτω καὶ ἐπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτη-
 μένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ που
 τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πῖναξι
 προσέχειν, δεομένοις παμπόλλῳ τινὶ μείζονος ἐπαν-
 ορθώσεως ἢ ὁ Ἑρατοσθένης πῖναξ προσδεῖται. καὶ
 30 τὸ ἐπιφερόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μο-

χθονίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήμματι τὸ ἐκ τῶν μὴ διδο-
 μένων κατασκευασθέν, ὡς ἡλέγξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
 ψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
 χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάννυ συνάγεται τὸ πλείο-
 σιν ἢ δισχιλίους καὶ τετρακοσίους σταδίους ἀνατολικω- 5
 τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἑρα-
 τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τύγριδος διάβασιν, ἣ Ἀλέ-
 ξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
 C. 91 δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τύγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
 ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν,· τέως μὲν ἐπ' 10
 ἀνατολὰς φέρονται, εἴτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
 πλησιάζουσι τότε ἀλλήλοις τε ἅμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
 δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.

- 39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἑξῆς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
 συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους 15
 πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἑρατοσθένης εἰρηκεν,
 οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμεμετρημένην ὡς ἐπ' εὐθείας πα-
 ραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττωτος οὕσης. ἢ δ' ἔφο-
 δός ἐστιν αὐτῷ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἑρατοσθένη
 τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Κανωβικοῦ 20
 στόματος καὶ τὸν διὰ Κυανέων, διέχγειν δὲ τοῦτον τοῦ
 διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίους, τὰς
 δὲ Κυανέας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
 οους, ὃ κεῖται κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
 πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίους σταδίους 25
 τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κυανέων μεσημ-
 βρινοῦ ἐπὶ τε Θαψάκον καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὴ
 τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κείσθαι τὴν τε Θαψά-
 κον καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολουθεῖν τὸ ἀφεστά-
 ναι ἴσον τὰς Κασπίους πύλας Θαψάκου τε καὶ τοῦ 30
 Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττωτος ἀφεστάναι
 τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφεστάναι Ἑρατοσθένης τῆς

- Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἄρα πολὺ ἐλάττους ἢ μυρίους ἀφροστύναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Θαψακον. ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτόν, 5 ὅτι τοῦ Ἑρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος [τὰς] εὐθείας, ὅπερ οἰκειὸν ἐστὶ γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτὸν εὐθύνει καὶ ὥς ἂν δι' ὀργάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὀργάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῶ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς 10 ὀρθὰς καὶ τὸ παραλλήλους. ἐν μὲν δὴ τοῦθ' ἀμάρεγμα· ἕτερον δὲ τὸ μηδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνῳ διαστήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν ἐλεγχον προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ- 15 τόμενα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἐπὶ Φᾶσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ προσθέντος τοὺς εἰς Λιοσκουριάδα ἐνθένδε ἑξακοσίους, τὴν δ' ἀπὸ Λιοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπερθεσιν ἡμερῶν πέντε, ἥτις κατ' αὐτὸν Ἰππαρχον εἰκά- 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμπασαν κατ' Ἑρατοσθένη κεφαλαιοῦσθαι ἐννακισχιλίων ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτμηκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κυα- C. 92 νέων εἰς Φᾶσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἑρα- 25 τοσθένη συμβαίνειν ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πως μεσημβρινοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θαψακον, ἀλλὰ κατ' αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἑρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους πύλας ἴσῃν εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;
- 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν 40 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἴτ' ἐκτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Λιγυστικήν, ὑφ' ὧν 5
 κόλπους ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηνικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειρᾶται
 τὰ καθ' ἑκάστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἁμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους τὸ 10
 πλῆθος, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γράψαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλεῖστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι διαιτᾶν οὔτ' ἐκείνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάσασαιτο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεὶς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γὰρ 20
 τι πολυσχιδές· καὶ γὰρ τὸ Σοῦνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἥττον μεσημβρινώτερον ὢν
 τῶν Μαλεῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον.
 καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σοῦ-
 νιον τὸν τε Μέλαντα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικοὺς. εἰ δ' οὖν παρείημεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλεῖστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσιν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόφθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἶον ὅτι ἐξ Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἢ ὑπερβασίς ἐστι
 πλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακοσίων φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίους C. 93
καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίων,
εἶπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστὶ κατὰ τοῦτον τῇ
μὲν Ἀλεξανδρείᾳ Καρία καὶ Ῥόδος, τῇ δὲ Καρχηδόνι
5 ὁ πορθμός. πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλείονων εἶναι
τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἐνα-
κισχιλίων· ὃ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τινι δια-
στήματι λαμβανόμενος δοθείη ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἑωθινώτερον ὅσον ἢ Καρ-
10 χηδῶν ἐστὶ τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει μαλλον, ἐν δὲ
τετρακισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἔλεγχον.
ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτῃ μεσημβρινοῦ
τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας καὶ τού-
15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσιν μέχρι στηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἄλλ' ἐξετά- 41
ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῇ Ἐρατοσθένους
οἰκεῖον ἦν ἐπὶ πλέον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν. ἡμεῖς
δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοῖ, τὸ πλέον δ' ἐτι ὅπου καὶ πλημ-
20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκεῖον λόγον ᾠήθημεν δεῖν
προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀπο-
λυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου,
καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τι φι-
λαιτίως εἴρηκεν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
25 λέως παραπαίουντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀρ-
κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
ὄντα λέγοντες ἐπανορθώμεν αὐτόν. ἐφ' ὧν γὰρ συν-
εχῇ καὶ ἐπιπολάζοντά ἐστι τὰ ἀμαρτανόμενα, κρεῖτ-
τον μὴδὲ μεμνησθαι πλὴν εἰ σπάνιόν τι καὶ καθόλου,
30 ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης καὶ
οἱ ἔτι τούτων πρότεροι τελέως ἡγνόουν τὰ τε Ἰβηρικὰ

καὶ τὰ Κελτικά, μυρίῳ δὲ μᾶλλον τὰ Γερμανικά καὶ τα Βρεττανικά, ὥς δ' αὖτως τὰ τῶν Γετῶν καὶ Βασταρ-
 νῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγχανον ἀφιγμένοι καὶ
 τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ
 τῶν ἐφεξῆς προσαρκτιῶν μερῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα 5
 ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἑρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω
 διεστηκότων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος εἶρεῖν δια-
 στήματα, μὴ δισχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὥς παρέ-
 λαβε, προστιθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐπ' εὐθείας μᾶλ-
 C. 94 λον καὶ ἦττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον 10
 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν·
 ὅπερ ποιεῖν πειρᾶται ὁ Ἰππαρχος ἐν τε τοῖς πρότερον
 λεχθεῖσι καὶ ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ὅρκανίαν μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα,
 καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ὅρκανίαν θάλατταν. 15
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἐξεταστέον αὐτὸν καὶ ἐπὶ
 τῶν κατὰ τὴν ἡπειρώτιν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεω-
 μετρικῶς, ὅπερ ἔφην, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον.
 αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20
 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἑρατοσθέ-
 νους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ τὴν
 μὲν πλείω θεωρίαν ἔσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν
 δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25
 διδόντος καὶ τοῦ Ἑρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφα-
 σιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτε-
 ρον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσὼν δὲ οὐκ ἀκρι-
 βεῖς ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον
 τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικοῖς ἐν δὲ 30
 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικοῖς ὧν, ὥστε πρὸς ἄμφω
 δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑπομνήματι καὶ δικαίως καὶ οὕτως καὶ ὁ Τιμοσθένης,
ὥστ' οὐδ' ἡμῖν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρ-
κεῖσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2
5 ὠκεανοῦ· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν,
τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον
οὖν ἔνια καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διαιτηῆσαι, τὰ
μὲν νῦν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὡς ἂν ὑποπίπτῃ,
μέτρου τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω-
10 γραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαι-
ροειδῆ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέ-
ξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ'
ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὴ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας διαί- 2
15 ρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκείνον
μὲν σχεδόν τι διπλασίαν ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν
διακεκαυμένην ὑπερπίπτουσαν ἑκατέρων τῶν τροπι-
κῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτοις· Ἀριστοτέλη
δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με-
20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. ἀμ-
φοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 95
γεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν
τροπικῶν πλεον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν
ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιοπῶν,
25 εἴπερ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἔστιν ὃ διαιρεῖ
ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς
Συήνης, ἥπερ ἔστιν ὄριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς
Μερόην εἰς πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθενδε ἕως [τοῦ]
τῆς Κιναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἔστιν ἀρχή
30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ διά-

στημα πᾶν ἐστὶ μετρητόν, πλεῖται τε γὰρ καὶ ὀδεύεται· τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δεικνυται κατὰ τὴν ὑπ' Ἑρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια ὀκτα- 5
κόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγεται ἡ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὗ- 10
σαν, περὶ ἡμισὺ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἢ μικρῷ τοῦ ἡμίσεως μείζονα, ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτικοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὔσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς παντα-
χοῦ τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμε- 15
τάπτωτοι; τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὐκράτον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὔσπερ καὶ λέγεται μόνους εὐκράτους. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἰληπται. 20

3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησιν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περὶ-
σκίους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς, ἑτεροσκίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύ- 25
ταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμ-
φίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀν-
θρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενὰς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πῶς μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἐστὶν ὁ ἥλιος, διχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. 30
ἔχειν γάρ τι ἰδίον τὰς ζώνας ταύτας, ἀνχημῆρας τε ἰδίως
καὶ ἀμμώδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου
καὶ πυρωδῶν τινων καρπῶν συγκεκαυμένων· ὄρη γὰρ

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὄμβρους ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διόπερ C 96 οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχείλους καὶ πλατύρρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεσθαι·
5 καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατότερον καὶ τὴν γῆν καρπιμωτέραν καὶ εὐυδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἕξ, δύο μὲν τὰς τοῖς 3
10 ἀρκτικοῖς ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, [καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων] καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς πέντε διαίρεσις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρῆσθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ
15 περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισκήοις [καὶ τοῖς ἑτεροσκήοις] καὶ τοῖς ἀμφισκήοις οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θείαν τῶν ἄστρον, ὁλοσχερεῖ τιμι μερισμῷ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχον-
20 τος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κράσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορὰ τρεῖς εἰσιν αἱ γενικώταται καὶ συντείνουσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζώων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων *ἡμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῷ ἄερι καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὑπερβολὴ θάλπους καὶ ἔλλειψις καὶ
25 μεσότης. αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῷ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμέναι δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλπους ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἱ τε εὐκρατοι παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν
30 ἡ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστίν ὁ μερισμός, δηλὸν· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

- ἐτέρας τῶν εὐκρατών ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμημα· πρὸς δύοσι μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλαττά ἐστιν
 ἡ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἄήρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκρατος ὦν καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἐκότερα δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τοῦ θάλ- 5
 πους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς
 πέντε ζώνας διαιρέσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένῃ ζώνῃ διὰ καῦμα ἀοίκητά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψύχος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκρατα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεῖς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθῃσιν οὐδ' ὁμοίᾳ
- C. 97 κεκρημένας διαφορᾶ, ἀλλ' ὥς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἐθνικαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέβαινε ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.
- 2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιεῖν τινας
 ζώνας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζομένας, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 πιπτούσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημεῖοις
 οὐχ ὀριστέον τὰ ἀμετάπτωτα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ὁροῖς χρηστέον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἴ-
 ρηται. τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φαύλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυνῶς τὴν γῆν εἰς τε τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δηλον.
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινα ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἐκότερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζώ-

νῶν ὁμοιοειδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν, ἡ δ' ἑτέρα οὐ
 πάννυ. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δίχῃ τέμνοις τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἑκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἑσπέ-
 5 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοις εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἡ
 εἰς πέντε ἀρκοῦσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθεῖς τῶν
 τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περιέργον
 ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοιοειδῶν μὲν οὐσῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοοούμενην ἀρκούντως ἂν εἰς πέντε
 διαιροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἑρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθῃσι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτῃ ἐστὶ· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσ-
 πιπτόντων πλείστον), πολὺ κρεῖττον τρίτην εὐκράτου
 ταύτην ποιεῖν στενὴν τινα, ἣ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὥς δ' αὐτως καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσει τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἱ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.
 25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι 3
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν

ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὀρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτειν ἂν δόξειεν· οἱ 5 γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νησους τινας βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δῆ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἔξε- 10 τάζειν.

- 4 Μνησθεῖς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Αἰβύην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαι φησιν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλουν· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέ- 15 λωνι μάγον τινὰ περιπλεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεύτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν . . . . 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. τυχεῖν δὲ τινὰ Ἰνδὸν κομισθέντα ὡς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λερόνων εὐρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἶη καὶ πόθεν ἄγνοεῖν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἐλληνίζειν. ἐκμαθόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπέσοι πλάνη καὶ σωθείη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξόν. πλεύ-

σαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον
 ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέ-
 ρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὀρυκτοὺς
 εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλλ- C. 99
 5 λινὰ παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ τῶν ἐλπίδων· ἀφε-
 λέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην.
 τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν
 γυναικὰ διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ
 ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδόξον μετὰ μείζονος παρα-
 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν
 Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δέ τισι τόποις ἐξοικειοῦ-
 σθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου
 καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων
 ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαι
 15 τε τῶν ῥημάτων ἔνια. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλι-
 νον ἐκ ναυαγίου ἵππου ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πνυθόμε-
 νον ὥς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλεόντων τινῶν εἴη τὸ ναυά-
 γιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἴ-
 κειον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς
 20 Κλεοπάτρας ἡγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδός, ἀφαιρεθῆ-
 ναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον
 πολλά. τὸ δ' ἀκρόπρωρον προσφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον
 δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν·
 τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα,
 25 τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν
 ταῖς πρῶραις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ
 Αἴξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἁλιευομένους.
 ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρω-
 ρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἴξου ποταμοῦ πορρωτέρων
 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου
 συμβαλόντα τὸν Εὐδόξον ὥς δυνατὸς εἴη ὁ περίπλους
 ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἴκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθήμενον

πᾶσαν ἐξορμῆσαι. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν,
 εἴτ' εἰς Μασσαλίαν ἐλθεῖν καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι
 Γαδεΐρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ
 χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ
 ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβάσαι τε 5
 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας,
 ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ξεφύροις συνε-
 χέσι. καμνόντων δὲ τῷ πλῶ τῶν συνόντων, ἄκοντα
 ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰς ἀμπώτεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίει· κα- 10
 θίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀθροῦν δια-
 λυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ
 τῶν ξύλων τὰ πλείστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπη-
 ξάμενον πεντηκοντόρω πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρῶ-
 C.100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένοις, ἅπερ 15
 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι ὅτι
 οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἰεν τοῖς Αἰθίοψιν
 ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα
 δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρά-
 πλῳ νῆσον εὐύδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20
 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέ-
 μενον τοὺς λέμβους πεζῇ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον
 καὶ συμβουλευεῖν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελέσθαι
 ταύτην, ἰσχυῖσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους ὑποτεί-
 νοντας φόβον μὴ συμβῇ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γε- 25
 νέσθαι, δειχθείσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν
 ἐθέλουσιν. ὥς δ' ἐπύθτετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἑαν-
 τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς ἐρήμην τινα νῆσον, φρυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων
 ἐπικράτειαν κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30
 δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρᾶ-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθήμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλουν, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προσεσκεμμένῃ νήσῳ, καὶ σπείροντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

- „Εγὼ μὲν οὖν“ φησί „μέχρι [δεῦρο] τῆς περὶ τὸν 5
 „Εὐδοξον ἱστορίας ἤκω· τί δ’ ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ
 „Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι.“ ἐκ πάντων
 10 δὴ τούτων φησί δεικνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ
 περιρρεῖται τῷ ὠκεανῷ· „οὐ γὰρ μιν δεσμός περιβάλλεται
 ἡ πείροιο, ἀλλ’ ἐς ἀπειρεσίην κέχυται· τό μιν οὔτι
 „μιαίνει.“ θαυμαστός δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος,
 τὸν μὲν τοῦ μάγου περίπλουν, ὃν Ἡρακλείδης
 15 εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Δαρ-
 ρείου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βερ-
 γαῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίστεως μέρει τιθεῖς, εἰθ’ ὑπ’
 αὐτοῦ πεπλασμένον εἰτ’ ἄλλων πλασάντων πιστευ-
 θέν. τίς γὰρ ἡ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν
 20 Ἰνδὸν περιπετείας; ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ
 δίκην στενός ἐστι καὶ μακρὸς [πεντακισχιλίους] ἐπὶ μυ-
 ρίοις πού σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου
 στενοῦ παντάπασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ’ οὔτ’ ἔξω πού
 τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρῳσθῆναι τοὺς
 25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τὰ γὰρ στενὰ ἀπὸ τοῦ στόματος
 δηλώσειν ἔμελλε τὴν πλάνην), οὔτ’ εἰς τὸν κόλπον
 ἐπίτηδες καταχθεῖσιν ἔτι πλάνης ἦν πρόφασις καὶ ἀνέ-
 μων ἀστάτων. λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ- C.101
 λυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγενόμενός τε πῶς ἱκα-
 30 νὸς ἦν μόνος κατευθύνειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὃν τά
 γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; τίς δ’ ἡ ὀξύ-
 μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ’ ἧς ἱκανὸς ἦν πείσαι τὸν βα-

σιλέα, ὥς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγήσασθαι; τίς δ' ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων, ἤδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης; ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἀφείς τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἔπλει; πῶς δὲ ἐπιστεύθη 5 τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεῖς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεῖς ἔτι μείζονα ἐπιστεύθη παρασκευὴν δώρων; ἐπανιῶν δὲ καὶ παρενεχθεῖς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγράφετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυνθάνετο τῆς ἀλιάδος πό- 10 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων ἦν ναυάγιον οὐδενὸς ἔμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἔμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνοδον. ἐλθὼν δ' οὖν εἰς Ἀλεξανδρείαν, φωραθεῖς ὥς νε- νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15 ριῇει τοὺς ναυκλήρους διαπυνθανόμενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρωρον; ὁ δὲ γνωρίσας οὐχὶ θαυμαστός; ὁ δὲ πιστεύσας οὐ θαυμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μετοικισμὸν ἐκεῖθεν ποιη- σάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἔξον ἦν ἄνευ 20 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ- πλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρὰ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσῃν καὶ νῦν ἔτι δια- μένουσαν ἔγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε- ραι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάδειρα καὶ ναυπηγη- σάμενος ἔπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοί- ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30 πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρὼν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο- πας τοῖς ἐφ' οἷς ὁμογλώττους οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν

ἐξῆς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ὢν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μι-
 κρόν ἔχειν ἐλπίσας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἄφεις
 ταῦτα τῆς διὰ Βόγου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ'
 ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλὴν; C. 102
 5 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόγῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρωπον
 ἀφανισμός, ἐξὸν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνούς δὲ τὴν
 ἐπιβουλὴν πῶς ἔφθη φυγὼν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκα-
 στον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χα-
 λεπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ'
 10 εὐτυχεῖν ἀεὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ
 συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἔδεισεν ἀποδρᾶς τὸν Βόγον πλεῖν
 πάλιν παρὰ τὴν Λιβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένη
 συνοικίσει νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα
 τῶν Πυθίου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμά-
 15 των. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτη-
 δεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδει-
 κτικῷ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτεῖων
 ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγνώη; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὔ.
 Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἰζήματα λαμ- 6
 20 βάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλ-
 λων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ
 ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ· πρὸς δ' καὶ τὸ τοῦ
 Πλάτωνος εὔ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλά-
 σμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς
 25 ἐκεῖνος ἰστορεῖσαι Σόλωνα φησι πεπυσμένον παρὰ
 τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανι-
 σθείη, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου· καὶ τοῦτο οἴ-
 εται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἡφά-
 νισεν, ὡς ὁ ποιητῆς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάζει
 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξανά-
 στασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστείαν] γενέσθαι, οὐ
 κατα θαλάττης ἐφοδὸν ἀθρόαν συμβῆσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τὸ τῆς οἰκουμένης μῆκος ἑπτὰ πού μυριάδων σταδίων ὑπάρχον ἡμῖς εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν ἐλλήπται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὖρω πλέων ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἴνδους.

- 7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιαῖσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους 5 διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ, δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξεις δείκνυσθαι ζώων τε καὶ φυτῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένῃ συναπτόντων τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένῃ, ὥστε οἶονεῖ ζώνας εἶναι τὰς ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γίνε- 10 νεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὕσαν διαίρεσιν, θεικὴν ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ Q.103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχναι δὲ καὶ δυ- 15 νάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρξάντων τινῶν κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιοῦν κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώριά τισι τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, 20 ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλωνιοὶ φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἵππων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζώων οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγχεῖ ταῦτα· ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25 νῦν ἐστὶ, παραδείγματι χρῆται τῷ τοὺς Ἴνδους τῶν Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· εὐρυνεστέρους γὰρ εἶναι καὶ ἥττον ἔψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθίοπας δίχα διελεῖν „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,“ 30 Κράττητα δ' εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔθει (φησί)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπερχομένου Ὑπερίονος,“
οἶον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ 8
αὐτοὶ διόχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν
5 οἱ δ' ἐν τῇ Αἰβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. ἔπειθ'
Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς
Ἰνδοὺς ἥδαι τοιοῦτους τινας τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ
ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε
οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ἥδαι τὰ
10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν),
ἀλλὰ μάλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον
διαίρεσιν. ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου
διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γρά-
φειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κρεῖττον δ' οὐ-
15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπερχομένου.“ τί οὖν δια-
φέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν δυσομένου;“ πᾶν γὰρ τὸ τμημα
τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν δύσις καλεῖται, κα-
θάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ
Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἥχι περ ἄκραι μίσγονται δύ-
20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατη-
τείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρι-
σταρχείου δεῖν. τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον· πολλὰ
γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού- C.104
σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπι-
25 σκεπτέον ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γὰρ ἔστι
τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῶ καὶ τὸ Ἀριστοτελίζον, ὅπερ
ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρουσιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν 1
ἀρχαίους ἑᾶν φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετά-
30 ζειν Δικαίραχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον
πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθέαν,
ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν τὴν Βρετ-

τανικὴν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περιμέ-
 τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς
 νήσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
 καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
 ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
 τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἐοικὸς, ἐν ᾧ φησι τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
 καὶ τοῦτον ὥς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὅλων, μήτε πορευ-
 τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι
 ἐοικὸς αὐτὸς ἑωρακέναι, τᾶλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
 ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθίου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
 θένδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωκεανῆτιν τῆς Εὐρώπης
 ἀπὸ Γαδείρων ἕως Τανάιδος.

- 2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
 πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 15
 ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἑρατοσθένης
 διαπορησάντα εἰ χρή πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τε
 τῆς Βρεττανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
 καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δέ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ
 πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μὲντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν 20
 Παγχαῖαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
 σμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς
 Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἑρμῇ πιστεύσαι τις
 λέγοντι. Ἑρατοσθένης δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
 καλεῖν, Πυθίαν δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρ- 25
 χου πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
 στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκείνῳ κανόνι χρησασθαι
 προσῆκον, καθ' οὗ τοσούτους ἐλέγχους αὐτὸς προφε-
 ρεται. Ἑρατοσθένους δὲ εἴρηται ἡ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
 τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ 30
 Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
 ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνοίη; ἀλλὰ μὴν Πολύβιός γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρῶν. τοῦ γοῦν *Λι- C.105*
5 καιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στήλας ἀπὸ
τῆς Πελοποννήσου σταδίου, πλείους δὲ τούτων τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ
μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδόντος, ὥς γίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
10 στήλας· τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησιν εἶτ' εὖ λαμ-
βάνονται εἴτε μή, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλιστ'
ἀμβλεία γωνία, βεβηκυία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
15 στήλας, κορυφὴν δ' ἐχούσῃ Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
θεΐαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λε-
χθεΐσαν, ὧν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος
μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
20 ἡ δὲ λοιπὴ μικρῶ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
πλεῖστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν *Λι-*
βύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος στα-
δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
λαμβάνειν συναγωγὴν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ ἐκεῖνο
25 τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις διςχιλίων στα-
δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὥς ἂν
κάθιετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
γωνίου· διῆλον οὖν, φησὶν, ἐκ τῆς παιδικῆς μετρή-
σεως, ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἡ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
30 στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

πεντακοσίους σταδίους. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει, φησί, τι-5 θέναι κατ' ἐκεῖνον.

- 3 Ἄλλ' ὃ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἄν, ὥσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίστησι τὸν ἑλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ὧν εἴρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως ἀκεῖνα ψεύσματά ἐστιν ἀμφοτέρω, καὶ ὃ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- 15 θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὃ σὺ δοκεῖς ἀποδείξει· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων, συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναι φασὶ μυριάδων ἑπτὰ· 20 C.106 τούτου δὲ τὸ ἑσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσυκοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπερ δυσμικρώτατά ἐστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τριςμυρίων. συντιθέασιν δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσσυκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ροδίας πεντακισχιλίους, ἐνθένδ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς 25 Κρήτης, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἑφθὸν ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μῆκος πλείους ἢ δισχιλίους ἐπὶ Κριοῦ μέτωπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἶτα τὸ διάγραμμα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίους δισχιλίους, ἀπὸ στηλῶν δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἰεροῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τρισχιλίους. καὶ ἡ κάθεδρος δὲ οὐ καλῶς εἰληπται,
 εἴπερ ἡ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχε-
 δόν τι ἴδρυται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυ-
 ζαντιου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πεῖθεται, ἡ δὲ διὰ
 5 τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ
 τῆς Ῥοδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Βυζάντιον ὥς ἂν ἐπὶ
 τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν περὶ πεντα-
 κισχιλίους, ὥς εἰρήκασι, σταδίους· τοσοῦτοι γὰρ ἂν
 εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγι-
 10 στον διάγραμμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐπὶ τὴν Αἰβύην πεντακισχιλίων πον σταδίων λέ-
 γουσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ
 μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Αἰβύην
 κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσνεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ
 15 συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στηλῶν παραλλήλῳ. καὶ τοῦτο
 οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνης τὴν λεχθεῖσαν
 κάθედον τελευτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ
 δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνης,
 ὅλον σχεδόν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ
 20 Σαρδονίῳ τὸ Αἰγυστικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλλίας
 δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.
 Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἑρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν 4
 εὖ τὰ δὲ χειρόν λέγων ἢ ἐκεῖνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ
 εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν
 25 εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλο-
 νίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχι-
 λίων φησί· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στη-
 λας λέγοντος ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης ἑξακισ-
 χιλίους, αὐτὸς λέγει χειρόν πλείους ἢ ἑνακισχιλίους·
 30 τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης μικρὸν ἐλάτ-
 τους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεῖ-
 νος εἴρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν

ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
λίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
C.107 ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ
τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δὴ πού τὸ σὺν τοῖς 5
σκολιώμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου
πηγαὶ πλεον διέχουσιν ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικά
ὁ Ἑρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἔσθ' ὅπου τὰ 10
μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ
Γαλατῶν περιοικεῖσθαι φήσας [τὰ] ἔξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσιν
ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
περίοδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. 15

5 Τό [τε] μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἑλαττόν ἐστι τοῦ
συνάμφω τῆς τε Αἰβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθεῖς, οὐκ
ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
ἐστίν, ὁ δὲ Τάναϊς ρεῖ ἀπὸ θερυνῆς ἀνατολῆς· ἐλατ- 20
τοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῷ μεταξὺ τῆς θερι-
νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς
τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
ἐν πράγμασιν εὐαποδότοις καὶ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀπὸ θε- 25
ρινῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ρεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἔμ-
πειροι τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων ρεῖν φασιν εἰς τὴν
Μαιῶτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμόν, ἐφ' ὅσον γινώρισμός
ἐστιν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι. 30

6 Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τὰς ἀρχὰς ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἐσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὥς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Ἵπανις μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῷ Ἰσθμῷ παράλληλος οἱ δὲ τῷ Τα-
 νάιδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν κατωπτευμένων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένους οὔτε τοῦ Ἵπανίος, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτήν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς
 προσαρκτίοις μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται καὶ τού-
 10 τοις τοῖς ἐωθινωτάτοις), πλαστός ἂν τις εἴη καὶ ἀπέ-
 ραντος λόγος. ὥς δ' αὖτως ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Κανκάσου πρὸς ἄρκτου φήσας ῥεῖν, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ἀπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὔτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νείλῳ καὶ τρόπον τινα C.108
 κατὰ διάμετρον ῥεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριέστε-
 ροι, ὥς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινὸς τῆς ῥύσεως οὔσης ἐκατέρῳ ποταμῷ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτρησις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐπὶ
 μῆκος οὔτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὔτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μῆκος μεταξὺ μεσημβρινῶν
 δυεῖν κείμενον. τά τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοί
 εἰσιν, οὓς θηροέμεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφίς
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσάγει τὸ μεταξὺ τῆς τε θερινῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου. πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανόνι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 *διαφοράν. τὸ μὲν οὖν μῆκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύοσις, ὥς δ'

αὐτως θερυνή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτὴν ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεών εἰσι καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν, τὸ δὲ μῆκος μένει ταῦτόν τῆς ἡπείρου. Τάνανυσ μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοπον πέρας 5 ποιεῖσθαι, θερυνήν δ' ἀνατολήν ἢ ἰσημερινήν καινόν.

- 8 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἰρηκεν περὶ αὐτῶν Ἑρατοσθένους, οὐπω δὲ ἱκανῶς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη, τὴν ἐπὶ τὰς στηλάς καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν 10 πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πᾶντ' ἔθνη καὶ τοῦ Ταναΐδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς 15 καὶ τῆς Θράκης τινά, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θράκην χειρρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἀβυδου στενά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θραῖκες), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον· ἀπλοῖς γάρ 20 τισι περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδιρα, καὶ τῷ μεταξὺ στηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀδρίᾳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα
- C 109 παρεμπύπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρυφον ποιοῦσα 25 ἔχει τινὰ ἀντέμφρασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἔτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἐνστασιν ἀκολουθῶς ταῖς ἄκραις διειλημμένη. ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσή- 30 κουςαν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάρτηται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύτης

περιοδείᾳ. νῦν δ' ἀρκέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοῖς
πρὸ ἡμῶν, ὅσους εἰρήθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν-
τας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ
αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως
5 καὶ προσθήκης δεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἐστίν
ἡ ἐργείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρ-
χὴν ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχει-
ροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο-
10 μένων ὑποθέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε
καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεύεσθαι. εἴρηται γὰρ, ὅτι
οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρύ-
σαι καλῶς οἷός τε γένοιτ' ἂν ἀπρουνοήτως ἔχων κλι-
μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ
15 μεγεθῶν καὶ θάλλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιού-
των, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ
γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν
αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μέσα τοῦ-
των, καὶ μηδὲν ἦττον δύοσις καὶ ἀνατολὰς ἀφορίζειν
20 καὶ μεσουρανήσεις ὥς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προε-
πινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσίν τε καὶ κίνησιν
καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστὶν ἡ κατ' ἀλήθειαν
τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς
τὴν ὕψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ-
25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους πα-
ρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλα-
γίων ἐπίπεδα, καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς
τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις
30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, οὕτω καὶ γεωγρα-
φοῦσιν παρίστασθαι αἰεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πε-
λαγίζων ἢ ὑδεύων διὰ χώρας πεδιάδος κοιναῖς τισι

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαιδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς ἐνεργεῖ ταῦτά, ἄπειρος ὢν τῶν οὐρανίων
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταῦτα ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. ἀνατέλλοντα μὲν γὰρ ὁρᾷ ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα, τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον 5 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλληλον ἐστάναι τῷ παρεστῶτι ἢ μή· τάχα δ' ἐπισκοποῖ μὲν ἄν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις, καθάπερ οἱ ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα δια- πτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικὸς οὐκ ἐπιχωρίῳ γεωγραφεῖ, 10 οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν λεγομένων ιδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωρίῃ καὶ σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν οὕτω τὴν ὅλην, ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν· ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα ἐρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσασθαι τῶν παραδιδομένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλλως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν. 20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς, ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις· τὰς δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἡρτημένας, 25 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τούτων πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύμενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδὴς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ οὐρανός, ἡ ῥοπὴ δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων· περὶ τοῦτο τε συνεστῶσα ἡ γῆ σφαιροειδὴς ὁμόκεντρος τῷ 30 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτὴ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος, ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρει-

ται περί τε αὐτήν καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς
ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς
τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλή-
λων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰς γνώριμώ-
5 τατοι ὅ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἄρκτι-
κοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ
λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζῳδιακῷ. τοῦτοις
δὲ πιστεύσαντες ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ
ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία·
ὧς δ' αὐτως οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι
προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν
δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.

Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, C. 111
3
15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς
ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς
εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι
κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἐκα-
τέρωθεν αὐτοῦ, δυσι μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν
20 διακεκαυμένην, δυσι δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν
τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιοῦσι, πρὸς δὲ
ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἐκά-
στῳ τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῷ,
καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν
25 φασὶ τὰς οἰκείσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλ-
λας, τὴν μὲν διὰ καῦμα τὰς δὲ διὰ ψυχρός. τὸν δ' αὖ-
τὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἄρκτικῶν,
παρ' οἷς εἰσιν ἄρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς
ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐκάστοις ὑπο-
30 πίπτοντας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχρα τέμνοντος τὸν ὅλον
οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν
αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἐκά-

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον
τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ
αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον
αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δηλον δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκρά-
των ζωνῶν ἡ μὲν ἔσται βόρειος ἡ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5
τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν
ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκράτον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ
ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ
μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ
πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10
ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον·
ὥστε δηλον ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαι-
ρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἶόν τε·
,,μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,“
ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανὸς ἐν μέσῳ τῆς 15
καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἔστι τέμνων ὅλην, οὔτ' οὖν δια-
κεκαυμένον χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται
τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ
βορείῳ εὐκράτῳ.

- 4 Λαβὼν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20
τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε
παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἑκά-
στην τὴν οἰκίσιν καὶ οἱ πρὸς ὀρθὰς τέμνοντες τούτους,
γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν
οἰκήσιμον ἐμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25
ἀποστάσεων. οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ
ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἔστι τεταρτη-
C.112 μόριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο
ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἔστιν ἡ πε-
ρίμετρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμε- 30
τρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομοῦντος ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ
ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμετρηκότος ὅλην
 τὴν γῆν ὁρμηθέντα, πιστεύσαντα τούτῳ καὶ οἷς ἐπί-
 στευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκθέσθαι τὴν οἰκουμένην
 καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν
 5 οἷα ἐστὶ καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην γῆν (ἰδίον γὰρ
 τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα
 τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι
 τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ
 ἱκανῶς εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ-
 10 μένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

Ἵποκείσθω δὴ σφαιροειδῆς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἴσχουσα τοῖς πελάγεσι.
 συγκρύπτοιο γὰρ ἂν τὸ ἐξέχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ
 μεγέθει μικρὸν ὢν καὶ λανθάνειν δυνάμενον, ὥστε τὸ
 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τούτων οὐχ ὥς ἂν ἐκ τόρνου φασμέν,
 οὐδ' ὥς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθήσιν
 καὶ ταύτην παχυτέραν. νοείσθω δὴ πεντάξωνος καὶ ὁ
 ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τού-
 τῳ παραλλήλος, ὁρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βο-
 20 ρεῖῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τού-
 τος πρὸς ὀρθάς. τοῦ δὲ βορείου ἡμισφαιρίου δύο
 περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι-
 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο-
 λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἡ μὲν βόρειος
 25 πλευρὰ ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν,
 ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ-
 ραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἀλ-
 λήλοις, ἴσα τὸ μῆκος. ἐν θατέρῳ δὲ τῶν τετραπλεύρων
 τούτων (ὅποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν)
 30 ἰδρῦσθαί φαμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περικλυ-
 στον θαλάττῃ καὶ ἐοικυῖαν νήσῳ· εἴρηται γὰρ ὅτι καὶ
 τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δείκνυται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

στεί τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέροι ἂν πρὸς τὴν γεωγραφίαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβομεν τούτῳ συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρωθεν περίπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλὴν ὀλίγων τῶν μέσων χωρίων. ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττης 5 περατοῦσθαι ἢ γῆ ἀοικήτῳ· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα C.113 ἑᾶ καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιζεύξασιν εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρωθεν παράπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομένης νήσου.

- 6 Προκείσθω δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετραπλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμενον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἥμισυ, 15 ἀπὸ δ' αὖ τούτου πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν οἰκουμένην κείσθαι φάμεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκειμένοις ἐφαρμοττόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20 τῷ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου σπόνδυλος ἐστὶ τὸ σχῆμα, ὁ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπόνδυλον καὶ ποιεῖ τὸ τετράπλευρον, ἐστὶ δὴλον ὅτι σπονδύλου ἐπιφανείας ἥμισυ τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἄτλαν- 25 τικὸν πέλαγος, ἡ δ' οἰκουμένη χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ νῆσος, ἔλαττον ἢ ἥμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὖσα. φανερόν δὲ τοῦτο ἔκ τε γεωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συναγοῦσης εἰς μύου- 30 ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ μεγίστου, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττῃ μηκέτι πλεῖ-
σθαι δυναμένη διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν, τὸ* δ'
ἐλαττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικίῳ διὰ
θάλπος ἢ ψυχος. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλπος ἀοικίητον
5 τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ
ὀκτακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδι
δώδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμῖς τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ . . . . . πλέον ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συνωδὰ πῶς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπὸ Ἰππάρ- 7
10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὑποθέμενος τὸ μέγε-
θος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἑρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν
ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ
διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκά-
στην τὴν οἴκησιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὥς
15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασιν. ὄντος δὲ κατ' Ἑρατοσθένη
τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ
εἴκοσι καὶ διςχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἑξ μυ-
ριάδων καὶ τρισχιλίων· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἐξηκοντάδων,
20 οἷον ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἐξήκοντα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τετάρων· οὗτος C.114
δ' ἐστὶν ὁ διὰ Συήνης γραφόμενος παράλληλος. συλ-
λογίζεται δὲ καὶ καθ' ἑκαστα διαστήματα ἐκ τῶν φαι-
νομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Συήνην
25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς
τροπὰς ἄσκιός ἐστιν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ
τῆς Συήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς
τοῦ Νείλου ῥύσεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας·
στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ
30 διάστημα τὴν Συήνην ἰδρῦσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ Μερόην πεντακισχιλίοι. προΐοντι δ' ἐπ'
εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τᾶλλα ἐστὶ διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου, πέρας καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθεσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπεὶ οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ ἀπὸ Συήνης εἰς Με- 5 ρύην, ἄλλοι δὲ προσγερόνασι τρισχίλιοι, εἰεν ἂν οἱ πάντες ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι. ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Συήνης μύριοι ἑξακισχίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων ἑξηκοντάδων, τεθείσης ἐκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἰεν ἂν ἀπὸ τῶν ὅρων τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δισμύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι. πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῇ ῥύσει τοῦ Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ρόδον πλοῦν 15 κάντεῦθεν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλουν καὶ Ἰωνίας μέχρι τῆς Τρωάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους. λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνώριμα καὶ πλεόμενα σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ περατοὶ τὰ 20 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξολανοί, νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρεττανικῆς ἐσχάτων γνωριζομένων· ἥδη δὲ τὰπέκεινα διὰ ψῦχος ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25 Μαιώτιδος Σαυρομάται καὶ Σκύθαι μέχρι τῶν ἐφ' ὧν Σκυθῶν.

- 8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθίας τὰ περὶ Θούλην τὴν βορειοτάτην τῶν Βρεττανίδων ὕστατα λέγει, παρ' οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύ- 30 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐθ' ὅτι Θούλη νῆσός ἐστὶ τις οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά

ἐστίν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκου-
 μένης πέρας τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες ^{C. 115}
 περαιτέρω τῆς Ἰέρωνης οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψυχῆς,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετέον. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πως
 ἰόντος, ὥς φησιν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθίᾳ (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γνώμονος
 πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ Πυθίας ἐν Μασσαλίᾳ), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένους ἀπὸ τούτου διέχοντος περὶ τρισ-
 χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν ἐνταῦθ' αὖτε
 15 πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένους κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθίας κἀνταῦ-
 θ' αὖτε διέψευσται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ῥόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείσθαι ὡμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πως
 τοῦ πελάγους ἐστὶν ἡ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάγραμμα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Αἰβύρην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 πλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων διςχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἐστὶν ἡ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δέ γε ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων πού καὶ ἑνακοσίων σταδίων, ὥστε πολὺ

ἀρκτικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φωνεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένη· τὸ δ' ἐκεῖ-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γνώριμον πόσον ἂν τις
 θεῖη, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἔτι οἰκήσιμά ἐστιν, οὐδὲ δεῖ
 φροντίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προελθόντι τῆς οἰκησίμου τίθεσθαι [πέρας] προσ-
 ἦκεν (οὐχ ὥς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου πέρατος ὅν- 10
 τος, ἀλλ' ἐγγύς γε τὰκριβοῦς), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θετέον ἢ μικρῷ
 πλείους, οἷον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρείας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ξειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ- 15
 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἱ μὴτε λυπεῖν μῆτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύνανται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστιν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) 20
 οὗτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλεον γὰρ ἐκ
 τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεισθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δα-
 πάνης τὸ φρουρησον καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγένοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσων.

- 9 Εἰ δὲ προστεθεῖη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένους διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μῦριοι δισχιλίοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μῦριοι ἑξακισχίλιοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σύμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἑλαττον τῶν τρισμυρίων ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον· τὸ δέ γε μῆκος περὶ ἑπτὰ μυριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολάς τὸ ἀπὸ τῶν ἄρκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα 5 τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμεμετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλεύρου τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλήλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον, ὥστε πλεον ἢ διπλάσιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μῆκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμυ- 10 δοειδὲς πως τὸ σχῆμα· πολλή γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλάτους πρὸς τοῖς ἄρκροις εὐρίσκεται καὶ μάλιστα τοῖς ἐσπερίοις, τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπι- 10 φανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμήτων σχημάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαβόντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τιθέναι τὸν πίνακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαί- 20 ρας, ὥστε πολλοστημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθὲν τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δέξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν ὅψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην οὕτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ 25 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῷ ταύτης ἐνδεεστέραν ἐν ἐπιπέδῳ καταγραπτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἑπτὰ ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἐὰν ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλί- 30 ματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφουῖμεν καὶ τὰς ἄλλας διαφοράς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παραλλήλων παραλλήλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκε-
 C.117 νους ὀρθάς, τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανεία σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφερῇ τε καὶ
 σφαιρικῇν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 5
 καὶ εὐθειῶν φαμεν. εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοις [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πῖνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννευούσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινάς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανής ἐστίν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πῖνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

- 11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὡς ἐν ἐπιπέδῳ πῖνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθῆσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπελθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰποῦσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύοσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μεσημβρίαν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὐρεθείη τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθὼς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 του ἤψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑστέ-
 ρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλεόν κάκεινοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῇ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὅνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι
 τὰ νοητά· σχῆμα γὰρ καὶ χροῖαν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὁδμήν καὶ ἀφὴν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθή-
 σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μῆ-
 λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
 μέρη μὲν αἰσθησις ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
 5 ἡ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
 ὁρες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
 πλανηθεῖσιν οὕς ἔτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
 τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
 οἰκουμένης ὄψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
 10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρεισιν, ἀλλὰ πλεῖ-
 στα κατορθοῦσι δι' ἑτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
 ματα. ὁ δ' ἀξιοῦν μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
 τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
 15 μοῦ πολὺ κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἄν τι λέγειν 12
 περὶ τῶν κατὰ Βρεττανοὺς καὶ Γερμανοὺς καὶ τοὺς
 περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
 καὶ Τυρεγέτας καὶ Βαστάρνας, ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν
 20 Καύκασον, οἶον Ἀλβανοὺς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελλται
 δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραψάντων, τῶν
 περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεῖ-
 νοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν
 Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
 25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νεωστί, ἧς ἡγεῖτο
 ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Αἰλῖος Γάλλος, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
 διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
 Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἐγνωσται τοῖς νῦν ἢ
 30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
 πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Συήνης
 καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἱστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν

και εἴκοσι νῆες πλέοιεν ἐκ Μυδὸς ὄρμου πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλέων ὁλγῶν παντάπασι θαρρουντων πλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

- 13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπι-
στήμην καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικάς ταῦτα, σχῆ-
μα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὥς ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν τὸ πῆ-
πτον εἰς τὸν γεωγραφικὸν πῖνακα, συμπαραδηλοῦντα
καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόστον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ·
τοῦτο μὲν γὰρ οἰκεῖον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ 10
ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου
παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν,
οἷον εἰ περιρικεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον
ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων
γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἴκου- 15
μένην θετέον, ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ
ταύτῃ λεκτέον.

- 14 Ἔστι δὴ τι χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἴκου-
μένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ
τοῦ Νείλου γραμμὴ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ 20
τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Αἰ-
γυπτίων τῶν φυγάδων νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρ-
νης παραλλήλου, τὸ δὲ μῆκος ἢ ταύτῃ πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ
τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ
μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰσσηικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν 25
Ταῦρον ἰοῦσα τὸν διεξωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέ-
φοντα ἐπὶ τὴν ἐφ' αὐτὴν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν
ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. δεῖ δὴ νοῆσαι παραλ-
ληλόγραμμόν τι, ἐν ᾧ τὸ χλαμυδοειδὲς σχῆμα ἐγγέ-
γραπται οὕτως ὥστε τὸ μῆκος τῷ μήκει ὁμολογεῖν καὶ 30
ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν
δὴ χλαμυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστὶ· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις
 πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C.119
 ἀοίκητον ἐφ' ἐκάτερα. αὐται δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις
 μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη ἢ διὰ
 5 τῆς Κινναμομοφόρου· αὐται δὲ προσεκαλλόμεναι
 ἐπὶ τε τὰς ἀνατολὰς καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀν-
 ταιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλ-
 ληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιξυγνυούσας διὰ τῶν ἄκρων
 αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φα-
 10 νερὸν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω
 πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μήκος· ὅτι δ' αὐτῆς χλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μυουρίζειν τὰ τοῦ
 μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ
 ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι-
 15 πλευσάντων τὰ τε ἑῶα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρω-
 θεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπρο-
 βάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην
 ἔτι καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ
 τὸ κιννάμωμον φερούσῃ γῇ· τὴν γὰρ κραῖσιν τῶν ἀέ-
 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυ-
 θίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικώτερά ἐστι τὰ κατὰ τὸ στόμα
 τῆς Ὀρκανίας θαλάττης καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν
 Ἰέρνην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται·
 δυσμικώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν
 25 Ἰβήρων ἀκρωτήριοιον ὃ καλοῦσιν ἱερὸν· κεῖται δὲ κατὰ
 τὴν γραμμὴν πῶς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ
 τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας. συμφωνεῖν
 γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς
 ἐκατέρωσε φοροὺς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν
 30 τε καὶ νυκτῶν· ἐστὶ γὰρ τετταρεσκαίδεκα ὥρῶν ἰσημε-
 ρινῶν [καὶ ἡμίσεως ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυ-
 κτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὁρᾶσθαι. Ποσειδώνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν⁵ αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδω· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ροδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτη πα-10 ραλία.

- 15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν ἡ Αἰβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικώτατα μικρῷ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον, εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα C.120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 15 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου γραμμῇ. εἰς δὲ τὰναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ 20 πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἴθ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλεῖαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευτώντων εἰς τὸν ὠκεανόν. τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεττανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν-25 ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιτερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγαια κατὰ τὸ Βρεττανικόν πως κλίμα ἰδρυμέναι· ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἴκου-μένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου πελάγους εἰς στενόν.

30

- 16 Τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρή-
σιμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς

ὁρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἥξει τοῦ μεγίστου παντός ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν παραλλήλων ἔσται μία ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἑκάτερα διαιρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἡ χρώμενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν καταφανὲς γένοιτο ὁποῖον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσιν τῶν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη-
 10 λωθήσεται βέλτιον τὰ τε ἑωθινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια, ὥς δ' αὐτως τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τὴν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ
 15 δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζοιנט' ἂν διὰ τούτων· τρόπον γὰρ τινα στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλεῖστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει
 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθμούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας· προσλαμβάνουσι δὲ ταύτῃ καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη. διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἡπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεις θεσεις εὐφυεῖς ἐνενοήθησαν καὶ τὰλλα ποικίλματα,
 25 ὧσων μεστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πῖναξ. ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν νήσων πληθὸς ἐστὶ κατεσπαρμένον ἐν τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. ἄλλων δ' ἄλλας ἀρετάς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C.121
 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γὰρ,

αἱ δ' ἐπίθεται δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς
 πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένους ἐμφανιστέον, ...
 μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ
 δόξαν, ἥ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένονσα τρό-
 πον τινὰ συμφυῇ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὕσαν κα- 5
 τασκευήν, ὥστε δηλὸν ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνησθαι.
 περὶ πολλῶν γὰρ ἐστὶ πόλεων τοῦτ' εἶπεῖν, ὅπερ εἶπε
 Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἡφανί-
 σθαι φησὶν ὥστε μηδ' εἰ πώποτε ᾤκίσθησαν γινῶναι ἄν
 τινα ἐπελθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10
 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἴχνη ποθοῦν-
 τας ἰδεῖν τῶν οὕτω διωνομασμένων ἔργων, καθάπερ
 καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ
 νομίμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὕσων,
 ἐνταῦθα καὶ τῆς ὠφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15
 τρόπον ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἡ γὰρ ζήλου χά-
 ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

- 18 Λέγομεν δ' ἀναλαμβάνοντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυ-
 πώσεως ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περίρρυτος
 οὕσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτήν ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάτ- 20
 τος κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλοὺς, μεγίστους δὲ τέτταρας·
 ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ἑρ-
 κανίαν προσαγορεύουσιν), ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος
 ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχέονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας
 κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ- 25
 τартон, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ
 μέγεθος, ἡ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα
 ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβά-
 νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ,
 μηχανομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος ἐν ἄλλῳ [καὶ ἄλλῳ] 30
 πλάτει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς
 δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὅνπερ

Εὐξεινον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν
 συγκείμενον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσικοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες
 κόλποι ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰς-
 5 πλουν, μᾶλλον μὲν ὃ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας,
 ἦττον δ' οἱ λοιποί. ἡ δὲ περικλείουσα αὐτοὺς γῆ τριχῇ
 νευέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πο-
 λυσχημονεστάτη πασῶν ἐστίν, ἡ δὲ Αἰβύη τάναντία
 πέπονθεν, ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διά- C.122
 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰ-
 τίαν τοῦ τε πολυσχήμενος καὶ τοῦ μή, ἡ δ' ἐκτὸς πλήν
 τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλή καὶ χλαμυδοειδής ἐστίν,
 ὥς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς ἑατέον· οὐ-
 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ
 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦ-
 μεν καὶ μεγέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἄλληλα
 αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἡ ἐν-
 τὸς παραλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἡ ἐκτός. πολὺ δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ γνώριμον καὶ τὸ εὐκρατον καὶ τὸ πόλεσι καὶ
 20 ἔθνεσιν εὐνομουμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν-
 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς πλεί-
 ους παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ
 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἵ τε χρεῖαι συνα-
 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐφικτῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ
 25 καὶ κοινωναί· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ'
 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὥς ἔφην,
 ἡ παρ' ἡμῖν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ
 καὶ ἐνθεν ἀρκτέον τῆς περιγηγέσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19
 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτου τούτου
 περὶ ἑβδομήκοντα σταδίους λέγεται· παραπλεύσαντι
 δὲ τὸν στενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων ὄντα διά-

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἡόνες ἀθρόαν, ἡ δ' ἐν ἀριστερᾷ
 μᾶλλον· εἰτ' ὅψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὁρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῇ Λιβυκῇ παραλίᾳ μέχρι
 Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατέρου τῇ τε Ἰβηρικῇ καὶ τῇ Κελ-
 τικῇ κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῇ 5
 Αἰγυπτικῇ, τελευταίᾳ δὲ τῇ Ἰταλικῇ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἑξῶν τοῦ πελάγους πλευρὸν ἡ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῇ Ἰταλίᾳ ἐπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδόνι χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἡ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἐπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ῥόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μέσον δὲ πως τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρίων καὶ δισχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μῆκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὅσον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην. καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῇ Λιβύῃ πᾶν μέ-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῇ κατ' ἀντικρὺ γῇ τὸ μὲν Ἰβηρικὸν τὸ δὲ Αἰγυπτικὸν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηνικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ
 τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Αἰγυπτικῆς συχναί,
 0.123 μέγιστα δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος, μετὰ γε τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μέγιστη τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγια μὲν Παν- 25
 δατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθαλία τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκωσία καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Αἰ-
 γυπτικῆς αἱ πρὸ τῆς λοιπῆς ἡόνος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλάι, ὧν εἰσιν ἡ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσσος· οὐ πολ- 30
 λαὶ δ' οὐδ' αἱ πρὸ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι,
 ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

- Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν πορθ- 20
 μούς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τό τε πρὸ τῶν Σύρ-
 5 τεων καὶ τῆς Κυρηνάας καὶ αὐταὶ αἱ Σύρταις καὶ τὸ
 Αὐσόνιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
 σύρρουν ἐκείνῳ καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
 τεων καὶ τῆς Κυρηνάας καλεῖται Λιβυκόν, τελευτᾷ
 δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτεων ἡ μὲν
 10 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
 περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ στόματος
 νῆσοι Μῆνιγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
 τεῶς φησὶν Ἐρατοσθένους τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
 χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἄφ' Ἐσπερί-
 15 δων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηνάας μεθόριον
 πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περι-
 πλουν τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
 λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
 τὸ δὲ Σικελικὸν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
 20 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἕω μέρος καὶ ἔτι τοῦ μεταξὺ πόρου
 τῆς τε Ῥηγίνης μέχρι Λοκρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνίας μέ-
 χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὖξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
 πρὸς ἕω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
 Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ πληροῖ
 25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
 δὲ ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
 κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
 βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποι-
 ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
 30 σον. ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδρίου
 λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρὰν ἡ Ἰλ-
 λυρίς ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἡ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

- τοῦ κατὰ Ἀκυληίαν. ἔστι δὲ πρὸς ἄρκτον ἅμα καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενὸς καὶ μακρός, μῆκος μὲν ὅσον ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσιν ἐνταῦθα συχναὶ μὲν αἱ πρὸ τῆς Ἰλλυρίδος, αἱ τε Ἀψυρτίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5
- C.124 Λιβυρινίδες, ἔτι δ' Ἰσσα καὶ Τραγοῦριον καὶ ἡ Μέλαινα Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδειοι. τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10 ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τῶν μὲν τρισχιλίων ἔστιν ἔλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυγίας εἰς τὴν Λιβύην πλεον τῶν τετρακισχιλίων ἔστί. νῆσοι δ' εἰσιν ἐνταῦθα ἡ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς Ἡπειρώτιδος, καὶ ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15 πον Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχινάδες.
- 21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρήτης ἔστί καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακοσίων σταδίων, μῆκος δ' ἔλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλαυρία καὶ αἱ περὶ Αἰγίνα καὶ Σαλαμῖνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχὲς τὸ Αἰγαῖόν ἐστιν ἤδη σὺν τῷ Μέλανι κόλπῳ καὶ τῷ 25 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον καὶ Καρπάθιον μέχρι τῆς Ρόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας . . . . . αἱ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ αἱ προκείμεναι τῆς Καρίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος μέχρι τῆς Τρωάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον· ὥς δ' αὕτως αἱ προκείμεναι
 τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου
 Θράκης Εὐβοία τε καὶ Σκῦρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴ-
 μνος καὶ Θάσος καὶ Ἰμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι
 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι
 δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίου
 ἢ μικρῷ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ διςχιλίου. περιέ-
 χεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον
 10 ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν
 κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χειρρονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἐπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22
 στὸν καὶ Ἀβυδον, δι' οὗ τὸ Αἶγαῖον καὶ ὁ Ἑλλήσπον-
 τος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι
 15 Προποντίδα, καὶ κεῖνο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνιον προσα-
 γορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόπον τινὰ
 οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πως ἄκραι δύο προπίπτουσιν,
 ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ τό-
 20 ρον καὶ ποιῶσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς
 Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριοῦ μέτωπον τὸ δὲ
 τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διέχοντα ἀλλήλων περὶ χίλιους C.125
 σταδίους καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν
 πέλαγος μῆκος ἔστιν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐκβο-
 25 λῶν τοῦ Βορυσθένους σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων,
 πλάτος δὲ διςχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι·
 τὸ δ' ἐξὸν ἔστι παράμηνες εἰς στενὸν τελευτῶν μυχὸν
 τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικρῷ
 πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίου· ἡ δὲ
 30 περιμέτρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἔστι διςμυρίων
 πον καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάξουσι δὲ τινες
 τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξῳ, τὴν μὲν νευρὰν ἐξομοιοῦντες τοῖς δεξιοῖς κα-
 λουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
 πλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ
 Διοσκουριάδα· πλὴν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη
 πᾶσα ἡὼν μικρὰς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἐξοχὰς ὥστ' εὐ- 5
 θεία ἐοικέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου διτ-
 τὴν ἔχουσι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερε-
 στέραν τὴν δὲ κάτω εὐθυτέραν· οὕτω δὲ ἀκκείνην
 ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέ-
 ρον περιφερέστερός ἐστιν. 10

23 Ὑπέρκειται δὲ τοῦ ἑωθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον
 ἡ Μαιῶτις λίμνη τὴν περιμέτρον ἔχουσα ἑνακισχι-
 λίων σταδίων ἢ καὶ μικρῷ πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη
 μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσ-
 πορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θωράκιον εἰς τὴν Προπον- 15
 τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θωρά-
 κιον Βόσπορον, ὃ τετραστιάδιόν ἐστιν. ἡ δὲ Προποντὶς
 χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ
 ἀπὸ τῆς Τρωάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πᾶρισον δὲ πῶς
 ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. ἑνταῦθα δ' ἡ τῶν Κυζικηνῶν ὕδρ- 20
 ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

24 Τοιαύτη μὲν ἡ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελά-
 γους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας
 ἡ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιοῦσα καὶ τὸ Παμφύλιον
 καὶ τὸ Ἰσικὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἑω καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ 25
 Ἰσδὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων
 παρά τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίαν πα-
 ραλίαν πᾶσαν. ἑντεῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ
 Αἴγυπτος ἐγκυκλοῖ πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς
 δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας. ἐν δὲ τῷ Ἰσικῷ κόλπῳ καὶ 30
 τῷ Παμφυλίῳ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνά-
 πτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. ἐστὶ δ' ἀπὸ Ῥόδου

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορέα τετρακισχιλίων πον-
 σταδίων, ὁ δὲ περιήλους διπλάσιος. ὁ δ' Ἑρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 5 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίους οὐκ ὀκνούντων
 εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευ- C.126
 ρεῖν τρισχιλίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα. τούτου δὴ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἡ Προπον-
 10 τισ καὶ ἡ ἐφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χειρρόνησον μεγάλην καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισὸν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίου τὴν Θεμισκυραν. ἡ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλυσος νεμομένων ἐθνῶν περικλυστος
 ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Ἀλγαίου καὶ τῶν ἐκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὁ τῆς μεγάλης Σύρτεως
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειότατον δὲ τὸ τοῦ Βορυ-
 σθέλους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιῶτιν προστιθείη
 τῷ πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὥς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Τανάιδος· δυσμικώτατον δὲ ὁ κατὰ τὰς στήλας πορθ-
 μός, ἐωθινώτατον δ' ὁ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἑρατοσθένης δ' οὐκ εὖ τὸν Ἰσικὸν κόλπον
 φησὶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἵδρυσται
 ἐφ' οὗπερ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμισκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρνακείας. ἀπο
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑω πλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὥς ἐσται μᾶλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδείας φανερόν. ἡ μὲν δὴ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

- 26 Ὑπογραπτέον δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀφ' ὧν περ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμὸν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Διβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Τανάιδος· τελευτῶσι δ' ἀμφοτέροι περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρκτέον δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμεων τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφυνεστάτη 10 καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλεῖστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκῆσιμός ἐστι πλὴν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχὸς ἀοικήτου. αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Βορυσθένη. τῆς δ' οἰκῆσίμου τὸ μὲν δυσχερ- 15 μερον καὶ τὸ ὀρεινὸν μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοὺς καὶ τὰ φανύλως οἰκούμενα καὶ ληστρικῶς ἡμεροῦνται, καθάπερ οἱ Ἕλληνες
- C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ᾧκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἄλλην 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ξθνη παραλαμβάνοντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους η τραπεῖς ὄντας ἢ ἀλιμένους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικήτους πολλοῖς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλ- 25 λήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ξῆν ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῷ καὶ εὐκράτῳ τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρᾳ πᾶν ἐστὶν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπερᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινες παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κουρεῖ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

- ἐπικουρούντων· ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἔχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει δὴ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυνὲς τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ· ὅλη γὰρ διασποικίλλεται πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε παν-
 5 ταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχι-
 μον παρακεῖσθαι· πλεον δ' εἶναι θάταρον, τὸ τῆς εἰ-
 ρήνης οἰκεῖον, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμ-
 βανόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον
 Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ
 10 καὶ πρὸς πόλεμον αὐταρκεστάτη ἐστί· καὶ γὰρ τὸ μά-
 χιμον πλῆθος ἄφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν
 γῆν καὶ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ,
 διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς
 ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θυά-
 15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισιν, ὧν
 τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐ-
 πορουμένοις. ὥς δ' αὐτῶς βοσκημάτων μὲν πολλῶν
 ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν
 ἡ ἡπειρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστί.
- 20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας 27
 ἡ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παραπλησία, τῶν ὥς ἂν τρα-
 χηλιμαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῇ Κελ-
 τικήν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἔω, καὶ τούτοις ἐναπο-
 τέμνεται τὸ πλευρὸν * ὄρος ἢ καλουμένη Πυρρήνη. * αὐ-
 25 τη δ' ἐστὶ περίρρυτος τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ
 καθ' ἡμᾶς μέχρι στηλῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. μῆκος δὲ τῆς C. 128
 χώρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέ-
 γιστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.
- 30 Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κελτική πρὸς ἔω μέχρι 28
 ποταμοῦ Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρεττα-
 νικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντιπαρήκει γὰρ αὐτῇ

παράλληλος ἡ νῆσος αὕτη πᾶσα πάση, μῆκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἑωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ρεῦμα τῇ Πυρρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν ταῖς Ἀλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ 5 χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικὸς κόλπος ἀναχεῖται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἵδρυνται πόλεις ἐπιφανέσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἕτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμενος Γαλατικὸς, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν 10 Βρεττανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ Κελτική· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλατόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ διςχιλίων. μετὰξὺ δὲ ἐστὶ ῥάχις ὀρεινὴ πρὸς ὀρθὰς τῇ Πυρρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἀλπεων, ἃ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῇ γραμμῇ, τὸ μὲν κυρτὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοῖλον πρὸς τὴν Αἰγυστικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικὰ πλὴν τῶν Αἰγύων· οὗτοι δ' ἑτεροεθνεῖς μὲν εἰσι, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἀλπεων τὸ συνάπτου τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὀρεινὴ ῥάχις διὰ τοῦ μήκους 25 ὅλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκυῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμόν.

29 Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς Ἀλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μα- 30 κρὰ χερρονησιάζουσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μῆκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἐπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χειρρόνησον τό τε
 Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ
 καὶ τὸ Αὐσόιον καὶ ὁ Ἀδρίας.

- Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30
 5 ἔω λοιπὰ ἐστὶ τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰσθμῷ
 ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω
 καὶ τὸν Εὐξείνου πόντον ἐν ἀριστερᾷ λιπὼν τὴν τε
 Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γε-
 τικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρεγετῶν καὶ Βασταρνῶν καὶ
 10 Σαυροματῶν μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώ-
 τιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ C.129
 τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα.
 πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ἃς ἔφαμεν, ἔξω μὲν
 στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες καὶ Βρεττανικαί,
 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἱ τε Γυμνήσiai καὶ ἄλλα νησίδια
 Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Λιγύων καὶ
 αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς
 Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρώτιν καὶ Ἑλλάδα καὶ
 μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χειρρόνησον.
 20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ταναΐδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἐστὶ τὰ 31
 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός.
 διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα
 διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν
 ἑβρὰν θάλατταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας,
 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἡπείρου μέρος
 καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς
 μεσημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ
 Ταναΐδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐστί. τούτων δὲ
 τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἐστὶ
 30 καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ
 τὸν ὠκεανὸν τελευτῶντα τὸν τε ἔξω καὶ τὸν τῆς Ἰρ-
 κανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, καθ' ὃ ἐγγυ-

τάτω ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
 σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Ἰρκα-
 νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
 πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμάιον ὄρος. ταῦτα
 δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιῶται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Ἰρκα- 5
 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Καυκάσου καὶ Ἰβήρων
 καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
 Ζυγοὶ καὶ Ἡνίοχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Ἰρκανίας θαλάτ-
 της Σκύθαι καὶ Ἰρκανοὶ καὶ Παρθυαῖοι καὶ Βάκτριοι
 καὶ Σογδιανοὶ καὶ τὰλλα τὰ ὑπερκεείμενα μέρη τῶν 10
 Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Ἰρκανίας θα-
 λάττης ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
 της καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἢ πλείστη κεῖται
 καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου καὶ τῶν Τιβαρανικῶν ἔθνων, ἔτι δὲ ἡ ἐν- 15
 τὸς Ἄλως χώρα λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγόνας τε καὶ Βιθυ-
 νοὺς καὶ Μυσσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
 Φρυγίαν, ἣς ἐστὶ καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
 τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
 Καρίαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
 γίαν, ἣς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῶν Γαλλογραικῶν λεγομένη
 Γαλατία καὶ ἡ Ἐπίκτητος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυδοὺς.
 32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου οἷ τε τὰ ὄρη κα-
 τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
 Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλικίων ἔθνη καὶ Κατάονες
 καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὀρεῖους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
 Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
 στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον, τελευτῶν πρὸς
 τε τὴν ἐφ' αὐτὴν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

ἐν δὲ τῇ νοτίᾳ ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
 νῆσος οὐκ ἐλάττων τῆς Βρετανικῆς ἢ Ταπροβάνῃ·
 μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
 δ' ἔχουσι τὰ ὕψη χώρα ἐστὶ συχνή, φαύλως οἰκουμένη
 5 διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων οὐχ
 ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὄρων δια-
 τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἐξῆς δέ
 εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
 βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
 10 καὶ τὰ περιοικοῦντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
 ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυαῖοι καὶ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
 σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
 φράτου· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
 15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Παρ-
 σικῷ, καὶ ὅσῃν οἱ Σκηνῖται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
 σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Συρίαν·
 εἰδ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νείλου, Αἰ-
 θιοπές τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
 20 καὶ Σύροι καὶ Κίλικες οἳ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
 λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Αἰβύη συνεχῆς οὖσα 33
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς
 ἥρῳα ἐπ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
 25 Ἀλεξανδρείας ἀρξαμένην, πλὴν τῶν Σύρτεων καὶ εἰ-
 πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφή μετρία καὶ τῶν ταύ-
 την ποιούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρωκεα-
 νίτιν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὥς ἂν παράλλη-
 λον οὔσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
 30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὅξειαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω
 στηλῶν προπεπτωκυῖαν καὶ ποιοῦσαν τραπέξιόν πως
 τὸ σχῆμα. ἔστι δ', ὥσπερ οἳ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ δὴ

καὶ Γναῖος Πείσων ἡγεμῶν γενόμενος τῆς χώρας διηγεῖτο ἡμῖν, εἰκυῖα παρδαλῇ· κατάστικτος γάρ ἐστιν οἰκήσεσι περιεχομέναις ἀνύδρῳ καὶ ἐρήμῳ γῇ· καλοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις αὐάσεις οἱ Αἰγύπτιοι. τοιαύτη δὲ οὐσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῇ διαι- 5
C.131 ρουμέναις· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίᾳς εὐδαίμων ἐστὶν ἡ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετριῶς καὶ ἡ παρωκεανῆτις, ἡ δὲ μέση φαύλως ἡ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἔρημος 10 ἡ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμμώδης. τὸ δ' αὐτὸ πέπονθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας διήκουσα τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη τὴν Αἰβύην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἐφο- 15 δεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφικνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγουσιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐστι. τοὺς μὲν μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20 δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φαρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαιτούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγὺς ἡ καὶ ἀπτομένους αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαρμαρίδας μέχρι τῆς Κυρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτεων Ψύλλους 25 καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινὰς, εἴτ' Ἀσβύστας καὶ Βυξακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ' ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῇ· τούτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλιεῖς τοὺς δὲ Μασαισυλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30 εἰσὶ Μαυρούσιοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνης μέχρι στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μεσόγαια πᾶσα. οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
ναί τινας αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλη-
θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἐμπει-
ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ-
5 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπεί-
ρων λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὁρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
μῶν ἐκείνων, ἃ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τὸ
μῆκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τὸ πλάτος,
μάλιστα δὲ τῆς τὸ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰππαρχος ἐποίη-
15 σεν. ἀνέγραψε γάρ, ὥς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C.132
δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰ-
20 κουμένης φροντιστέον, οὔτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γάρ εἰσιν. ἀλλ'
ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστεράς ἐκθέσθαι τῶν
ὑπ' αὐτοῦ λεχθειςῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
25 εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριά-
δων καὶ δισχιλίων, ὥς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
οὐ μεγάλη γὰρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διαστήμασιν. εἰ
δὴ τις εἰς τριακόςια ἐξήκοντα τμήματα τέμοι τὸν μέ-
30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίῳν σταδίων
ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὴ χρῆται μέτρῳ πρὸς
τὰ διαστήματα [τὰ] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόνης μεσημ-

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν ἀεὶ δι' ἐπτακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιὼν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν πειρᾶται λέγειν τὰ παρ' ἐκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ- 5 κτέον. καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταῦτά ἐστιν, ὥσπερ οἴονται τινες, ἰδία γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα στενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Ἰέρωνος· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξὺ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ- 15 κτέον δ', ὥσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὅς ἀπέχει τῆς Μερόης τρισχιλίους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οἰ- 20 κῆσιν ἐγγυτάτω μέσῃν τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Συήνην· ἀπέχειν γὰρ τὴν Συήνην πεντακισχιλίους τῆς Μερόης· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι καὶ ἀεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄκρας τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφάπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ

C.133 παράλληλός πως παρᾶκειται ἔωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τούτου δ' ἐκβασίς εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἡ Κινναμωμοφό- 30 ρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν ἐλεφάντων γέγρονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ

τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ 36

Τρωγλοδυτικῇ ἡ μερίστη ἡμέρα ὥρων ἰσημερινῶν
5 ἔστι τρισκαίδεκα· ἔστι δ' αὕτη ἡ οἰκησις μέση πῶς τοῦ
τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλίους
καὶ ὀκτακοσίους τοὺς πλεονάζοντας πρὸς τῷ ἰσημε-
ρινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερόης παράλληλος τῇ μὲν δι'
ἀγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς.

10 ἐν δὲ Συήνῃ καὶ Βερυνίκῃ τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ
τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ
κορυφῆς γίνεται, ἡ δὲ μακροτάτη ἡμέρα ὥρων ἰσημε-
ρινῶν ἔστι τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίου, ἐν δὲ τῷ ἄρκτικῷ
φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδὸν τι πλὴν τῶν
15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ
πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Συήνης παράλληλος τῇ
μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν
καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυ-
ρήνης πεντακισχιλίοις σταδίοις παρὰ μικρὸν.

20 Ἄπασι δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37
καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ'
ἐκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ
Συήνης ἐκ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πί-
πτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν
25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἑτερόσκιοι. ἔστι δέ τις καὶ ἄλλη δια-
φορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ
τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὕτη τε γάρ ἐστιν διάμμος καὶ σιλ-
φιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐύδρων
τε καὶ εὐκάρπων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρήνης 38
νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σταδίοις, ὅπου ἡ με-
ρίστη ἡμέρα ὥρων ἔστιν ἰσημερινῶν δεκατετάρων,

κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἀρκτοῦρος μικρὸν ἐκκλίνων
 πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς
 τρία. Καρχηδόνος δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τρια-
 κοσίοις σταδίοις, εἶπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνώμων λόγον 5
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἑνδεκα
 πρὸς τὰ ἑπτὰ. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν
 διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνος ἐνακο-
 σίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Αἰ-
 C.134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10
 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιάδος Περσίδος Καρμανίας Γε-
 δρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ
 Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰση-
 μερινῶν δεκατεττάρων καὶ τετάρτον· βορειότεροι δ' 15
 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὥς χιλίοις ἑξακοσίοις
 σταδίοις, Καρχηδόνος δὲ ὥς ἑπτακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πε-
 λοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάν-
 θου τῆς Ἀνκίας ἢ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ ἔτι τὰ Συ-
 ρακοσίῳ νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἐνταῦθα 20
 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατεττά-
 ρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξαν-
 δρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίους τετταράκοντα . . .
 διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ
 Καρίας Ἀνκαονίας Καταονίας Μηδίας Κασπίων πν- 25
 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Καύκασον.

40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωά-
 δος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπείρῳ,
 καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειοτέρους δὲ Νεα-
 πόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκα- 30

πέντε· ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλε-
ξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους στα-
δίους πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους
ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίους, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρις-
5 χιλίους τετρακοσίους, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ
Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίους πεντακο-
σίους, μικρὸν δ' ἄρκτικώτερός ἐστιν ὁ διὰ Λυσιμα-
χείας, ὃν φησιν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ
Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Ὀρκανίαν
10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 41
ῥῶν ἐστιν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτου, ὁ δὲ
γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερυνῇ τροπῇ
ὅν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετταράκοντα δύο λείπονται
15 πέμπτῳ. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς
Ῥοδίας περὶ τετρακισχιλίους καὶ ἑνακοσίους, τοῦ δ'
ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. εἰσπλεύσασι
δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους
ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται
20 ῥῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι
δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰση-
μερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἄρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφὴν
αὐτοῖς ἐστιν, ἐφ' οὗ κεῖται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς
Κασσιεπείας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως
25 μικροῦ βορειότερος ὢν.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 42
τρισχιλίους ὀκτακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ῥῶν
ἰσημερινῶν δεκαῆξ· ἡ οὖν δὴ Κασσιέπεια ἐν τῷ ἄρ- C. 135
κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη
30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ
κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν

τι ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ
 δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντιπερισταμένου τοῦ φω-
 τός. ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζον-
 τος ἐνὸς ζωδίου ἡμῖς καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν
 καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύ- 5
 κτιον. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀπο-
 σχὼν πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἐσπέραν ἤδη κα-
 ταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν ἄερα. ἐν
 δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μετεωρίζεται
 πῆχεις ἐννέα. φησὶ δ' Ἑρατοσθένης τούτους τῆς Με- 10
 ρόης διέχειν μικρῶ πλείους ἢ δισμυρίους τρισχιλίους.
 διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους,
 εἴτα πεντακισχιλίους εἰς Βυρυσθένη. ἐν δὲ τοῖς ἀπέ-
 χουσι τοῦ Βυξαντίου σταδίου περὶ ἑξακισχιλίους τρια-
 κοσίους, βορειοτέροις οὖσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς 15
 χειμερινὰς ἡμέρας μετεωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος
 ἐπὶ πῆχεις ἑξ, ἡ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰση-
 μερινῶν δεκαεπτά.

- 43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἤδη πλησιάζοντα τῇ ἀοικήτῳ διὰ
 ψυχὸς οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βο- 20
 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων
 Ἰππαρχος μὲν εἰρηκεν ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν διὰ τὸ
 τρανότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας,
 παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ
 περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ 25
 φησι Ποσειδώνιος. ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦ-
 τον ἐπιμνηστέον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ
 πῇ χρήσιμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῇ ἄχρηστον.
 ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκιῶν ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ'
 ἥλιος πρὸς αἰσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30
 οὗ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἐκάστην κόσμου περι-
 στροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τοῖτοις οἷ τε ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. ἀμφίσκιοι μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τάδε πιπτούσας ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ 5 γινώμوني προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τοῦναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τοῦναντίον περιστῇ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν), ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτον αἰεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἑτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι. C. 136 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττωνα ἔχουσι τοῦ τροπικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μελίζονα, ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἡ σκιά κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γινώμονα· καθ' ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐστὶν οἰκήσιμα ταῦτα τὰ μέρη διὰ ψυχρός, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθίαν λόγοις 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς οἰκῆς του ταύτης φροντιστέον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτικὸν τὸν τροπικὸν ὑποπεπτώκασι τῷ γραφομένῳ κύκλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κόσμου περιστροφὴν, ὑποκείμενον τοῦ μεταξὺ διαστή- 25 ματος τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων ἑξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

— Γ —

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεωγραφίας οἰκειὸς ἐστὶν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἕκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
νῦν ὁρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἀρκτέον δὲ πάλ-
ιν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
ἀφ' ὧν περ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

2 Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὥς ἔφα- 5
μεν, ἢ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεον οἰκεῖται φανύ-
C.137 λως· ὄρη γὰρ καὶ θρυμνοὺς καὶ πεδιά λεπτὴν ἔχοντα
γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐνδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
ἡ δὲ πρόσβορος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
τητι καὶ παρωκεανῆτις, προσειληφυῖα τὸ ἄμικτον κἂν- 10
επίπλεκτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
ρίᾳ τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἡ δὲ
νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἡ
ἔξω στηλῶν· ἔσται δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
γράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15

3 Ἐοικε γὰρ βύρση τεταμένη κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ
τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἑω τὰ πρόσθια ἐχούσῃ μέρη πρὸς
τῇ ἑω, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
ἔχει δὲ σταδίῳ ἐξακισχιλίῳ ὁμοῦ τὸ μῆκος, πλάτος
δὲ πεντακισχιλίῳ τὸ μέγιστον, ἔστι δ' ὅπου πολὺν 20
ἔλαττον τῶν τρισχιλίῳ καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
τῇ ποιούσῃ τὴν ἑῴαν πλευράν· ὅρος γὰρ διηνεκὲς ἀπὸ
νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον ὁρίζει τὴν Κελτικὴν
ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὔσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενωτάτου τοῦ πλάτους 25
ἐκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
ἐστὶ τὸ τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιῶν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ
ὠκεανῷ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους
δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
στενωτέρου τὸν ἰσθμὸν ποιοῦντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἑῷον πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυ-

ρήνη ποιεῖ, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ
 τῆς Πυρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἡ ἐκτὸς τὸ ἑξῆς μέχρι
 τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ
 ἐσπέριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρήνῃ, τὸ
 5 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβοις
 ἄκρας ἣν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθενδε
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης.

Ἀναλαβόντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα ἀπὸ 4
 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρξάμενοι. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ
 10 δυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οὐ-
 κουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν δυεῖν ἡπείρων ἡ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε
 τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Αἰβύης, ὧν
 τὰ μὲν Ἰβηρες ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρουῖοι. προὔχει δὲ
 15 τὰ Ἰβηρικὰ ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις
 κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτήριον. καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῆ
 τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆ-
 να σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ-
 πεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμίδωρος εἰκάξει
 20 πλοίῳ, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138
 δὲ τῷ σχήματι νησίδα τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον
 τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἑρα-
 κλέους δ' οὕθ' ἱερὸν ἐνταῦθα δείκνυσθαι (ψεύσασθαι
 δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν,
 25 ἀλλὰ λίθους συγκεῖσθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολ-
 λούς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεσθαι
 κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεσθαι σπονδοποιησαμέ-
 νων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαί-
 νειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν
 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θέαν ἤκοντας ἐν κόμῃ
 πλησίον νυκτερεύειν, εἴτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ
 ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀνυδρίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγκωρεῖ καὶ δεῖ πιστεύειν· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἴρηκεν, οὐ πάνυ. λέγειν γὰρ δὴ φησι Ποσειδώνιος τοὺς πολλοὺς μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως ὥσάνει σίζοντος τοῦ πελά- 5 γους κατὰ σβέσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. ψευδὸς δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρῆμα, μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελάγεσι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω 10 τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μὴ μέντοι μηδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέθους φαντασίαν αὖξεσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύ- 15 σεις καὶ τὰς ἀνατολὰς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὥς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξηροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα 20 τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἥνίκα καὶ ἐνερευθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψευδὸς ἐλέγξει φησὶ τριάκονθ' ἡμέρας διατρίψας ἐν Γαδεύροις καὶ τηρήσας τὰς δύσεις. ὁ δέ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι 25 δύεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. 25 ὥς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη γὰρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἴπερ εὐθὺς ἡ νύξ καταλαμβάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· 30 καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδώνιος ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας⁶
 ἢ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἢ δὲ τοῦ νοτίου
 μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ.
 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐσίων μερῶν ἐκάτερος, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν
 θατέρου, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσο-
 ποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεόν
 καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περαιᾶς τοῦ Τάγου
 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι
 καὶ Καρπητανοὶ καὶ Ὀρητανοὶ καὶ Ἰεττώνων συχνοὶ
 νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί-
 μων, ἢ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἕω κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν
 οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην
 15 ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν.
 αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαῖτις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας
 καὶ ὁ Τάγος, μέσος πῶς ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ
 μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ
 20 τὴν ἐσπέραν ρυεῖς εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν. καλοῦσι δ' ἀπὸ
 μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικὴν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικούντων
 Τουρδητανίαν· τοὺς δ' ἐνοικούντας Τουρδητανοὺς τε
 καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς ἀν-
 25 τοὺς νομίζοντες οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστὶ καὶ Πολύβιος
 συνοίκους φήσας τοῖς Τουρδητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς
 Τουρδούλους· νυνὶ δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο-
 ρισμός. σοφώτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὗτοι
 καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης
 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ-
 τρους ἑξακισχιλίων ἐπῶν, ὥς φασι· καὶ οἱ ἄλλοι δ'
 Ἰβήρες χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν δ' ἰδέα· οὐδὲ γὰρ

γλώττη μιᾶ. τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἡ ἐντὸς τοῦ Ἄνα πρὸς ἕω μὲν μέχρι τῆς Ὠρητανίας, πρὸς νότον δὲ μέχρι τῆς παραλίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα μέχρι στηλῶν. ἀνάγκη δὲ διὰ πλειόνων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων, ὅσα συντείνει πρὸς τὸ μα-
5 θεῖν τὴν εὐφυΐαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

7 Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαῖτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπέπτου τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμὸν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συν-
10 ἀπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βασιτηανῶν, οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἡ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαί-
0.140 νεσθαι. ἐκπλέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς
15 τὴν ἕξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηία πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμόν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἔνιοι δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὣν ἐστὶ καὶ Τι-
μοσθένης, ὅς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ πα-
20 λαιόν, δείκνυσθαι τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

8 Εἶτα Μελλαρία ταριχείας ἔχουσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελῶν πόλις καὶ ποταμός. ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μάλιστά εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχεῖαι. ἦν δὲ καὶ Ζῆλις τῆς Τίγγιος ἀστυγείτων, 25 ἀλλὰ μετόπισαν ταύτην εἰς τὴν περαιάν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἐπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν ἐποίκους καὶ ὠνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. εἶτα Γάδειρα, πορθμῷ στενῷ διειργομένη νῆσος ἀπὸ τῆς Τουρδητανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης 30 περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτακοσίους φασίν. ἐστὶ δ' ἡ νῆσος αὕτη τᾶλλα μὲν οὐδὲν

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων
 τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλίας πρὸς Ῥωμαίους τοσαύ-
 την ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχευ ὥστε καίπερ
 ἐσχάτῃ ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτῃ τῶν ἀπασῶν
 5 ἐστίν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ
 τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν 9
 καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀνάχυσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται
 δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν
 10 ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν
 μεσόγειαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐ-
 θύς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῇ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπο-
 λαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὥς δ'
 ἐνιοὶ καὶ πλείονων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ-
 15 θα δέ που καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἐστί, καὶ
 ὁ τοῦ Καίπιωνος ἵδρυται πύργος ἐπὶ πέτρᾳ ἀμφι-
 κλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φά-
 ρος, τῆς τῶν πλοιζομένων σωτηρίας χάριν. ἡ τε γὰρ
 ἐκβαλλομένη χοῦς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ
 20 χοιραδῶδης ἐστὶν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημείον
 τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους
 ἐστὶ καὶ πόλις Ἐβουῖρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἣν
 καλοῦσι Λοῦκεμ δουβλίαν· εἴθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν
 ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δι-
 25 στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἴθ' ὕστα-
 τον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδείρων ἐλάτ-
 τους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ
 ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μίλια φα-
 σιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἴτα
 30 εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C.141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκεῖσθαι 2
 συμβαίνει τὴν Τουρρητανίαν, ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ πο-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἑσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἑω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὑρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βαστητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλλης καὶ τῶν Γαδείρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἑξῆς θάλαττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ 5 Βαστητανοὶ δὲ οὓς εἶπον τῇ Τουρδητανίᾳ πρόσκεινται καὶ οἱ ἔξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν προσχώρων. μέγεθος δ' οὐ πλεῖον ἔστι τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται 10 δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλεῖστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἡϋξῆται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ θυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ὥκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε τοὺς τόπους ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἡ μὲν Ἰσπαλὶς ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἄποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἡ Βαῖτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἰλιπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἄστιγίς δ' ἀπωτέρω καὶ Κάρμων καὶ Ὀβούλκων, ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὔρσων καὶ Τοῦκκίς καὶ Οὐλία καὶ Αἶγονα· ἅπασαι δ' αὗται Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. τρόπον δέ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τό- 30 που τούτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτηίας ἡ Μοῦνδα σταδίου* χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἐφυγεν ἡττη-

θαῖς ὁ Γναῖος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβὰς εἰς τινα
 ὑπερκειμένην θαλάττης ὀρεινὴν διεφθάρη. ὁ δ' ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν
 τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέ-
 5 στησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθενδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλοὺς
 ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδαεῖω κατέστρεψε
 τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κονίστοργίς ἐστι γνω-
 ριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἡ Ἄστα, εἰς ἣν οἱ
 Γαδιτανοὶ συνίασι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι-
 10 νείου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστων ὁ Βαῖτις καὶ ἀνα- 3
 πλεῖται σχεδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους
 ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρὸν ἐπάνω
 τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- C.142
 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησίδια. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ
 τῆς ὄψεως τερπνόν, ἄλσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουρ-
 γαῖαις ἐκπεπονημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν
 Ἰσπάλιος ὀκλάσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ στα-
 δίου οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς
 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττοσι, μέχρι δὲ Κορ-
 δύβης τοῖς ποταμίοις σκάφεσι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ
 παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλῶ-
 νος οὐκ ἔστι πλόιμον· παράλληλοι δὲ τινες ῥάχεις ὁρῶν
 παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ
 25 συνάπτουσιν πρὸς βορρᾶν, μετὰλλων πλήρεις. πλεῖ-
 στος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλιπαν τόποις καὶ
 τοῖς κατὰ Σισάπωνα τὸν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν
 νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγομένας χαλκός τε ἅμα
 γεννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς
 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδῖον μέγα καὶ
 ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον.
 ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλου, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφεισιν οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον. ὑπέρκειται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρὶα ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυπρα, οἷάπερ καὶ τὰ τῇ Καρπητανίᾳ συνάπτοντα καὶ ἐτι μᾶλλον τοῖς Κελτί- 5 βηρσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδιάα τὰ παρήκοντα τῷ Ἀνα.

4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρδοθητανία θαυμαστῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ' οὔσης αὐτῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἐκκομισμῷ· τὸ 10 γὰρ περιττεῦον τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἷ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὥς εἰπον, ἐμφερεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφεισιν εἰς τὰς 15 ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπασα γάρ ἐστι πεδιάς ἡ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαίαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγξι μετρίαις ἢ καὶ ρεῖθροις ἔοικυῖαι ποταμίους, ἐκτεταμέναι 20 ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλεῖσθαι μῆδεν ἤττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον·

C.143 τοῖς γὰρ κατὰ πλοῖς ἔοικε τοῖς ποταμίους, ἀντικόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ 25 τοῦ ποταμοῦ ρεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μελίκους εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα 30 μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. ἔναι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' οὐ

- παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ, ἔνιαι δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἀναχύσεις αἱ μετὰ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδροτέραν παρὰ τὰς ἐν 5 τοῖς ἄλλοις τόποις· ἡ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοῖζομένων· πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ *ὀκτὼ σταδίου ἀναπλεομένης, ὥστε τρόπον τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετῇ 10 πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἔχει δέ τι καὶ ὀχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλίας διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον τῇ ῥύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν κίνδυνον οὐ μικρόν τοις ναυκληροῖς ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις 15 τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς ἀναχύσεσιν εἰσι βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνὰ λόγον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ ξηρᾷ πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βοσκήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύσεων 20 τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη, βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἴσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασι καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαίρειν εἰς τὴν ἡπειρον.
- 25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ 5 ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς ποταμοῖς δυναμένης πόλεις ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ' ἐστὶν ἡ τε Ἄστα καὶ Νάβρισσα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό- 30 νοβα καὶ Μαῖνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. προσλαμβάνουσι

δὲ καὶ διώρυγες ἔσθ' ὅπου γεγонуῖται τῷ πολλαχόθεν εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιδὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἑξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὥφελουσί κατατὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένας ἐπὶ τῶν διειργόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλωτοὺς ἀπερ- 5
 γαζομένας, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἀναχύσεις κἀκείθεν δεῦρο. ἅπασα δ' ἡ ἔμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθὸν (πλὴν εἰ τίς ἐστὶ περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον 10
 τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίματος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγίζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστὶ ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκάσιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 εστι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν ληστηρίων καταλυθέν- 15
 των, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει ῥαστώνῃ τοῖς πλοῖζομένοις. ἴδιον δέ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν ἀνάπλου τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδάου κόλπου πνέοιεν ἐτησίαι· διὸ καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν κατὰραι μόλις παραδιε- 20
 νεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρδόναν καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης.
 6 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας σίτος τε καὶ οἶνος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 στον· καὶ κηρὸς δὲ καὶ μέλι καὶ πίττα ἐξάγεται καὶ κόκ- 25
 κος πολλή καὶ μίλτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ τε ναυπήγια συνιστᾷσιν αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης, ἅλεις τε ὀρυκτοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἁλμυ-
 ρῶν ῥεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν ὕψων ταριχεῖα οὐκ ἔνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης 30
 τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς. πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἤρχετο, νῦν δὲ ἔρια μᾶλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ἀνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς
 ὀχείας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ
 οἱ Σαλτιγῖται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βο-
 5 σκημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κυνηγεσίων. τῶν δ'
 ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γεωρύχων λαγι-
 δέων, οὓς ἔνιοι λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφαγοῦντες· καὶ
 τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τίνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὅχλει δὲ καὶ τὰς νήσους.
 οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρεσβεύσα-
 σθαι ποτε πρὸς Ῥωμαίους κατὰ χώρας αἰτήσιν· ἐκβάλ-
 λεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ξύων τούτων, ἀντέχειν μὴ θυνά-
 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἔσως
 15 πόλεμον, ὃς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, φορὰ δέ τιμι λειμικῇ
 καθάπερ ὄφρων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεία τῆς
 τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται
 πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῖς ἀγρίας ἃς ἡ Λιβύη
 φέρει τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἃς φιμώσαντες παριᾶσιν εἰς
 20 τὰς ὀπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν οὓς ἂν κα-
 ταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν, ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφεστῶτες. τὴν δὲ C.145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρδητανίας
 ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὁλκάδες γὰρ μέγιστα παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Λι-
 καιάρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τὸ δὲ
 πλῆθος μικροῦ δεῦν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρ- 7
 δητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὗροι τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τὰ τε γὰρ ὅστρωδη πάντα καὶ

κογχοειδῇ καὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει καὶ τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θάλατταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἅτε καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν
 ἀμπώτεων ἐνταῦθα αὐξομένων, ὥς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. 5
 ὥς δ' αὕτως ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε καὶ φαλαινῶν καὶ φυσητήρων, ὧν ἀναφυση-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς πόρ-
 ρωθεν ἀφορῶσι· καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριοῦνται πολὺ
 τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ 10
 σμύραιναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄψων. ἐν δὲ
 Καρτηίᾳ κήρυκας δεκακοτύλους καὶ πορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἔξωτέροις τόποις καὶ μείζους ὀγδοήκοντα
 μῶν τὴν σμύραιναι καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολύποδα, διπλήχεις δὲ τὰς τευθίδας καὶ τὰ παρα- 15
 πλήσια. πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνελάνυται δεῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἔξωθεν παραλίας πίων καὶ παχύς.
 τρέφεται δὲ βαλάνῳ δρυϊνῇ φυομένῃ κατὰ τῆς θαλάτ-
 τῃς χαμαιζήλῳ τινὶ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ρούση καρπὸν· ἥπερ καὶ ἐν τῇ γῇ φύεται πολλή κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ρίζας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὥς ἂν τελείας
 δρυός, ἔξαιρομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἦττον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλάνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ πλημαί· ἢ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἐλάττων αἰ καὶ μᾶλλον εὐρίσκεται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 καὶ μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἄρα (φησί) καὶ ἡ Σαρδῶ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος
 ταύτη. καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσῳ πλέον συνεγγίξουσιν ταῖς
 στηλαῖς ἔξωθεν φερόμενοι, τοσῶδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναι τε παρὰ θαλάττιον ὕν
 τὸ ζῶον τοῦτο· ἥδεσθαι γὰρ τῇ βαλάνῳ καὶ πιαίνε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου
γενομένης φορὰν καὶ τῶν θύνηων εἶναι.

Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
χορηγημένης, οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
5 ἂν τις καὶ θαυμάσειε τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφυνές·
ἅπαντα μὲν γὰρ μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ τῶν Ἰβή-
ρων χώρα, οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
καὶ μάλιστα ἡ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν, σπάνιον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν
10 ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. ἡ δὲ
Τουρδητανία καὶ ἡ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βου-
λομένοις. οὔτε γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὐθ'
15 οὕτως ἀγαθὸς ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ καὶ σύρεται· κα-
ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
ἄμμον, πολλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὔσαν,
ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψήγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους
δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι στιλπνὸν ποιοῦσι τὸ
ψήγμα, καὶ φρέατα δ' ὀρύσσοντες καὶ ἄλλας τέχνας
ἐπινοοῦντες πλύσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
βάνουσι, καὶ πλείω τῶν χρυσορυχείων ἐστὶ νῦν
25 τὰ χρυσοπλῦσια προσαγορευόμενα. ἀξιοῦσι δὲ Γα-
λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
τε ἐν τῷ Κεμμένῳ ὄρει καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
τῇ Πυρρήνῃ· τὸ μέντοι πλεον τάντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσοῦ φασὶν εὐρίσκεσθαι
30 ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βώλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
κρὰς καθάρσεως δεομένας. φασὶ δὲ καὶ λίθων σχι-
ζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσοῦ ἐφομένου καὶ καθαιρομένου στυπτηριῶδει τινὶ γῇ τὸ κάθαγμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθεφομένου, μῖγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἀργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχυτος γὰρ *ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ 5 ἀχύρῳ τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακῇ οὕσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχεόμενον ῥαδίως, ὁ δὲ ἄνθραξ ἐπαναλίσκει πολὺ ὑπερτήκων τῇ σφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς ῥείθροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἣ ὀρύττεται φρέαρ, 10 ἣ δὲ ἀνευεχθεῖσα γῇ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου καμίνους ποιοῦσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βώλων λιγνὺν μετέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γάρ ἐστι καὶ ὀλέθριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα, ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρό- 15 τερον.

9 Ποσειδώνιος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν
C.147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν δρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων ἡ 20 γῇ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρίτις καὶ χρυσίτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξεσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμένην. καθόλου δ' ἂν εἶπε (φησὶν) ἰδῶν τις τοὺς τόπους θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμιεῖον 25 ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν (φησὶν) ἡ χώρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὥς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ "Αἰδης ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὥραιοις σχήματι εἴρηκε περὶ τούτων, ὥς ἂν ἐκ μετάλλου καὶ αὐτὸς 30 πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω
 συντόνως ὁρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὥς ἂν προσδο-
 κῶντων αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων
 οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι-
 5 λεργίαν, σκολιάς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας
 καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμούς· πολ-
 λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναντλούντων κοχλίας. * τὸν
 δόλον οὐ ταῦτόν εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ'
 ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι εἰοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα
 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον,
 ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαγαν λυσιτελεῖν, τοῖς μὲν
 χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλ-
 κόν, τῶν δὲ ἀργυρεόντων τισὶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν
 ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. τὸν δὲ καττί-
 15 τερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεσθαί φησιν, ὥς τοὺς ἱστο-
 ρικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὁρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε
 τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Κατ-
 τιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν
 Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβοις, οἱ τῆς
 20 Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἐξαν-
 θεῖν φησιν τὴν γῆν ἀργύρῳ, καττιτέρῳ, χρυσῷ λευκῷ
 (ἀργυρομιγῆς γάρ ἐστι), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς
 ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσαι τὰς γυναικας διαμώσας πλύ-
 νειν ἐν ἡθητηρίοις πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ
 25 τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἶρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10
 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναί φησι, διέχειν δὲ τῆς
 πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιειληφότα κύκλον τε-
 τρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ-
 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C.148
 δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἐκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ
 πεντακισχιλίας δραχμάς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἐῷ (μακρὰ γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρεῖν φησι κόπτεσθαι καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διατῆσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο- 5 χυθέντος τοῦ μολίβδου, καθαρὸν τὸν ἄργυρον ἐξάγειν. ἔστι δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημόσια οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μετέστηκε κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Καστλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις 10 ἰδιὸν ἐστὶ μεταλλὸν ὀρυκτοῦ μολίβδου· παραμέμικται δέ τι καὶ τούτῳ τοῦ ἀργύρου μικρόν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

- 11 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Καστλῶνος ἔστι καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ ῥεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ- 15 ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας ῥεῖν φησι, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἑνακοσίους σταδίους· ἀνξήθεντες γὰρ οἱ Κελτίβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. εἰκόνασι δ' οἱ παλαιοὶ 20 καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδειρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρύθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Στησίχορον περὶ τοῦ Φηρουόνο βουκόλου διότι γεννηθεῖη „σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς 25 „Ἐρυθείας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπείρο- 25 „νας ἀργυρορίζους, ἐν κενθμῶνι πέτρας.“ δυεῖν δὲ οὐσῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους 30 δὲ τὴν συνεχὴ τῇ Κάλπῃ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησι καὶ Ἐρύθειαν νήσον εὐδαίμονα. πρὸς δ' Ἄρτεμίδω-

ρος αντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ὑπ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδεύρων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἄκρω-
τήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλουῖν, οὐ πλει-
όνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ
5 τὰς ἀμπώτεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύ-
κλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ
προσαρκτικά μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδώτερα εἶναι
πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ
ὅσα δὴ ἄλλα εἰρηκε Πυθία πιστεύσας.

- 10 Ὁ δὲ ποιητὴς πολύφωνός τις ὢν καὶ πολυίστωρ C.149
12
δίδωσιν ἀφορμὰς ὥς οὐδὲ τούτων ἀνήκούς ἐστι τῶν
τόπων, εἴ τις ὀρθῶς συλλογίζεσθαι βούλοιτο ἀπ' ἀμ-
φοῖν, τῶν τε χεῖρον λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν
ἁμεινον καὶ ἀληθέστερον. χεῖρον μὲν, ὅτι πρὸς δύσιν
15 ἐσχάτη ἤκουεν αὕτη, ὅπου, καθάπερ αὐτός φησιν, εἰς
τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡελίοιο, ἔλκον
„νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ξεῖδαρον ἄρουραν.“ ἡ δὲ νῦν ὅτι
δύσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὁ δὲ Ἄιδης τῷ Ταρ-
τάρῳ, εἰκάξοι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησσοῦ τὸν
20 Τάρταρον ἐκείθεν παρονομάσαι τὸν ἐσχατον τῶν ὑπο-
χθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν
σώζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βο-
ρείοις καὶ βορροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν
Βόσπορον ἴδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ
25 κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἐχθὸς πρὸς τὸ φύλον τοῦτο·
καὶ γὰρ καθ' Ὅμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν
τῶν Κιμμερίων ἐφοδὸν γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολί-
δος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κυανέαις ἐποίησε παρα-
πλησίως τὰς Πλαγκτάς, αἰε τοὺς μύθους ἀπὸ τινων
30 ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γὰρ τινας μυθεύει πέτρας,

9. post πιστεύσας: δι' ἀλαζονείαν. 18. post πλησιάζον:
δηλον

καθάπερ τὰς Κυανέας φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέθηκε δι' αὐτῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγκτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρ- 5 τάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν.

- 13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἥ τε γὰρ Ἡρακλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προελθοῦσα καὶ τῶν Φοινίκων ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν 10 τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοῖνιξιν οὕτως ἐγένοντο σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων νῦν οἰκείσθαι. καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσέως δὲ στρατεία δοκεῖ μοι δεῦρο γεννηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15 δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καθάπερ καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς ποιήσιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιίαν. οὐ γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ 20 καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δείκνυται καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ ἄλλα μυρία ἔχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου [περι]γενομένων ἐπ' ἴσης κακώσαντος τοὺς τε πολεμηθέντας καὶ C 150 τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμείαν νί- 25 κην ἐτύγγανον ἡρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς κατεφθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἐληλυθότων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦσιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπεσθαι, τοῖς μὲν διὰ τὸ ἐκπεπορθῆσθαι τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

- ἐκάστου προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν“
 ἄνευ τῶν οἰκείων „κενεόν τε νέεσθαι“ παρ' αὐτοῦς
 πάλιν. ἥ τε τοῦ Ἀλκείου παραδέδοται πλάνη καὶ Ἀν-
 τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἑνετῶν· ὥσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
 5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλειόνων. ὁ τοίνυν ποιη-
 τὴς τὰς τοσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας
 ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετὰς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἐδήλουν τοῦτο) ἐνταῦθα
 τὸν τῶν εὐσεβῶν ἐπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
 10 δίον, οὗ φησιν ὁ Πρωτεὺς ἀποικῆσειν τὸν Μενέλαον
 „ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
 „νατοι πέμπουσιν, ὅθι ξανθὸς Παδάμανθος· τῇ περ
 „ῥήϊστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νιφετὸς οὐτ'
 „ἄρ χειμῶν πολὺς οὐδέ ποτ' ὄμβρος, ἀλλ' αἰεὶ ξεφύ-
 15 „ροιο λιγὺ πνεύοντα ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύ-
 „χειν ἀνθρώπους.“ τό τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνουν
 τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκείον ἐσπερίου τε
 καὶ ἀλειυνῆς οὔσης, τό τε ἐπὶ τοῖς πέρασιν τῆς γῆς ἐφ'
 οἷς καὶ τὸν Αἰδὴν μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὃ τε Παδά-
 20 μανθος παρατεθεὶς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
 τόπον, περὶ οὗ φησὶν „ἐνθ' ἦτοι Μίνωα ἰδὼν Διὸς
 „ἀγλαὸν υἱόν, χρύσειον σκήπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
 „οντα νέκυσσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
 25 πλῆσια θρυλοῦσι, τὴν τε ἐπὶ τὰς Γηρυόνου βόας στρα-
 τεῖαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων τὰ χρύσεια
 ὥσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζον-
 τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
 Γαδαίροις.
- 30 Τοὺς δὲ Φοίνικας λέγω μηνυτάς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. post Μενελάου : καὶ Ὀδυσσέως 26. post ὥσαύτως : στρα-
 τεῖαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατέσχον πρὸ τῆς
 ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων
 C.151 ὄντες, μέχρι οὗ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν. τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλούτου καὶ ταῦτα μαρτύ-
 ρια· Καρχηδόνιοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα-
 τέλαβον, ὥς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς
 καὶ πίθοις χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ. ὑπο-
 λάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραί-
 ωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μά-
 λιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρέοντα μὲν 10
 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὐτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην
 „κέρας οὐτ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησ-
 „σοῦ βασιλεῦσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βα-
 σιλέως καταγράψαι καλέσαντα Ἀργανθώνιον.

- 15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἡμέρον καὶ τὸ 15
 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρδητανοῖς, καὶ τοῖς
 Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειννίασιν, ὥς δ' εἴρηκε Πολύ-
 βιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ
 πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρδητανοὶ καὶ
 μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20
 μεταβέβληνται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέ-
 ρας ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοι τε οἱ πλεῖστοι γερόνασι
 καὶ ἐποίκους εἰλήφασι Ῥωμαίους, ὥστε μικρὸν ἀπέ-
 χουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἱ τε νῦν συνωκισμέ-
 ναι πόλεις, ἥ τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγοῦστα καὶ ἡ 25
 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Αὐγοῦστα Ἡμέριτα καὶ ἡ περὶ
 τοὺς Κελτίβηρας Καισαραυγοῦστα καὶ ἄλλαι ἔνιαι κα-
 τοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσῶν πολιτειῶν ἐμ-

14. post Ἀργανθώνιον: ἡ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις ἢ ἴσον
 τούτῳ τὸ Ἀνακρέοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησσοῦ πολὺν
 χρόνον βασιλεῦσαι.“ ἔνιοι δὲ Ταρτησσὸν τὴν νῦν Καρτηλίαν προσ-
 αγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς
ιδέας τογαῖτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελ-
τίβηρες οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι.
ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

- 5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν **3**
λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς
τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον
καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοία
. . . . . σταδίοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις,
10 ὧν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ
λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδρεύονται εἰς πονο-
καῖα. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰ-
κοσί πονο σταδίων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγω-
γοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκει-
15 μένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πληγαὶ γίνωνται, ὥστε C.152
πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους
καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίων, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει
καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ
μῆκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ-
20 αλσὲς καὶ εὐάμπελον. κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωννα
πόλιν εὐκλειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφε-
στῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους,
ἔχουσιν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν πέριξ καὶ τοὺς ἀνά-
πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκά-
25 φεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μό-
ρωννα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστί. ταύτῃ δὲ τῇ
πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς ὀρμητη-
ρίῳ χρωόμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανούς καὶ
κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς
30 ἐπετείχισε τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἣν ἔχει τοὺς ἀνάπλους
ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε
καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὕται κράτισται. πο-

λύιχθυσ δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὁστρέων πλήρης. ῥεῖ δ' ἔχων
τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ ὕεττωνων καὶ Καρπη-
τανῶν καὶ Αὐσιτανῶν ἐπὶ δύσιν ἰσημερινήν, μέχρι
ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ
δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν 5
νότιον παραλίαν.

- 2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὀρητα-
νοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διή-
κοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς στηλῶν, Καρπητανοὶ δὲ
μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους, εἴτα ὕεττωνες καὶ Ὑακ- 10
καῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ῥεῖ κατ' Ἀκούτειαν πόλιν
τῶν Ὑακκαίων ἔχων διάβασιν, Καλλαῖκοι δ' ὕστατοι,
τῆς ὀρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι
ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Αὐσιτανοὺς αὐτοὶ
παρέσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους 15
τῶν Αὐσιτανῶν Καλλαϊκοὺς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν.
τῆς μὲν οὖν Ὀρητανίας κρατιστεύουσά ἐστι πόλις Κα-
στουλῶν καὶ Ὠρία.

- 3 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Αὐσιτανία ἐστὶ
μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνῶν καὶ πλείστοις χρόνοις 20
ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύ-
της τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπέριον καὶ
τὸ ἀρκτικὸν ὁ ὠκεανός, τὸ δ' ἑωθινὸν οἷ τε Καρπητα-
νοὶ καὶ οἱ ὕεττωνες καὶ Ὑακκαῖοι καὶ Καλλαῖκοί, τὰ
γνώριμα ἔθνη· τᾶλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν 25
μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τὰ νῦν
ἔνιοι καὶ τούτους Αὐσιτανοὺς ὀνομάζουσιν. ὁμοροὶ
δ' εἶσιν ἐκ τοῦ πρὸς ἑω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοι τῷ
C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνει καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλ-
λοι τοῖς Κελτιβήρσι. τὸ μὲν οὖν μῆκος τρισχιλίων στα- 30

δίῳ, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἑωθινὸν
 πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ'
 ἐστὶ τὸ ἑωθινὸν καὶ τραχύ, ἡ δὲ ὑποκειμένη χώρα πε-
 διας πᾶσα καὶ μέχρι θαλάττης πλήν ὀλίγων ὄρων οὐ
 5 μεγάλων· ἥ δὲ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδῶ-
 νιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιᾶσθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημυ-
 ρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν
 θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχείας εἶ-
 ναι δεχομένας τε τὸ κῦμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
 10 σας. τάναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινώδεις εἶναι καὶ τα-
 πεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστὶ 4
 καὶ διαρρεῖται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπα-
 σιν ἐκ τῶν ἑωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγῳ·
 15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψῆγμα τοῦ χρυ-
 σοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς
 τῷ Τάγῳ Μοῦνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ ὀα-
 κούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν
 τε ῥέων παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
 20 τιβήρων καὶ Ὀακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀνα-
 πλεόμενος σκάφεσιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδὸν τι στα-
 δίους. εἴτ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Αἰθ-
 θης, ὃν τινὲς Λιμαῖαν οἱ δὲ Βελιωῖνα καλοῦσι· καὶ οὗ-
 τος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ὀακκαίων ῥεῖ καὶ ὁ μετ'
 25 αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασί) πολὺ μέγιστος τῶν
 ἐν Αὐσιτανίᾳ ποταμῶν ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀνα-
 πλεόμενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων
 αὐτὸν ῥεῖν φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆ-
 σος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσιν. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
 30 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ρείθροις τὴν θάλατταν πλημυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχειῖσθαι μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος, περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν. 5

5 Ὑστατοι δ' οἰκοῦσιν Ἀρταβροὶ περὶ τὴν ἄκραν ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστί. περιοικοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτικοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἀνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκέισε στασιάζει φασὶ 10 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Αἰμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῇ στάσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμῆναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν C.154 ποταμὸν Αἰθήρης προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἀρταβροὶ πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὃν οἱ 15 πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀροτρέβας καλοῦσιν. ἔθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μετὰ τὴν Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων· εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς 20 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ . . . καὶ τῶν παραπλησίων πληῖθο· . . . τῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν ληστηρίοις διετέλουν καὶ συνεχεῖ πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἐπανυσαν αὐτοὺς 25 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. ἥρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κεκτημένοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30 νοι τούτους ἄκυροὶ τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὖσαν τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκεῖσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανούς φασιν ἐνεδρευτικοὺς 6
ἐξερευνητικοὺς ὄξεις κούφους εὐξελίκτους· ἀσπίδιον
5 δ' αὐτοὺς δίπουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ
πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρτημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας
οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξίφῃς πρὸς τούτοις ἢ
κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἄλυσιδω-
τοῖς χρῶνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις κρά-
10 νεσιν· οἱ πεξοὶ δὲ καὶ κνημῖδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ'
ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρῶνται· ἐπιδορα-
τίδες δὲ χάλκεαι. ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ
Δουρίῳ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἀλειπτη-
ρίοις χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων,
15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρείως καὶ
λιτῶς. θυτικοὶ δ' εἰσὶ Λυσιτανοὶ τὰ τε σπλάγχνα ἐπι-
βλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ
τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαί-
ρονται. σπλαγχνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἶχμα-
20 λώτων καλύπτουντες σάγοις· εἰθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγ-
χνα ὑπὸ τοῦ λεροσκόπου, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ
πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτουντες
τὰς δεξιάς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπόται χαμαιεῦ- 7
25 ναι βαθεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί-
κην· μιτρωσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C.155
γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσιν καὶ τοὺς
αἰχμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἐκατόμβας
ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας
30 γυμνικοὺς καὶ ὀπλιτικοὺς καὶ ἱππικούς, πυγμῇ καὶ

20. ante τὰ: ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρός
φησι „πάντα θύειν ἐκατόν.“

δρομῶ καὶ ἀκροβολισμῶ καὶ τῇ σπειρηδὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους θρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναντες καὶ κόψαντες, εἴτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθεσθαι εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ζῦθει· οἷνῳ δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ 5 ἀναλίσκουσι κατευωχούμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρῳ χρῶνται. καθήμενοί τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες, προκάθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δεῖπνον. ξυλίνοις δὲ ἀγγείοις χρῶνται, κα- 10 θάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὀρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες· ἐν Βασστητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμῖξ ἀνδράσιν ἀντιλαμβανόμεναι τῶν χειρῶν. με- 15 λανεῖμονες ἅπαντες τὸ πλεόν ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ 15 στιβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθίναις ἐσθήσεσι διάγουσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βάθει φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασιν. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίνοις τε πλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάγη, νυνὶ δὲ 25 καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια. ἅλεις πορφυροῖ, τριφθέντες δὲ λευκοί. ἔστι δὲ τῶν ὀρειῶν ὁ βλός οὗτος, ὥσπερ ἔφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαῖκούς καὶ Ἀστουρας καὶ Καντά- 30 βρους μέχρι Ὀασκῶνων καὶ τῆς Πυρήνης· ὁμοειδεῖς 30

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὁκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν
φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τινι πρὸς ἡδονῆς
ἐστὶν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλό-
τριγας καὶ ἄλλα χεῖρω καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

- 5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες οὐκ ἐκ τοῦ πολέ- 8
μεῖν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμόν·
καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσε-
πίμικτοι δ' ὄντες ἀποβεβλήκασι τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ
φιλάνθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο πάσχουσι διὰ τὴν C. 156
10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦτ-
τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ θηριω-
δέστεροι. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
πρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὁρῶν, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν
τοιαύτην ἀτοπίαν. ἀλλὰ νῦν, ὥς εἶπον, πέπνυται πο-
15 λεμοῦντα πάντα· τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἔτι νῦν μά-
λιστα τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γειτονεύοντας
αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ
πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι
νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἳ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς
20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντες Πληντουῖσοι. ὃ τ'
ἐκεῖνον διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρα-
τιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς ἀλλὰ
καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ-
25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἥ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν 4
μέχρι τῆς Πυρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία καὶ ἡ ταύτης
ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος
τὸ δὲ μῆκος μικρῷ πλείονων ἢ τετρακισχιλίων στα-
30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλίας ἔτι πλεον καὶ δισχιλίοις στα-
δίοις εἰρηται. φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στή-
λας ὅρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλίους καὶ διακο-

σίους σταδίους· οἰκεῖσθαι δὲ τὴν ἡῶνα ταύτην ὑπὸ Βαστητανῶν οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὠρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβηρα ἄλλους τοσοῦτους σχεδὸν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐδητανούς), ἐν-
 τὸς δὲ τοῦ Ἰβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου 5
 ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐδη-
 τανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους
 Ἰνδικήτας μεμερισμένους τέτραχα.

2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλπης ἀρξαμένοις ῥάχως
 ἐστὶν ὄρεινὴ τῆς Βαστητανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν δα- 10
 σείαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν
 παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλαχοῦ δὲ κἀνταῦθά
 ἐστὶ χρυσεῖα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ
 παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς
 Κάλπης ὅσον καὶ τὰ Γάδεια· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς 15
 ἐν τῇ περαιᾷ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας.
 ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν
 ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην
 παρειλήφαμεν, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω
 τῆς Κάλπης ἐστί, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἔχνη σώζουσα 20
 Ἑλληνικῆς πόλεως, ἣ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοι-
 νικικῇ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν
 πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157
 3 Μετὰ ταύτην Ἀβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτή.
 ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὄρεινῇ δεικνύται Ὀδύσσεια 25
 καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδώνιός τε
 εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιιάδης ὁ Μυρλεα-
 νός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμμα-
 τικὰ καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἔθνων ἐκδεδωκώς τῶν
 ταύτῃ. οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς 30
 Ὀδυσσέως ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπε-
 πατταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλαῖκοις δὲ τῶν

- μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ
 ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες
 τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὥς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαν-
 τος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς
 5 μεσογαίας. καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δὲ τινὰς καὶ τῶν
 ἀπὸ Μεσσήνης ἱστορησθαι φησιν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβη-
 ρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας
 καὶ οὗτός φησι καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν
 πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ
 10 τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν
 τῇ Αἰβύῃ δὲ πεπιστεύκασί τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν
 ἐμπόροις προσέχοντες, ὥς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἰρηκεν,
 ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπε-
 ρίοις Αἰθίοψι Λωτοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω-
 15 τόν, πόαν τινὰ καὶ ῥίζαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ
 ἔχοντες διὰ τὴν ἀνυδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν
 ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται
 Λωτοφάγοι τὴν ἐτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
 Σύρτεως νήσων, τὴν Μήμιγα.
- 20 Οὐ δὲ θαυμάζοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ 4
 τὴν Ὀδυσσεὺς πλάνην μυθογραφῆσαντος τοῦτον τὸν
 τρόπον, ὥστ' ἔξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ
 πολλὰ διαθέσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ
 ἱστορούμενα ἐγγὺς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις
 25 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον
 ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἰ τινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
 ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιη-
 τοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἔτρεψαν τὴν
 Ὀμήρου ποίησιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης
 30 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὕτως ἀγροίκως ἐδέξαντο
 τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν
 ποιητὴν σκαπανέως ἢ θεριστοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀψαμένους
 τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον·
 συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς
 τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρρησεν
 C. 158 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα⁵
 δεινῶν οὐδεὶς. καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ
 συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρ-
 θωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρού-
 σατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε
 ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν¹⁰
 ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσθω λόγον ἔχοντα ἰδίου
 καὶ μακρόν.

5 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα
 ἔθνη νομίζοι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη
 μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς¹⁵
 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς
 ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδὲς
 ἐν δὴ τοῖς Ἰβηρσι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ
 τὸ πανοῦργον φύσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γὰρ
 καὶ ληστροικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες,²⁰
 μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μεγάλας μὴ κα-
 τασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. εἰ γὰρ δὴ
 συνασπίζειν ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις
 ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην
 αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἴτα²⁵
 Κελτοῖς οἳ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται,
 οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σερωρίῳ μετὰ ταῦτα
 καὶ εἴτινες ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μείζονος.
 Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβήρας πολεμεῖν
 καθ' ἐκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα³⁰
 διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοτ' ἄλλους καταστρεφόμενοι
 τέως ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι ἔτει ἢ μακρότερον. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν πε-
ριήγησιν.

Μετὰ τοίνυν Ἀβδηρα ἔστι Καρχηδὼν ἡ νέα, κτί- 6
σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδεξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀννίβα
5 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτῃ πόλεων· καὶ γὰρ
ἐρυμνὴ τ' ἐστὶ καὶ τείχει κατεσκευασμένῳ καλῶς καὶ
λιμέσι καὶ λίμνῃ κεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων
μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἡ ταριχεία· καὶ ἔστι τοῦτο
10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ με-
σογαίᾳ, τῶν δ' ἐκείθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν. ἡ δ' ἐνθένδε
μέχρι τοῦ Ἰβηρος παραλία κατὰ μέσον πως τὸ διάστη-
μα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ-
τοῦ καὶ πόλιν ὁμώνυμον· ὅσα δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους
15 τῇ ὑπερκειμένῃ ῥάχει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ
Καρχηδόνα τόπων, περατὸς πεζῇ, παράλληλος δὲ πως C.159
τῷ Ἰβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνος
ἢ τοῦ Ἰβηρος. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς
Καρχηδόνος τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν ἔστιν οὐ
20 πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἐστὶ γνωριμώ-
τατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἐφεσίας
Ἀρτέμιδος ἱερὸν σφόδρα τιμώμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερ-
τώριος ὁρμητηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γὰρ ἐστὶ
καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσπλέ-
25 ουσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον
σιδηρεῖα εὐφυῇ πλησίον καὶ νησίδια Πλανησίαν καὶ
Πλουμβαρίαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχου-
σαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους. εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρα-
κλέους νῆσος ἤδη πρὸς Καρχηδόνη, ἣν καλοῦσι Σκομ-
30 βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ

ἄριστον σκευάζεται γάρου· εἴκοσι δὲ διέχει σταδίου
καὶ τέτταρας τῆς Καρχηδόνας. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ
Σούνκρωνος ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰβηρος Σάγουν-
τον κτίσμα Ζακυνθίων, ἣν Ἀντίβας κατασκάψας παρὰ
τὰ συγκείμενα πρὸς Ῥωμαίους τὸν δεύτερον αὐτοῖς ὁ
ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδونیους. πλησίον δὲ πόλεις
εἰσὶ Χερρόνησός τε καὶ Ὀλέαστρον καὶ Καρταλίας· ἐπ'
αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἰβηρος Δέρτωσσα κατοικία.
ῥεῖ δὲ ὁ Ἰβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ με-
σημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παράλληλος τοῖς Πυρρ- 10
ναίοις ὄρεσι.

7 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἰβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν
ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἰδρυνται τὰ ἀναθήματα
τοῦ Πομπηίου, πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος
μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυμένη καὶ κατεσκευασμένη τοῖς 15
ἄλλοις ἱκανῶς καὶ οὐχ ἥττον εὐανδρουῖσα νυνὶ τῆς
Καρχηδόνας. πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίας
εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἔστιν ὥσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐν-
τὸς Ἰβηρος μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς. αἱ τε
Γυμνήσiai νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἐβυσσος, 20
ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσιν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπα-
γορεύουσιν. Ἐρατοσθένους δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν
φησὶν αὐτήν, οὐδὲ ἀγκυροβολίοις σφόδρα εὐτυχοῦ-
σαν, ὡς ἀντιλέγων εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος.

8 Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25
μέχρι δεῦρο, ἐντεῦθεν δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλλίμενα καὶ
χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λεητανῶν καὶ Λαρτολαιητῶν καὶ
ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασ-
σαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆς Πυ-
ρήνης σταδίου καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἰβηρίας πρὸς 30
τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλί-
C.160 μενος. ἐνταῦθα δ' ἔστι καὶ ἡ Ῥόδη πολίχνιον, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίων φασί· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
 τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμᾶσιν· ἐροῦ-
 μεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. ᾧκουν δ'
 οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκείμενον, ὃ νῦν
 5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.
 δίπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
 κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ καίπερ ἰδίᾳ πολι-
 τεύόμενοι κοινὸν ὅμως περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς
 τοὺς Ἑλληνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς τὰντὸ
 10 πολίτευμα συνηλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
 ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.
 Περὶ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρρήνης ἔχων 9
 τὰς ἀρχάς, ἥ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστί τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
 νουργοὶ δὲ ἱκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
 15 γαιαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
 ἀχρηστοτέρας καὶ ἐλείας σχοίνου, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
 ριον πεδίου· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων νέ-
 μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
 δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ
 20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικήν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
 ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
 Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
 τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαραθῶ-
 25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φύοντος
 πολὺ τὸ μάρathon· ἐκ δὲ τοῦ Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
 ρον τοῦ Ἰβηρος κατὰ Δέρτωσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν διὰ
 Σαγούντου καὶ Σαιτάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα κατὰ μι-
 κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης, καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. post χάριν: διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσφ διωρι-
 σμένον.

ταρίῳ ὥς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον, τὴν σχοινοπλοικὴν φύον σπάρτον ἐξαγωγὴν ἔχουσιν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγελάστας συνέβαινε εἶναι τὴν ὁδὸν 5 χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ μέρη πεποιθήσιν αὐτήν, ἐπιψάφουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτό δὲ τείνουσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Καστλῶνα καὶ Ὀβούλκωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδειρα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμπορίων. διέ- 10 χει δὲ τῆς Κορδύβης ἡ Ὀβούλκων περὶ τριακοσίους σταδίους. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἐλθεῖν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἥνικα ἐμελλε συνάπτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον. 15

C.161
10

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἡ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη. ἡ δ' ὑπερκειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρηναίων ὄρων καὶ τῆς προσαρκτίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστυρων) δυεῖν μάλιστα ὄρεσι διορίζεται. τούτων δὲ τὸ μὲν 20 παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευτὴν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβέδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλίνον δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν γεώ- 25 λοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διεξιει δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδίον, εἰτα συνάπτει τῷ ὄρει τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπέδα. μεταξὺ μὲν δὲ τῆς Πυρρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἰβηρ ρεῖ ποταμός, παράλ- 30 ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καισαραυγοῦστα κα-
λουμένη καὶ Κέλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθί-
νης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλειόνων ἔθνων ἡ
χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ-
5 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ
τὴν Πυρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει
τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὀσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργε-
τῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος καὶ ἐν Κα-
10 λαγούρι Ὑασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλίας ἐν Ταρ-
ράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπέῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτι-
βήρων ἔκπτωσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὀσκα. καὶ Ἰλέρδα
ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετρήσιος οἱ τοῦ Πομπηίου
στρατηγοὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ.
15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὥς ἐπὶ δύοσιν ἰόντι
σταδίοις ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον
περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὀσκας
πεντακοσίους τετταράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με-
ρῶν ἡ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ ὠκεα-
20 νῷ Ὑάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπέλωνα καὶ τὴν ἐπ'
αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν ὁδὸς ἐστὶ σταδίων
δισχιλίων τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίας
ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητανοὶ δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε
μὲν Σερτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ
25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρα-
τηγούς. ὑπέρκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον
τὸ τῶν Ὑασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων ὥς
ἂν Πομπηιοπόλις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11
30 εὐδενδρόν ἐστι παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς αἰιθαλοῦς, C.162
τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰ-
κεῖσθαι δυναμένους ἀνθρώπους. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητάνοι τὸ πλεόν τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέρ-
ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλ-
λοι, πρόσδοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

- 12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβέδαν ἡ Κελτιβηρία πα-
ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεόν αὐ- 5
τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὅ
τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὧν ὁ Δούριος
φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργουντίαν, ὁ 10
δὲ Βαίτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
Ὠρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηρσι Βήρωνες Καντά-
βροις ὅμοροι τοῖς Κονίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
στόλου γεγονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ὑαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυνή-
ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ
Ὑακκαίων, ἔτι δὲ Ὑεττώνων καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ
τῶν νοτίων Ὠρητάνοι τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἑὼ δὲ
Ἰδουβέδα.

- 13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
ρημένων οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἑὼ εἰσὶ καὶ πρὸς
νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητανοῖς καὶ ταῖς 25
τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστωτάτη Νο-
μαντία. ἔδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβηρικῷ πολέ-
μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετὲ γενομένῳ· πολλὰ
γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
ταῖον οἱ Νομαντῖνοι πολιορκούμενοι ἀπεκατέρθησαν 30
πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Δούσω-
νες δὲ ἑῷοι εἰσὶ, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαῖς. τῶν δ' Ἀρουάκων ἐστὶ καὶ Σεγήδα πόλις καὶ Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαραυγούστας, ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῷ Ἴβηρι ἰδρῦσθαι, σταδίους ἐπὶ ὀκτακοσίους. καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις
 5 καὶ Βίλβιλις, περὶ ἧς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέμησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ὑακκαίων καὶ τῶν Κελτιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. φησὶ δὲ Ποσειδώνιος Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ
 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίβηρες καὶ χρημάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παράλυτρον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C.163
 ταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμωδῶν φησι
 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομπαῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ
 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύσις πόλεων ἐπιδεκτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὔθ' οἱ βίοι
 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσιν τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμεροῦσιν οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως, ὅταν πλεονάξῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίον
 30 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτίβηρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ 14
 ὄρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπέδαν καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χώραν Ἐδητανοί, μέχρι Καρχηδόνης, καὶ Βαστη-
 τανοὶ καὶ Ὠρητανοί, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλάκας.

- 15 Πελτασταὶ δ' ἅπαντες, ὥς εἰπεῖν, ὑπῆρξαν οἱ
 Ἰβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὀπλισμὸν διὰ τὰς ληστείας,
 οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανούς, ἀκοντίῳ καὶ σφενδόνη 5
 καὶ μαχαίρᾳ χρώμενοι· ταῖς δὲ πεξαῖς δυνάμεσι παρε-
 μέμικτο καὶ ἱππεία, δεδιδαγμένων ἵππων ὀρειβατεῖν
 καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τού-
 του δέοι. φέρει δ' ἡ Ἰβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἵπ-
 πους ἀγρίους. ἔστι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
 ὀρνέοις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ καὶ
 ὠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ καστό-
 ριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἰδιον γὰρ
 τῷ Ποντικῷ πάρεστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις
 πολλοῖς. ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος 15
 χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
 θές καὶ τὸ σπόδιον. ἰδιον δ' εἴρηκεν Ἰβηρία ὁ Ποσει-
 δώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
 ἵππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὰν
 εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
 χροάν. εἰοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
 εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

- 16 Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλήθος.
 ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς καὶ τῶν παρα-
 C.164 πλῆσιων φυτῶν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἰβηρικὴ παραλία πάντων 25
 εὐπορεῖ, συκὴν δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτός ἡ μὲν παρῳκα-
 νῆτις ἡ πρόσβορρος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ ψύχη, ἡ δ' ἄλλη τὸ
 πλεόν διὰ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
 πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὀρμὴν
 θηριώδη μετὰ ἔθους φάουλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἴεται πρὸς 30
 διαγωγὴν ζῆν τοὺς οὕτω λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
 παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηχομένους καὶ αὐ-

τοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτο τε καὶ
τὸ χαμευνεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἰβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
τούς. ἔνιοι δὲ τοὺς Καλλαῖκούς ἀθέους φασί, τοὺς δὲ
5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
ἀνωρύμῳ τινὶ θεῷ [θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχί-
ζειν. τοὺς δὲ ὀέττωνας, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥω-
μαίων παρῆλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
10 τινὰς ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
μανίαν ὑπολαβόντας ἡγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
σκηνάς, ὥς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
15 ἐνίων κόσμον θείη τις ἄν, ὃν εἰρηκεν Ἀρτεμίδωρος·
ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾶ φορεῖν αὐτάς φη-
σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τού-
των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κά-
20 λυμμα ὥστε ἐμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρέ-
χειν, καὶ νομίζειν κόσμον· ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
κεῖσθαι πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερὲς καὶ σφίγγον τὴν
κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλά-
τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
25 ψιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστίλλειν τοῦ μετώπου
μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαῖον τὸ ὕψος ἐπιθεμένους στυ-
λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαίτην, εἶτα καλύπτειν
μελαίνῃ περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθενται περὶ πάντων κοινῇ
30 τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων, διαφερόντως δὲ τῶν προσβό-
ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
ᾠμοτητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητέρας

ἐκτειναν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καν-
τάβροις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένων αἰχμαλώτων τῶν
γονέων καὶ ἀδελφῶν ἐκτεινε πάντας κελεύσαντος τοῦ
πατρὸς σιδήρου κυριεῦσαν, γυνή δὲ τοὺς συναλόντας.
κληθεὶς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
C.165 πυράν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ
τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἄν-
δρείαν τήν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τήν τῶν γυναικῶν.
γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαι τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδρά-
σιν ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίνασαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
γοῖς πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν
ἀποκλίνασαι πρὸς τι ρεῖθρον. ἐν δὲ τῇ Αἰγυπτιακῇ φη-
σὶν ὁ Ποσειδῶνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρ-
μόλεων Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας
ὁμοῦ καὶ γυναικας ἐπὶ σκαφητόν, ὠδίναςα δὲ μία τῶν 15
γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ'
ἐπανέλθοι ἐπὶ τοῦργον ἀντίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν
μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ
εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὅψε μάθοι καὶ ἀφείη δοῦς
τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν
οἰκαδε.

- 18 Οὐκ ἰδίον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σύνδυο ἐφ'
ἵππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πε-
ζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πλῆθος ἰδίον, ἀφ' 25
οὗ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη
δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ
μισθοὺς ἄρнуσθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀπο-
δειχθέν, [καὶ] διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ
ἄλλων σπάνις καὶ σίτου· ἐπεσιτίζοντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκτι- 30
τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπονοίας
καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλόντες τινὲς

ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐπαιάνιζον. τὰ μὲν
οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ'
ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἥττον μὲν ἴσως πολιτικά, οὐ θη-
ριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας
5 διδόναι ταῖς γυναιξὶ προῖκα [καὶ] τὸ τὰς θυγατέρας
κληρονόμους ἀπολείπεσθαι τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τού-
των ἐκδίδοσθαι γυναιξίν· ἔχει γάρ τινα γυναικοκρα-
τίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ
τὸ ἐν ἔθει [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικὸν ὃ συντιθέασιν
10 ἐκ βοτάνης σελίνῳ προσομοίας ἄπονον, ὥστ' ἔχειν ἐν
ἐτοίμῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτοὺς
οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ
αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρῆσθαι φασὶ 19
15 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἵπομεν, ἄλλοι δὲ πεντα-
μερῇ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδι-
δόναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C.166
ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἶ τε μεταναστά-
σεις γνώριμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μετα-
20 βολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυ-
λεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ὅσα
δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ
διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὔτ' ἀσφαλῆ ἔστιν
οὔτε πολλά· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει
25 τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦν-
ται μὲν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂ
λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν
δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ',
ὁπότεν ἑλλειψὶς γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ
30 τὸ ἀναπληρούμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

21. post Ἑλλήνων: οὐ καλίστατοι πάντων γεγόνασιν.
STRABO I

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγγομένου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως δὲ τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες συνωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντός· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

- 20 Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν 15 Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασι πρὸς ἡᾶ πλησίον Καστλῶνος. ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπατι- 20 κός, ὁ μὲν στρατηγικός ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Λουρίου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὴν χώραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι. ἐνταῦθα δ' ἔστι καὶ ἡ Αὐ- 25 γουστα Ἡμερίτα· ἡ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν που ταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφρουρεῖ τὴν πέραν τοῦ Λουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἣν οἱ μὲν 30 πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον οἱ δὲ νῦν Καλλαῖκούς C.167 καλοῦσι· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάρκτια μέρη

- μετὰ τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων. δεῖ δὲ δια-
τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω
πόλις Νοῖγα, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνάχυσις
ὀρίζουσα τοὺς Ἀστύρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ'
5 ἐξῆς παρόρειον μέχρι Πυρήνης ὁ δεύτερος τῶν πρε-
σβευτῶν μετὰ τοῦ ἑτέρου τάγματος ἐπισκοπεῖ. ὁ δὲ
τρίτος τὴν μεσόγαιαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἤδη
λεγομένων ὡς ἂν εἰρηνικῶν καὶ εἰς τὸ ἥμερον καὶ τὸν
Ἰταλικὸν τύπον μετακειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι.
10 οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες καὶ οἱ τοῦ Ἰβήρος πλησίον
ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττῃ μερῶν.
αὐτὸς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλατ-
τιαίοις μέρεσι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρ-
ράκωνι δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περίεισιν ἐφορῶν ἀεὶ
15 τινὰ τῶν δεομένων ἐπανορθώσεως. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτρο-
ποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικὸι ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ
χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.
Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν
Πιτυούσσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι καὶ
20 Βαλιαρίδας) προκεῖσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρρά-
κωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἐφ' ἧς ἴδρυνται τὸ
Σάγουντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι, * μᾶλλον αἱ Πιτυούσ-
σαι καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. κα-
λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυ-
25 μον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶ-
μαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα ἔρημος
καὶ πολὺ ἐλάττω ταύτης πλησίον κειμένη. τῶν δὲ
Γυμνησίων ἡ μὲν μεῖζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ
Πολεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἑω κειμένην τὴν Πολεντίαν,
30 τὴν δ' ἑτέραν πρὸς δύσιν. μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν
ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακο-
σίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλά-

τος καὶ τὸ μῆκος. ἡ δ' ἐλάττων ὥς [διακοσίους] ἐβδομήκοντα τῆς Πολεντίας διέχει σταδίους· κατὰ μέγεθος μὲν οὖν πολὺ τῆς μείζονος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαίμονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδῶδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5 ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἑβουσον. κακούργων δὲ τινων ὀλίγων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγεσι ληστές, διεβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελ- 10 λος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικὸς προσαγορευθεὶς, ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπιβουλευόμενοι, καθάπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδονῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὥς φασι, διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. 15

C.168 οὗτοι δὲ καὶ ἐνδῦσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶνας πλατυσήμους . . . . . ἄζωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήρσαν, αἰγίδα περὶ τῇ χειρὶ ἔχοντες * ἢ πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λελογχωμένον σιδήρῳ μικρῷ. σφενδόνας δὲ περὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς με- 20 λαγκραίνιας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν μακρόκωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον πρὸς τὰς ἐν βραχεῖ βολάς, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέσας. ἡσκοῦντο δ' ἐκ παίδων οὕτως ταῖς σφενδόναις ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25 τῇ σφενδόνῃ τυχεῖν. διόπερ ὁ Μέτελλος προσπλέων πρὸς τὰς νήσους δέρορεις ἔτεινεν ὑπὲρ τῶν καταστρω-

20. post τρεῖς: μελαγκραίνιας. σχολίου εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλητᾶς γε ἐν Ἑρμηνείᾳ „λευγαλέος δὲ χιτῶν πεπινωμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιὴ λῆυς εἰλεῖται κόμμα μελαγκράνινον“ ὡς σχολίῳ ἔξωσμένον.

μάτων σκέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. εἰσήγαγε δὲ ἐποί-
κους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῇ εὐκαρπείᾳ τῆς γῆς καὶ τὸ μηδὲν τῶν σι- 2
νομένων θηρίων εὐρίσκεσθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσε-
5 στιν· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναί φασιν,
ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιῆς ὑπὸ τινος ἄρρε-
νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἣ τοσαύτη
κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἴκους ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
νῦν μέντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
οὐκ ἔα τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελεῶς οἱ ἔχοντες καρ-
ποῦνται τὴν γῆν.

Αὗται μὲν οὖν ἐντὸς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θιάτερον
Ἦρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας στη-
λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν το-
σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
ἐπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρυται· πλείους δ' εἰσὶ λόγιοι
περὶ αὐτῆς. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλεῖστα
καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
τες νῆσον οὔτε τῆς περαιῆς νεμόμενοι πολλὴν οὔτ'
25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλέον οἰκοῦντες τὴν
θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρέ-
βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἥκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν C.169
καθ' ἡμᾶς τιμῆσεων πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας
30 ἱππικοὺς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
λιωτῶν πλὴν τῶν Παταγίνων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
σον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ

μῆκος, πλάτος δ' ἔσθ' ὅπου καὶ σταδιαῖον. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὥκουν παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἣν νέαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Λιδύμην, οὐ πλειόνων εἴκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περίμετρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντα θάλαττεύειν τὸ πλεόν, τοὺς δὲ καὶ τὴν περαίαν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησιδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἣν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασι τῇ Λιδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ 10 κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαίᾳ τῆς ἡπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἐσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἡ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησίδι· τὸ δ' Ἑράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ 15 πρὸς ἕω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἡπείρῳ τυγχάνει συνάπτουσα ἡ νήσος ὅσον σταδιαῖον πορθμὸν ἀπολείπουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ ἱερὸν, ἴσον ποιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμόν· ἔστι δὲ μείζον καὶ σχεδόν τι τοσοῦ- 20 τον ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ μήκους τῆς νήσου· μῆκος δ' ἐστὶ τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

4 Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάδαιρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ἣ τὰ περὶ τὸν Γηρυνόνην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νήσον πορθμῷ 25 σταδιαῖῳ διειργομένην, τὸ εὐβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρόν οὐ ποιεῖ. τυροποιοῦσί τε πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα, ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάζοι τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἣν νέμονται 30 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηρυόνου· .... κοινῇ μέντοι συνώκισται πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδείρων τοιαῦτα λέ- 5
 γοντες μέμνηται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὃν γενέ-
 5 σθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στή-
 λας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκο-
 πῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν
 κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οἰ-
 κουμένης καὶ τῆς Ἡρακλέους στρατείας τὰ ἄκρα ποι-
 10 οῦντα τὸν πορθμόν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά- C.170
 ξειν τὸ λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στε-
 νῶν, ἐν ᾧ νῦν ἔστιν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα
 δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν λερείων ἀνα-
 κάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας
 15 προσελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακο-
 σίους σταδίους εἰς νῆσον Ἡρακλέους λερὰν κειμένην
 κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐν-
 ταῦθα εἶναι τὰς στήλας θῦσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων
 δὲ πάλιν καλῶν τῶν λερείων ἐπανελθεῖν οἴκαδε. τῷ
 20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ
 ἰδρύσασθαι τὸ λερὸν ἐπὶ τοῖς ἐφίοις τῆς νήσου, τὴν δὲ
 πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερίοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν
 τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γά-
 δειρα, τοὺς δ' ἔτι πορρώτερον τῶν Γαδείρων ἔξω προ-
 25 κείσθαι. ἐνιοὶ δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ
 τὴν Ἀβίλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιβύης, ὃ φη-
 σιν Ἐρατοσθένους ἐν τῷ Μεταγωνίῳ νομαδικῷ ἔθνει
 ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἐκατέρου νησίδας, ὧν τὴν
 ἐτέραν Ἥρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν
 30 μὲν τῆς Ἥρας νῆσον καὶ λερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ
 φησιν εἶναι τινα, οὐδ' Ἀβίλυκα ὄρος οὐδὲ Μεταγω-
 νιον ἔθνος. καὶ τὰς Πλαγκτὰς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στήλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. καὶ Δικαίαρ-
 χος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλείστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στή- 5
 λας. οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Αἰβυες ἐν Γαδεύροις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκέναι στήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδεύροις χαλκᾶς ὀκταπή-
 χεις, ἐν αἷς ἀναγέγραπται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασιν· ἔφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὥς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρας. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἡγεῖται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμόν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δισχυρίσαιτο πρὸς
 ἔλεγχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παράλογον [ᾧ]; τὸ δὲ
 τὰς νησιδᾶς ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι στήλαις,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στηλῶν τοὺς
 τῆς οἰκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 σθαι τοιούτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηγῖνοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην πού τὴν μεταξὺ τῶν σύρσεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στήλη τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἔστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἰωνία,“ ἐκ δὲ θατέρου

„τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία.“ Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὕψια βωμοὺς ἔθηκετο ἐν τοῖς τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκὸς ἐστὶ μεταλαμβάνειν 6 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθείρη τοὺς τεθέντας ὅρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαίνων βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετείληφε τὴν 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασὶν ὄραθῆναι κειμένας οὐθ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν οἱ Μακεδόνες ἐπίστευον τούτους εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι σημεῖον εὗρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορου- 15 μένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρῶτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὅροις χρήσασθαι χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἦγον τοὺς ἐπιφανεστάτους (ἐπιφανέστατοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἐσχατίας τε καὶ ἀρχὰς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνημάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμὸν. τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν 25 ποτέροις χρὴ προσάψαι τὴν ἐπὶ κλήσιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰοικέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰοικέναι, διότι ἐν τοῖς τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, οἱ σαφῶς τὰς ἐσχατίας ὑπαγορεύουσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἴρηται ὁ πορθμὸς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰς- 30 πλουν ἀρχή ἐστὶ, πρὸς δὲ ἔκπλουν ἐσχατον. τὰ οὖν ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες οὐ φανύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὥς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχὴν
 τινα τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἶαν αἱ στυλίδες ἢ αἱ στῆ-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γα-
 δειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖντο αἱ στῆλαι· πν-
 λαις γὰρ ἔοικε τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἴδρυνται τόποις ὥστε ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πως κεῖται μεγάλη παραλίᾳ κολπώδει. τὸ δὲ
 ἐπ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στηλάς τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὥς ἐμοὶ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στηλῶν. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στηλάς μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαδειροῖς εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεϊς πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτον, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἴργεται τῶν οἰκείων
 τοιούτων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 τει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γν-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῇσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινὰ θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὥς ἂν ιδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδάωνιος δὲ ψευδῇ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρονομένων συννε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 5 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μεῖζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρονομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πε-
 10 πιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐργωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν. ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος
 εἴρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφμεν. ἡκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντός, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενὰς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδείκνυνται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν. τὰς δ' αἰτίας, εἴ-
 περ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὥς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
 20 χεσθαι δεῖ. εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὥς ὁ Πολύβιος
 φησιν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων
 νοτισθείσας ἔξωθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέκχυσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασιν ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι
 25 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος. εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδωρος φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτις
 ἔοικεν, εἶναι ἂν τινὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὲ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βᾶθος· καὶ συνεξαίροντα μὲν ἐκείνην

ὥστε πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἢ ἐκπνοὴ γίνηται, τὸ οἰ-
κεῖον ἀπολείπει ρεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ
οἰκεῖον ρεῖθρον, ὅταν ἀκείνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

- 8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινούς ἀποφαίνων
ὁ Ποσειδάωνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον 5
ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ
νῦξ τῇ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς
ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ
ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῇ περιόδον, τὴν μὲν
ἡμερήσιον ἀποδιδούσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνι- 10
αυσιαίαν συμπαθῶς τῇ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου
μέγεθος ὑπερέχῃ τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν
θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι με-
σουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀνα-
χωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδίου ὑπερέχῃ 15
τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἴτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ
καταστάσει χρόνον ὅσον ἡ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐ-
τὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινη-
θεῖσα ὑπὸ γῆς ζῳδίου ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἴτ'
ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20
εἴτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρή-
σασα ἢ σελήνῃ ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν
δὲ μέχρι ἂν ζῳδίου ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν
C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον πε-
ρίοδον. τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίν- 25
ροιαι γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἴτα μειοῦνται
μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὖξονται μέχρι πανσελήνου,
καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἴθ'
ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ
χρόνῳ καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30
τῶν ἐν Γαδεύροις πυθέσθαι φησί, λεγόντων ὥς κατὰ
θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὖξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάξει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
 μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὐξεσθαι δὲ ἕως χειμε-
 ρινῶν τροπῶν· εἴτα μειοῦσθαι μέχρι ἑαρινῆς ἰσημε-
 ρίας· εἴτ' αὐξεσθαι μέχρι θερρινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε-
 5 ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
 τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θα-
 λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
 ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἷόν τε
 10 πολλαῖς μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτεις τὴν πλή-
 ρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ πολλαῖς δὲ τὴν λειψυδρίαν;
 ἢ πολλαῖς μὲν, μὴ ἰσάκεις δέ; ἢ καὶ ἰσάκεις μὲν, τοὺς
 δὲ Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρεῖν
 τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
 15 δους ἐκ τῶν ἅπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρεῖν;
 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ
 προσεἰκάξει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις
 ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτέρας ἀκείθεν πάλιν ἐπα-
 νόδους. καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
 20 τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί-
 νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς θα- 9
 λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
 λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφοράς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
 ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὐσης ὁμαλίζειν τὰ
 25 πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
 θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου κατὰ τοὺς συνεγ-
 γισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θε-
 ρρινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν ἐν τῷ Ἑρα-
 κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας μὴ
 30 δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφοράς. περὶ

14. post τηρεῖν: τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγήν ἐν Ἰλίπᾳ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἔμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμίσεως τὰς
 C.175 ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπα 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἐπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίου εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χόματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδείροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήχεις καλυπτόμενον ἀναμετροῦσαί φησι· καὶ προσθῆ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφρασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανῆτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβηρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἔσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

- 10 Ἱστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδείροις ὅξους ἔχον
 καμπτομένους εἰς ἑδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ
 πηχυαῖα τὸ μῆκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νέαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δείροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἄκανθαν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαῖζηλος ἢ

βοτάνῃ. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο
προσιστίσθηται ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥεῖ,
ῥίξης δὲ τεμνομένης μιλτῶδες ὑγρὸν ἀναφέρεται. το-
σαῦτα καὶ περὶ Γαδείρων.

- 5 Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κεῖνται δ' ἐγγὺς 11
ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
πελάγαι· μία δ' αὐτῶν ἔρημός ἐστι, τὰς δ' ἄλλας οἰ-
κοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποδήρεις ἐνδεδνκό-
τες τοὺς χιτῶνας, ἔξωσμένοι περὶ τὰ στέρνα, μετὰ
10 ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς·
ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλέον. μέ-
ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ μολίβδου κέραμον
ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλλας
καὶ χαλκώματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους. πρότερον μὲν
15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἔστελλον ταύτην ἐκ
τῶν Γαδείρων κρύπτοντες ἅπασιν τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
Ῥωμαίων ἐπακολουθοῦντων ναυκλήρῳ τινί, ὅπως καὶ C.176
αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ ναύκληρος ἐκὼν
εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
20 τὸν ὕλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
αγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ὣν ἀπέβαλε
φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὅμως πειρώμενοι πολλάκις
ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάρους
25 ὁρυττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιου-
σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὐσαν πλεῖω τῆς διειργούσης
τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
κειμένων νήσων ταῦτα.

1 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων Κελτική. ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογέγραπται πρότερον τυπω-
 δῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5
 οἱ μὲν δὴ τριχῇ διήρουν Ἀκυιτανοὺς καὶ Βέλγας κα-
 λοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκυιτανοὺς τελέως
 ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς σώ-
 μασιν ἐμφερεῖς Ἰβηρσι μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ
 λοιποὺς Γαλατικοὺς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ 10
 πάντας, ἀλλ' ἐνίοις μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτ-
 ταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι
 εἰσίν. Ἀκυιτανοὺς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς
 πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει.
 εἰρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δὲ 15
 σεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσεαπτόμενα τῆς ἑκα-
 C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ
 τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ὢν τῇ Πυρρήνῃ·
 τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ
 ὠκεανὸς περιείληφεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20
 ἄρκων τῆς Πυρρηνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα
 θάλαττα καὶ αἱ Ἀλπεῖς ἀπὸ τῆς Αἰγυστικῆς ἀρξάμεναι
 μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὀρ-
 θὰς ἦκται Κέμμενον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25
 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχι-
 λίους ἑκταθὲν σταδίους. Ἀκυιτανοὺς μὲν τοίνυν ἔλε-
 γον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ
 τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γα-
 ρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30
 θήκοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θά-
 λατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἀλπεινῶν ὄρων ἐνίων,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιτῶν
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινὰς τῶν παροι-
 κούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἀλπεις. οὕτω δὲ καὶ ὁ
 θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰρηκεν. ὁ δὲ Σε-
 5 βαστὸς Καῖσαρ τετραχῇ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
 Ναρβονίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηνεν, Ἀκυιτανοὺς δ' οὐς-
 περ κακείνος, προσέθηκε δὲ τετταρεσκαίδεκα ἔθνη
 τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ποταμοῦ
 νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Λουγ-
 10 δούνην προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώριστα
 δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὅταν ἦ καὶ
 μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
 πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κε-
 15 φαλαίῳ τις εἴπῃ, τοῦ δ' ἀκριβοῦς ἄλλοις παραχω-
 ρητέον.

Ἄπασα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρρητος 2
 ἡ χώρα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερομένοις τοῖς
 δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
 20 τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
 λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
 πλεῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτούς. οὐ-
 τως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ ῥεῖθρα πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἕξ
 ἑκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἑκατέραν κατακομίζεσθαι,
 25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
 δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεον τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
 ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δέ τι πλεο-
 νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλὰ χό-
 θεν ἐστὶ σύρρους, ὥσπερ εἰρηται, καὶ συνάπτει πρὸς
 30 τὴν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτὸς οὔσαν, καὶ
 διὰ χώρας διεξιεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτης. C.178
 τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρπούς ἡ Ναρβωνίτις ἄπα-

σα ὥσπερ ἡ Ἰταλία. προΐοντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἡ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τᾶλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προΐου-
σιν οὐ ῥαδίως τελεσφορεῖ· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα σίτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παν- 5
τοῖα, ἀργὸν δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἴ τι ἔλεσι κεκώλυνται καὶ δρυμοῖς· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυναν-
θρωπία μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυν-
ναῖκες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν κατα- 10
θέμενοι τὰ ὅπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημοριῶν ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπω-
δῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

- 3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμον πῶς 15
ἐστίν, ἐκ μὲν τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρρήνης καὶ Μασσα-
λίας, τὴν δ' ἑωθινὴν αἱ Ἄλπεις ἐκ μέρους καὶ τὸ με-
ταξὺ διάστημα τῶν Ἄλπεων ἐπ' εὐθείας αὐταῖς λη- 20
φθὲν καὶ τῶν ὑπωρείων τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκου-
σῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων εὐθεῖαν. τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς πα-
ραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες 25
μέχρι Αἰγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ὀά-
ρον ποταμόν. οὗτος δ' ἐστίν, ὡς εἶπον πρότερον, ὅριον τῆς Ναρβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρός, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἑπτὰ σταδίων πλα-
τυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει 30
μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἐστίν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

- ἔνιοι δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ Πομπηίου τρόπαια ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. ἐστὶ δ' ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκείθεν δὲ εἰς Νεμαύσου ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμαύσου δὲ 5 διὰ Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἐστὶ, πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν Ὑάρον ποταμὸν ἐβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα γίνεται μίλια διακόσια ἐβδομήκοντα ἑπτὰ. ἔνιοι δ' ἀπὸ 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ὑάρου σταδίους ἀνέγραψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προστιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων. κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ὑοκοντίων καὶ τῆς Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος κοινῇ C. 179 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμαύσου, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ὑοκοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἀλπεων διὰ Δρουεντία καὶ Καβαλλίωνος μίλια ἐξήκοντα τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ὄρους τῶν Ὑοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἐνὸς δέ- 20 οντα ἐπ' Ἐβρόδουνον κώμην· εἴτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγου καὶ τῆς τῶν Ἀλπεων ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὠκελον, τὸ πέρας τῆς Κοττίου γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἐστὶ δὲ ἐνθένδε ἐπὶ Ὠκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.
- 25 Κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαιέων ἢ Μασσαλία, κεῖται δ' 4 ἐπὶ χωρίου πετρώδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν θεατροειδεῖ πέτρᾳ βλεπούσῃ πρὸς νότον. τετελείχεται δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγεθος ἔχουσα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφεσίον ἵδρυται καὶ τὸ 30 τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερόν· τοῦτο μὲν κοινὸν Ἰώνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφεσίον τῆς Ἀρτέμιδος ἐστὶ νεὸς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαιεῦσιν ἐκ

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν ἡγεμόνι χρησασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχη δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν παραστῆναι κατ' 5 ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεῦσαι συναπαίρειν τοῖς Φωκαιεῦσιν ἀφίδρουμά τι τῶν ἱερῶν λαβούσῃ· γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ἰδρύσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἔρειαν ἀποδείξαντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκις πόλεσι παν- 10 ταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν καὶ τᾶλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενόμισται.

5 Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαν- 15 τες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἐχόντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεστῶτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκαθιγνται τρεῖς οἱ πλείστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμουῆχος δ' οὐ 20 γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγονίας ἐκ πολιτῶν γεγονώς. οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χώραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτῳ δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποι- 25 θότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας

C.180 εὐφυνὲς εἴλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγα- θίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἐκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδοσαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληνιστὶ θύειν, τὴν δὲ *Ρόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοδανὸν βαρβά-

ροις, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν
 καὶ Νίκαιαν τῷ τῶν Σαλύων ἔθνει καὶ τοῖς Αἰγυσι
 τοῖς τὰς Ἀλπεῖς οἰκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ'
 αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο-
 5 ρία καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας
 χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἅφ' ὧν πρὸς τε
 τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο
 φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί-
 νοις καὶ κείνοι προσέλαβον τῆς αὐξήσεως αὐτῶν. Σέξ-
 10 τιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλλνας, οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβεβληκέναι
 φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατέθηκε Ῥω-
 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού-
 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ-
 ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελέως.
 οὐδ' αὐτὸς δὲ πλεόν ἴσχυσεν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον
 ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλλίμενα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελ-
 θεῖν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ
 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκεί-
 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν. ἀνάκειται δ'
 ἐν πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα-
 χοῦντες αἰεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί-
 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε
 25 τᾶλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἥς πολλὰ
 ἄν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμι-
 δος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε-
 σιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθεσαν. κατὰ
 δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα στάσιν τῷ κρατηθέντι
 30 μέρει προσθέμενοι τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβα-
 λον, ὅμως δ' οὖν ἔχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ξήλου παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευήν. ἐξημερουμένων δ' αἰ-
 τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C.181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. δηλοῖ
 δὲ τὰ καθεστηκότα νυνί· πάντες γὰρ οἱ χαρίεντες πρὸς
 τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρόν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαξε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα- 10
 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκεῖσε φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὁρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἅμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοὺς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθούμεναι, καθάπερ καὶ ἱα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θείῃ τοῦτο
 τεκμήριον· ἡ γὰρ μεγίστη προῖξ αὐτοῖς ἔστιν ἑκατὸν 20
 χρυσοῖ καὶ εἰς ἐσθῆτα πέντε καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκεῖνον ἡγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενη-
 θείσας ἁμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἡ πό- 25
 λις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.

- 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὄρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα- 30
 ται κατὰ μικρόν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέραν πε-
 ρινεύει· μικρόν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

- προελθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 ποῦσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδίσιον τὸ τῆς Πυρρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἔκκειται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὼν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 πάλιν καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρρήνης. ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπέρεκείται τῶν
 τοῦ Ἀτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτῃ, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελᾶτε· ἴσων
 15 δὲ πως διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελᾶτε τῆς Μασσαλίας. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ ῥέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C. 181
 ὁρῶν οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρρήνης ὅ τε Ῥουσκίνων καὶ ὁ Ἰλίβρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἐκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ῥουσκίνωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὕψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἁλυνκίδων μεστόν, τὸ τοὺς ὀρυκτοὺς
 25 κесτρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἡ τρεῖς ὀρύξαντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἱλυῶδες ἔστι περιπεῖραι τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἱλὺος
 καθάπερ αἱ ἐργέλυες. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρρήνης ῥέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάτερα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, ἐξ οὗπερ καὶ ὁ Ἀταξ ὁ
 τε Ὀρβις καὶ ὁ Ἀραυρις. τούτων ἐφ' οὗ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλὴς ἴδρυνται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ
δὲ Ἀγάθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

- 7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὀρυκτοὺς ἰχθυῖς, ἕτερον δὲ μείζον τού-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδῖον ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλωτερὲς τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Αι-
θῳδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μεστὸν γὰρ ἐστὶ λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκυῖαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, 10
ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ'
ὔδατα καὶ ἀλυκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο τὸ μελαμβόρειον κατα-
γίξει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύρε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίους, καταφλάσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὀπλῶν καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βραστῶν ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδώνιος
δὲ λίμνην οὕσαν παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοιό- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφοτέροι. πιθανὸς
μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεστῶτας λίθους οὐ καθ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ῥήγματα συν-
εξῇ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30

ο. 183 τον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν εἰς μῦ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ κα-

θηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Κανκάσου
 πρὸς τὰς Ἑσπερίδας „ἥξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον
 „στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ
 „ὦν μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
 5 „ἐλέσθαι δ' οὔ τιν' ἐκ γαίης λίθον ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶ-
 „ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμυχανοῦντά σε Ζεὺς
 „οἴκτερεῖ, νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέ-
 „τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἐπειτα σὺ βαλὼν
 „διώσει φραδίως Αἴγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ κρεῖττον
 10 ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδάωνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Αἴγυας ἐμ-
 βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
 δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. τὸ μὲν οὖν το-
 σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἶπερ καὶ πρὸς ὄχλον παμπλη-
 θῇ· ὥστε ταύτῃ γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
 15 ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπω-
 σθαι φήσας ὁ ποιητὴς οὐκ ἔῃ μέμφεσθαι φιλαίτιως.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης
 λόγοις εὗροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
 καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ
 20 κρεῖττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὖομβρον
 εἶναι τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίξειν
 τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριον εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυα-
 γίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
 τίσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἥνίκα τοσοῦτον ἀπείρ-
 25 γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
 δης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Αἶα „Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν
 „Τρωσὶ πῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβού-
 „λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
 30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
 δίστομον· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
 δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσεως καὶ δυσείσβολον καινὴν ἔτεμε διώρυχα, καὶ
 ταύτῃ δεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Ταυγενοὺς πόλεμον· ἐξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολύν,
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο- 5
 μένους· ὅμως οὖν ἔτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χάρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μηδ' ἔγγυς ἐν ταῖς δυσσε-
 ρίαις. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτεμίδος ἀνταῦθα ἰδρύναντο ἱερὸν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὁστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὖοψεῖ. ταύτην δ' ἐνιοι 15
 συγκατηρίθμησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐπτάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
 λέγοντες οὔτ' ἐκείνο· ὅρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διείργον
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ὑᾶρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτῃ Λί-
 γνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Ταυροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰούλιον. ἰδρυνται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ὑᾶρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι τῆς δὲ ἐξήκοντα σταδίου
 διέχων· ὥσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδεδειγμένον ὅρον καίπερ οὕσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπετείχισαν γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἐλευθέ-

ραν ἔχει βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατου-
 μένης· ὁρεινὴ γάρ ἐστι καὶ ἐρυμνή, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προϊόντι δὲ ἐπὶ τὴν ἑω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἐῶσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυνες, τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Αἰγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετόν ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἡ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἡ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτίδων ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενωπῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν λησθηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία καὶ Αἴ- C.185
 ρων ἔχουσai κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Αἴρῳ καὶ ἡρῳόν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Αἴρωνος· κεῖται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησίδια οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἡόνος. τῶν δὲ λιμένων ὁ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὀξύβιος καλούμε-
 νος λιμὴν, ἐπώνυμος τῶν Ὀξυβίων Αἰγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μάλιστα γεω- 11
 γραφεῖ τά τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοί, δια-

αερόντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὦν καὶ πλείστον ἀνάπλουν ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος ρευμάτων· λεκτέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν ἀρχαμένοις καὶ προοῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν τε Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Δρουνεντία 5 ποταμοῦ Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους· πορθμείῳ δὲ διαβᾶσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἣ ἐφεξῆς χώρα πᾶσα Κασάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμβολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμενον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μῆκος τὸ μέχρι δεῦρο 10 ἀπὸ τοῦ Δρουνεντία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδιά καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Κασάρων ὑπέρκεινται ὁκόντιοί τε καὶ Τρικόριοι καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μέδυλλοι. μεταξὺ δὲ τοῦ Δρουνεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15 ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιρρέοντες πόλιν Κασάρων κοινῷ ρεῖθρῳ συμβάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ Οὔνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχῃ πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν 20 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀνενίων καὶ Ἀρανσίων καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος) Ἀερία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἡ μὲν οὖν ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας εἰς τὴν Ἀνενιῶνα ὑπερθέσεις ἔχει στενὰς καὶ ὑλώδεις. 25 καθ' ὃ δὲ συμπίπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεως τὸν δ' Ἡρακλέους. 30

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς Ὀρίενναν τὴν τῶν Ἀλλοβορίγων
 μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τρια-
 κόσιοι εἴκοσι. πλησίον δ' ὑπέρεκείται τῆς Ὀρίεννης τὸ C.186
 Δούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ
 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεξῆ μὲν περὶ
 διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβορίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῷ
 πλείους. Ἀλλόβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον
 μὲν ἐστράτευον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς
 ἀγλῶνας τοὺς ἐν ταῖς Ἀλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη-
 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τὴν Ὀρίενναν ἔχοντες,
 κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἔ-
 θνους λεγομένην, κατεσκευάκασιν πόλιν· ἰδρυται δ' ἐπὶ
 τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων οὗτος πολὺς
 καὶ σφοδρός, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξιὼν τῆς Αἰμύνης
 15 φανερόν δαίκνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σταδίους.
 κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδία τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβορίγων
 καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Δούγδου-
 νον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ρεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν
 Ἀλπεων ὀρίζων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Αἰγ-
 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Δοῦβιν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ὀρῶν φερόμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνό-
 ματι καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῦν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥο-
 δανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Ὀρίεν-
 ναν φέρεται. συμβαίνει δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς
 25 ποταμούς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἴτα πρὸς δύσιν·
 εἰς ἓν δ' ἤδη συμπεσὸν ρεῖθρον πάλιν ἄλλην καμ-
 πὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβο-
 λῶν, δεξιόμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, κἀκεῖθεν
 ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης ῥύσιν.
 30 ἡ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοι-
 αύτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ Ὀόλκαι νέ- 12

μονται τὴν πλείστην, οὓς Ἀθηνομίους προσαγο-
 ρεύουσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἡ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἐμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν ὀόλκαι γειτονεύουσι τῷ Ῥοδανῶ, 5
 τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κασάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κασά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτῃ βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλέον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἔστιν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακεί-
 μενα τοῖς Ἀθηνομίοις μέχρι Πυρρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀθηνομίσκων ἐστὶ Νέμανσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικὸν πολὺ Νάρβανος λει- 15
 πομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπη-
 κόους γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμο-
 εθνῶν εὐανδρίᾳ διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C.187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμειίας ἐν Νεμανύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο.
 Ἰδρυται δ' ἡ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὖβατον οὖσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἕαρος πηλώδῃ καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν ῥευμάτων πορθμείοις περᾶται, τινὰ δὲ γεφύραις
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιοῦσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χεῖμαρροι καὶ
 μέχρι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότηξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθείσης ἡ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἀλπεῖς ἐστί, καθάπερ
 εἵπομεν, ἡ σύντομος διὰ Ὀκοκοντίων· ἡ δὲ διὰ τῆς πα-

ραλίας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Λιγυστικῆς μα-
 κροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 εὐμαρεστέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν
 ὁρῶν. διέχει δ' ἡ Νέμανσος τοῦ μὲν Ῥοδανοῦ περὶ ἑκα-
 5 τὸν σταδίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περαιᾷ πολίχνην ἔστι Τα-
 ρούσκων, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἰκοσι. πρὸς
 δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ
 καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων
 οἰκοῦσι τῶν τε Ὀλοκῶν οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.
 Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρήνῃ πλησιά- 13
 ζουσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου
 πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν.
 εἰόκασι δὲ καὶ δυναστεῦσαι ποτε καὶ εὐανδρῆσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε στάσεως ἐμπεσούσης ἐξελάσαι πολὺν πλη-
 θος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις
 καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς
 κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὁμορον τῇ Καππαδο-
 κίᾳ καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν
 γὰρ ὄντων ἐθνῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἀγκυραν πό-
 λιν Τεκτοσάγων λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἐστὶ Τρόκμοι
 καὶ Τολιστοβῳγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτι-
 κῆς ἀπρωκίσθησαν μηνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν
 φράζειν· οὐ γὰρ παρειλήφαμεν οἰκοῦντάς τινας νυνὶ
 Τρόκμους ἢ Τολιστοβωγίους [οὗτ'] ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων
 οὗτ' ἐν αὐταῖς οὗτ' ἐντός· εἰκὸς δ' ἐκλελοιπέναι διὰ
 τὰς ἀθρόας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἐπεὶ καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν
 ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφούς Πραῦσον τινές φασιν· οὐδὲ
 τοὺς Πραύσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ᾤκησαν

C.188 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασὶ μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοῖς
 εὐρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση τῶν ἐκεῖθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναί φασι, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων ἀνιεροῦντας καὶ ἐξιλα-
 σκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέφει τὸν
 βίον, ὥς λερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευ- 10
 θείσας, ὥς εἴρηκε Τιμαγένης, αἰσχυρῶς ἀπολέσθαι. πι-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα μυρίων πού καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκείμενα τὰ δ' ἐν λίμναις λεραῖς, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσίον καὶ ἄργυρον·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς λερόν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σεσυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκέων κατὰ τὸν λερόν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη,
 διανείμασθαι πολλούς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκείαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολὺχρυσος οὐσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυρούς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ
 λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρεῖχον, εἰς ἃς καθίσταν ἄργυ-
 ρον ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίαι καὶ τῶν ὠνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὗρον σφυρηλάτους ἄργυ- 30

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολώσση καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἅγιον, τιμώ-
μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιούκων, καὶ τὰ χρήματα
ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
νὸς προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

- 5 Ἰδρυται δ' ἡ Τολώσσα κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ 14
ἰσθμοῦ τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
λάττης τὸν ὠκεανόν, ὅν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω
τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντὶ πάντων ἐπιση-
μῆνασθαι πάλιν ὅπερ εἵπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατ-
ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός· εὗροι γὰρ ἄν
τις ἐπιστήσας οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέκε-
σθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ ῥαστώνης ἅπασι πρὸς ἅπαντας
15 καὶ τὰς ὠφελείας ἀνεῖσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C.189
ἡνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐργάζονται τὴν
χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων κἂν τὸ τῆς προνοίας
ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἔτυ-
20 χεν, ἀλλ' ὥς ἂν μετὰ λογισμοῦ τιнос διακεμένων τῶν
τόπων. ὁ μὲν γε' Ῥοδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλουον
καὶ μεγάλοις φορτίοις καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
διὰ τὸ τοὺς ἐμπύπτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν
πλωτοὺς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. ὁ δ'
25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Δουῖβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων,
εἶτα πεξεύεται μέχρι τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τοὺς Αἰξοβίους
καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
των ἢ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὁξὺς καὶ
30 δυσανάπλους ὁ Ῥοδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
πεξεύεται μᾶλλον ταῖς ἄρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρσέρ-
νους κομίζεται καὶ τὸν Αἰγήρα ποταμόν, καίπερ τοῦ

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἡ ὁδὸς πεδιάς οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χρήσασθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεξεύεσθαι ῥᾶον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Αἰγερὸς εὐφυῶς ἐκδέχεται· ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ὠκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεξεύεται δὲ πλέον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἐπτακοσίων σταδίων· ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ὠκεανόν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ὠνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον.

15

2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκυιτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τετταρεσκαίδεκα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Αἰγερῶς, ὧν ἕνα ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυιτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τε τὰς τῶν σωματίων κατασκευὰς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, εἰκόασι δὲ μᾶλλον Ἰβηρσιν. ὀρίζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυιτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἴκοσι, μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλὰ, [τὰ] μὲν παρωκεανιτικὰ τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγαιαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὄρων μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέ- C.190 χοντα. ἐπειδὴ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἡ τοσαύτη, προσέθεσαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγερῶς. 30 παράλληλοι δὲ πῶς εἰσιν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρίω,

- ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε ὠκεανῷ καὶ τοῖς Κεμμένοις ὄρεσι· δισχιλίων δ' ὁμοῦ τι σταδίων ἐστὶν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ μὲν Γαρούνας τρισὶ ποταμοῖς ἀνέξηθεις εἰς τὸ μεταξὺ
- 5 Βιτουρίγων τε τῶν Ὀϊσκων ἐπικαλουμένων καὶ Σαντόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἐθνῶν· μόνου γὰρ δὴ τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκυιτανοῖς ἀλλόφυλον ἵδρυνται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμπόριον Βουρδίγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττῃ τινί,
- 10 ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Λίγηρ μεταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ, περὶ ἧς εἶρηκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι-
- 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρεττανικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶνος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτῃ, Πυθίας δ' ἐθάρρῃσε τοσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων
- 20 πόλις ἐστὶ Μεδιολάνιον. ἔστι δ' ἡ μὲν παρωκεανῆτις τῶν Ἀκυιτανῶν ἀμμώδης ἡ πλείστη καὶ λεπτή, κέγχρω τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιῶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίᾳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ-
- 25 νυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλπον, παρ' οἷς ἐστὶ τὰ χρυσεῖα σπουδαιότατα πάντων· ἐν γὰρ βόθροις ὀρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ χειροπληθεῖς χρυσίου πλάκες ἐσθ' ὅτε μικρὰς ἀποκαθάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἐστὶ καὶ βῶ-
- 30 λοι, καὶ αὐταὶ κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἡ δὲ μεσόγειος καὶ ὀρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυρρήνῃ τὴν τῶν Κωνσενῶν, ὅ ἐστι συνηλύδων, ἐν ἡ πό-

λις Δούγδουννον καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα ποτιμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Αὐσκίων.

- 2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ἔθνη τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκνιτανοῖς ἐστὶν Ἑλαιοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ὁελλάιοι δὲ μετὰ τούτους, οἳ προσωρίζοντό ποτε Ἀρσέρνοις, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἰτα Ἀρσέρνοι καὶ Λεμοσίνες καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιόβριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ ὠκεανῷ Σάντονοι τε καὶ Πίκτονες, οἳ μὲν τῷ Γαρούνα παροικοῦντες, ὥς εἵπομεν, οἳ δὲ τῷ Αἰγῆρι.
- C. 191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλεῖς τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκορίοις σιδηρουργεῖά ἐστὶν ἀστεία καὶ τοῖς Κούβοις Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς Καδοῦρκοις λινουργίαι, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυ-
15 ρεῖα· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβαλεῖς. δεδῶκασι δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκνιτανῶν τισι, καθάπερ Αὐσκίοις καὶ Κωνσέναις.
- 3 Ἀρσέρνοι δὲ ἵδρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Αἰγῆρι· μητρό-
πολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. 20 ῥυεῖς δ' οὗτος παρὰ Κήναβον, τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπόριον κατὰ μέσον ποντὸν πλοῦν συνοικούμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν ὠκεανόν. τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρσέρνοι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλά-
25 κς πολεμῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τοτὲ μὲν μυριάσιν ἐλκοσι πάλιν δὲ διπλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ὁερκιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν, καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὠσαύτως Ἀηνόβαρβον. πρὸς
30 μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τε Γερροσιάν πόλιν τῶν Ἀρσέρ-
νων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶ-
νες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Ὁερκιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλησιάν πό-

λιν Μανδουβίων, ἔθνους ὁμόρου τοῖς Ἀρσέροισι, καὶ
 ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ'
 ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσὶν, ἐν ᾗ καὶ ἐάλω ὁ ἡγεμὼν καὶ
 ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
 5 κατὰ τὴν συμβολήν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ,
 καθ' ἣν καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ·
 πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἔτι κατὰ τὴν συμβολήν
 τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. διέτειναν δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν οἱ Ἀρσέροι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων
 10 τῆς Μασσαλιωτίδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρρή-
 νης ἔθνων καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῦτον δὲ
 τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαν-
 τος ὁ πατήρ Λουέριος τοσοῦτον πλούτῳ λέγεται καὶ
 τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπιδείξιν ποιούμενος
 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πε-
 δίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο κἀκείσε δια-
 σπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκυιτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβω- **3**
 νῆτιν ἣ ἐφεξῆς ἐστὶ μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ
 20 Αἰγῆρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ὃ συνάπτει
 πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεὶς ὁ
 Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ
 πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Ῥοδανοῦ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῷ
 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεαντικὰ
 ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέ-
 μουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώ-
 σομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- C.192
 30 φῶ κατὰ τὴν συμβολήν τοῦ τε Ἀραρος τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσι Ῥωμαῖοι. εὐάνδρεϊ δὲ μά-
 λιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμποριῶ

χρῶνται καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τὸ τε
 ἀργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τό τε ἱερὸν τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἱδρύεται τῆς
 πύλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἔθνων ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόνες τούτων ἐκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἄνδριās] μέγας. προκάθεται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 γοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένου μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἀραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὥς εἴρηται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἀλπεων καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἔπειτ' εἰς ἓν ῥέε-
 θρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν καταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἀλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοάνας ὄνομα. ῥεῖ δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παράλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθνη ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἕω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἀραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λισται ταριχεῖαι τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἀραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλῆνον ἐπὶ τῷ Ἀραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδουοὶ καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὀνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτῃ προσῆλθον πρὸς τὴν φιλίαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἀραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοί, διά- 25
 φοροὶ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπε-
 δείκνυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 νωνοῦντες αὐτοῖς ἐποιοῦν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἐχθραν ἡ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ δι-

εργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἰδιον ἀξιοῦν-
τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἑαυτῷ προσήκειν τὰ διαγω-
γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστὶ.

- Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 3
5 σιν Ἑλεήτιοι, παρ' οἷς εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐν τῷ Ἀδοῦλα ὄρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἀλπεων,
ὅθεν καὶ ὁ Ἀδοῦας εἰς τὰναντία μέρη ρεῖ τὰ πρὸς τὴν
ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροῦ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς
ἣ ἔκτισται τὸ Κῶμον, εἴτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάδον συμ-
10 βάλλει, περὶ ᾧ ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
ἔλη μεγάλη καὶ λίμνην ἀναχεῖται μεγάλην, ἣς ἐφά- C.193
πτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Ὀινδολικοὶ τῶν Ἀλπείων τινὲς
καὶ τῶν ὑπεραλπείων. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίμιος, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐπ' εὐ-
15 θείας μὲν τοῦ ἡμίσεως ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
σκολιώμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν·
καὶ γὰρ ὀξύς ἐστι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
διὰ πεδίων ὑπτίος φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἶόν τε μένειν ὀξὺν καὶ βίαιον, εἰ
20 τῷ ὑπτιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
μακράς; φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμψάμενος τοὺς
πλείω λέγοντας· ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τινα χώραν ταῖς
σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
[δέ]. ἀμφοτέρω δὲ ῥέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
25 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθοραῖσθαι τὸ Κάντιον,
ὅπερ ἐστὶ τὸ ἑῶν ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλέων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
δεχομένων τὰ φορτία μικρῷ πλέον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Λίγη-
ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοάνα χιλίων σταδίων ἐστίν, ἔλαττον δ' ἢ δι-
 πλάσιον τούτου [τὸ] ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς
 Ἑλεθητίους, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
 σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῇ- 5
 ναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φῦλα τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
 τείας. ὅμως δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
 θος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
 ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωμάτων διεφθάρη-
 σαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώζεσθαι μετῆκεν εἰς ὀκτακισχι- 10
 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν ἐρημον
 τὴν χώραν ἀφῇ.

4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἑλεθητίους Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
 ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυνται Γερμα-
 νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκείας Τρίβοκχοι. ἐν δὲ 15
 τοῖς Σηκοανοῖς ἐστὶ τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
 Ἑλεθητίους καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἑλεθητίων
 καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰδουοὶ καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι πρὸς
 δύσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Αεῦκοι καὶ τῶν
 Αιγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
 καὶ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
 καὶ τοῦ Ἀραρος παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
 βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
 νέστατόν ἐστι τὸ τῶν Ἀρξέρων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
 των, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ Αἰγῆρ εἰς τὸν ὠκεανὸν 25
 ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀπὸ τῶν
 ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἴκοσι καὶ τριακόσιοι στάδιοι·
 C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπωτιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῇ ὕστε-
 ραίᾳ περὶ ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
 μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροί- 30

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρήριοι, καθ' οὓς πεποιήται το
 ξεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγούντων
 τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ὄκουν Οὔβιοι
 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας
 5 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηείοις δὲ συνε-
 χεῖς Νέριοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι
 δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ δρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
 πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
 10 ται Σούγαμβροι Γερμανοί. πάσης δ' ὑπέρκεινται τῆς
 ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
 νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
 ὅφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφευγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
 Ῥήνου νυνὶ· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνα-
 15 στεύουσι καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
 πρώτων αἰὲ καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρηέων καὶ Νερσίων Σένονες καὶ Ῥῆ- 5
 μοι πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν, ἔτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
 Ἐβούρωνες· τοῖς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
 20 θαλάττῃ Μορῖνοι καὶ Βελλοάκοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
 Σουεσσίωνες καὶ Κάλετοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
 κοάνα ποταμοῦ. ἐμφορῆς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μεναπίων
 ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρώ-
 νων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλή μὲν
 25 οὐ τοσαύτη δὲ ὅσῃν οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισ-
 χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ
 δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
 μνων λύγους βατώδεις οὐσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
 δους. ἔστι δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηττον, αὐτοὶ δὲ
 30 κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
 τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβρίαις ἀσφαλεῖς τὰς
 καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς ἡλίσκοντο ῥαδίως.

νυνὶ δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοάναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Λουκοτοκίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Ληξόειοι, παρωκεανῖται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν ταύτῃ Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Λουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

4 Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν ὁ δένετοι μὲν εἰσιν οἱ ναυ- 16 μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρεττανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἐμπορίῳ. κατεναυμάχησε δὲ ῥαδίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C.195 γὰρ παχέα τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἱστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ 15 σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔεινον ἀντὶ κάλων. πλατύπυργα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπρυννα καὶ ὑψόπρωρα διὰ τὰς ἀμπώτεις, δρυϊνης ὕλης ἣς ἐστὶν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20 δὲ βρύοις διανάττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωλίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρύου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δρυὸς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ὁδενέτους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν 25 τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνας φασὶν αὐτούς. λέγω δ' οὐκ ἰσχυριζόμενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκος. Ὅσιςμοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ωσ]τιμίους 30 ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτωκυίας Ικανῶς ἄκρας εἰς τὸν ὠκεανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκεῖνος φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκείνῳ. τῶν δὲ μεταξὺ ἐθνῶν τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρσερόνοις ὁμοροῦσι.

- Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα- 2
 5 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἔστι καὶ θυμικόν τε καὶ ταχὺ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοῦν καὶ οὐ κακότηες. διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἄθροοι συνίασι πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερωῶς καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως, ὥστε καὶ εὐμεταχείριστοι γίνονται τοῖς καταστρατη-
 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὅπου καὶ ἂφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως παροξύνας τις αὐτοὺς ἐτοίμους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλήν βίας καὶ τόλμης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παραπεισθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδόασι πρὸς τὸ χρήσιμον,
 15 ὥστε καὶ παιδείας ἄπτεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας τὸ μὲν ἐκ τῶν σωματῶν ἔστι μεγάλων ὄντων, τὸ δ' ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος ῥαδίως διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ αὐθέκαστον, συναγανακτούντων τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰὲ τῶν πλησίον. νυνὶ μὲν
 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ αὐτῶν καὶ τῶν μέχρι νῦν συμμενόντων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῇ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196
 25 τεύμασιν ἐμφερεῖς εἰσι καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι, ὁμορόν τε οἰκοῦσι χώραν διοριζομένην τῇ Ῥήνῳ ποταμῷ καὶ παραπλήσια ἔχουσιν τὰ πλεῖστα. ἀρκικωτέρα δ' ἔστιν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκικῶν πρὸς τὰ ἀρ-
 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν ῥαδίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγεληδόν καὶ πανστρατιᾷ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίῳ ἐξαιρόντων,

ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλωνται κρείττωνων. οἳ τε Ῥωμαῖοι πολὺν ὄξον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβήρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν 5 Πυρηναίων ὄρων σύμπαντας. ἄθροοι γὰρ καὶ κατὰ πλῆθος ἐμπίπτοντες ἄθροοι κατελύοντο, οἳ δ' ἐταμίευον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη ληστρικῶς πολεμοῦντες. εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἱππότεαι 10 ἢ πεξοί, καὶ ἔστι Ῥωμαίοις τῆς ἱππείας ἀρίστη παρὰ τούτων. αἶψα δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρωκεανῆται μαχιμώτεροι.

- 3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ 15 τοῦ Αἰγῆρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἑφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνας. τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας 20 ἐξετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμέων φέρειν ὅπλα. εἴρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλληντικῶν πλῆθος καὶ τὸ τῶν Ἀρσέρων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἐξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τίκτειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς 25 παῖδας. σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρῶνται περιτεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτῶνων σχιστοὺς χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλουτῶν. ἡ δ' ἐρέα τραχεῖα μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν οὓς λαίνας καλοῦσιν· οἳ μέντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις 30 ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἱκανῶς ἀστείας ἐρέας.

ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι,
 μάχαιρα μακρὰ παρηρτημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρόν,
 καὶ θυρεὸς μακρὸς καὶ λόγχαι κατὰ λόγον καὶ μάδαρις,
 πάλτου τι εἶδος. χρῶνται δὲ καὶ τόξοις ἔνιοι καὶ σφεν-
 5 δόναις· ἔστι δέ τι καὶ γρόσφω ἑοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς
 οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197
 ᾧ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρῶνται θήρας.
 χαμεινοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθεξόμε-
 νοι δειπνοῦσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά-
 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλιστα δὲ τῶν υἱέων
 καὶ νέων καὶ ἀλίστων. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψει
 τε καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν
 ἔστι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ'
 οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέροντων ἔχουσι μεγάλους θολο-
 15 εἰδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔσθι δα-
 ψιλῇ καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων
 καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας.
 ἀριστοκρατικά δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἕνα
 20 δ' ἡγεμόνα ἡγοῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὥς δ'
 αὐτῶς εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυντο
 στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 προστάγμασι τὸ πλεόν. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις
 συμβαῖνον· ἐὰν γάρ τις θορυβῇ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο-
 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἐσπασμένος τὸ ξίφος κε-
 λεύει σιγᾶν μετ' ἀπειλῆς, μὴ πανομένου δέ, καὶ δεύ-
 τερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ἀφαιρεῖ
 τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν
 τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά-
 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῶν, κοινὸν κα
 πρὸς ἄλλους συχνοὺς τῶν βαρβάρων ἔστί.

Παρὰ πᾶσι δ' ὥς ἐπίπαν τρία φῦλα τῶν τιμωμέ- 4

νων διαφερόντως ἐστί, βάρδοι τε καὶ ῥάταις καὶ δρυΐ-
 δαι· βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ καὶ ποιηταί, ῥάταις δὲ ἱερο-
 ποιοὶ καὶ φυσιολόγοι, δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
 καὶ τὴν ἡθικὴν φιλοσοφίαν ἀσκοῦσι· δικαιοτάτοι δὲ
 νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς 5
 κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήτων πρό-
 τερον καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπανον, τὰς δὲ
 φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετέτραπτο δικάζειν.
 . . . ὅταν τε φορὰ τούτων ἦ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νο-
 μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
 καὶ [οί] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσιν
 δὲ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

5 Τῷ δ' ἀπλῷ καὶ θυμικῷ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
 ἀλαξονικὸν πρόσεστι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
 ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτὰ ἔχοντες 15
 περὶ δὲ τοῖς βραχίوشي καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
 ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
 νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἡττηθέντες ὀρῶνται. πρόσεστι
 δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς 20
 προσβόροισι ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ
 C.198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξά-
 πτειν ἐκ τῶν ἀνχένων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσ-
 πατταλεύειν τοῖς προπυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδώνιος
 αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θέαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
 πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτως διὰ
 τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδροῦν-
 τες ἐπεδείκνυον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
 χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἠξίου. καὶ τούτων δ' ἔπανσαν
 αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
 ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῖν νομίμοις. ἄνθρωπον γὰρ
 κατεσπείσμενον παῖσαντες εἰς νῶτον μαχαίρᾳ ἐμαν-

τεύονται ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ. ἔθνουν δὲ οὐκ ἄνευ δρυῖ-
δων. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ
γὰρ κατετόξευόν τινας καὶ ἀνεσταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
5 βαλόντες εἰς τοῦτον βοσκήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
ἀνθρώπους, ὠλοκαύτουν.

Ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ φησιν εἶναι νῆσον μικρὰν οὐ 6
πάνυ πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Αἰγῆρος
ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναι-
10 κας, Διονύσῳ κατεχομένας καὶ ἱλασκομένας τὸν θεὸν
τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἄνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναι-
κας αὐτὰς πλεούσας κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
ἐπανιέναι. ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερὸν
15 ἀποστεγάξεσθαι καὶ στεγάξεσθαι πάλιν αὐθιμερὸν
πρὸ δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἥς δ' ἂν
ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερὸν μετ' εὐασμοῦ
μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύτης·
20 αἰεὶ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
σομένην. τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἴρηκεν Ἀρτε-
μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. λιμένα γὰρ
τινα τῆς παρωκεανίτιδος ἱστορεῖ δύο κοράκων ἐπονο-
μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
25 δεξιὰν πτέρυγα παρὰλευκὸν ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
τινῶν ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὑψη-
λοῦ τόπου στανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστὰ, ἐκάτερον
χωρὶς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν τὰ δὲ
σκορπίζειν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστὰ, ἐκείνους
30 νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην λεροποιεῖται. καὶ
 τοῦτο δὲ τῶν πιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ
 φύεται δένδρον ὁμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C 199 ραπλήσιον κιοκράνῳ κορινθιουργεῖ· ἐπιτηθηθεὶς δ'
 οὗτος ἀφίησιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσεις 5
 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι
 πάντες Κελτοὶ ἠδόνικοί τε εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ'
 αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους.
 Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν
 Κελτικὴν, ὥστε ἥσπερ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10
 τὰ πλεῖστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων, φιλέλληνάς
 τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει
 περὶ αὐτῶν οὐκ εἰκότα τοῖς νῦν. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο·
 ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ παχεῖς εἶναι μηδὲ προγαστορας,
 * τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζώης μέτρον 15
 ζημιοῦσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεῶν
 Κελτικῆς.

§ Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι,
 παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελ-
 τικῇ, τοῦ μήκους οὗθ' ὑπερβάλλον οὗτ' ἐλλείπον· 20
 ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρα-
 κοσίων σταδίων ἐκάτερον, τό τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης
 ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκυτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ
 καταντικροῦ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἑωθινωτάτου 25
 σημείου τῆς Βρεττανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον
 ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκυτανίαν καὶ τὴν Πυ-
 ρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διά-
 στημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνον ἐστίν, ἐπεὶ τὸ
 μέγιστον εἴρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30
 ἐστίν· ἀλλ' εἰκός εἶναι τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παραλ-
 λήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τινος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἐσχατίας.

Τέτταρα δ' ἐστὶ διάρματα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοόνα καὶ τοῦ
Λίγηρος καὶ τοῦ Γαρούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς
Μεναπίοις Μορίνων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ
10 ἐχρήσατο ναυστάθμῳ Καῖσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατήρε
περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἰκοσι σταδίους
τοῦ διάπλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν
σῆτον. ἔστι δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
15 δρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γεώλοφα τῶν χωρίων ἐστὶ, φέρει
δὲ σῆτον καὶ βοσκήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
δηρον· ταῦτά [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς καὶ δέρματα καὶ
ἀνδράποδα καὶ κύνες εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκέστεροι τῶν
Κελτῶν εἰσι καὶ ἦσσαν ξανθότριχες, χαυνότεροι δὲ
τοῖς σώμασι. σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας
γὰρ εἶδομεν ἡμεῖς ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι
ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίῳ, βλαιοὺς δὲ καὶ τᾶλλα οὐκ
25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἔθνη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
Κελτοῖς τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
ἐνίοις γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
ἀπειρίαν, ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηπέας καὶ ἄλλων
γεωργικῶν. δυναστεῖαι δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
30 τοὺς πολέμους ἀπῆναις χρῶνται τὸ πλεόν, καθάπερ
καὶ τῶν Κελτῶν ἐνιοί. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσιν οἱ δρυ-
μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδρεσι καταβεβλημένοις

εὐρυχωρῇ κύκλον ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔπομβροι δ' εἰσὶν οἱ ἄερες μᾶλλον ἢ νιφετώδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθραῖς ὁμίχλη κατέχει πολὺν χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας 5 τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς Μορόνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μεναπίοις καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

- 3 Δις δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπα-
νῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ 10
προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελ-
τοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰ-
κείων στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπο-
λέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὕξησιν λαβουσῶν τῶν
ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς 15
νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὅμηρά
τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πλήθος. νυνὶ
μέντοι τῶν θυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύσεσι
καὶ θεραπαίαις κατασκευασάμενοι τὴν πρὸς Καῖσαρα 20
τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε ἀνέθηκαν ἐν τῇ
Καπετωλίᾳ καὶ οἰκίαν σχεδὸν τι παρεσκευάσαν τοῖς
Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὕτως ὑπομένουσι
βαρέα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν
καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθένδε (ταῦτα δ' ἐστὶν ἑλεφάν- 25
τινα ψάλια καὶ περιουχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ
σκεύη καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν
φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγ-
ματος χορῆζοι ἂν καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους
ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται ἂν τὸ 30

C.201 ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν·
ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινας βίας ἐπα-
γομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσοι ⁴
μικραί· μεγάλη δ' ἡ Ἰέρνη πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παρα-
⁵ βεβλημένη, προμήκης μᾶλλον [ἢ] πλάτος ἔχουσα. περὶ
ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι
τῶν Βρεττανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν,
ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέ-
ρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ
¹⁰ φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναιξὶ καὶ μητράσι
καὶ ἀδελφαῖς. καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὥς οὐκ ἔχον-
τες ἀξιόπιστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωπο-
φαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις
πολιορκητικαῖς καὶ Κελτοὶ καὶ Ἰβήρες καὶ ἄλλοι πλεί-
¹⁵ οὺς ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἔτι μᾶλλον ἀσαφὴς ἡ ἱστορία ⁵
διὰ τὸν ἐκτοπισμόν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων
ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. ἃ δ' εἴρηκε Πυθίας περὶ τε
ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ τόπων ὅτι μὲν πέ-
²⁰ πλασται, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κα-
τέψευσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλεῖστα, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἴρηται, ὥστε δῆλός ἐστιν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ
τῶν ἐκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν
μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κεχρησθαι τοῖς
²⁵ πράγμασι . . . τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ πλησιάζουσι
τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζῶων τῶν μὲν
ἀφορίαν παντελεῖ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ
ἀγρίοις λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι·
παρ' οἷς δὲ σῖτος καὶ μέλι γίννεται, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ-
³⁰θεν ἔχειν· τὸν δὲ σῖτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι
καθαροὺς, ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέν-

των δεῦρο τῶν σταχύων· αἱ γὰρ ἄλλως ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνήλιον καὶ τοὺς ὄμβρους.

- 6** Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Κελτικὴν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων λεκτέον καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα 5 περὶ τῆς συμπάσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἥνπερ δίδωσιν ἡ τῆς χώρας φύσις. ἄρχονται μὲν οὖν αἱ Ἑλλεῖς οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧν περ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένουαν ἐμπό- 10 ριον Λιγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων ἕαδα, ὅπερ C.202 ἐστὶ τευάργη· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενούας, αἱ δὲ Ἑλλεῖς ἀπὸ τῶν Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· στάδιοι δ' εἰς μετὰ τὸ Γένουας καὶ Σαβάτων διακόσιοι πρὸς τοῖς ἐξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοῖς 15 ἑβδομήκοντα Ἀλβίγγανον ἐστὶ πόλις, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Λίγυες Ἰγγαννοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τε τῷ μετὰ πόλιν εὐμεγέθης Ἀλβιον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. καὶ δὴ καὶ σημειῖον τίθενται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι ταῖς Ἑλλεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἑλλεῖς καλεῖσθαι πρότερον Ἀλβια, καθάπερ καὶ Ἀλπεινά. καὶ γὰρ νῦν ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτου πῶς τῇ Ὀκρᾷ καὶ ταῖς Ἑλλεσιν Ἀλβιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι 25 δεῦρο τῶν Ἑλλήνων ἐκτεταμένων.
- 2** Τῶν οὖν Λιγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαύων τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἐποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἀλβιον Ἰντεμέλιον οἶον Ἀλπειον, τὴν δὲ ἐπιτεταμένως μᾶλλον Ἀλβίγγανον. 30 Πολύβιος δὲ προστίθῃσι τοῖς δυὸς φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τό τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεκιητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέ ἐστι καὶ ἀλίμενος πλὴν βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ τῶν ὄρων ἐξάισιοι κρημνοὶ στενὴν ἀπολείποντες πρὸς 5 θαλάττῃ πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Λίγυες ζῶντες ἀπὸ θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριθίνου πόματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττῃ χωρία καὶ τὸ πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πά-
 10 χους τὴν διάμετρον ὀκτὼ ποδῶν εὐρίσκεσθαι· πολλὰ δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυτῶν οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς τραπεξοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τὴν Γένουαν καὶ θρέμματα καὶ δέρματα καὶ μέλι, ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα-
 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστί, πιττίτης αὐστηρός. ἐντεῦθεν δὲ εἰσιν οἱ γίννοι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστένιοι τε χιτῶνες καὶ σάγοι· πλεονάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἤλεκτρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἱππεῖς μὲν οὐ
 20 πάνυ, ὀπλῖται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισταί· ἀπὸ δὲ τοῦ χαλκάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἑλληνας αὐτοὺς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3
 λαις οὐδὲ πολλαῖς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μο-
 25 νοίκου καλουμένου· ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους· διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῶ πλείους ἢ διακοσίους στα-
 δίους. τοῦντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μι- C.203
 κρὸν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἀλ-
 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς. αὐτῆς παραλίας ἀναμῖξ τοῖς Ἑλλήσι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγυας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Λιγυστικήν, οἱ δ' ὕστερον Κελτολίγυας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀβενίωνος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ πεζὴν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἔστελλον στρατιάν, εἰς δέκα μέρη διηρημένοι. πρῶτους δ' ἐχειρῶσαντο Ῥωμαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλπειῶν Κελτῶν, πολὺν χρόνον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Λιγυσιν, ἀποκεκλειόσιν τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐλήξοντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυρον ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10 μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀγδοηκοστὸν δ' ἔτος πολεμοῦντες διεπράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα σταδίοις τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὁδεύουσιν δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλυας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβίοικοι καὶ Ῥοκόντιοι νέμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων. παρατείνουσι δὲ οἱ Ῥοκόντιοι μέχρι Ἀλλοβρόγων, ἔχοντες αὐλῶνας ἐν βάθει τῆς ὀρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ χείρους ὧν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλοβριγες μὲν οὖν καὶ 20 Λίγυες ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνουμένοις εἰς τὴν Ναρβωννίτην, Ῥοκόντιοι δέ, καθάπερ τοὺς Ῥόλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμανσον, τάττονται καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Ῥάρου καὶ τῆς Γενούας Λιγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25 εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὀρεινοὺς πέμπεται τις ὕπαρχος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν τελέως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ῥοκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόριοι καὶ μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30 κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιώτατον αὐτῶν ὕψος σταδίων ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθενδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. ἄνω δ' ἐν
 τισι κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
 πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων, ὧν ἐκ μὲν τῆς
 ἐτέρας εἰσιν ὁ Δρουεντίας ποταμὸς χαραδρῶδης, ὃς
 5 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τάναν-
 τία· τῷ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει κατενεχθεὶς διὰ Σαλασ-
 σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας πολὺ ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
 σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὀξύς, προϊὼν δὲ γίνε-
 10 ται μεῖζων καὶ προότερος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
 τὴν αὕξησιν ἐν τοῖς πεδίοις ἥδη γενόμενος καὶ πλατύ-
 νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾷ καὶ ἀμβλύνει τὸν
 ροῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
 γιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν
 15 πλὴν τοῦ Ἰστροῦ. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μέδουλλοι μά-
 λιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
 μένα τῆς λεχθεύσης ὀρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
 γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Αἰγυες. τούτων δ' ἐστὶ καὶ
 20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. μετὰ
 δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
 ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες καὶ Κατόριγες καὶ ὄρα-
 γροι καὶ Ναντουᾶται καὶ ἡ Δημέννα λίμνη, δι' ἧς ὁ
 Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. οὐκ ἄπω-
 25 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
 λας τὸ ὄρος, ἐξ οὗ ῥεῖ καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
 ὁ Ἀδούας εἰς τάναντία ἐμβάλλων εἰς τὴν Λάριον λί-
 μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ. ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
 πρὸς τῇ ῥίζῃ τῶν Ἀλπεων ἰδρυμένου τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
 30 Ὀέννωνες ἐπὶ τὴν ἔω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Δηπόντιοι καὶ
 Τριδεντῖνοι καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλείω μικρὰ ἔθνη
 κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικὰ καὶ ἄπορα· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθαρται τὰ δ' ἡμέρωται τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους πρότερον οὐσας ὀλίγας καὶ δυσπεράτους νυνὶ πολλὰχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὥς ἔνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέθηκε 5 γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσῃν οἶόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐκβᾶσιν ἄφν- 10 κτον εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἐστὶ στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὥστ' ἱλιγγον φέρειν τοῖς πεξῇ βαδίζουσι καὶ αὐτοῖς καὶ ὑποξυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια κομίζει τοὺς φόρτους ἀσφαλῶς. οὕτ' οὖν ταῦτα ἰάσιμα 15 οὐδ' αἱ κατολισθιάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἄνωθεν ἐξαίσιοι, συνοδίαν ὅλην ἀπολαμβάνειν δυνάμεναι καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλὰ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλάκες, πάγων ἐπὶ πάγοις γενομένων τῆς χιόνος κρυσταλλωδῶν καὶ τῶν 20 ἐπιπολῆς αἰὲ ῥαδίως ἀπολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς πρὶν διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

C. 205
7

Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἐστὶν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὁρῶν ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον, μέρος δέ τι αὐτῶν ἀνατείνει καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖσι τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποινίνου λεγομένου φέρεται ξεύρεσιν οὐ βατὴ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἀλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρώνων δυσμικωτέρα. ἔχει δὲ καὶ χρυσεῖα 30 ἢ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλεῖστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἐξοχτείας τὸ ὕδωρ το κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένουν. τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν δ συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωργοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποτίζειν τὴν χώραν διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. ἐκ δὲ ταύτης τῆς αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ-

10 ροις τοῖς ἔθνεσι. κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν χρυσουργείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί, τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δημοσιώναις τοῖς ἐργολαβήσασιν τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν

15 δημοσιωνῶν. οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους εὐπορεῖν προφάσεων ἀφ' ὧν πολεμήσουσι. μέχρι μὲν δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὲ μὲν πολεμούμενοι τοτὲ δὲ καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἴσχυον

20 ὅμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερβάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἷ γε καὶ Δέκιμον Βροῦτον φυγόντα ἐκ Μουτίνης ἐπράξαντο δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε καυσίμων

25 καὶ τῶν πετελείων ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν. ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν ὡς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς. ὕστερον μέντοι κατεστρέψατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ

30 πάντας ἐλαφυροπώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπορεδίαν Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνῴκισαν μὲν φρουρὰν εἶναι βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ ἀντόθι, ἕως ἡφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ C.206 τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τερέντιος Ὑάρρων ὑπὸ δόρυ καταστρεψάμενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίους 5 δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Ἀνγοῦσταν ὁ Καῖσαρ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευσε χωρίῳ ὁ Ὑάρρων, καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

- 8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τῶν ὄρων καὶ τὰ ἐπιστρέ- 10
φοντα πρὸς νότον Ῥαιτοὶ καὶ Ὑινδολικοὶ κατέχουσι
συνάπτοντες Ἑλσηττίοις καὶ Βοῖοις· ἐπίκεινται γὰρ
τοῖς ἐκείνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὅ-
γε Ῥαιτικὸς οἶνος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς ἐπαινουμένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπωρεΐαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥῆνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Ἀη-
πόντιοι καὶ Καμοῦνοι. οἱ δὲ Ὑινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ
τὴν ἐκτὸς παρώρειαν κατέχουσι τὸ πλέον μετὰ Βρεῦ- 20
νων καὶ Γεναύνων, ἥδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτονεύοντα μέρη κατέ-
τρεχον αἰὲ καὶ τῆς Ἑλσηττίων καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοῶν
καὶ Γερμανῶν. Ἰταμώτατοι δὲ τῶν μὲν Ὑινδολικῶν
ἐξητάζοντο Λικάττιοι καὶ Κλαντηνάτιοι καὶ Ὑέννω- 25
νες, τῶν δὲ Ῥαιτῶν Ρουκάντιοι καὶ Κωτουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστίνωνες δὲ τῶν Ὑινδολικῶν εἰσὶ καὶ Βριγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βριγάντιον καὶ Καμβόδουνον καὶ ἡ
τῶν Λικαττίων ὥσπερ ἀκρόπολις Δαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὥς, ἐπειδὴν ἔλωσι κώμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἡβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προϊόντας τῶν ἄρρενων, καὶ μηδ' ἐνταῦθα παυομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναικας κτείνοντας ὅσας φαῖεν οἱ μάντεις ἄρρενοκυεῖν.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἐγγυὲς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
 5 μυχοῦ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληϊαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρικῶν τέ τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ Ταυρίσκοι. πάντας δ' ἔπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δροῦσος θερεία μιᾷ, ὥστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἐστὶν ἐξ οὗ καθ'
 10 ἡσυχίαν ὄντες ἀπεντακτοῦσι τοὺς φόρους. κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἔστι μὲν καὶ γεώλοφα χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα καὶ αὐλῶνες εὖ συνεκτισμένοι, τὸ μέντοι πλεόν καὶ μάλιστα περὶ τὰς κορυφάς, περὶ δ' ὃ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυπρὸν
 15 καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχυνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς γῆς. κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο ἔσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἵν' ἔχοιεν χορηγούς· ἀν-Ο.207
 τεδίδοσαν δὲ ρητίνην πίτταν δᾶδα κηρὸν τυρὸν μέλι· τούτων γὰρ εὐπόρουν. ὑπέρκειται δὲ τῶν Κάρνων τὸ
 20 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξεῖσαν εἰς τὸν Ἀτησῖνον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλον ποταμόν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλει. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ, καλούμενος Ἰσάρας. καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν
 25 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων. μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς συνεχῇ τὰ ὑψηλὰ τῶν Ἀλπεων διέτεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρείχεν, εἴτ' ἀνεθέντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς. πρώτη δ' ἐστὶ τού-
 30 των ἡ τοῦ Πήνου πέραν καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς ἑὸν ῥάχιν μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστρον πηγαὶ πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου ὄρου· ἄλλαι δ'

εἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἐστὶ τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λεγθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλιγαδία, τὰ ὑπερκείμενα τῶν Ὑνδολικῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάνις καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρῶδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστρου εἰς ῥεῖθρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπίμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκοῦσι τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρα πλησίον τούτων ἐστίν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντες καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἐκάτερον 10 τὴν οἰκῆσιν ἔχοντες καὶ τοῖς ληστηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐκπεπόνηται τελέως ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουπίνοι Μονήτιον ὀρέων. μεθ' οὓς ἡ Σεγεστική πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδι- 15 δοὺς εἰς τὸν Ἰστρον. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυνῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Δακῶν πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπεῶν ἐστὶ καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυληίας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Ναύπορ- 20 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκεῖθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ Ἰστρου καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων. παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸν Ναύπορτον [Κορκόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλωτός, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' εὐμαρῶς 25 εἰς τὴν Σεγεστικὴν κατάγεται καὶ τοὺς Παννουλοὺς καὶ Ταυρίσκους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλωτοί, ῥέουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεῖς καὶ ἵππους ἄγρίους καὶ βόας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορ- 30 C.208 φόν τι γενναῖσθαι ζῷον ἐν αὐταῖς ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα πλὴν αὐχένος καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' εἰοικέναι κά-

πρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖω πυρῆνα ἴσχειν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πάχος.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν 11
ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάρκτιον ἢ διὰ Σαλασσῶν
5 ἐστὶν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἐστίν, ἡ μὲν
ἀμαξεύεσθαι δυναμένη διὰ μήκους πλείονος ἢ διὰ Κεν-
τρῶνων, ἡ δὲ ὀρθία καὶ στενή, σύντομος δέ, ἡ διὰ τοῦ
Ποινίνου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἐστὶν
ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν
10 καὶ διὰ τὸ ἐγγυὲς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. διόπερ καὶ
Ἀγρίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμ-
μένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυιτανίας, καὶ
τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν,
τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἐστὶν
15 ἐπὶ τὴν Ναρβωννὴν καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παρα-
λίαν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφείσει τὸ Λούγδουνον
καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ
πάλιν ἐκτροπὴ διαβάντι τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν
Λημένναν εἰς τὰ Ἑλσηττίων πεδία, κἀντεῦθεν εἰς Ση-
20 κοανοὺς ὑπερθέσεις διὰ τοῦ Ἰόρα ὅρους καὶ εἰς Αἰγγο-
νας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον καὶ
ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν δίοδοι σχίζονται.

Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληίαν 12
μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς εὐρεθῆναι
25 χρυσεῖον οὕτως εὐφυὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι
τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθύς ὀρυκτὸν εὐρίσκεσθαι χρυσόν,
τὸ δ' ὄρυγμα μὴ πλείονων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα
ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθα-
ρὸν κυάμου μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὀγδόου μέρους
30 μόνον ἀφψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείο-
νος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς
βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραχορῆμα τὸ

χρυσίον εὐωνότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθομένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. κἀνταῦθα δ', ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ- 5 σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρουκτῷ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταῦγετον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ- πον Πήλιον Ὅσσαν, ἐν δὲ Θράκῃ Αἶμον Ῥοδόπην 10

C.209 Δούνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθιμερὸν εὐξάνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθι- μερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἄλπεις οὐδ' ἂν πεμ- πταῖος ἀναβαίῃ τις· τὸ δὲ μῆκός ἐστι δισχιλίων καὶ διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέττα- 15 ρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἴτα τὴν διὰ Ταυ- ρίνων ἣν Ἀννίβας διηλθεν, εἴτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ῥαιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. λί- μνας δὲ εἶναι φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20 μεγάλας· αὗν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ [ἑκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποτα- μὸς Μίγκιος· ἡ δ' ἐξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδούαν· τρίτη δὲ Ὑερβανὸς μῆκος ἐγγὺς τριακοσίων 25 σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέ- γαν Τικῖνον· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. το- σαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

— E —

- Μετὰ δὲ τὴν ὑπώρειαν τῶν Ἀλπεων ἀρχὴ τῆς νῦν **1**
 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτρίαν ἐκάλουν Ἰτα-
 5 λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντί-
 νου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι-
 κρατῆσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπωρείας τῶν Ἀλ-
 πεων προὔβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυστικῆς τὰ
 μέχρι Ὀάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν
 10 ὀρίων τῶν Τυρρηνικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας.
 εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχῆσαντας τοὺς πρῶτους ὀνομα- **C.210**
 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις,
 εἰθ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα-
 τείας. ὁπὲρ δέ ποτε, ἅψ' οὐ μετέδωκαν Ῥωμαῖοι τοῖς
 15 Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἀλ-
 πεων Γαλάταις καὶ Ἐνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τι-
 μὴν, προσαγορεῦσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω-
 μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον
 τὰς δ' ὕστερον, ὧν οὐ ῥάδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.
- 20 Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν **2**
 οὐ ῥάδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν
 εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς
 ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ-
 μῷ, βάσιν δ' ἔχουσιν τὰς Ἀλπεῖς. [συγχωρῆσαι μὲν
 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,] συγχωρῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν
 μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελευτῶσαν, κλυζομένην δὲ
 ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ
 εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις
 καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν
 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ
 τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευρὰν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν
 λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τᾶλλα δ' οὐχ ἱκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἐστὶν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀριμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν 5
 Ἰαπυγίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πᾶμπολύ τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἶμαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυ-
 γίας· συμπίπτουσαι γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ράκενναν τόπους γωνίαν ποιοῦσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν, 10
 περιφέρειαν γε ἀξιόλογον· ὥστ', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 πυγίαν, οὐκ εὐθεία· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθεΐαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον 15
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδοπωσοῦν, πλὴν
 εἰ καταχρώμενος. βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγε-
 ωμετρούτων σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀπόδοσις.

3 Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἀλπεων περιφερὴς ἢ ὑπώρειά ἐστι καὶ κολπώ- 20
 δης, τὰ κοῖλα ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέσα πρὸς τοῖς Σαλασσοῖς ἐστί,
 C.211 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιγυστικὴν παραλλαν μέχρι Γενούας τοῦ τῶν 25
 Λιγύων ἔμπορου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἀλπεσιν. ὑπόκειται δ' εὐθύς πεδίον ἀξιόλογον,
 πᾶρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, σταδίων
 ἑκατὸν καὶ δισχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν αὐτοῦ πλευ-
 ρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἑνετῶν παραλίᾳ καὶ τοῖς Ἀπεν- 30
 νίνοις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσι. ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς εἰς

τὴν Τυρρηνίαν ἐμβάλλει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
 ποντα· εἴτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μεσόγαιαν κατ' ὀλί-
 γον, ἐπειδὴν γένηται κατὰ τὴν Πισᾶτιν, ἐπιστρέφει
 πρὸς ἕω καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
 5 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
 Ἐνετῶν παραλίᾳ. ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἀλπεων Κελτικῇ
 τούτοις κλείεται τοῖς ὄροις, καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας
 τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
 λίοις [μετὰ] τῶν ὁρῶν, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος
 10 τῶν [δις]χιλίων. ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμῆ-
 κης ἐστὶ, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
 κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυρίαν, σφιγγομένη
 δ' ἐκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
 Τυρρηνικοῦ πελάγους. ἔστι δ' ὁμοιον τὸ σχῆμα τοῦ
 15 Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένῃ τοῖς
 τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἐκατέρωα μέχρι τῆς
 Ἰαπυρίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον
 καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τό τε γὰρ πλάτος τὸ
 μέγιστον ἀμφοῖν ἐστὶ περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
 20 δίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον [οὐ] πολὺ τῶν ἑξακισχι-
 λίων. ἡ λοιπὴ δ' ἐστὶν ὅσην κατέχουσι Βρεῖττιοι καὶ
 Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος πεξῇ μὲν εἶναι
 τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυρίας μέχρι πορθμοῦ καὶ
 τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ
 25 πελάγει, πλέοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσας. τὰ δὲ
 Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίσαντα τὸ ταύτῃ πλάτος τῆς
 Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
 βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. μέ-
 30 χοι μὲν δὴ Πευκετίων καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
 ται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἐτέ-
 ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων

τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διεξιόντα τελευτᾷ πρὸς τὴν Λευκόπετραν τῆς Πηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα· πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἀλπεσιν. 5

C.212

4

Ἔστι δὲ πεδίον σφοδρὰ εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις εὐκάρποις πεποικιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ πέραν· ἐντὸς μὲν ὅσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνου ὄρεσι καὶ τῇ Αἰγυστικῇ, πέραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10 μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυστικῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Κελτικῶν, τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πεδίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἑνετῶν. οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπείοις ὁμοεθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν Ἑνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φασιν εἶναι Κελτῶν ἀποκόους τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δευρὸ φασιν τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἑνετῶν τινάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τὰς ἱπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκκλέλοιπε, 20 πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἱπποῦς. τούτου δὲ καὶ Ὅμηρος μέμνηται „ἐξ Ἑνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος „ἀγροτεράων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος ἐντεῦθεν τὸ ἱπποτροφεῖον συνεστήσατο τῶν ἀθλη- 25 τῶν ἱππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι τῆς Ἑνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμῆσαι τὸ γένος.

5

Ἀπασα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει καὶ ἔλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἑνετῶν· πρόσεστι δὲ ταύτῃ 30 καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη σχεδὸν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὥκε-

ανῶ καὶ παραπλησίως ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὑφ' ὧν τὸ πλεον τοῦ πεδίου λιμνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρνεξι δὲ καὶ παραχώμασι, καθάπερ ἡ κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου, 5 διωχέτενται, καὶ τὰ μὲν ἀνέψνκται καὶ γεωργεῖται τὰ δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησίζουσιν αἱ δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐλῶν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖνται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θαυμαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γάρ 10 ἔστι καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιόνων, διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσεῖσβολός ἐστιν· ἡ δ' ἐμπειρία περιγίνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὥσπερ ἔφην, ὑπὸ Κελτῶν 6 15 περιφωκεῖτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν τῶν Κελτῶν ἔθνη Βόιοι καὶ Ἰνσουβροὶ καὶ οἱ τὴν Ῥωμαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σένονες μετὰ Γαισατῶν. τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τελέως Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοῖους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C.213 20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρὸν τόπους μετὰ Ταυρίσκων ὥκουν πολεμοῦντες πρὸς Λακούς, ἕως ἀπώλοντο πανθεθνεί· τὴν δὲ χώραν οὖσαν τῆς Ἰλλυρίδος μηλόβοτον τοῖς περιρικουῖσι κατέλιπον. Ἰνσουβροὶ δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν, 25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὥκουν κωμηδόν), νῦν δ' ἀξιώλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν πως ταῖς Ἀλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ὀήρων, καὶ αὕτη πόλις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βριξία καὶ Μάντουα καὶ Ῥήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με- 30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου πατὴρ κακώθεισαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνόκισεν· εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλίους προσέθηκεν· εἶτα ὁ

θεὸς Καῖσαρ πεντακισχιλίους ἐπισυνώκισεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· οὐ μὲν τοι ᾤκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκείνοι κατέλιπον· Νεο-5
κωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν Νοβουμκῶμουμ λέγεται. ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Ἀάριος καλουμένη· πληροὶ δ' αὐτὴν ὁ Ἀδούας ποταμός· εἴτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἔσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλᾳ ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥῆνος. 10

7 Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ᾤκηνται, πλησίον δὲ τὸ Πατάειον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτη πόλεων, ἥ γε νεωστὶ λέγεται τιμῆσασθαι πεντακοσίους ἱππικοὺς ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἔστελλε δώδεκα μυριάδας στρατιᾶς. δηλοὶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ-15 πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ἐσθιῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλουον ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένῳ σταδίῳ πεντήκοντα καὶ διακοσίῳ ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι-20 μὴν Μεδούκος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἔλεσι μεγίστη μὲν ἐστὶ Ῥάκεννα, ξυλοπαγῆς ὅλη καὶ διάρροτος, γεφύραις καὶ πορθμείοις ὁδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον 25 τὸ βορβορῶδες πᾶν λαταὶ τὴν δυσσερίαν. οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν 30 C.214 Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἡ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελεμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ
 τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ
 αὐτὴν τὰ ἔλη καὶ ποιεῖ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδούσαν
 καρπὸν, φθείρεται δὲ ἐν ἔτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἔστι
 5 δὲ καὶ τὸ Ἀλτῖνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ῥα-
 σέννῃ τὴν θέσιν. μεταξὺ δὲ Βούτριον τῆς Ῥασέννης
 πόλισμα καὶ ἡ Σπῖνα, νῦν μὲν κωμίον πάλαι δὲ Ἑλ-
 ληνὸς πόλις ἔνδοξος. θησαυρὸς γοῦν ἐν Δελφοῖς Σπι-
 νητῶν δεικνύται, καὶ τὰλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς
 10 θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
 ξαι, νῦν δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνευή-
 κοντα τῆς θαλάττης σταδίου ἀπέχον. καὶ ἡ Ῥάσεννα
 δὲ Θετταλῶν εἰρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
 Τυρρηνῶν ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν Ὀμβρικών τι-
 15 νάς, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἴκου. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλεον περιέχονται
 τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύζεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κωνκ]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ὑ- 8
 κετία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
 20 ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοισι πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν συνῆπται. τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν
 φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ
 Ἀδρία μικρὰν μετάθεσιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μά-
 λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἐστὶ Ῥωμαίων
 25 ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
 ται δὲ ὀλκάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
 στους ἐξήκοντα σταδίους. ἀνεῖται δ' ἐμπόριον [τοῖς
 τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἰστρου τῶν Ἰλλυριῶν
 ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
 30 οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων ἄρμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
 ἔλαιον, ἐκεῖνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέρ-
 ματα. ἔξω δ' ἐστὶ τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῶ ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὀρῶν, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάρβων συμβαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος χρυσιοπλύσια εὐφυῆ καὶ σιδηρουργεῖα. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ 5 μυχῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμαυον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἐπὶ τὰ ποταμίον ὕδατος εὐθύς εἰς τὴν θάλατταν ἐκκίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἰρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἀλμυροῦ ὕδατος, 10 καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δέ φησι ποταμὸν τὸν Τίμαυον ἐκ τῶν ὀρῶν φερόμενον καταπίπτειν εἰς βέρεθρον, εἰθ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15 λὴν ποιεῖσθαι.

- 9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θάλατταν ταύτην αἵ τε Διομήδαιοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ περὶ Δανύιους καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἴππιον ἱστορούμενα· περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ 20 δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως εἶναι δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαέθοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς ἀπαιγειρουμένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς Ἡλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελεαγρί- 25 δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις. τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδεδειγμένοι τιναῖς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἦρας Ἀργείας δεικνυται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθεύουσι 30 δ', ὥς εἰκός, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι, προσιόν-

- των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταψώντων ἀνέχεσθαι, τὰ δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δέ τινα τῶν πάντων γνωριζόμενον ὥς εἴη φιλέγγυος καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε-
 5 ριτυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧ τε τὰς ζημίας ἃς εἰργασται διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ τῶν λίνων, ὁμολογῆσαι. ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον ἵππων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυτηριάστων ἱκανὴν προσ-
 10 αγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλεγγύου σταθμόν· τὸν δ' ἀπολαμβάνοντα τὴν χάριν καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει διαφερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυτήριον φυλάξαι καὶ τοῦνομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος
 15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρὰ μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθύνδε ἱππείας. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκτέλειπεν ἡ τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμαιον ἡ τῶν Ἰστροίων ἐστὶ παραλία μέχρι Πόλας, ἣ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ.
 20 μετὰ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀκυλίας διέχον ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίους· ἡ δὲ Πόλα ἵδρυται μὲν ἐν κόλπῳ λιμενοειδεῖ νησίδια ἔχοντι εὖορμα καὶ εὐκαρπα, κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μήδειαν C.216
 ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα-
 25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν „τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνί-
 „σποι Γραικὸς“ ὥς Καλλίμαχος εἰρηκεν „ἀτὰρ κείνων „γλῶσσ' ὀνόμησε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πάδου χωρία οἳ τε Ἑνετοὶ νέμονται καὶ οἱ [Ἰστροί] μέχρι Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑνετῶν Κάρνοι καὶ Κενόμανοι καὶ
 30 Μεδόακοι καὶ Ἰνσουβροί, ὧν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ῥωμαίοις ὑπήρξαν, Κενόμανοι δὲ καὶ Ἑνετοὶ συνεμάχουν

καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἥνικα Βοίους καὶ Ἰν-
σούβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

- 10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
ὄσσην ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἀλπεῖα
μέχρι Γενούας καὶ τῶν Σαβάτων. κατεῖχον δὲ Βόιοι καὶ 5
Αἰγυες καὶ Σένονες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεόν· τῶν δὲ
Βοίων ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
ξατῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Αἰγυστικὰ φῦλα καὶ
τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμι-
κται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φῦλον, ἔστι δ' ὅπου καὶ 10
Τυρρηνῶν. ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
Ῥωμαίων ἐπὶ πλεόν ἀυξήσεως εἶχέ τινα πρὸς ἄλληλα
περὶ πρωτείων ἄμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν
ποταμὸν ῥαδίως ἐπιδιέβαινεν ἀλλήλοις. καὶ εἴ ποῦ τι-
νας ἐκστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
τοῖς ἐτέροις ἕρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς αὐ-
τοὺς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηνῶν στε-
λάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
καὶ πραξάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν
τρυφήν, ἐπεστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἶπ' 20
ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηνικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἱ ἐγγυτέρω ἦσαν
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσιν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦτ-
τον Ὀμβροὶ τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηνοί, καθάπερ
Ἐνετοὶ καὶ Αἰγυες καὶ Ἰνσουβροὶ.

- 11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμώνη πλησιαί- 30
ταται κατὰ μέσσην ποῦ τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ τούτων
τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα καὶ Μουτίνη καὶ Βονωνία

πλησίον ἤδη *Ρασέννης* καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνὰ μέσον
 τούτων δι' ὧν ἡ εἰς *Ῥώμην* ὁδός, *Ἀγκαρά Ῥήγιον*
Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖ-
 ται κατ' ἔτος, *Κλάτερνα Φόρον Κορνήλιον*, *Φασεν*-C.217
 5 *τία* δὲ [καὶ] *Καισήνα* πρὸς τῷ *Σάπι* ποταμῷ καὶ τῷ
Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ *Ἀριμίνῳ*. τὸ δὲ *Ἀρίμι-*
νον *Ὀμβρων* ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ *Ῥάεεννα*.
 δέδεκται δ' ἐποίκους *Ῥωμαίους* ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
Ἀρίμινον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ *Πλα-*
 10 *κεντίας* εἰς *Ἀρίμινον* στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
 δὲ *Πλακεντίας* ἐπὶ μὲν τοὺς ὅρους τῆς *Κοττίου* γῆς
Τικίνον ἐν τριάκοντα ἑξ μιλλίοις πόλιν, καὶ ὁμώνυμος ὁ
 παραρρέων ποταμὸς συμβάλλων τῷ *Πάδῳ*, καὶ *Κλα-*
στιδίον καὶ *Δέρθων* καὶ *Ἀκκαιστατιέλλαι* μικρὸν ἐν
 15 *παρόδῳ*. ἡ δ' εὐθεῖα εἰς *Ὁκελον* παρὰ τὸν *Πάδον* καὶ
 τὸν *Δουρίαν* ποταμὸν βαραθρώδης ἡ πολλή, πλεί-
 ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν *Δρουεν-*
τίαν, μιλίων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
 ἤδη τὰ *Ἀλπεια* ὄρη καὶ ἡ *Κελτική*. ἔστι δὲ ἡ *Δέρθων*
 20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
Γενοῦας εἰς *Πλακεντίαν*, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
τετρακοσίους. κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ *Ἀκκαι-*
στατιέλλαι. ἀπὸ δὲ *Πλακεντίας* εἰς μὲν *Ἀρίμινον* εἴρη-
 ται· εἰς δὲ *Ῥάεενναν* κατάπλους τῷ *Πάδῳ* δυεῖν ἡμε-
 25 ρῶν καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ *Πάδου* κα-
 τείχετο ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν *Ἀννίβας* χαλεπῶς διῆλθε
 προῦν ἐπὶ *Τυρρηνίαν*. ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ *Σκαῦ-*

19. post *Κελτική*: πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλιν τοῖς ὑπερ-
 κειμένοις τῆς *Λούνη*
δρεῖ δ' ὁμοῦς ἡ χώρα
 καὶ τὸ τῶν *ἱππικῶν*
σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλωτάς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης ἄγων. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέ-
ραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης 5
μέχρι Σαβάτων κἀντεῦθεν διὰ Δέρθωνος· ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννυπά-
τευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάιος Φλα-
μίνιος· καθελόντες δὲ Λίγυας ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐστρωσεν ἐκ Ῥώμης διὰ Τυρρηναῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς 10
μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βονωνίας κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληίαν παρὰ τὰς ῥίζας τὰς τῶν Ἀλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὄριον δὲ τῆς χώ-
ρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικὴν καλοῦμεν, πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ- 15
ρηνίας ἀπεδέδεικτο καὶ ὁ Αἰσὶς ποταμός, ὕστερον δὲ ὁ Ῥουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέρω.

C. 218

12

Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἢ τ' εὐαν-
δρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶ-
σιν ὑπερβέβληνται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτῃ Ῥω- 20
μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοί-
ους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βά-
λανον ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑφορβίων ἡ Ῥώμη τρέ-
φεται τὸ πλεόν. ἐστὶ δὲ καὶ κερχροφόρος διαφερόντως
διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος· 25
πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς ἄερον ἀντέχει καὶ οὐδέποτε
ἐπιλείπειν δύναται, κἂν τοῦ ἄλλου σίτου γένηται σπά-
νις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαναμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ
πληθος μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μείζους οἴ-
κων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία 30
πρὸς τὸ εὐκάνητον. ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν οἱ περὶ
Μουτίνην τόποι καὶ τὸν Σκουλτάνναν ποταμὸν φέ-

ρουσι πολὺ πασσῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχεῖαν ἢ Λι-
 γυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς τὸ πλεον τῆς οἰ-
 κετείας τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσην οἱ
 περὶ Πατάκιον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν-
 5 σάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλόν τε καὶ
 ἑτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐν-
 ταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ
 ἐν τοῖς ὑπεραλπείοις Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον
 δὲ ἐσπουδάζετο, ἐπεὶ καὶ ἐν ἑρκελλοῖς χρυσωρυχεῖον
 10 ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης
 κώμης, ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ
 πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδεδύσθω.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστική ἡ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2
 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης
 15 Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγή-
 σεως ἄξιον, πλὴν ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχεῖαν γῆν
 ἀροῦντες καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὥς
 φησι Ποσειδώνιος. [εὐανδρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ
 στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεον ἐστὶ καὶ τὸ τῶν [π-
 20 πικῶν πληθός, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.] τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί,
 τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος,
 κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἕω μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη-
 25 νικῷ καὶ Σαρδῶνι πελάγει. ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων
 ὀρῶν ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν,
 μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ
 δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρι-
 κήν, εἴτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ
 30 Ῥώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. παραβέβληνται δὲ πῶς τῷ
 ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις
 δὲ κατὰ μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C.219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρῶτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβίνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὀστίων παραλίας μέχρι πόλεως Σινοέσσης καὶ τῆς Σαβίνης (τὰ δ' Ὀστια ἐστὶν ἐπίνειον τῆς Ρώμης, εἰς ὃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ὄρεϊς), ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Σαυνιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαυνιτικά ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνοις τοῖς κατὰ ὄρεσιν τε καὶ Περίνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοὶ μέσοι μὲν κεῖνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' Ἀριμίνου καὶ Ραβέννης προέασιν, ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ πᾶνται ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλείουσιν ἐκ τῆς Λιγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβερίδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διεξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

- 2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦσχοι καὶ Τοῦσχοι προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ Ἄττος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ Λυδίας ἐποίκους δεῦρο. ἐπὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττις, εἰς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλέους καὶ Ὀμφάλης, δυεῖν παίδων ὄντων, κλήρω Λυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνῷ τὸν πλείω συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρκυνία ἡ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παίδων σύνεσιν πολλὸν γεγεννηθῆναι μυθεύουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταπτόμενοι μέγα ἰσχυον, χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στημα εἰκὸς καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βία τῶν
 πλησιοχώρων ἐξάντας· οὐ γὰρ ἂν χώραν εὐδαίμονα
 ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστείαν ἐπέθεντο ἄλλοι
 πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγῃ, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνεύ-
 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχει-
 ροῦντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς
 στρατείας ποιεῖσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν
 Δημάρατος ἀφικνεῖται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ
 δεξαμένων αὐτὸν Ταρκυνιτῶν γεννᾷ Λουκούμωνα ἐξ
 10 ἐπιχωρίας γυναικός. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ
 βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ
 μετωνομάσθη Λένκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220
 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ πρότε-
 ρον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη-
 15 σάντων οἰκοῦν, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς.
 λέγεται δὲ καὶ ὁ θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ
 ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετε-
 νεχθῆναι καὶ ῥάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ
 ἱεροποιαὶ καὶ μαντικὴ καὶ μουσικὴ, ὅση δημοσία
 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεύτερος Ταρ-
 κύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύ-
 σας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίων βασι-
 λεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατάγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας
 δι' ὅπλων, ὡς οὐχ οἷός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν
 25 ἔχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.
 Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3
 καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς
 ἐλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιοῦσιν
 ἐπιθήμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἅ παρ' ἐκόντων ἔλαβον
 30 Ῥωμαίων ἐκείνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ
 τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

ίερείας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φανύλως δι-
 οικοῦντας τὴν πόλιν οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν
 χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέ-
 γραψαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλτους ἐξώριζον 5
 τὰς Καίρετανων. παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκίμησεν
 ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε
 γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλεῖστον,
 καὶ Πυθοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θη-
 σαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν 10
 Καίρεα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θεττα-
 λίας ἀφιγμένων· τῶν δὲ Ἀνδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ με-
 τωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις,
 προσιῶν τῷ τείχει τις ἐπυνθάνετο τοῦτομα τῆς πό-
 λεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ 15
 ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δε-
 ξάμενοι τὸν οἶωνόν οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν
 πόλιν μετωνόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς
 πόλις νῦν ἔχνη σώζει μόνον, εὐανδρεῖ δ' αὐτῆς μᾶλλον
 τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καίρετανά, διὰ τοὺς 20
 φοιτῶντας θεραπείας χάριν.

4 Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φῦλον
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
 C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν
 ἅπαντες σχεδόν τι. νομίζειν δέ φησιν Ἐφορος τὸ ἀνέ- 25
 καθεν Ἀρκάδας ὄντας ἐλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς
 δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι
 τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτή-
 σασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις,
 παρ' ὅσους ποτὲ ἀφιγμένοι τετυχήκασι. καὶ γὰρ τῆς 30
 Κρήτης ἐποικοὶ γεγόνασιν, ὥς φησιν Ὀμηρος· λέγει
 γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἑτεόκρητες
 „μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύνδωνες, Δωριέες τε τριχάικες,
 „οἵοιτε Πελασγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἢ Θεττα-
 λία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
 5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὀρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
 τὸ ἐπάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
 Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὀνομάζει Πελασ-
 γικόν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναῖε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
 καὶ τὰ Ἑπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὥς καὶ
 10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
 τῶν ἡρώων ὄνομα καλέσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
 πολλὰ τῶν ἐθνῶν ἐπώνυμα πεποιήκασιν· καὶ γὰρ τὴν
 Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
 Κίλιξιν Ὅμηρος εἰρήκε τοὺς ὁμόρους Πελασγούς „Ἰπ-
 15 „πόθοος δ' ἄγε φῦλα Πελασγῶν ἐγχεσιμῶρων, τῶν οὐ
 „Ἀάρισαν ἐριβόλακα ναιετάασκον.“ τῷ δ' Ἐφόρῳ τοῦ
 ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φῦλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσιόδος. φησὶ
 γάρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
 „τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
 20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναῖσι τὸ γένος αὐτῶν.
 καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
 κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελάῳ φησὶν ὅτι
 „Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ ἐλθὼν ἐς
 „Ἄργος ᾤκισ' Ἰνάχον πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὀνομα-
 25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν'
 „Ἑλλάδα.“ Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
 περὶ Αἴμωνα καὶ Ἰμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινὰς
 καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνα-
 ραι. καὶ οἱ τὴν Ἀθιδά συγγράψαντες ἱστοροῦσι περὶ
 30 τῶν Πελασγῶν ὥς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ'
οὓς ἔτυχε τόπους Πελαργοὺς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κλη-
θῆναι.

C.222

5

Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι
φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠστίων δισχι- 5
λίῳν που καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ
ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πί-
σας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων
εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὑολατέρρας διακόσιοι ὀγδοή-
κοντα, πάλιν δ' ἐνθένδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10
ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσαν ἐγγὺς ὀκτα-
κόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασί . . . . Πολύβιος δ' οὐκ εὖ
καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριάκοντα λέγει.
τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμὴν, καλοῦσι δ'
οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἡ μὲν οὖν πόλις 15
οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ
περιέχων πλείους λιμένας ἀγχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν
γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων
τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περι-
κλείεται δ' ὁ λιμὴν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20
κατοπτεύεται καὶ ἡ Σαρδὼ καὶ τῆς ἡόνος ἑκατέρωθεν
πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου
γλαυκίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολί-
θους ἐκιδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλείεστα
τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25
πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξά-
γωγός ἐστιν ἡ λίθος, τῶν μετὰλλων ὑπερκειμένων τῆς
θαλάττης πλησίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου
τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς
οἰκοδομὰς σελμάτων εὐθυτάτων καὶ εὐμηκεστάτων ἡ 30
Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατὰ-
γουσα ἐκ τῶν ὀρῶν εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦκα.] μεταξύ
 δὲ Λούνης καὶ Πίσσης ὁ Μάκρας ἐστὶ *χωρίον, ᾧ πέρατι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Λιγυστικῆς κέχρηται τῶν συγ-
 γραφέων πολλοί. ἡ δὲ Πίσσα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
 5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἱ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
 στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἱ
 μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἱ δ' εἰς τὴν Πισᾶτιν, ἅπαντες
 Πύλιοι καλούμενοι. δυεῖν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξύ
 κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνου τε καὶ Ἀῦσαρος, ὧν
 10 ὁ μὲν ἐξ Ἄρρητιου φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῇ
 σχισθεὶς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν· συμπεσόντες
 δ' εἰς ἓν ῥεῖθρον μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
 κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ῥόνων ἐστῶτας
 ἀμφοτέρων μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
 15 ἀνάγκη δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
 εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἴκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶ-
 τον ἐκ τῶν ὀρῶν οἱ ποταμοὶ κατεφέροντο οὗτοι, κω-
 λυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπεσόντες εἰς ἓν
 κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι μὴ κατακλύσειν,
 20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχῆσαι C.228
 ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἀδοξεῖ διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
 θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον, ἥ τὸ μὲν
 παλαιὸν ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
 καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρῶ-
 25 ξυναν αὐτοὺς οἱ Λίγυες πονηροὶ γείτονες παρὰ πλευ-
 ρὰν ὄντες· νῦν δὲ τὸ πλεον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
 σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἐπαύλεσι βασιλεία κατα-
 σκευαζομένων Περσικά.

Τῶν δὲ Ὀσολατερρανῶν ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
 30 θαλάττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν
 ὑψηλὸς περίκρημνος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
 ἧ ἰδρυταὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-

σις πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεια
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνέστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρώ-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διετῆ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἰθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλῶνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἵδρυνται κα-
 τεργωγυίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χειρρουνησιζούσης,
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πολίχνιον πᾶν ἐρημόν ἐστι πλὴν τῶν
 ἱερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίνειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ρίζῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνη τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν παλαιῶν αὕτη πόλεων ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρῦ-
 σθαι· αἷτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλίμενον· διόπερ
 παντάπασιν ἔφευγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἔτοι-
 μον ἐκκεῖσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. ἔστι δὲ καὶ θυνηνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. κατοπτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἢ Σαρδῶ, ἐγγυτέρω δ' ἢ
 Κύρνος ἐξήκοντά πως διέχουσα τῆς Σαρδόνης στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἢ Αἰθαλία, [ἢ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἡπείρῳ ἐστὶν ὅσον τριακοσίους διέχουσα
 σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνου διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρὶον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε-
 χθείσας νήσους. εἰδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβάν- 25
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλῶνιον καὶ μετάλλᾳ τινα ἐν τῇ χώρᾳ
 ἐκλελειμμένα. εἰδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύ-
 νηται συλλυπαίνεσθαι καμινευόμενος ἐν τῇ νήσῳ, κο-
 μίζεται δ' εὐθύς ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τὴν ἡπειρον. 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἢ νήσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 C.224 ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάς φασι τοὺς ἐν Ῥόδῳ καὶ τὴν
ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάρμαρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖς
ἄλλας, ἃς φησι Κλείταρχος. οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης
ὁρθῶς ὁ φήσας μὴ καθορᾶσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
5 τῆς ἡπείρου μήτε τὴν Σαρδόνα, οὐτ' Ἀρτεμίδωρος ὁ
φήσας ἐν χιλίοις εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας
ἀμφοτέρας. καὶ γὰρ εἰ τιςιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
ὁράται ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον σαφεῖς ἐωρῶντο, καὶ μά-
λιστὰ ἡ Κύρνος. ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ
10 γῶς ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, ὥς φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι
τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μη-
δείας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
στλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποίουν οἱ Ἀργοναῦται,
διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἡῶνος
15 ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιίαι τεκμήρια τῶν λε-
γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς
ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μήκη διαστημάτων καὶ ἐκτο-
πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὸν ὤκεανόν
20 ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ
τούτῳ πλάνης τινὸς ἀκείνῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ.
περὶ μὲν οὖν τῆς Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
σίκα. οἰκεῖται δὲ φανύλως τραχεῖά τε οὖσα καὶ τοῖς
25 πλείστοις μέρεσι δύσβατος τελέως ὥστε τοὺς κατέχον-
τας τὰ ὕρη καὶ ἀπὸ ληστηρίων ζῶντας ἀγριωτέρους
εἶναι θηρίων. ὁπόταν γοῦν ὁρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπεσόντες τοῖς ἐρύμασι πολὺ
πληῆθος ἔλωσι, τῶν ἀνδραπόδων ὁρᾶν ἔστιν ἐν τῇ
30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδες καὶ
τὸ βοσκηματῶδες ἐν αὐτοῖς· ἡ γὰρ οὐχ ὑπομένουσι
ζῆν ἢ ζῶντες ἀπαθεία καὶ ἀναισθησίᾳ τοὺς ὠνησάμε-
20*

νους ἐπιτρίβουσιν, ὥστε καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὅμως μεταμέλειν. ἔστι δ' ὅμως οἰκή-
 σιμὰ τινα μέρη καὶ πολίσματα που Βλησίνων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονίαι καὶ Ὑάπανες. μῆκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος 5
 δὲ ἑβδομήκοντα. Σαρδόνοσ δὲ μῆκος διακόσια εἴκοσι,
 πλάτος δὲ ἐνενήκοντα ὀκτώ. κατ' ἄλλους δὲ Κύρνου μὲν
 περίμετρος περὶ [τρις]χιλίους λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνοσ καὶ τετρακισχιλίους. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τὸ πολὺ μέρος τραχὺ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χώραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτῳ δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν πλείους, ἀξιόλογοι δὲ
 C.225 Κάραλις καὶ Σοῦλχοι. τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων ἀντιτάτ-
 τεταί τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θε-
 ρους καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρποῦσι χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρείων
 οἱ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παίδων τινὰς τοῦ
 Ἡρακλέους ἐλθεῖν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆ-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνοσ, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμουν· καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἐστὶ τῶν
 ὀρείων ἔθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκῶνιτες,
 ἐν σπηλαίοις οἰκοῦντες, εἰ δέ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶς σπείροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν
 ἐργαζομένων καθαρπάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περαίᾳ, Πισάταις μά-
 λιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸς ἃ δ' ἀπανδῶσιν, ἐπειδὰν μὴ λυσιτελῇ τρέφειν 30
 συνεχῶς ἐν τόποις νοσεροῖς στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινὰς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τι

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλούς. γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τρεῖς φύοντες αἰγείαν αὐτ' ἐρέας κριοί, καλούμενοι δὲ μούσμωνες, 5 ὧν ταῖς δοραῖς θωρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλτη καὶ ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσσης 8
 ἱκανῶς αἱ νῆσοι κατοπτεύονται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ
 παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖς ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμέναι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλ-
 λων ἢ Αἰθαλλία. ἀπὸ τε τῆς Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διάρμα
 φησιν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶνίλια τριακόσια.
 μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς
 θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλῳ βουνὸς ὑψηλός, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἡρακλέους λιμὴν καὶ πλησίον
 λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλ-
 που θυνοσκοπεῖον. ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ
 βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρ-
 ξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας. ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰς Ὠστια παραπλέουσι πολίχνη· ἔστι
 Γρακίσκοι καὶ Πύργοι καὶ Ἀλσιον καὶ Φρεγῆνα. εἰς
 μὲν δὴ Γρακίσκους στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ με-
 ταξὺ τόπος ἐστὶ καλούμενος Ῥηγισεῖλλα· ἱστόρηται δὲ
 γενέσθαι τοῦτο βασίλειον Μάλεω τοῦ Πελασγοῦ, ὃν
 25 φασὶ δυναστεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοί- C.226
 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθενδε εἰς Ἀθήνας· τούτου
 δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἀγυλλαν κατεσχηκότες.
 ἀπὸ δὲ Γρακίσκων εἰς Πύργους μικρὸν ἐλάττους τῶν
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριάκοντα σταδίων. ἔχει δὲ Εἰλληθυίας ἱερὸν, Πε-
 λασγῶν ἱδρυμα, πλούσιόν ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ'
 αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρνον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὡστια διακοσίοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ Ἀλσιον καὶ ἡ Φρεγῆνα. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς ταῦτα.

- 9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις 5 Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὀλοσίνιοι καὶ Σούτριον· πρὸς δὲ ταύταις πολίχναι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φερεντῖνον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στατωνία καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεστῶσαι, τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10 καθάπερ τοὺς Ὀρίους πολεμήσαντας πολλάκις καὶ τὰς Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνοὺς φασὶ τοὺς Φαλερίους ἀλλὰ Φαλίσκους, ἰδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φαλίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον· οἱ δὲ Αἰκκουμφαλίσκον λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Ὀκρί- 15 κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία πόλις ἐστίν, ὁμώνυμος ἐπιχωρίᾳ τινὶ δαίμονι τιμωμένῃ σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, ἥς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ τόπῳ θαυμαστὴν ἱεροποιίαν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ διεξίσσιν ἀνθρακιὰν καὶ σποδιὰν μεγάλην οἱ κατεχόμε- 20 μενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχεται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν, ἢ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θείας. μάλιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρε- σιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25 σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ πολλαὶ οὔσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄψον πολὺ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφῃ τε καὶ πάπυ- 30 ρος ἀνθήλῃ τε πολλῇ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν Ῥώμην, οὓς ἐκδιδόασιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως.

- ὧν ἐστὶν ἢ τε Κιμινία καὶ ἡ περὶ Ὀλοσινίους καὶ ἡ
 περὶ Κλούσιον καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς Ῥώμης καὶ τῆς θα-
 λάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητίω ἡ
 Τρασουμέννα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
 5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἷσπερ καὶ Ἀννί-
 βας ἐχρήσατο, θυεῖν οὖσων, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀρι-
 μίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἢ ἐπ' Ἀρι-
 μίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταῦθα ἱκανῶς τὰ ὄρη· φρου- C.227
 ρομένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἡναγ-
 10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλέσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὁμως
 νικήσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. πολλή δὲ καὶ τῶν
 θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ
 ἥττον δ' εὐανδροεῖ τῶν ἐν Βαταῖς, ἃ διωνόμασται πολὺ
 πάντων μάλιστα.
- 15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἔω 10
 μέρος ἡ Ὀμβρικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λα-
 βοῦσα, καὶ ἔτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ
 δὴ Ῥαέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον
 καὶ ἐφεξῆς Σάρσιναν Ἀρίμινον Σήναν καὶ Μάρινον.
- 20 αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Αἴσις ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον
 ὄρος καὶ Σεντίνον καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν
 τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἐστὶ τὰ
 ὅρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ
 τὸ πρὸς τῇ θαλάττῃ ταύτῃ μέρος, καίπερ μετατιθέν-
 25 των πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν
 Αἴσιν ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ρουβίκωνα πο-
 ταμόν. ἔστι δ' ὁ μὲν Αἴσις μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σή-
 νας, ὁ δὲ Ρουβίκων μεταξὺ Ἀρίμινου καὶ Ῥαέννης,
 ἅμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. νυνὶ δὲ συμπά-
 30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

μὲν τοὺς ὄρους ἔαν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' [αὐτ]ὴν
 οὐδὲν ἦττον μέγρι καὶ Ῥαβέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὴ Ἀρί-
 μινον ἐνθένδε περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἐστὶ μέγρι Ὀκρίκλων καὶ τοῦ
 Τιβέρεως σταδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. τοῦτο μὲν δὴ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν
 ἐστὶ. πόλεις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὄρων
 ἄξιαι λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οὔτε 10
 Ὀκρίκλοι πρὸς τῷ Τιβέρει καὶ *λαρολονι καὶ Ναρνία,
 δι' ἧς ρεῖ ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλων τῷ Τιβέρει μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκλων, πλωτὸς οὐ μέγαλοις σκάφεσιν·
 εἰτα Κάρσουλοι καὶ Μησανία, παρ' ἣν ρεῖ ὁ Τενέας,
 καὶ οὗτος ἐλάττοσι σκάφεσι κατὰ γων ἐπὶ τὸν Τίβεριν 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθυνόμεναι μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαμίνιον καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀγγεῖα
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρώνιον. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκλων εἰς Ἀρίμινον Ἰντέ- 20
 ραμνά ἐστὶ καὶ Σπολήτιον καὶ Αἴσιον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδερ εὐερκῆς πόλις,
 καὶ Εἰσπέλλον καὶ Ἰγούιον, πλησίον τοῦτο ἤδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἡ χώρα, μι- 25
 c.228 κρῶ δ' ὀρειοτέρα, ξειᾷ μᾶλλον ἢ πυρῶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφ' ἑξῆς οὕσα
 ταύτῃ, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ αὕτη
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι τραχύτερά ἐστιν. 36
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρία λοξὰ παρεμβάλλοντα, ἣ δὲ Ὀμβρική
καὶ παραλλάττουσα, ὥς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης.
περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἱκανῶς εἴρηται.

Σαβῖνοι δὲ στενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ 3
5 διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ
Νωμεντοῦ πολίχνης μέχρι Ὀηστίνων. πόλεις δ' ἔχου-
σιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
λέμους, Ἀμίτερον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰν-
τεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν
10 καὶ πίνουνσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους.
Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόστα-
σιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφρεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν
κωμίον ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὥρμητο
οἱ τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου-
15 μᾶς Πομπήλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζου-
σιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ῥωμαίους. Τρηήβουλά τε
καὶ Ἡρητὸν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κῶμαι μᾶλ-
λον ἢ πόλεις ἐξετάζουσιν· ἅν. ἅπαντα δ' αὐτῶν ἡ γῆ δια-
φερόντως ἐλαιόφυτός ἐστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν
20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς
τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων
διωνόμασται θαυμαστώς. ὥς δ' εἶπεῖν, ἅπαντα ἡ Ἰτα-
λία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν,
ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει.
25 ἔστι δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι καὶ αὐτό-
χθονες· τούτων δ' ἄποικοι Πικεντῖνοί τε καὶ Σαννῖ-
ται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. τὴν δ'
ἀρχαιότητα τεκμήριον ἂν τις ποιήσαιο ἀνδρείας καὶ
τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντέσχον μέχρι πρὸς τὸν πα-
30 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαί-
ους αἰσθῆσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ
ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἔστρωται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἡ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλή οὔσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νω-
μεντανὴ συμπίπτει κατὰ Ἡρητὸν τῆς Σαβίνης κώμην
ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης
ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

- 2 Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ᾗ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων 5
πόλις, πολλὰς συνειληφυῖα καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρό-
τερον. Αἱκοὶ γὰρ καὶ Ὀόλσκοι καὶ Ἑρνικοὶ Ἀβοριγινές
τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρ-
χαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μεῖζω καὶ
C.229 ἐλάττω τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, 10
ἥνλικα πρῶτον ἔκτιστο ἡ πόλις· ὧν ἕνια κατὰ κώμας
αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ
τεταγμένα. φασὶ δὲ Αἰνείαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου
καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντὸν
τῆς πλησίον τῶν Ὠστίων καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡόνος, μι- 15
κρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέτταρσι καὶ εἴκοσι
σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐπελθόντα δὲ Λατῖνον τὸν τῶν
Ἀβοριγίνων βασιλέα τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦ-
τον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστί, συμμάχοις χρήσασθαι
τοῖς περὶ τὸν Αἰνείαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ρουτού- 20
λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ
τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νική-
σαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λαεινίας ἐπώνυμον κτίσαι
πλησίον πόλιν. πάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβαλόντων
εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατῖνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνείαν 25
νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ'
αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς,
τὸν Ἀσκάνιον Ἀλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὄρει, διέ-
χοντι τῆς Ῥώμης τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα
Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις Αἰὶ θύουσιν, ἅπανα ἡ συν- 30
αρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστᾷσιν ἄρχοντα

πρὸς τὸν τῆς θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέων.
 ὕστερον δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν ἱστορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώ-
 δη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν
 5 τῆς Ἀλβας ἀρχὴν ἀμφοτέροι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέρεως· παραγ-
 κωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον ἤρχειν ὁ
 Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὕντος καὶ θυγατρὸς τῷ Νουμίτορι,
 τὸν μὲν ἐν κυνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος
 10 διαμείνῃ, τῆς Ἑστίας ἰέρειαν κατέστησε παρθενείας
 χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Πέαν Σιλβίαν. εἶτα φθορὰν
 φωράσας, διδύμων αὐτῇ παίδων γενομένων, τὴν μὲν
 εἴρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τὰδελφῷ, τοὺς
 δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τίβεριν κατὰ τι πάτριον. μυθεύ-
 15 εται μὲν οὖν ἐξ Ἀρεως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέν-
 τας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὁραθῆναι σκυλακενομένους. Φαν-
 στύλον δέ τινα τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν ἀνελό-
 μενον ἐκθρέψαι (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινα,
 ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ-
 20 σαι δὲ τὸν μὲν Πρωμύλον τὸν δὲ Πῶμον. ἀνδρωθέντας
 δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισί· καταλυθέν-
 των δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περι-
 στάσης, ἀπελθόντας οἴκαδε κτίσαι τὴν Πώμην ἐν τό-
 ποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη-
 25 δείοις. οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἰ-
 κείαν ἔχον τὴν ἐρίξ ὅση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ'
 ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ὥκουν
 καθ' αὐτούς, συνάπτοντές πως τοῖς τείχεσι τῆς κτι-
 ζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάνυ προσέχον-
 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντέμναι καὶ Φιδῆναι καὶ
 Λαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πόλινια, νῦν δὲ

κῶμαι, κτήσεις ιδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικροῦ πλει-
 ὄνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου
 καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς
 Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀπο-
 φαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἷ θ' ἱερομνήμονες 5
 θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις
 πλείοσιν ὥς ὁρίοις αὐθημερόν, ἣν καλοῦσιν Ἀμβρα-
 σίαν. γενομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτί-
 σιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀν-
 θρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας 10
 ἄσυχλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπετω-
 λίου, τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀστυγειτόνων
 πολίτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγχά-
 νων ἐπηγγείλατο ἓνα ἀγῶνα ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος
 ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. συνελθόντων δὲ 15
 πολλῶν, πλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθέ-
 νους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμου·
 μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὅπλων ὁ βασι-
 λεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολι-
 τείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' 20
 ἐν Λαβινίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἤρξεν ἐκόντων τῶν Κυ-
 ριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν
 Νουμᾶς Πομπίλιος πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων
 λαβὼν τῶν ὑπηκόων.

- 3 Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστευομένη τῆς Ῥώμης 25
 κτίσις ἐστίν. ἄλλη δέ τις προτέρα καὶ μυθώδης Ἀρκαδι-
 κὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τού-
 τῳ δ' ἐπιξενωθῆναι τὸν Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυ-
 ὄνου βοῦς· πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν
 Εὐάνδρου (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἔμπειρον), ὅτι τῷ 30

Ἡρακλεῖ πεπρωμένον ἦν τελέσαντι τοὺς ἄθλους θεῶ
γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα καὶ τέ-
μενος ἀναδεῖξαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἣν καὶ
νῦν ἔτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὃ γε Κοίλιος, ὁ
5 τῶν Ῥωμαίων συγγραφεύς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ
Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν
πάτριον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν
μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν
νυμφῶν νομίσαντες, Καρμέντην μετονομασθεῖσαν.

- 10 Οἱ δ' οὖν Λατῖνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ C.231
4
οἱ πλείους οὐ προσείχον Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ κατα-
πλαγέντες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ'
ἐκείνου βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπῆρξαν. καταλυ-
θέντων δὲ τῶν τε Αἰκῶν καὶ τῶν Ὀόλσκων καὶ Ἑρνί-
15 κων, ἔτι δὲ πρότερον Ρουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων,
ἣ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ
τῶν Ὀόλσκων τὸ Πωμεντῖνον πεδῖον, ὅμορον τοῖς Λα-
τίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρκύνιος
Πρίσκος. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ-
20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν·
ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σκέσσαν εἶλε τὴν μητρόπολιν τῶν
Ὀόλσκων. Ἑρνικοὶ δὲ πλησίον ὄκουν τῷ τε Λανουίῳ
καὶ τῇ Ἀλβᾷ καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ'
Ἀρικία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἀντιον. Ἀλβανοὶ δὲ κατ'
25 ἀρχὰς μὲν ὁμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοί τε
ὄντες καὶ Λατῖνοι, βασιλενόμενοι δ' ἐκάτεροι χω-
ρὶς ἐτύγχανον· οὐδὲν δ' ἦττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς
ἀλλήλους καὶ ἰερὰ κοινὰ τὰ ἐν Ἀλβᾷ καὶ ἄλλα δίκαια
πολιτικά· ὕστερον δὲ πολέμου συστάντος ἡ μὲν Ἀλβα
30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἱεροῦ, οἱ δ' Ἀλβανοὶ πολῖται

15. post Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ῥαικῶν, καὶ Ἀργυ-
ρούσκων δὲ τινες καὶ Πρεφέρων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιοικίδων πόλεων αἱ μὲν ἀνηρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν. νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ τῶν Ὠστίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5 Κιρκαίου μόνον ἐσχῆκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσογαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι Καμπανίας διέτεινε καὶ Σαυνιτῶν καὶ Πελίγγων καὶ ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

- 5 Ἄπασα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ παμφόρος, πλὴν 10 ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου καὶ Λανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινων τῆς Σητίνης χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταρρακῖναν καὶ τὸ Κιρκαῖον ἢ εἴ τινα ὄρεινὰ καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελέως ἀργὰ 15 οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομὰς παρέχει δασιλεῖς ἢ ὕλην ἢ καρπούς τινας ἐλαίους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκουβον ἐλώδες ὃν εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δενδρῶτιν. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ τε Ὠστια, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἣν ὁ 20 Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποταμῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὁρμίζονται μετέωρα ἐν τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μέντοι λυσιτελεῖς νικᾷ· καὶ
- C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχομένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχὺν ποιεῖ 25 τὸν ἀπόπλουν πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς Ῥώμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ τὰ Ὠστια Ἀγκου Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη. ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἀντίον, ἀλίμενος καὶ αὐτὴ πόλις· ἴδρου 30 ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ὠστίων περὶ διακοσίους ἐξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνεῖται τοῖς ἡγε-

μόσιν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λά-
 βοιεν καιρὸν, καὶ διὰ τοῦτο κατακοδόμηνται πολυτε-
 λεῖς οἰκῆσεις ἐν τῇ πόλει συχνὰ πρὸς τὰς τοιαύτας
 ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ναῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοι-
 5 νώνουν τῶν λησθηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη
 Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρό-
 τερον ἐγκαλῶν ἐπέστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον,
 τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις,
 χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς
 10 τοὺς Ἕλληνας συγγένειαν, οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια
 ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων ἱερὸν
 ἰδρυσάμενους τιμᾶν οὓς πάντες σωτήρας ὀνομάζου-
 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα
 15 τοὺς λεηλατήσοντας. ἔπαυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς
 τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πό-
 λεων ἐστὶ τὸ Λαβίνιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν
 Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ-
 δεᾶται· εἴτα Λαυρεντόν. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρ-
 20 δέα κατοικία Ρουτούλων ἐν ἐβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ
 τῆς θαλάττης. ἔστι δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον,
 ὅπου πανηγυρίζουσι Λατῖνοι. Σαννῖται δ' ἐπόρθησαν
 τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἵχνη πόλεων, ἔνδοξα δὲ
 διὰ τὴν Αἰνείου γέγονεν ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας,
 25 [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδόσθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἀντίον τὸ Κίρκαϊον ἐστὶν ἐν διακοσίοις 6
 καὶ ἐνενηήκοντα σταδίοις ὄρος νησίζον θαλάττῃ τε καὶ
 ἔλεσι· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μῦθῳ
 τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικειοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον
 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ
 καὶ φιάλην τινα φασιν Ὀδυσσέως. μετὰξὺ δὲ ὁ τε Στό-
 ρας ποταμὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ ὕφορμος. ἔπειτα προσεχὴς

αίγριαλὸς λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκαίῳ λιμένιον
 ἔχων. ὑπέρεκειται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντίνον πε-
 δίον· τὴν δὲ συνεχῇ ταύτῃ πρότερον Ἀῦσους ᾤκουν,
 C.233 οἵπερ καὶ τὴν Καμπανίαν εἶχον, μετὰ δὲ τούτους
 Ὅσκοι· καὶ τούτοις δὲ μετῆν τῆς Καμπανίας, νῦν δ' 5
 ἅπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοέσσης, ὥς εἰπον. ἴδιον
 δέ τι τοῖς Ὅσκοις καὶ τῷ τῶν Αὐσόνων ἔθνει συμβέ-
 βηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὅσκων ἐκλελοιπότεων ἡ διάλεκτος
 μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνο-
 βατεῖσθαι κατὰ τινα ἄγωνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ- 10
 σθαι· τῶν δ' Αὐσόνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ
 Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὅμως Αὐσόνιον καλεῖ-
 ται. ἔξῃς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκαίῳ Ταρρακίνα
 ἐστὶ, Τραχίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβη-
 κότεος. πρόκειται δὲ αὐτῆς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο 15
 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὕφης. ἐνταῦθα δὲ
 συνάπτει τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός, ἐστρο-
 μένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλεῖστον
 δ' ὀδευομένη, τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πόλειων τούτων
 ἐφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς 20
 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρης καὶ Σινοέσσης, καὶ τῶν
 ἐσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς
 Ταρρακίνης βαδίζουσι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ
 ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ διωρυξὶ ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη
 τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλεῖται δὲ μά- 25
 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐκβαί-
 νειν πρωίας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ
 μεθ' ἡμέραν· θυμουλκεῖ δ' ἡμιόνιον. ἔξῃς δὲ Φορ-
 μίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὀρμίαι λεγόμενον πρό-
 τερον διὰ τὸ εὖορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖ- 30
 νοι Καιάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοῖλα πάντα καιέτας οἱ
 Λάκωνες προσαγορεύουσιν· ἐνιοὶ δ' ἐπώνυμον τῆς

Αἰνείου τροφοῦ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος στα-
 δίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς
 ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦθα σπήλαια
 ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-
 5 δεγμένα· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα.
 ταύτης δ' ἀνὰ μέσον εἰσὶ καὶ Σινοέσσης αἱ Μιντοῦρ-
 ναι, σταδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὄγδοήκοντα.
 διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότε-
 ρον· φέρεται δ' ἄνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων καὶ
 10 τῆς * Ὑγστίνης παρὰ Φρεγέλλας κόμην (πρότερον δ' ἦν
 πόλις ἔνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος ἱερὸν τιμώμε-
 νον περιττῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντούρναϊς ὑποκείμενον τῇ
 πόλει. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὧσι μάλιστα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδατερία τε καὶ Ποντία, μικραὶ
 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺν ἀπ' ἀλλήλων διέ-
 χουσαι, τῆς ἡπείρου δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις.
 ἔχεται δὲ τοῦ Καιάτου κόλπου τὸ Καίκουβον, τοῦτου
 δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία κειμένη. πάν- C.234
 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι σφόδρα εὖοινοι· ὁ δὲ Καί-
 20 κουβος καὶ ὁ Φουνδανὸς καὶ ὁ Σητίνος τῶν διωνομα-
 σμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλερνος καὶ ὁ Ἀλβανὸς καὶ
 ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινοέσση ἐν κόλπῳ ἵδρυνται, ἀφ' οὗ
 καὶ τοῦνομα· σίνος γὰρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐ-
 τῆς θερμὰ λουτρὰ κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους
 25 ἐνίας. αὗται μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.
 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠστίων 7
 ἐστὶν ἡ Ρώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρει κεῖται· περὶ
 ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς αἴρεσιν ἔκτισται εἴρη-
 ται· προσθετέον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτί-
 30 σαντές τινα μέρη κύριοι τοῦ βελτίονος ἦσαν, ἀλλ'

ἐδούλευον τοῖς προὔποκειμένοις. οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ
 Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρῖνον λόφον
 εἰτείχισαν, ὃς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν ὥστ' ἐξ
 ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἴλεν ἐπελθὼν, ἥνικα μετήσει τὴν
 τῶν ἀρπαγείσων παρθένων ὕβριν· Ἄγκος δὲ Μάρκιος 5
 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντῖνον ὄρος καὶ
 τὸ μεταξὺ τούτων πεδῖον, διηρτημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαί-
 ως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους ἑᾶσαι
 τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον 10
 ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἔσχεσε τὸν μέχρι τοῦ Κυρί-
 νου. ἤλεγξε δὲ Σέρειος τὴν ἔκλειψιν· ἀνεπλήρωσε γὰρ
 προσθεὶς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον καὶ τὸν Ὀιμίναιιν.
 καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἐστὶ· διόπερ τάφρον
 βαθεῖαν ὀρύξαντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ 15
 ἐξέτειναν ὅσον ἑξαστάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρῦι
 τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς
 Κολλίνης πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ
 τῷ χώματι τρίτῃ ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὀιμινάλι
 λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, 20
 ἐρυμάτων ἑτέρων δεόμενον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶ-
 τοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαίοις προσῆκεν οὐκ
 ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὀπλων καὶ τῆς οἰ-
 κείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπο- 25
 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν
 ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τεύχεσι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἄλλο-
 τρίας τῆς κύκλω χώρας οὔσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς,
 τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρι-
 σθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ 30
 c.235 καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης, ἐφάνη συν-
 δρομή τις ἀγαθῶν ἅπασαν εὐφυΐαν ὑπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον ἀνέξηθεῖσα ἢ πόλις ἀντέχει τοῦτο μὲν
 τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας,
 ἃς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρή-
 σεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιάλειπτοι καὶ αὐταὶ οὔσαι· καὶ
 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ,
 καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομοῦντων πρὸς τὰς ἐπι-
 θυμίας ἕτερα ἐξ ἑτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν με-
 τάλλων πληθὺς καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακομίζοντες ποτα-
 μοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν, πρῶτος
 10 μὲν Ἀνίων ἐξ Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσοῖς Λατίνης
 πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν
 Τίβεριν συμβολῆς, ἔπειθ' ὁ Νὰρ καὶ ὁ Τενέας οἱ διὰ
 τῆς Ὀμβρικῆς εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν
 τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ
 15 Κλάνις. ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν
 τοιούτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμ-
 πρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπελευθερω-
 τῶν τὸ βοηθῆσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη
 τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελών, καὶ κωλύσας
 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἐβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς
 δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ
 μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμε-
 ταχείριστον ἀντεῖχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8
 25 εὐτυχήματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ
 ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις
 εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχά-
 ζοντο καὶ ἐρυμνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφροῦς,
 οὗτοι προϋνόησαν μάλιστα ὧν ὀλιγώρησαν ἐκεῖνοι,
 30 στρώσεως ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων
 τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς
 τὸν Τίβεριν. ἔστρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν

ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων καὶ ἐγχαώσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελο-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν 5
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπονόμων ρεῖν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλεί-
 στην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολ-
 λοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὥς δ' 10
 εἶπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C.236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μέλλοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήιος καὶ 15
 ὁ Θεὸς Καίσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευάς· τούτων δὲ
 τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβὼν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μέ- 20
 γεθος τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἅμα καὶ τὰς ἀρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην ἱππασίαν ἀκώλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαίρα καὶ κρίκῳ καὶ παλαίστρα
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδα-
 φος ποάξον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ρεῖθρου σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐπιδεικνύμεναι δυσάπλλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίον καὶ στοὰ κύκλῳ παμπληθεῖς καὶ ἄλσῃ καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυτελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοις, ὥς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τοῦ-

τον τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνημάτα ἐν-
 ταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἀξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μανσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἄχρι
 5 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρηφές· ἐπ’
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκῶν ἐστὶ χαλκῇ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ οἰκείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύ-
 10 στρας αὐτοῦ περίβολος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ’ αἰγείροις κατάφυτος. πάλιν δ’ εἴ τις εἰς τὴν ἀγορὰν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἰδοι παραβε-
 βλημένην ταύτῃ καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἰδοι δὲ
 15 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ῥαδίως ἐκλά-
 θοιτ’ ἂν τῶν ἔξωθεν. τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

Τῶν δ’ ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοὺς ἀφορίζαιτ’ ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἔστρωνται· ἡ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἡ παρὰ ταύταις ἡ μεταξὺ ἴδρυνται.
 γνωριμώταται δὲ τῶν ὁδῶν ἡ τε Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ὑαλερία, ἡ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα C.237
 μέρη τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἡ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν, μέση δ’ αὐτῶν ἡ Λατίνη ἡ
 συμπύπτουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλῖνον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπύης ἐννεακαίδεκα σταδίου. ἄρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ’ αὐτῆς ἐκτρεπομένη
 πλησίον Ρώμης, εἴτα διὰ τοῦ Τουσκλανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκλου πόλεως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἀλγιδον πολίχνιον καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα.
 εἴτα συμπίπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσκυλίνης πύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραϊνεστίνη, ἐν ἀρι-
στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ πεδίον τὸ Ἡσκυλί-
νον πρόεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
κατεσπασμένῳ, κειμένῳ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
τὸ Τοῦσκλον ἐν δεξιούς ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ρώμης τὸ
χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίου. εἶθ' ἐξῆς
μὲν ἐπ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι
καὶ πόλεις Φερεντῖνον, Φρουσινών, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
ῥεῖ ποταμός, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρηῆρος ῥεῖ, Ἀκν-
ῖνον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ῥεῖ ποταμός μέ-
γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
Λεῖριός τε καὶ ἑτέρου, Κασῖνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
γος, ὑστάτη τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλού- 15
μενον Σιδικῖνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δη-
λοῦται διότι τῶν Σιδικῖνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσκοι,
Καμπανῶν ἔθνος ἐκλελοιπός, ὥστε λέγοιτ' ἂν τῆς
Καμπανίας καὶ αὕτη, μερίστη οὖσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ
πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν καὶ αὕτη ἀξιό- 20
λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

- 10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσὶν αἱ
μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀππίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελῶν ἓνα ἢ δὲ τὸν σταλ-
τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνῖνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
ταύταις ἐστὶ Πρίβερον καὶ Κόρα καὶ Σύεσσα * Τρα-
πόντιόν τε καὶ Βελίτραι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φρεγέλ-
λαι, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούρας ἐκδι-
δούς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γεγонуῖα ἀξιόλογος
καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεῖσων περιουκίδας πρότε- 30
ρον ἐσχηνυῖα, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται ἀγοράς
τε ποιούμεναι καὶ ἱεροποιίας τινάς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ

- Ῥωμαίων ἀποστάσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ
 τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἑρνίκων τε
 καὶ Αἰκῶν καὶ Ῥόλσκων ἰδρυμέναι, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ
 κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆς C.238
 5 καὶ τῆς Ῥαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινεστίνῃ ὁδῷ
 κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα
 τῶν ἄλλων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραι-
 νεστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἰδ' ἡ Πραινεστός, περὶ
 ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἰδ' αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ
 10 Πραινεστόν, ἧς τε τῶν Ἑρνίκων πολίχνη Καπίτουλον
 καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα,
 παρ' ἣν ὁ Λεῖρις παρεξιὼν εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ καὶ Μιν-
 τούρνας. ἔπειτα ἄλλα τινὰ καὶ Ῥέναφρον, ὅθεν τὸ
 κάλλιστον ἔλαιον· ἡ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὕψους κεῖται,
 15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥίζαν ὁ Ῥουλτουῆρος, ὃς
 καὶ παρὰ τὸ Κασιλῖνον ἐνεχθεὶς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν
 ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαὶ ἤδη
 Σαυνιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἡ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν
 Μαρσικὸν πόλεμον ἡ δ' ἔτι συμμένουσα.
- 20 Ἡ Ῥαλερία δ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11
 ἐπὶ Μαρσούς καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Πελίγνων μη-
 τρώπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ῥαρία τε καὶ
 Καρσέολοι καὶ Ἄλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον.
 ἐν ὧσιν δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραιν-
 25 στὸς καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, [ἐν] ἧς τὸ Ἡρά-
 κλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς αὖν ὁ Ἀνίων
 ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν
 καὶ καταλθῇ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι
 πεδῖον εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
 30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἐρυθροῦ λεγο-
 μένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἑξαγωγὴν καὶ τὴν
 πορθμεῖαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ τῷ πε-
 δίῳ τούτῳ καὶ τὰ Ἀλβουλα καλούμενα ρεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πί-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπωθεν τούτων ἐν τῇ Νωμεντανῇ καὶ 5
 τοῖς περὶ Ἡρητὸν τόποις. Πραινεστός δ' ἐστὶν ὅπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὗται τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχά-
 νουσιν ὀρεινῇ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατόν, τῆς δὲ Ῥώμης Πραινεστός μὲν καὶ διπλάσιον, 10
 Τίβουρα δ' ἑλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρως·
 Πραινεστὸν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἐρυμνὴ μὲν οὖν ἑκατέρα, πολὺ δ' ἐρυμνοτέρα Πραι-
 νεστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθευ ὄρος
 ὑψηλόν, ὀπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὀρεινῆς αὐ- 15
 χένι διεξευγμένον, ὑπεραίρον καὶ δυσὶ σταδίοις τοῦ-
 C.239του πρὸς ὀρθίαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἐρυμνότητι
 καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν πεδίων ταῖς μὲν ὑδρείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλείστον τὸ εὐερκὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραινεστίνους δὲ συμφορὰ γεγένηται
 διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκεῖσε οἱ
 νεωτερίζαντες· ἐκπολιορκηθέντων δέ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριουῖσθαι συμ- 25
 βάλνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 ρεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ὄρεστις ποταμός. πρὸς ἑω δὲ τῆς
 Ῥώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

- 12 Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὀρεινῆς ἄλλη ῥάχις
 ἐστί, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἀλγιδον, 30
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἵδρυται πόλις οὐ φανύλως κατεσκευασμένη·

κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλῳ φυτείαις καὶ οἰκοδομίαις,
 καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ῥώ-
 μην μέρος. τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
 γεως καὶ εὐνδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ καὶ
 5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. συν-
 εχῇ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῷ Ἀλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν
 αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα καὶ κατασκευὴν. ἐφεξῆς δ'
 ἐστὶ πεδιά, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
 προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
 10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἥττον ἐστὶν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. μετὰ
 δὲ τὸ Ἀλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
 Ἀππία· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἑκατὸν ἐξή-
 κοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἐρυ-
 15 μνὴν ἄκραν. ὑπέρεκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανούτιον,
 πόλις Ῥωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἦ τε θάλαττά ἐστὶ καὶ τὸ Ἀντιον· τὸ δ' Ἀρτε-
 μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ μέρους
 τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουσιν. τῆς δ' Ἀρι-
 20 κίνης τὸ ἱερὸν λέγουσιν ἀφίδρυμά τι τῆς Ταυροπόλου·
 καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὸ
 ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γεννηθεὶς αὐτό-
 χειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον δραπέτης ἀνὴρ· ξιφῆρης
 οὖν ἐστὶν αἰεὶ περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
 25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνῃ πελα-
 γίζουσα, κύκλῳ δ' ὄρεινῃ συνεχῆς ὄφρ' οὗς περικείται
 καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
 νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
 ὁρᾶν ἐστὶν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C.240
 30 ἡ Ἥγερία καλουμένη, δαίμονός τις ἐπώνυμος· αἱ δ'
 ἀπορροῦσαις ἐνταῦθα μὲν ἄδηλοι εἰσιν, ἔξω δὲ δείκνυν-
 ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερκῦπτον τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὀρθίων ἱκανῶς· ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνην πολὺ μείζω τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμίσιον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό- 5
 τερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσί. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἀλβα ὁμοροῦσα Μαρ-
 σοῖς· ἴδρυνται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος· χρῶνται δ' αὐτῇ μά-
 λιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ' 10
 αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὀρεινῆς καὶ τα-
 πεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις
 τῶν κατὰ βάθους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνον-
 ται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελέως ἐκλείπουσιν· αἱ 15
 πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμε-
 νάνου συμβαίνειν φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος·
 ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. ἐκ δὲ τῆς
 Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἱστοροῦσι τοῦ Μαρκίου
 ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τᾶλλα 20
 εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἀλβᾷ διὰ τὸ ἐν βάθει τῆς
 χώρας ἰδρῦσθαι καὶ διὰ τὸ εὐερκὲς ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρή-
 σαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐν-
 ταῦθα καθείργοντες.

14 Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπειῶν ἔθνων ἀρξάμενοι 25
 καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἐπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση
 μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεν-
 νίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι
 Σαννιτῶν [καὶ] Καμπανῶν, νῦν ἐπανιόντες δηλώσο- 30

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ὑπο-
ρείαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλλῆλης τῆς Ἀδριατικῆς
καὶ τῆς ἐντός. ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Κελτικῶν
ὄρων.

- 5 Ἔστι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό- 2
λεις τὰς μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρμηνται δ'
ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικεντῖνοι, δρυοκολάπτου τὴν ὁδὸν
ἡγησαμένου τοῖς ἀρχηγέταις, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· πι-
κον γὰρ τὸν ὄρνιν τοῦτον ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν
10 Ἀρεως ἱερὸν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρξάμενοι
μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἡὔξη-
μένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς
σιτικοῖς. ἔστι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ- C.241
15 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἰσίου
ποταμοῦ μέχρι Κάστρου παράπλουν ἔχον σταδίων
ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκὼν μὲν Ἑλληνίς, Συρακου-
σίων κτίσμα τῶν φυγόντων τὴν Διουνσίου τυραννίδα·
κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἐμπεριλαμβανούσης τῇ
20 πρὸς τὰς ἄρκτους ἐπιστροφῇ, σφύδρα δ' εὐοινός ἐστι
καὶ πυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Ἀὔξουμον πόλις
μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἶτα Σεπτέμπεδα καὶ
* Πνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φίρμον Πικηνόν· ἐπί-
νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας
25 ἱερὸν, Τυρρηγῶν ἱδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἥραν
ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἶτα Τρουεντίνος ποταμός
καὶ πόλις ἐπώνυμος· εἶτα Καστροννόουν καὶ ὁ Μα-
τρῖνος ποταμός, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως,
ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. ἔστι δ'
30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἀσκλον τὸ Πικηνόν,
ἐρυμνότατον χωρίον καὶ . . . ἐφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος,
καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίνης Ὀηστῖνοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγνοι
 καὶ Μαρρουκῖνοι καὶ Φρεντανοί, Σαννιτικὸν ἔθνος,
 τὴν ὀρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θα-
 λάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικώτατα
 δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥω- 5
 μαίοις, πρῶτον μὲν ἡνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε
 συνεστράτενον, τρίτον δ' ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἔλεν-
 θερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπέστησαν καὶ τὸν
 Μαρσικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφίνιον,
 τὴν τῶν Περίγνων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἰτα- 10
 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὀρμητή-
 ριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐν-
 ταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτο-
 νήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμει-
 ναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωσίαν 15
 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλε-
 μον ἀπὸ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα
 ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχου-
 σι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφί-
 νιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τεατέαν τὴν τῶν 20
 Μαρρουκίων μητρόπολιν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό
 τε Ἄτερνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ πο-
 ταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ὀηστίνην καὶ τὴν Μαρρου-
 κίνην. ῥεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ὀηστίνων,
 παραλιπὼν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρρουκίους ὑπὲρ τῶν 25
 Περίγνων κειμένους, ξεύγματι περατός. τὸ δὲ πόλισμα
 C.242 τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ Ὀηστίνων μὲν ἔστι, κοινῷ δ' ἐπι-
 νεῖω χρῶνται καὶ οἱ Περίγνοι καὶ οἱ Μαρρουκῖνοι· διέ-
 χει δὲ τὸ ξεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορ-
 φινίου. μετὰ δὲ Ἄτερνον Ὀρτων ἐπίνειον Φρεντανῶν, 30
 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτῇ Φρεντανῶν, ὁμορος Τεάνῳ τῷ

Ἀπούλω. μεταξὺ δὲ Ὅρωτος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγρος ποταμὸς ὁρίζων τοὺς Φρεντανοὺς ἀπὸ τῶν Περίγνων. ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαυνίους καλοῦσι, σταδίων ἐστὶν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνενήκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἐστὶν ἡ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαννίτις ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντανῶν καὶ τῶν Δαυνίων, εἴτ' αὐτοὶ Δαύνιοι καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας ῥητέον. ἐστὶ δ' ἀπὸ τῆς Σινοέσσης ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηνοῦ, ἀκκεῖθεν ἄλλος κόλπος πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δυεῖν 15 ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἡδύων Καμπανία πᾶσα ἵδρυται, πεδίον εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περικεῖνται δ' αὐτῷ γεωλοφίαι τε εὐκαρποι καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαννιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκων. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κοὺς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γὰρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὔσόνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὕστε- 25 ρον Ὀσκων τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρηνῶν ἐκπεσεῖν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχῃτον γενέσθαι τὸ πεδίον· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. post Ἀπούλω: Ὅρωτιόν ἐστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς, πέτραι ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἷς αἱ οἰκήσεις ἀπὸ τῶν ναυγίων πῆγνυνται· καὶ τὰλλα θηριώδεις εἶναι.

περὶ τῆς περὶ τὸν Πάδον χώρας ἐξέστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαυνίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. τῆς δ' εὐκαρπίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σῖτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύ- 5 ξης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. ἱστορεῖται δ' ἔνια τῶν πεδίων σπεῖρεσθαι δι' ἔτους δις μὲν τῇ ξειᾷ, τὸ δὲ τρί-
C.243 τον ἐλύμῳ, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῷ τετάρτῳ σπόρῳ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερνον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καλη- 10 νόν· ἥδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντῖνος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νεωστὶ πειρασθεὶς ὅτι παλαιώσιν δέχεται. ὥς δ' αὕτως εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸ Ὀέναφρον ὁμορον τοῖς πεδίοις ὄν.

- 4 Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόεσ- 15 σαν Αἰτερνον, ὅπου τὸ μνημα τὸ Σκιπίωνος τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὸ τελευταῖον ἀφείδων τὰς πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινας. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός. ὥς δ' αὕτως καὶ Ὀουλτοῦρνος ὁμώνυμός 20 ἐστὶ τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· ῥεῖ δ' οὗτος διὰ Ὀεναφρον καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα· πασῶν γὰρ ἐστὶ πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν στόλον ἄγοντες, 25 Ἰπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεύς, διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τὴν] ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δο- 30 κοῦσι. πρότερον μὲν οὖν ἠντύχει [ἢ τε πόλις] καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδῖον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γιγαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὥς εἰκός, ἀλλ' ἐκ

τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὅστερον
 δ' οἱ Καμπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὕβρι-
 σαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναι-
 ξιν αὐτῶν συνῴκησαν αὐτοί. ὅμως δ' οὖν ἐτι σώζεται
 5 πολλά ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν λερωῶν καὶ
 τῶν νομίμων. ὠνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυ-
 μάτων φασί· βασιλιάδης γάρ καὶ προσεχῆς ὁ πλησίον
 αἰγιαλός. εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἄρισταί. ἐν
 δὲ τῷ κόλῳ τούτῳ καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνωδὴς ἐπὶ πολ-
 10 λούς ἐκτεινομένη σταδίους ἄννυδος καὶ ἀμμώδης, ἣν
 Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήρια
 συνεστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν
 καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισσηνὸν ἀκρωτήριον 5
 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνά-
 χυσίς τις τεναγώδης. κάμψαντι δὲ τὸ Μισσηνὸν λιμὴν
 εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπιζούσα
 ἦν εἰς βάθος, ἐν ᾗ αἱ Βαῖαι καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ
 καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- C.244
 20 δεια. ταῖς δὲ Βαίαις συνεχῆς ὁ τε Λοκρῖνος κόλπος καὶ
 ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χερρόνησον ποιῶν τὴν ἀπο-
 λαμβανομένην μέχρι Μισσηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ
 Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γάρ ἐστιν ὀλίγων σταδίων
 ἰσθμὸς διὰ τῆς διώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν
 25 πρὸς αὐτῇ θάλατταν. ἐμύθευον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ
 Ἀόρῳ τὰ περὶ τὴν νέκυιαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ
 καὶ νεκυομαντεῖον ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ
 Ὀδυσεῖα εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἔστι δ' ὁ μὲν Ἄορνος
 κόλπος ἀγχιβαθὴς καὶ ἀρτίστομος, λιμένος καὶ μέγε-
 30 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

διὰ τὸ προκεῖσθαι τὸν Λοκρεῖνον κόλπον προσβραχῇ
 καὶ πολύν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορνος ὀφρύσιν ὀρ-
 θίαις ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλήν τοῦ εἰσπλου,
 νῦν μὲν ἡμέρως ἐκπεπονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
 φέσιν ἀργία ὕλη μεγαλοδένδρῳ καὶ ἀβάτῳ, αἱ κατα 5
 δεισιδαίμονιαν κατάσκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
 μύθενον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερπε-
 τεῖς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθειρομέ-
 νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἀέρων, καθάπερ ἐν τοῖς
 Πλουτωνίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτώνιον τι 10
 ὑπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι.
 καὶ εἰσέπλεόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς
 καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑψηγομένων τὰ
 τοιάδε ἱερέων ἡργολαβηκόντων τὸν τόπον. ἔστι δὲ πηγὴ
 τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· τούτου δ' 15
 ἀπείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες.
 καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἴδρυνται· τὸν τε Πυρι-
 φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐτεκμαίροντο τῶν
 πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
 προσοικειῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
 οἰκίαις οἰκεῖν ἃς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τινων
 ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
 εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἱδρυσμένον· ζῆν
 δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντευομένων, καὶ τοῦ βα-
 σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
 περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πάτριον μηδένα τὸν ἥλιον
 ὁρᾶν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἔξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων.
 καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὥς ἄρα
 „οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥελιος φαέθων ἐπιδέρεται.“ ὅστε-
 C.245 ρον δὲ διαφθαρῆναι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως 30
 τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
 τεῖον ἔτι συμμένειν μεθεσθηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. τοι-

αὐτὰ μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
 ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἄορνον κοπέισης ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν
 δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀόρνου
 διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
 5 ἐκεῖνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κοκκηίου τοῦ ποιήσαντος
 τὴν διώρυγα ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν ἐκ Δικαι-
 αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ
 περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως
 καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὄρυγμά-
 10 των εἶναι τὰς ὁδοὺς.

Ὁ δὲ Λοκρεῖνος κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
 χώματι εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὀκτασταδίῳ
 τὸ μῆκος, πλάτος δὲ ἁμαξίτου πλατείας, ὃ φασιν Ἡρα-
 κλέα διαχῶσαι τὰς βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνοῦ· δε-
 15 χόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κῦμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
 πεξεύεσθαι ῥαδίως Ἀγρίππας ἐπεσκεύασεν. εἰσπλουν
 δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἄχρηστος,
 τῶν ὅστρεων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. ἐνιοὶ δὲ
 τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν,
 20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἄορνον. τὰς δὲ Βαίας ἐπω-
 νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσέως ἐταίρων
 τινός. ἑξῆς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιάρχειαν ἄκται καὶ
 αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίων
 ἐπ' ὄφρυος ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀνθίβα στρατεῖαν
 25 συνήκισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
 τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
 ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
 θείου πλήρῃς ἐστὶ καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
 δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
 30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων Γιγάντων τὰ κεραύνια

22. post τινός; καὶ τὸν Μισηνόν. 27. post Κυμαίας: ὅτι
 STRABO I. 22

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γεγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρμους διὰ τὴν εὐφυΐαν τῆς ἄμμου· σύμμετρος γάρ ἐστι τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα- 5 ταμιζάντες τὴν ἀμμοκονίαν προβάλλουσι χώματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἡόννας ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκὰς C.246δας. ὑπέρκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορά, πεδλὸν περικεκλειμένον διαπύροις ὀφρύσι, κα- 10 μινώδεις ἐχούσαις ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βρωμώδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδλὸν θείου πληρές ἐστι συρτοῦ.

7 Μετὰ δὲ Δικαιαρχεῖαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς ἐπώκησαν καὶ Πιθηκονο-
σαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη 15 διὰ τοῦτο), ὅπου δείκνυνται μνημα τῶν Σειρήνων μιᾶς Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικὸς κατὰ μαντεῖαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοί-
κους διχοστατήσαντες, καὶ ἡναγκάσθησαν τοῖς ἐχθί-
στοις ὡς οἰκειοτάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους 20 ἄλλοτρίους ἔσχον. μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνό-
ματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀναμιξ τὰ Καμπανικά. πλεῖστα δ' ἔχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ ἐφηβεία καὶ φρατρίαι καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ 25 ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντετηρικὸς ἱερὸς ἀγῶν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικὸς τε καὶ γυμνικὸς ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐνθάδε διῶρυξ κρυπτή, τοῦ μεταξὺ ὄρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό- 30 λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην, ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίοις ξεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ

πολλους σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπείσων θυρίδων, διὰ βάρους πολλοῦ κατάγεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμοῶν ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους
 5 τῶν ἐν Βαίαις, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένους· ἐκεῖ γὰρ ἄλλη πόλις γεγένηται, συνωκοδομημένων βασιλείων ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρχείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο ἡσυ-
 10 χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλλων διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθούντων ἐν ἀνέσει ζῆν· καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἔνιοι χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ, θεωροῦντες τὸ πλήθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ᾧ-
 15 σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
 νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην λιβιθαυμαστῶς ὥσθι' ὑγίεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. Ὅσχοι C. 247
 δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐφεξῆς Πομπηίαν ἣν πα-
 20 ραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός, εἴτα Τυρρηνοὶ καὶ Πελασγοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαυνῖται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπεσον ἐκ τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν, ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίνειόν ἐστιν ἡ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ καὶ δεχομένῳ τὰ
 25 φορτία καὶ ἐκπέμποντι. ὑπέρεκειται δὲ τῶν τόπων τούτων ὄρος τὸ Ὀέσειον, ἀγροῖς περιοικούμενον παγκάλοις πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὀψεως τεφρώδης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγώδεις πετρῶν αἰθα-
 30 λωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὥς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυρός, ὥς τεκμαίροιτ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύ-
κλω τοῦτ' αἴτιον, ὥσπερ ἐν τῇ Κατάνη, φασί, τὸ κατα-
τεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχθείσης ὑπὸ
τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν. ἔχει
μὲν γὰρ τὸ λιπαῖνον καὶ τὴν ἐκπυρουμένην βῶλον καὶ 5
τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν
τῷ λίπει πρὸς ἐκπύρωσιν ἐπιτηδεῖα, καθάπερ ἡ Θειώ-
δης πᾶσα, ἐξιμιασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκ-
τέφρωσιν εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. συνεχὲς δέ ἐστι
τῇ Πομπηίᾳ τὸ Συρρεντὸν τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρό- 10
κειται τὸ Ἀθήναιον, ὃ τινες Σειρηνουσσῶν ἀκρωτή-
ριον καλοῦσιν· ἐστὶ δὲ ἐπ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηναῖς ἱερὸν,
Ἰδρυμα Ὀδυσσεῶς. διάπλους δ' ἐνθένδε βραχὺς εἰς
Καπρέας νῆσον. κάμπαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδὲς εἰσιν
ἐρημοὶ πετρώδεις ἃς καλοῦσι Σειρήνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς 15
Συρρεντὸν μέρους ἱερὸν τι δείκνυται καὶ ἀναθήματα
παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τὸν] τόπον. μέχρι μὲν
δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος ὁ κρατὴρ προσαγορευόμε-
νος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουσι πρὸς
μεσημβρίαν, τῷ τε Μισηνῷ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας 20
δ' ἐστὶ κατεσκευασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἃς
ἔφαμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτείαις, αἱ με-
ταξὺ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὅψιν παρέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προ-
χύτη, Πιθηκουσῶν δ' ἐστὶν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ- 25
σας δ' Ἑρετριεῖς ὥκισαν καὶ Χαλκιδεῖς, εὐτυχήσαντες
[δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χρυσεῖα ἐξέλιπον τὴν νῆ-
σον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελα-
θέντες καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ
C.248θερμῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος, 30
ὑφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου
τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὑφ' ἑαν-

τῶν τεῖχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται
 κατέσχον. ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
 ὑποκεῖσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
 γας ἀναφυεῖσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἔστι δ' ὅτε καὶ νηστ-
 5 δας ἐχούσας ζέον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
 εἰρηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ὁρμηθεὶς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
 οὗτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
 διάπυρός ἐστι καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινὰς εἰς
 ἐν συναπτούσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
 10 ρον. διόπερ ἥ τε Αἴτνη τοιαύτην ἔχειν δεικνύται φύ-
 σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Λιπαράων
 νῆσοι καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιάρχειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
 Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκούσσαι. ταῦτ' οὖν διανοη-
 θεὶς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεῖσθαι τὸν Τυ-
 15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκέες ὄχθαι
 „Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέρνα λαχνάεντα.“ καὶ Τί-
 μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησιν ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἐαυ-
 τοῦ τὸν Ἐπωπέα λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα
 20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
 τῆς θαλάττης ἐξῶσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἐκτεφρω-
 θέν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὼν κατασκήψαι πάλιν
 τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
 ταν ἀναχωρῆσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
 25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ παλιρροίᾳ κατακλύσαι τὴν
 νῆσον, καὶ γενέσθαι σβέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ
 δὲ τοῦ ἥχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλίας
 εἰς τὴν [ἄνω] Καμπανίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θεορῶν ὕδατα
 ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καπρέαι
 30 δύο πολίχνας ἔχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
 πολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
 τες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρέας ἰδιον ποιη-
σαμένου κτῆμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν
παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι
νῆσοι τοιαῦται.

10 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπο-
λις, κεφαλὴ τῷ ὄντι κατὰ τὴν ἐτυμότητα τοῦ ὀνόμα-
τος· τὰ γὰρ ἄλλα πολίχνια νομίζουσιν ἂν κατὰ τὴν σύγ-
C.249 κρισιν πλὴν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλο-
γος. κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία αὕτη τε καὶ τῶν
ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 10
καὶ Καύδιον καὶ Βενεσεντόν· ἐπὶ δὲ Ρώμης Κασιλῖνον
ἰδρυται ἐπὶ τῷ Ὑουλτούρνῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολιορκου-
μενοι Πραϊνεστίνων ἄνδρες τετταράκοντα καὶ πεντα-
κόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντέ-
σχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 15
μυός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμε-
νος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπεύροντας
γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μα-
κροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθέξειν ἕως τελεσφο-
ρήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20
πλὴν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν
ταῖς μάχαις.

11 Πρὸς δὲ ταῖς ῥηθείσαις ἔτι καὶ αὗται Καμπαναὶ
πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ
Τεάνου Σιδικίνου, ἃς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' 25
ἐκάτερα ἰδρυμέναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἔτι Σουέσ-
σουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρ-
ραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἔτι ἐλάττους τούτων κατοι-
κίαι, ὧν ἑνίας Σαννιτιδᾶς φασιν εἶναι. Σαννῖται δὲ
πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν 30
ἐξοδίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμ-
πανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

- γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
 ὑπούργουν τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπεπότηνται
 τελέως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
 μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλαῖς μάχαις
 5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
 σχεδόν τι μόνους συμμένοντας ἐώρα καὶ ὁμοίως ὀρμῶν-
 τας, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν, συνέστη
 πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
 κοψε κελεύσας μὴ ξωγρεῖν τοὺς δὲ ῥίψαντας τὰ ὄπλα,
 10 περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς
 τὴν δημοσίαν ἐπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν
 εἴρξε· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
 ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ
 ἐπαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαυνιτῶν
 15 διεφθειρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἔφη καταμαθεῖν
 ἐκ τῆς πείρας, ὥς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
 μαίων οὐδὲ εἰς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαυ-
 νῖται. τοιγάρ τοι νυνὶ κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἔναιαι
 20 δ' ἐκλελοιπάσι τελέως, Βοιανὸν Αἰσερνία Πάννα Τε-C.250
 λεσία συνεχῆς ὕενάφρω καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
 δεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
 τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
 Βενεθεντὸν δ' ὁμῶς συνέστηκεν εὐ καὶ ὕενουσία.
- 25 Περὶ δὲ Σαυνιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
 διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
 Ὀμβρικοὺς εὗξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
 γεγόμενα τῷ ἔτει τούτῳ καθιερωῖσαι, νικήσαντες δὲ
 τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθιέρωσαν·
 30 ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἶπέ τις ὥς ἐχορὴν καθιερωῖσαι
 καὶ τὰ τέκνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γενομέ-
 νους τότε παῖδας Ἄρεως ἐπεφήμισαν, ἀνδρωθέντας δ'

ἔστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἡγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ
 τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγγανον δὲ κωμηδὸν
 ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρῦθησαν αὐτόθι καὶ
 τὸν ταῦρον ἐσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἡγε-
 μόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ 5
 τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν
 γονέων προσαγορευθῆναι, Σαμνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰ-
 τίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ
 Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ
 τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας 10
 καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ'
 εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους
 ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειουμένων, οἳ γε καὶ ὀκτὼ
 μυριάδας ἔστειλόν ποτε τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἱππέας δ'
 ὀκτακισχιλίους. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαυνί- 15
 ταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ
 ἔξεστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ
 κρίνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν
 νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρῶ-
 τῷ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν 20
 καὶ ἑξῆς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμε-
 νος γένηται πονηρός, ἀτιμάξουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν
 δοθεῖσαν. ἑξῆς δ' εἰσὶν Ἰρπῖνοι, καὶ τοὶ Σαυνῖται· τοῦ-
 νομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἡγησαμένου λύκου τῆς ἀποι-
 κίας· ἴρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνῖται τὸν λύκον· συν- 25
 ἀπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαυ-
 νιτῶν ταῦτα.

- 13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαι-
 μονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ
 τοσοῦτον γὰρ ἐξετρύφησαν ὥστ' ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλουν 30
 πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν
 τῶν [συν]δείπνων ἀξίαν. Ἀυνίβα δ' ἐξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτούς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὕ-
 τως ἐξεθήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη νι- C.251
 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναικας
 ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβών. Ῥω-
 5 μαῖοι δὲ κρατήσαντες πολλοῖς κακοῖς ἐσωφρόνισαν αὐ-
 τοὺς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρούχησαν τὴν γῆν. νυνὶ
 μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐποίκοις ὁμοιοῦ-
 σαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῷ
 μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν
 10 Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυννίτιν ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ
 θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπό-
 σπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδριαῖ Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων
 μετρωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν
 Παιστανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία Παι-
 15 στός, ἐν μέσῳ τῷ κόλπῳ κειμένη. μεταξὺ δὲ τῶν Σε-
 ρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκίνα, Τυρρηνῶν
 κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πομ-
 πηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλειόνων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι
 σταδίων ἐστὶν ὁ ἰσθμός. διήκουσι δ' οἱ Πίκεντες μέχρι
 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς
 χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἐφ' οὗ τοῦτ' ἰδίον ἱστο-
 ροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον
 εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροάν
 καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις
 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κομητὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ
 Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν· ἀντὶ δὲ
 στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπε-
 δεῖχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ
 καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετειχίσαν δ' αὐ-
 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρᾶς χάριν μικρὸν ὑπὲρ

τῆς θαλάττης· εἰσὶ δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαριν
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

¹
C.252

Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ 5
τῆς Ἡρας ἱερὸν τῆς Ἀργώας, Ἰάσονος ἵδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Συβαρῆ-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τεῖχος ἔθεντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπὶ νοσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἔλη ἀνα-
χεόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νῆσος
Λευκασία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἡπειρον διάπλουν,
ἐπώνυμος μιᾷ τῶν Σειρήνων, ἐκπεσούσης δεῦρο μετὰ
τὴν μυθευομένην ῥῆψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νῆσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνούσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμψαντι δ'
ἄλλος συνεχῆς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαεῖς Ἑλέην οἱ δὲ Ἑλὴν ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλέαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ ἔτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντέσχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κρείττους
ἀπήεσαν καίπερ ἐνδεέστεροι καὶ χῶρα καὶ πλήθει σωμα-
των ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλὰ θαλαττουργεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρε- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλέαν κτίσαι· διέ-

31. post κτίσαι: ἔνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέητος·

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πό-
 λιν. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. πρὸ δὲ
 τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρμους
 ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C.253
 5 καὶ ποταμός· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ὥκισε δὲ Μί-
 κυθος ὁ Μεσσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
 ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες πλὴν ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
 Λᾶος κόλπος καὶ ποταμός καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
 κανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικος Συβα-
 10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλῆς στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
 πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους ἑξακοσίων πεντήκοντα.
 πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἡρῶον ἐνὸς τῶν Ὀδυσ-
 σέως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο
 „Λάιον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλεῖσθαι.“
 15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἡτύχισαν ἑξαπατηθέντες
 τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτ' 2
 ἐστὶ τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἐτέρας οὐχ ἥπτου-
 20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
 τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας ἐλθεῖν οὐδ' ἤσάν πω Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
 νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμοντο. τῶν δὲ Σαυνιτῶν αὐξη-
 θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
 25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
 θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
 νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
 λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
 30 Καρχηδόνιοι, τοτὲ μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
 τας τοὺς ταύτη κακῶς διέθηκαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνας, [οἱ] πρότερον μὲν γε καὶ τῆς μεσογαίας πολλὴν
 ἀφῆρηντο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρξάμενοι, καὶ
 δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήντο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα 5
 ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
 τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβαρβαρῶσθαι συμ-
 βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους
 κατέχειν τὰ δὲ Καμπανοὺς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
 ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγόνασιν. 10
 ὅμως δὲ τῷ πραγματευομένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
 τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἔνια,
 καὶ μάλιστα ὅταν ἔνδοξα ᾗ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
 νικῆς θαλάττης εἰρηνται, οἱ δὲ τὴν μεσόγαιαν ἔχοντες 15
 εἰσὶν οἱ ὑπερρικοῦντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὕτω
 δ' εἰσὶ κακακωμένοι τελέως οὗτοι καὶ Βρέττιοι καὶ αὐ-
 τοὶ Σαννίται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι
 C.254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἴτιον δ' ὅτι οὐδὲν ἔτι
 σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνων ἐκάστου συμμένει, τὰ τε 20
 ἔθνη διαλέκτων τε καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν
 παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
 εἰσιν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρειλήφαμεν, οὐδὲν παρὰ
 τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μεσόγαιαν οἰκοῦντας, Λευ- 25
 κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαννίτας. Πετη-
 λία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
 συνοικεῖται μέχρι νῦν ἱκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
 κτήτου φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἐρυμνὴ
 δ' ἐστίν, ὥστε καὶ Σαννίται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν 30
 αὐτήν. Φιλοκτήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισσα περὶ
 τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

νεῶν τοῦ Φιλοκτήτου μνησθεῖς λέγειν τινὰς φησιν, ὥς
 εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν
 οἰκίσαι καὶ Χῶνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη
 Χῶνες ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δέ τινες σταλέντες εἰς
 5 Σικελίαν περὶ Ἑρκα μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωὸς Αἰγε-
 σταν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμεντόν δὲ καὶ Ἑρετῖναι τῆς
 μεσογαίας εἰσὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατοι-
 κίαι μέχρι Ἑβενουσίας πόλεως ἀξιολόγου· ταύτην δ'
 οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
 10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
 γομένη ἰδρυται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαν-
 νῦται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμαχῶν κρατή-
 σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
 οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέ-
 15 μοις ἤρειτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
 δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρεῖττιοι μέχρι τοῦ Σικελι- 4
 κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πεντήκοντα καὶ τρι-
 ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
 20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
 καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωπρίαν
 προσαγορεύεσθαι. ὅριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
 τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς * Βρεττα-
 νίας ἔφαμεν, τὸν Λᾶον ποταμόν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
 25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἣ συνεχῆς τῷ
 Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
 γας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτροὺς τε καὶ Ἰταλοὺς
 μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
 τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. ἔστι δ' αὐτὸς ὁ C.255
 30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ δυεῖν κόλ-
 πων, τοῦ τε Ἰππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητῖνον εἴ-
 ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβάνομένης χώρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στάδιοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦτομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς Μεταποντίνης καὶ τῆς Σειρίτιδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμοῦ- 5 μενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν ἀπλουστέως εἴρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκανία μετὰ τῆς τε παραλίας τῆς Τυρρονηκῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' 10 ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἡπειρον ἀπὸ Σαννιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηρίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρέττιοι χερρόνησον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιείληπται χερρό- 15 νησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ὠνόμασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας· ἀπέστησαν δ', ὥς φασι, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἰδ' ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες, ἥνίκα ἐπε- 20 στράτευσε Δίων Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

- 5 Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἐστὶ τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμπαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Ἀυσόνων κτίσμα, 25 ὕστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέβαλον Βρέττιοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἡρῶον ἀγριελαίοις συνηρεφές Πολίτον τῶν Ὀδυσσέως ἐταίρων, ὃν δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρύ- 30 μνην, ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀηδεῖς, τὸν

ἤρῳα τον ἐν Τεμέσῃ λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λο-
 κρῶν δὲ τῶν Ἐπιξεφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθυ-
 μον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν κρα-
 τῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ
 5 τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τεμέσῃς φασὶ μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν, οὐ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσοῦ· λέγε-
 ται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δείκνυται χαλκουργεῖα πλη-
 σίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τερῖνα,
 ἣν Ἀννίβας καθεῖλεν οὐ θυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ
 10 εἰς αὐτὴν καταπεφεύγει τὴν Βρεττίαν. εἶτα Κωσεντία
 μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδο-
 σία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοτ-
 τὸς διεφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Ἀδωάνης
 χρησμὸς φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν
 15 Πανδοσίαν . . . . . δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ
 ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατέστρεψε τὸν βίον. τρι-
 κόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς
 Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον „Πανδοσία
 „τρικόλωνε, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-
 20 λεμίῳ φθοράν, οὐκ οἰκείῳ δηλοῦσθαι. φασὶ δὲ καὶ
 βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλέων
 τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰππώνιον Λο-
 κρῶν κτίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥω-
 μαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ὀιβῶνα Ὑαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ
 25 εὐλείμωνα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν
 Κόρην ἐκ Σικελίας πεπιστεύκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο
 ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἔθει
 γέγονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς
 ἑορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ὠνητοὺς φορεῖν. ἔχει
 30 δ' ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασέ ποτε Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τεμέσῃν μετὰ χαλκόν,“

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἐντεῦθεν
 δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλέους λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπι-
 στρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ
 πρὸς τὴν ἐσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μέδμα
 πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη, 5
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον καλούμενον Ἐμπορίον· ἐγ-
 γὺς δὲ καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος.
 πρόκεινται δὲ τῆς ἡῶνος ταύτης αἱ τῶν Λιπαραίων νῆ-
 σοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ'
 Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνησθαι κατὰ 10
 τὴν Ὀδύσειαν· εἰσὶ δ' ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει
 πᾶσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἡπείρου
 τοῖς κατὰ τὴν Μέδμαν ἀφορῶσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν,
 ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύ-
 ρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐντεῦθεν τὸ Σκύλ- 15
 λαιον, πέτρα χερρονησίξουσα ὑψηλή, τὸν ἰσθμὸν ἀμ-
 C.257 φίδυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλαος ὁ τύραν-
 νος τῶν Ῥηγίνων ἐπετείχισε τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευ-
 ᾶσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ
 τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καί- 20
 νυς διεχουσα τῆς Μέδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἣ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ
 πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελω-
 ριάδα· ἔστι δ' αὕτη μία τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρί-
 γωνον τὴν νῆσον, νεύει δὲ ἐπὶ θερινὰς ἀνατολάς, κα- 25
 θ' ἀπὸ τῆς Καίνυς πρὸς τὴν ἐσπέραν, ἀνταποστροφὴν
 τινὰ ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καίνυος
 μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίνων στυλίδος, τοῦ
 πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ
 πλέον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἐκα- 30

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἥδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνομένου, προῶ-
ουσι πρὸς τὴν ἔξω καὶ πρὸς ἔω θάλατταν τὴν τοῦ Σι-
κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδέων, οὓς κατὰ 6
5 χρησμὸν δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν
ὑστερον ἐκ Δελφῶν ἀποικῆσαι δευρό φασι παραλα-
βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὥς δ' Ἀντίλοχος φησι,
Ζαγκλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδέας καὶ οἰκιστὴν
Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι-
10 κίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι
δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Αἰμναις
γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν-
το πεμφθείσας ἐπὶ τὴν ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοη-
15 θοῦντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκι-
στον οἱ φυγάδες πέμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν
Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἀρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνδ'
ᾧν ἐτιμώρουν αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι πῶς ἂν σω-
θεῖεν ἀπολωλότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι
20 μετὰ Χαλκιδέων εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ
χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σεσῶ-
σθαι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσεσθαι τῇ πα-
τρίδι ἀλωσομένῃ μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ
δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίωνων ἡγεμόνες μέχρι
25 Ἀναξίλα τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν-
τίλοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαι
φησι Σικελούς καὶ Μόρρητας, διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικε-
λίαν ὑστερον ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ
δέ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦθεν τὴν προσηγορίαν
30 ἀπὸ τῶν Μορρήτων ἔχειν. ἴσχυσε δὲ μέγιστον ἡ τῶν C.258
Ῥηγίωνων πόλις καὶ περιοικίδας ἔσχε συχνάς, ἐπιτείχι-
σμά τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐφ'

ἡμῶν, ἡνίκα Σέξτος Πομπήιος ἀπέστησε τὴν Σικελίαν.
 ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον εἰθ', ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ
 συμβᾶν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ
 τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε κἀ-
 κεῖνος εἰρηκεν „ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται.“ τε-5
 κμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην συμπτωμάτων
 καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λι-
 πάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς
 Πιθηκούσας καὶ τὴν προσεχῆ περαιάν ἅπασαν οὐκ
 ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν 10
 ἀνεωγμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσᾷ-
 ται καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιόν τι σείεσθαι
 φασὶ τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμ-
 πεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς
 σμυγόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα σεισμοὺς ἀπειργά- 15
 ζετο σφοδρούς, μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν
 βίαν τῶν ἀνέμων ὑπεῖξάν ποτε καὶ ἀναρραγέντες ἐδέ-
 ξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν
 μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων. καὶ γὰρ ἡ Προ-
 χύτη καὶ Πιθηκοῦσαι ἀποσπάσματα τῆς ἡπείρου καὶ 20
 αἱ Καπρίαὶ καὶ ἡ Λευκωσία καὶ Σειρῆνες καὶ αἱ Οἰνω-
 τρίδες. αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ
 καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ
 βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προκει-
 μένας τῶν ἀκρωτηρίων καὶ πορθμῶ διηρημένους ἐν- 25
 τεῦθεν ἀπερρωγένας δοκεῖν εὐλογώτερον. πλήν εἴτε
 διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς πόλεως ὥς ἂν βασίλειον τῇ Δατίνῃ φωνῇ
 προσαγορευσάντων Σαυνιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας
 αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ 30

- πολὺ χρήσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεστι σκοπεῖν, ὅποτερως ἔχει τᾶληθές. ἐπιφανῇ δ' οὖν πόλιν οὖσαν καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξιόους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν 5 ἀρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτησαμένῳ κόρην πρὸς γάμον τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέ- ρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ Πύρρου δ' ἡ τῶν Καμπανῶν φρουρὰ παρασπονδηθέν- 10 τας διέφθειρε τοὺς πλείστους· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρ- σικῶν καὶ σεισμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομ- πῆιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ C.259 ὁρῶν λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν συνοίκους ἔδωκεν αὐτῇ τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς, καὶ νῦν ἱκανῶς εὐανδρεῖ.
- 15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἕω Λευκοπέτραν καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χρόας ἐν πεντήκοντα σταδί- οις, εἰς ἣν τελευτᾶν φασι τὸ Ἀπέννινον ὄρος. ἐντεῦθεν δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευταῖον ἀκρωτήριον [ὄν] νεύει πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γὰρ εὐθὺς ὁ πλοῦς λιβί 20 μέχρι πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον αἰεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος ἢ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἐσπερίοις ἀνέμοις λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τούνομα. εἴθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ 25 Ἐπιζεφύριοι, Λοκρῶν ἄποικοι τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλ- πῳ, μικρὸν ὕστερον τῆς Κρότωνος καὶ Συρακονσσῶν κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους· Ἐφορος δ' οὐκ εὖ τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν οὖν τρία ἢ τέτταρα ὥκουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἔστιν 30 ἐκεῖ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς ..... εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. ἴδρυται δ' ἡ πόλις ἐπ' ὀφρύος ἣν Ἐπῶπιν καλοῦσι.

8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρήσασθαι πεπιστευμένοι εἰσὶ· καὶ πλεῖστον χρόνον εὐνομηθέντας Διονύσιος ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Συρακουσσίων ἀνομώτατα πάντων διεχρήσατο, ὅς γε προεγάμει μὲν παρεισιῶν εἰς τὸ δωμάτιον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγὼν δὲ τὰς ὥραίας παρθένους περιστεράς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10 συμποσίοις ἡφίει, κἀκείνας ἐκέλευσε θηρεύειν γυμνάς, τινὰς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδοιμένας ἄξυγα, τὸ μὲν ὑψηλὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν * ἔφασαν τοῦ ἀπρεποῦς χάριν. δίκας μέντοι ἔτισεν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν Σικελίαν ἐπανῆλθεν ἀναληψόμενος τὴν ἀρχήν· κα- 15 ταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουράν ἡλευθέρωσαν σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν ὁ νεώτερος ἤδη μειράκιον· ἄτερος γὰρ Ἀπολλοκράτης συνεστρατήγει τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. πολλὰ δὲ δεο- 20 μένω τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ καὶ Ταραντίνοις ὑπὲρ αὐτοῦ προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθελήσωσιν οὐκ ἔδο- C.260σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλεῖστον ἐξέχεαν· καταπορνευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25 καύσαντες τὰ σώματα κατήλεσαν τὰ ὀστέα καὶ κατεπόντωσαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς Ἐφορος, ἣν Ζάλευκος συνέταξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν, φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον 30 ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ξημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρῶ- ψάντων ὀρίζειν ἐφ' ἑκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκείνος

ἐν τοῖς νόμοις διώρισεν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας
 τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν,
 [τὰς δὲ ζημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτάς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ
 ἀπλουστερώς αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξει.
 5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λο-
 κρῶν ἐνδοξότερους μὲν γενέσθαι, χείρους δέ· εὐνο-
 μεῖσθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττο-
 μένους τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας
 τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἴρηκεν
 10 ὅτι παρ' οἷς πλεῖστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ
 βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἱατροὶ πολλοὶ καὶ
 νόσους εἰκὸς εἶναι πολλάς.

Τοῦ δὲ Ἄλγηκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥή- 9
 γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος
 15 ἰδιὸν τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν
 τῇ τῶν Λοκρῶν περαιᾷ φθέγγονται, τοῖς δ' ἀφῶνις
 εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἴτιον εἰκάξουσιν ὅτι τοῖς μὲν
 παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ
 διαστέλλειν τοὺς ὕμενας, τοὺς δ' ἡλιαζομένους ξηροὺς
 20 καὶ κερατώδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυῶς ἐκπέμ-
 πεσθαι τὸν φθόγγον. ἐδείκνυτο δ' ἀνδριάς ἐν Λοκροῖς
 Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν κα-
 θήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνι-
 ζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωναν Ῥηγῆνον ἐρίσαι περὶ
 25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωναν δεῖσθαι τῶν Δελ-
 φῶν ἐαντῷ συμπράττειν· ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ
 τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλ-
 θαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι
 ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
 30 οἱ τέττιγες εἶεν ἀφῶνοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ξῶων,
 ὅμως εὐδοκιμεῖν μηδὲν ἤττον τὸν Ἀρίστωναν καὶ ἐν ἐλ-
 πίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνομον καὶ

ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης ἐπιστάς C.261 τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πόλεων τούτων μεσόγαιαν Βρεττιοὶ κατέχουσι· καὶ πόλις ἐνταῦθα Μამέρτιον καὶ ὁ δρυμὸς ὁ φέρων τὴν ἀρί- 5 στην πύλιν τὴν Βρεττιαν, ὃν Σίλαν καλοῦσιν, εὐδενδρός τε καὶ εὐνδρος, μῆκος ἐπτακοσίων σταδίων.

- 10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγρα, ὃν θηλυκῶς ὀνομάζουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ μύριοι μετὰ Ῥηγίνων πρὸς δεκατρεῖς μυριάδας Κρο- 10 τωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροιμίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασιν „ἀληθέ- „στερα τῶν ἐπὶ Σάγρα.“ προσμεμυθεύκασιν δ' ἔνιοι καὶ διότι αὐθήμερον τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος Ὀλυμπίασιν ἀπαγγελθεῖν τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖν τὸ τά- 15 χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰτίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμεῖναι χρόνον διὰ τὸ πληθὺς τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν. μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρό- 20 τερον δ' Αὐλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐ- 20 λῶνα. ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν ἔκτισαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθη- 25 ναίων τῶν μετὰ Μενεσθέως (νῦν δὲ Σκυλάκιον καλεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς 25 προσώρισεν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλλητικὸς ὠνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημένον ἰσθμὸν πρὸς τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύσιος καὶ διατειχίζειν τὸν ἰσθμὸν στρατεύσας ἐπὶ Λευκανοῦς, λό- 30 γῳ μὲν ὡς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων 30 τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθές λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλή-

λους κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρχειν ἁδεῶς τῶν ἐντός· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελθόντες.

Μετὰ δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἡ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. μετὰ δὲ ταύτας τὸ Λακί-
νιον Ἡρας ἱερόν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
ἀναθημάτων μεστόν. τὰ διάγραμμα δ' οὐκ εὐκρινῶς
λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίους ἀπὸ πορθ-
μοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
10 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάγραμμα εἰς ἄκραν Ἰα-
πυγίαν ἑπτακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περι-
πλουν ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὥς
ὁ χωρογράφος φησί. . τριακοσίων ὀγδοήκοντα. . ἀξώ-
15 νω, Ἀρτεμίδωρος· τοσούτοις δὲ καὶ λείπων . . τοῦ 0.262
πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
ἀνατολὰς χειμερινάς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμ-
ψαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλεον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
σταδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου καὶ ποταμὸς Αἷσαρος καὶ
λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νέαιθος, ᾧ τὴν ἐπωνυμίαν
γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. καταχθέντας
25 γάρ τινες τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκηψιν τῶν χω-
ρίων, τὰς δὲ συμπλεούσας αὐτοῖς Τρωάδας καταμα-
θούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι βαρυνουέ-
νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρῶντας· εὐθὺς δὲ καὶ

ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκεί-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγένοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοῖς Κρότωνα
 κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκευόμενον τὸν
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῷ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπιόντα τὸν θεὸν εἰ λῶον εἴη ταύτην ἀντ'
 ἐκείνης κτίζειν, τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτύγχανε δὲ ὑπόκυφος
 ὢν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρὲν θεὸν 10
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ
 „τις ἐπαινέειν.“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὸν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἡνίκα ὥρμητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσσῶν οἰκισμόν. ᾧκουν δὲ Ἰάπυ- 15
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὥς Ἐφορός φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ ἄνδρες ἅπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιάται, ὥστ' εὐκότως εἰρησθαι δοκεῖ διότι Κροτω- 20
 νιατῶν ὁ ἔσχατος πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τεῦθεν εἰρησθαι φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίειαν
 καὶ εὐξίαν ἔχοντός τι φορὸν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίκας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ 25
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεσόντων ἀνδρῶν το-
 0.263 σούτων τὸ πλῆθος· πρὸςέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. post ἐγένοντο: καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νέαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωνομίαν ἔσχε. 24. post φορὸν: διὰ το
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

- τῶν ἀθλητῶν γεγωνὸς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτόν· τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα. εἰκὸς καὶ τὴν
 ἱστορουμένην ὑπὸ τινων εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλεόν, εἰθ' εὐρὼν ξύλον μέγα
 ἐσφηνωμένον, ἐμβαλὼν χεῖρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστῆσαι τελέως· το-
 σοῦτον δ' ἰσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφῆνας·
 εἴτ' εὐθὺς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθέντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ πάγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.
- 15 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἢ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξὺ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἴσ[ος] Ἑλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχία διήνεγκεν ἢ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἔθνῶν τῶν πλησίον ἐπῆρξε,
 20 πέντε δὲ καὶ εἴκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνεπλήρουν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβρεως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφηρέθησαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περιγενόμενοι συνελθόντες ἐπώκουν ὀλίγοι· χρόνῳ
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἳ συνοικήσαντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διεχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ
 πτυρτικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ'
 αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραῖθις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ
 λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη
 ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ 5
 Λευκανῶν ἡνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελο-
 μένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πέμ-
 ψαντες συνοίκους ὀλιγανδροῦσι μετωνόμασαν Κωπιάς
 τὴν πόλιν.

- 14 Μετὰ δὲ Θουρίους Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ 10
 καὶ Φωκέων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος,
 γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο-
 C.264 κιμῶν· καὶ ὁ Θουρίνος δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἰνων ἐστίν.
 εἶθ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ
 ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἀκίρις καὶ Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν 15
 ὁμώνυμος Τρωική· χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν
 οἰκισθεῖσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὕτη τῶν Ἡρα-
 κλεωτῶν ὑπῆρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας
 καὶ εἴκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους
 τριάκοντα. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον 20
 ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόανον ἰδρυμέ-
 νον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν ἀποσπώμέ-
 νων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν·
 τοὺτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Ἀν-
 δῶν ἀρχήν, καὶ βίᾳ λαβεῖν τὴν πόλιν Χώνων οὔσαν, 25
 καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολίειον· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν κα-
 ταμῦον τὸ ξόανον. Ἰταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὔτω μυ-
 θεύειν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ
 ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρας βιασμόν,
 ἀλλὰ καὶ καταμῦον δείκνυσθαι· πολὺν δὲ Ἰταμώτερον 30
 τὸ τοσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κεκομισμένα ξόανα, ὅσα
 φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λακινίῳ

καὶ ἐν Λονκερίᾳ καὶ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηνᾶ καλεῖται
ὥς ἐκεῖθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τρωάδων δὲ τόλ-
μημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καί-
περ δυνατὸν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίῳ κτίσμα φασὶ καὶ
5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ'
Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα
τῷ στρατηγῷ φυγάδι ἐκ Λακεδαιμόνος πολεμοῦντας
περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοι-
νῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν
10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ
τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15
νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετταράκοντα πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου
15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γεωργίας
εὐτυχῆσαι φασιν ὥστε θέρους χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀνα-
θεῖναι. σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νη-
λειδῶν ἐναγισμὸν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἀν-
τίοχος δὲ φησιν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν
20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρει
Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Τα-
ραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γειτνιωτές ἐπιπηδῆσαιεν τῷ
τόπῳ. δυεῖν δ' οὐσῶν πόλεων, τοῦ Μεταποντίου ἐγ-
25 γυτέρω [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρω] τοῦ Τάραντος,
πεισθῆναι τοὺς ἀφιγμένους ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν τὸ
Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔξειν C.265
καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσ-
θήσειν τοῖς Ταραντίνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς
30 οὗσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους
καὶ τοὺς ὑπερκειμένους Οἰνωτροὺς ἐπὶ μέρει διαλυ-
θῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον
 μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν καὶ τὸν
 ἐξ αὐτῆς Βοιωτὸν. δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μετα-
 πόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι
 δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ 5
 πρὸς Δῖον κομισθῆναι ἐλέγχειν ἡρώον τοῦ Μετάβου
 καὶ Ἀδίου τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτὸν „Δῖον
 ἐνὶ μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη,“ ὡς πρὸς ἐκεῖ-
 νον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς Μέταβον.
 οἰκιστῆς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρίσης τύ- 10
 ραννος γεγένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὥς φησιν Ἐφο-
 ρος. ἔστι δέ τις καὶ οὗτος λόγος ὡς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Λεύκιππος εἶη, χρη-
 σάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέ-
 ραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων 15
 πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα
 αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς
 ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ
 ὧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰτα-
 λίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 20
 θεσιν· αἰεὶ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιώσας
 προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους
 ἐπεληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἣν περ καὶ Ἰταλίαν μό-
 νην ὠνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοί ἐσμεν φυλάξαι τὴν
 αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ 25
 αὐτὴν νήσους.

- 2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ
 τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον
 προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. τὸ δὲ
 σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πελωριάς μὲν ἡ πρὸς 30
 τὴν Καῖνυν καὶ τὴν στυλίδαν τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν
 πορθμὸν, Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἕω καὶ τῷ Σι-

κελικῶ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἐστὶν
 ἢ προσεχῆς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἅμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Αἰλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ἃς
 5 ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοῖλαι με-
 τρώς, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Αἰλυβαίου καθή- C.266
 κούσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστί, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἰρηκε
 προσθεῖς καὶ εἴκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἡ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ
 10 τοῦ Αἰλυβαίου μεῖζων τῆς ἐτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ
 πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχῆς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος στα-
 δίων τετραρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαί-
 15 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μεῖζω λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῷ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἴκοσι πέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἶτα εἰς Ἀγάθυρνον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν
 20 πολίχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτῶ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἴτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγεσταίων
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Αἰλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμπαντι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἑβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγαν-
 τίνων ἐμπόριον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἴτ' ἐπὶ Πάχυνον πεντήκοντα. ἐνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἑξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἐξήκοντα· εἴτ' εἰς Ταυρομένιον τριά-
 30 κοντα τρία· εἴτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. περὶ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἐξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Αἰλύβαιον τῇ Ὑαλερίᾳ ὁδῷ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἔνιοι δ' ἀπλούστερον εἰρήκασιν, ὥσπερ Ἐφορος, τὸν περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδώνιος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Αἰλύβαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Πάχυννον τίθησιν. ἀνάγ- 5
κη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμία] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὅμως δ' οὖν 10
* ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελωριάς ἀρκτικωτάτῃ λέγοιτ' ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥσθ' ἢ ἐπιξυγνυμένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυννον, [ὄν] ἐκκεῖσθαι πρὸς ἕω ἔφαμεν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσῃ τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν 15
πορθμόν. δεῖ δ' ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἢ ἡὼν παρακλίνει προοῦσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυννον. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύννου πρὸς
C.267 τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἄρτε- 20
μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύννου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χιλίους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχεῖν ἂν δοκεῖ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγῃ τῷ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ 25
τοῦ Παχύννου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύννου πρὸς Αἰλύβαιον (ἐσπεριώτερον δὲ τῆς Πελωριάδος ἐστὶν) ἱκανῶς ἂν καὶ τὴν λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν, βλέποι δὲ ἂν ἅμα πρὸς τε τὴν ἕω καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ- 30

ζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Αἰβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σύρτεις διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Αἰλυβαίου τοῦλάχιστον διάστημα ἐπὶ Αἰβύην χίλιοι καὶ πεντακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὴ λέγεται τις τῶν 5 ὄξυδορκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνης σκαφῶν τοῖς ἐν Αἰλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελωριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἑω καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ- 10 κτον μὲν ἔχουσιν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2 πορθμὸν Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ Κατάνη καὶ Συρακοῦσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ 15 Συρακουσσῶν ἐκλελοίπασιν, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθοῦσαι καὶ πάντα καταρρεόντων ἐκ τῆς Αἰτνης εἰς εὐλίμενα στόματα· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ ταύτας Ἐφορος πρῶτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηνῶν καὶ τὴν ὁμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μηδὲ κατ' ἐμπορίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον παρενεχθέντα ἀνέμοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένεϊαν 25 τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς, ἐπανελθόντα δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συκνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινάς, ἔτι δὲ Ἀωριέων, [ᾧ] οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦσαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον τοὺς δὲ 30 Ἀωριέας Μέγαρα τὴν Ὀβλαν πρότερον καλουμένην. αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ὀβλης ὄνομα συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ὀβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλευρὸν
 C.268 πόλεων ἡ μὲν Μεσσήνη τῆς Πελωριάδος ἐν κόλπῳ κεῖ-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἕω καὶ μασχάλην τινα
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάγραμμα ἑξηκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ στυλίδος πολὺ ἔλαττον. κτίσμα δ' 5
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετέλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ σκο-
 λιόν), Ναξίων οὕσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπώκησαν δ' ὕστερον Μαμερτίνοι Καμπανῶν τι 10
 φῦλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρητηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα συνείχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου. 15
 δείκνυται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ πόρῳ, βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίσροισι τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἡύονα 20
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοπρίαν. τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαμερ-
 τῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μαμερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐ-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοῖνου τε σφόδρα τῆς χώρας οὗ- 25
 σης οὐ Μεσσηνίον καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μαμερ-
 τῖνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκεῖται δ' ἱκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦπτον δ' ἀμφοῖν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν 30
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ὑβλῇ Ζαγκλαίων·

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Κατάνη,
κατοικίσαντος ἑτέρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσσίων τυ-
ράννου καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἰτνην ἀντὶ Κα-
τάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
5 ὅταν φῇ „ξύνες [ὅ] τοι λέγω, ξαθέων ἱερῶν ὁμῶννυμε
„πάτερ, κτίστορ Αἰτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ
Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους
ἐξέβαλον καὶ τον τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ
δὲ Αἰτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμέ-
10 νην τῆς Αἰτνης ὄρεινὴν ὥκησαν καὶ προσηγόρευσαν
τὸ χωρίον Αἰτνην διέχον τῆς Κατάνης σταδίους ὀγδοή-
κοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέρκειται
δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἰτνη καὶ τῶν περὶ τοὺς
κρατῆρας παθῶν πλεῖστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ ῥύα-C.269
15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτῳ καταφέρονται, καὶ τὰ
περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται τὸν Ἀμφίνομον
καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀρά-
μενοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ
Ποσειδῶνι[ός] φ[ησι], γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατε-
20 φροῦται πολλῶ βάθει τὰ Καταναίων χωρία· ἡ μὲν οὖν
σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετὲ τὴν χώραν
χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρη-
στόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου· τὰς
τε ῥίξας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαί-
25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πνίγεσθαι·
διόπερ ἐκ τῶν ὥτων ἀφαιροῦσιν αἶμα δι' ἡμερῶν τετ-
τάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἑρῦθειαν
συμβαῖνον εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ῥύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων
ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος,
30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομέ-
νοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς
κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαβὼν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χροῖαν ἣν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὥς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πῆγανον τῇ ξυλίνῃ σποδῶ τρέφεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκείωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

- 4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς ᾠκίσθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελ- 10 λόν τέ φασιν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρηστηριαζομένων δ' ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰροῦνται πλοῦτον ἢ ὑγίειαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ 15 συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγεινὴν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὥς οὐκ ἂν *ἐκγέναιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσσίαν δεκάτη. πλέοντα 20 δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκείνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Λι-
C.270 βυρνοὺς κατέχοντας οἰκίσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν 25 κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Δωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ἠϋξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἢ πόλιν καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ- 30

29. post Συρακούσας: ἀπιόντας.

νων εὐφυῆς. οἳ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ
 συνέβη Συρακούσίοις τυραννουμένοις τε δεσπόζειν
 τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπο
 τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γὰρ τῶν
 5 βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπή-
 εσαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἶων οἱ Ἕλληνες ἄπτε-
 σθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ
 ἔσχον, ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Συ-
 κανοὶ καὶ Μόρρητες καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ-
 10 σον, ὧν ἦσαν καὶ Ἰβηρες, οὔσπερ πρῶτους φησὶ τῶν
 βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς.
 καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μορρήτων ᾠκί-
 σθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπελθόντες
 δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες
 15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντεῖχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσσιοι.
 Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξέβαλον
 καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν
 δὲ Πομπηίου τάς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ
 καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς
 20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε.
 πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκα-
 τὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύ-
 κλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικου-
 μενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος ᾠήθη δεῖν
 25 οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περίμετρον·
 ἣ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρα πρὸς τὴν ἡπειρον
 [ὄμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἐξεῖσαν
 ποταμὸν εὐθύς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν
 Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον-
 30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον ἔχοντα
 μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἰτ' ἐκιδιδόντα ἐνθένδε
 πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιοῦτοις

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 *ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπίᾳ δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἶρηκε τάδε
 „ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, κλεινᾶν Συρακοσσᾶν 5
 C.271 „θάλος, Ὀρτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τι βάρ-
 αθρον, ἣν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ
 γῆς ρεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ 10
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπῖνον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμεῖναι γλυκύ, παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι. 15
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσοῦτον πόρον συμμένειν τὸ ρεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ρεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθώ-
 δες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ὃ 20
 συμμένει τὸ ρεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 ῥύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κυ-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμῶνες
 ἐξαίσιοι καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκείος
 ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθείσα· 25
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ρεύματι εὐπειθής, οὐχ ὅτι τῷ τοσοῦτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένῳ. φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τὰ

15. post γλυκύ: ὅμως τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύνει εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον.

- γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ
 παραπλήσια· „ῥεῖ γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σο-
 φοκλῆς „Λάκμου τ' ἀπὸ Περραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους
 „καὶ Ἀκαρναῶνας, μίσγει δ' ὕδασι τοῖς Ἀχελώου.“ καὶ
 5 ὑποβὰς „ἐνθεν εἰς Ἄργος διὰ κῦμα τεμῶν ἤκει δῆ-
 „μον τὸν Λυρκείου.“ βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὅς φησι
 τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ ῥέοντα,
 ἐξ οὗ καὶ ὁ Αἴας ῥεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνο-
 μάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος
 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὗτός φη-
 σιν εἰς τὸν Ἀχελῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἴαντα εἰς
 Ἀπολλωνίαν πρὸς δύσιν ῥεῖν. ἑκατέρωθεν δὲ τῆς νή-
 σου λιμὴν ἔστι μέγας, ὧν ὁ μείζων καὶ ὀγδοήκοντα στα-
 δίων ἔστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ C. 272
 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὥς δ' αὐτῶς Κεντόριπα συμβαλο-
 μένην πολλὰ πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. κεῖται δ'
 ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναί-
 οῖς ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ῥέοντι εἰς τὴν Κα-
 ταναίαν.
- 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ 5
 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλέλειπται
 τελέως, ἔχνη τινα σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν,
 ὧν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακουσίων· Ἀκράγας
 δὲ Γελῶν οὔσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἐτι
 25 συμμένει. τῇ γὰρ Καρχηδονίᾳ τούτων μάλιστα ὑπο-
 πιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι
 γενόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. post Λυρκείου: ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολο-
 γίαν οἱ τὸν Ἰωσὸν εἰς Ἀῆλον ἐκ τοῦ Νεῖλου περαιοῦντες. Ἀλ-
 φειδὸν δὲ Ζωῖλος ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ Τενεδίῳ ἐγκωμίῳ φησὶν ἐκ Τε-
 νέδου ῥεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον ψέγων ὡς μυθογράφον. Ἴβυκος δὲ τὸν
 ἐν Σικυῶνι Ἀσωπὸν ἐκ Φρυγίας ῥεῖν φησι.

ρίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολὺάνθρωπος οὐσα
 ὅμως ἱκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἀλαισα καὶ Τυνδα-
 ρίς καὶ τὸ τῶν Αἰγισταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοιδίς
 πόλιστα ἐστὶ. Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοί-
 κλιαν. τὴν δὲ Αἰγισταίαν κτισθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ 5
 Φιλοκτήτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ
 ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν
 Σικελίαν μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωός. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ
 Ἑρῦξ λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον
 διαφερόντως ἱεροδούλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, 10
 ἃς ἀνέθρεσαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξω-
 θεν πολλοί· νυνὶ δ' ὥσπερ αὐτὴ ἡ κατοικία λειπανδρεῖ
 καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλέλοιπε τὸ πλῆθος. ἀφί-
 δρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρὸ
 τῆς πύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἑρυνκίνης 15
 λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοᾶν περικειμένην ἀξιό-
 λογον.

- 6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἑνναυ, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς
 Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιει-
 λημμένην πλατέσιν ὁροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκά- 20
 κωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐ-
 νουν δραπεταὶ καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων·
 ἐπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι καὶ Ταυρομε-
 νῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἡ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς με-
 σογαίας ποιμένων ἢ πλείστη γεγέννηται· οὔτε γὰρ Ἰμέ- 25
 ραν ἐτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γέλαν οὔτε Καλλίπο-
 λιν οὔτε Σελινούντα οὔτ' Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους,
 ὧν τὴν μὲν Ἰμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἐκτίσαν Ζαγκλαῖοι,
 [Γέλαν δὲ Ῥόδιοι,] Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινούντα δὲ
 οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. κεκάκω- 30

ται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὖσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ αἰεὶ. καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελεῖφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273

5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων τὰ πλεῖστα ἐκποροβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι παρέδωκαν· ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη

10 μεγάλους ἡ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τρεπομένων σποράδην τῶν νομέων, εἰτα καὶ κατὰ πλήθην συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθάπερ ἡνίκα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἑνναν κατέσχον. νεωστὶ δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρός

15 τις, Αἰτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμηνῶς τὰ κύκλῳ τῆς Αἰτνης πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων ἀγῶνος συνεστῶτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θηρίων· ἐπὶ πῆγματος γὰρ τινος ὑψηλοῦ τεθεῖς ὡς ἂν
20 ἐπὶ τῆς Αἰτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπεσόντος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων εὐδIALYTOUTS ἐπίτηδες παρεσκευασμένως ὑπὸ τῷ πῆγματι.

Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάντων οὐδὲν χεῖρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δεῖ
25 λέγειν; σίτω δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ καὶ ἀμείνω τις φαίη. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν· ὥσανει γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ ὑποχορηγεῖ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ
30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμεῖον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκόμενων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέρματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα, φησὶ δ' ὁ Ποσειδώνιος οἷον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἑρκα, μέσσην δὲ ἀμφοῦν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἑνναν.

8 Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα ἡ μι- 5
κρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτνη τοὺς ἀναβαλίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἔστι δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μεστὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω δὲ δρυμοῖς καὶ φυτείαις διείληπται παντοδαπαῖς. ἔοικε 10
δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἕνα κρατῆρα C.274 συμφερομένου τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ῥύα-
κας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῆς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι 15
τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συμεταβάλλειν καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ὄντα] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πέριξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες διηγοῦντο ἡμῖν ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδῖον ὁμαλὸν ὅσον εἰκοσι σταδίων τὴν περιμέτρον, κλειόμενον ὀφρύϊ τεφρώδει τειχίου 20
τὸ ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πε-
δῖον προελθεῖν βουλομένους· ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βου-
νὸν τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κα-
θεωρᾶτο τοῦ πεδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρ-
θιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρε- 25
μοῦν (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν), εἰκάζειν δὲ καπνῷ· δύο δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδῖον, ἐπειδὴ θερ-
μοτέρας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀνα-
στρέψαι μὴδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαι-
νομένων τοῖς πόρρωθεν ἀφορῶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς 30
τοιαύτης ὅψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷά
φασί τινες περὶ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καθάλοιτο εἰς τὸν

- κρατῆρα καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἴχνος τῶν ἐμβά-
δων τὴν ἑτέραν ἃς ἐφόρει χαλκᾶς· εὗρεθῆναι γὰρ ἔξω
μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ κρατῆρος ὡς ἀνερριμ-
μένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσιτὸν
5 εἶναι τὸν τόπον οὐδ' ὁρατόν, εἰκάζειν τε μὴδὲ καταρ-
ριφῆναι τι δύνασθαι ἐκείσε ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ
βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν
εὖλογον πόρρωθεν πρὶν ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατῆρος
προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάνοι ἂν διαφθα-
10 ρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν ὁποῖον παρελήφθη πρό-
τερον. τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ
πῦρ ἐπιλειπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὴν ἐπὶ
τοσοῦτόν γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀν-
θρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. ὑπέρεκειται δ' ἡ
15 Αἴτνη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Κα-
ταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν
πέλαγος καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους. νύκτωρ μὲν οὖν
καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέ-
ραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται.
- 20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἴτνῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
τερα μὲν πλάτει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. ἅπαντα δ' ἡ
νῆσος κοίλῃ κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρὸς μεστή,
καθάπερ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι
τῆς Κυμαίας. θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ
25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια
καὶ τὰ Ἱμεραῖα ἄλμυρά ἐστι, τὰ δὲ Αἰγεσταῖα πότιμα
περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θα-
λάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκο-
λύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
30 λάζουσιν. οἱ Παλικοὶ δὲ κρατῆρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

τας ὕδωρ εἰς θολοειδὲς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τον
 αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ * Μάταυρον σπή-
 λαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι
 αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἴτ'
 ἀνακύπτουτα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὀρόν-5
 της ἐν τῇ Συρίᾳ καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπα-
 μείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει
 πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ
 ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Αἰβύη
 μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ 10
 ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ
 τὸν Ἑρασῖνον ἐκδίδωσι ποταμόν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς
 τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσείαν ὑποβρύχιον ὥσθ' ἐν ὅψ' ποτε τὸν
 ἔ' Εὐρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πε-
 πιστεῦσθαι μυθῶδές τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε- 15
 φάνων ἑκατέρῳ καὶ ριφέντων εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα ἀνα-
 φαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ
 ποταμῷ. εἴρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαύου.

- 10 Συγγενῇ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικε-
 λίαν πάθεσι τὰ περὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους καὶ αὐτὴν 20
 τὴν Αἰπάραν δείκνυται. εἰσὶ δ' ἑπτὰ μὲν τὸν ἀριθμόν,
 μεγίστη δὲ ἡ Αἰπάρᾳ Κνιδίων ἄποικος ἐγγυτάτῳ τῆς
 Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο
 δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἡγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ
 πρὸς τὰς τῶν Τυρρηνῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν- 25
 τέσχεν, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Αἰπαραί-
 ων νήσους ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ
 καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν
 Δελφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐ-
 καρπον καὶ στυπτηρίας μέταλλον ἐμπρόσοδον καὶ θερ- 30
 μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς
 ἔστι καὶ τῆς Σικελίας ἢ νῦν ἱερὰν Ἡφαίστου καλοῦσι,

περὶ αὐτῆς πᾶσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
 πνοὰς τρεῖς ὥς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
 στου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρονται, οἱ προσκε-
 χῶκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 5 σεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται
 καὶ αἱ φλόγες αἱ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτνην,
 παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον
 δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀρ-
 χὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
 10 ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξα-
 πτόμενον οὐκ ἐξ θαυμάζειν τοὺς ὁρῶντας ἀμωσγέπως
 τὰ τοιάδε. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν
 κατεργρηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν,
 τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
 15 δίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα πο-
 δῶν διάμετρον· κατ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάτ-
 της σταδιαίον, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηγεμίαις. ἐὰν μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι
 κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδος ὥστε μὴδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
 20 θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαράς ἀπὸ
 τοῦ λεχθέντος κρατῆρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρό-
 μους ἐκπέμπεσθαι μελίζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσην τινα
 ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατῆρας ὁμοειδεῖς μὲν εἶ-
 ναι, τῇ δὲ βίᾳ λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἐκ τε
 25 δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχε-
 ται τὰ ἀναφυσήματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προ-
 σημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
 ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Αἰπάραις γενομένης ἀπλοί-
 ας προειπεῖν τινὰς φησι τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
 30 διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. post νηγεμίαις: εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ πιστά, οὐκ ἀπιστητέον
 ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέους μυθολογηθεῖσιν.

εἰρησθῆναι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῇ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἰόλον· περὶ ᾧ ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἄφ' ᾧ παρῆξέβημεν.

- 11 Τὴν μὲν δὴ Αἰπάραν καὶ τὴν Θέρμεσσαν εἰρήκα-
μεν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος,
ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βία μὲν φλογὸς λειπομένη
τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἰόλον
οἰκῆσαι φασί. τετάρτη δ' ἐστὶ Αἰδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ
τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἑρικοῦσσα 10
μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φυτῶν κέκληνται, ἀνείν-
ται δὲ εἰς νομάς. ἐβδόμη δ' ἐστὶν Εὐώνυμος, πελαγία
μάλιστα καὶ ἔρημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς
Αἰπάρας ἐκ Σικελίας πλέουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλά-
κις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
περὶ τὰς νήσους ὥφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ
βάθους κοιλιῶν ἀναστομωθέντος πόρου τινὸς καὶ τοῦ
C.277 πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ
τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς ἅμα τῇ
ἔω μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρ- 20
θείσαν ἐξαίσιον τὴν θάλατταν ὁραθῆναι, καὶ συμμεῖ-
ναί τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἴτα παύσα-
σθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νε-
κροὺς ἰχθυὰς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ θέρμῃ καὶ
δυσωδίᾳ πληγέντας φυγεῖν, ἐν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 25
μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν
τοὺς δ' εἰς Αἰπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας
γινομένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τοτὲ δὲ ἀνατρέ-
χοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλὰς δ' ἡμέ-

4. post ἱκανῶς: ἔστιν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἂν
..... ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω πάρεστι, καὶ διαθέσει καὶ τῇ ἐναρ-
γείᾳ· ἢ γε ἡδονὴ κοινὸν ἀμφοτέρων. 24. post ῥοῦ: τοὺς δὲ

ραῖς ὕστερον ὁρᾶσθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ,
 πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ
 λιγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλί-
 ταις λίθοις ἐοικότα. τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας
 5 στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ,
 τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν
 Αἰπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
 τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρικώδους εἰς Φοινικώδῃ δέκα μί-
 λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἐνθεν δ' εἰς Αἰδύμην τριά-
 10 κοντα, ἐνθεν δ' εἰς Αἰπάραν πρὸς ἄρκτον ἐννέα καὶ
 εἴκοσι, ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἐννεακαίδεκα· ἐκκαίδεκα
 δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχύνου Με-
 λίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια ἃ καλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
 δος, ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέραι
 15 διέχουσαι· Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Αἰλυβαίου καὶ πρὸ
 τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπέαν κα-
 λοῦσι, μέση ἀμφοῖν κειμένη καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα
 ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς
 Σικελίας καὶ τῆς Αἰβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια.
 20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν **3**
 μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῇ λεκτέον. συνεχῆς δ'
 ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν
 οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρος τὸ μὲν τι Σα-
 25 λεντίνους καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν,
 τὸ δὲ Καλαβρούς. ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πευκέτιοι
 τέ εἰσι καὶ Δαύνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
 αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς
 Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ
 30 Ποίδικλοι λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πευκέτιοι. ἔστι
 δ' * ἐπιχερρονησιάζουσα ἡ Μεσσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντε-
 σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμοῦ κλειομένη σταδίων δέκα

καὶ τριακοσίων. ὃ τε περίπλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν
 Ἰαπυγίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 C.278ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσιν ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γεφύρα κλειόμενος μεγάλη, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περιμέτρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἔξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῃ κείσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλ- 10
 κείσθαι ῥαδίως ἑκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ αὐχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἕδαφος, μικρὸν
 δ' ὅμως ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν πα-
 λαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυνὶ δ' ἐκλείπεται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιόν τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ἧ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἵδρυται κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίον.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θεμάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἐλαφυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Καπετωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικός, Ἀνσίππου ἐρ- 25
 γον, ἀνάθημα Μαξίμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.
 2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος οἱ μὴ μετασχόν-
 τες Λακεδαιμονίων τῆς στρατείας ἐκρίθησαν δοῦλοι
 καὶ ὠνομάσθησαν Εἰλωτες, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα- 30
 τείαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἐκάλουν καὶ ἀτί-
 μους ἔκριναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχύμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἔπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμ-
 ψάν τινας, οἳ προσποιήσῃ φιλίας ἔμελλον ἔξαγγέλλειν
 τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλαν-
 θος, ὅσπερ ἐδύκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ
 5 ἠρέσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς * ὀνομα-
 σθεῖσι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Τακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυ-
 κλαίῳ συντελουμένου τοῦ ἄγωνος, ἥνικ' ἂν τὴν [κυ-
 νῆν] περιίθῃται ὁ Φάλανθος, ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν·
 γνωρίμοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἔξαγ-
 10 γελάντων δὲ λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλαν-
 θον καὶ τοῦ ἄγωνος ἐνεστῶτος, προελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε
 μὴ περιθέσθαι κυνῆν Φάλανθον. οἱ δ' αἰσθόμενοι
 ὥς * μεμηνύκασιν τὴν ἐπιβουλήν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ
 δὲ ἰκέτευνον. κελεύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῇ
 15 παρέδωκαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἔπεμψαν εἰς θεοῦ περὶ
 ἀποικίας· ὁ δ' ἔκρησε, „Σατύριόν τοι δῶκα Τάραντά. 279
 „τε πλοῖνα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέ-
 „σθαι.“ ἦκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθένιοι, καὶ
 ἐδέξαντο αὐτοὺς οἳ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρηῖτες οἱ προ-
 20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναί φασιν τοὺς
 μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν
 ἐκείνου τελευτὴν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμ-
 βᾶσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον
 δεῦρο παρῶσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον περὶ περι-
 25 ελθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας Βοττιαίους
 προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ
 μέχρι τῆς Δαυνίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσης γυ-
 ναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἡγήσασθαι τῶν
 Κρητῶν· Τάραντα δ' ὠνόμασαν ἀπο ἡρώος τινος τὴν
 30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἐπολέ- 3
 μουν Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις ἀποκτείναντες τὸν βα-

σιλέα Τήλεκλον εἰς Μεσσήνην ἀφικόμενον ἐπὶ θυσίαν,
 ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε πρὶν ἢ Μεσ-
 σήνην ἀνελεῖν ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ τῆς
 πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ
 πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῳ δ' ὕστερον [ἔτει] 5
 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελ-
 θούσας ἔξ ἑαυτῶν πέμψαι τινας παρὰ τοὺς ἄνδρας τας
 μεμψομένας, ὥς οὐκ ἐπ' ἴσοις πολεμοῖεν πρὸς τοὺς
 Μεσσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ
 δὲ χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολεμίᾳ ἐστρατο- 10
 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπανδρῆσαι τὴν πατριδα.
 οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυ-
 ναικῶν λόγον ἐν νῷ θέμενοι πέμπουσιν τῆς στρατιᾶς
 τοὺς εὐρωστοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἤδεσαν
 οὐ μετασχόντας τῶν ὀρκῶν διὰ τὸ παῖδας ἔτι ὄντας 15
 συνεξελεθεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγίνε-
 σθαι ταῖς παρθένοις ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πο-
 λυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τούτων οἱ μὲν
 παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενίαι. Μεσσήνη δὲ ἐάλω
 πολεμηθεῖσα ἑννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταῖός 20
 φησιν „ἄμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἑννεακαίδεκα ἔτη, νω-
 „λεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ
 „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ
 „πίονα ἔργα λιπόντες φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων
 C.280 „ὀρέων.“ τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενεύμαντο, ἐπα- 25
 νελθόντες δ' οἴκαδε τοὺς Παρθενίας οὐχ ὁμοίως τοῖς
 ἄλλοις ἐτίμων ὥς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συνι-
 στάμενοι μετὰ τῶν Εἰλώτων ἐπεβούλευσαν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ
 πῖλον Λακωνικόν, ἐπειδὴν ἐγχειρῶσι. τῶν δὲ Εἰλώ- 30
 των τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι χαλε-
 πὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρονας, ὥς ἂν ἀλλήλων ἀδελφοὺς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἰρεῖν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπέναι προσέταξαν. οἱ μὲν δὴ μεμνημένην αἰσθόμενοι τὴν πρᾶξιν ἐπέσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπεισαν αὐτοὺς εἰς * ἀποικίαν ἐξελθεῖν· καὶ μὲν κατὰσχωσιν ἀρκοῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μή, τῆς Μεσσηνίας τὸ πέμπτον κατανεύμασθαι μέρος ἐπανιόντας. οἱ δὲ σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτίζουσι 10 τὴν Τάραντα.

Ἰσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν 4 πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον τῶν ταύτῃ καὶ πεζοὺς ἔστελλον τρισμυρίους, ἑπτάς δὲ τρισχιλίους, ἑπτάρχους δὲ χιλίους. 15 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὅς καὶ προέστη τῆς πόλεως πολλὸν χρόνον. ἐξίσχυσε δ' ἡ ὕστερον τρυφὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους ἑορτὰς πλείους ἄγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου 20 καὶ χειρὸν ἐπολιτεύοντο. ἔν δὲ τῶν φαύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοπτὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανούς, καὶ ἔτι πρότερον Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ 25 Ἀγαθοκλέα, εἴτα Πύρρον, ἡνίκα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὕς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἐχθρὰν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς 30 Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειρᾶτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἔχθος, ἐκέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τελεῖν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ την ἐκείνων ἀγνωμο-
σύνην ἀπαντῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσσαπίους ἐπο-
λέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργοὺς τὸν τε
C.281 τῶν Λαυνίων καὶ τὸν τῶν Πευκετίων βασιλέα. περὶ τε
τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρέθησαν, ὕστερον δ'
ἀποικίαν Ῥωμαίων δεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ
βέλτιον ἢ πρότερον.

- 6 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν
ἀστεία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχεῖα εὗρίσκεται
βαθύγεις σχιζομένη, ἀνυδροτέρα δ' οὔσα εὐβοτος οὐ- 10
δὲν ἦττον καὶ εὐδενδρος ὄραται. εὐάνδρησε δέ ποτε
καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις
τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντε-
σίου τᾶλλα πολισμάτιά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπόνηται.
τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν- 15
ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν πλούσιόν ποτε
ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυ-
ρίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χειμε-
ρινὰς ἀνατολάς, ἐπιστρέφων δέ πως ἐπὶ τὸ Λακίνιον
ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ καὶ κλείον τὸ στόμα 20
τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια
δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτὸν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
κόλπου, καὶ ἔστι τὸ διάγραμμα ὅσον ἐπτακοσίων σταδίων
ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον.
περίπλους δ' ἐκ Τάραντός ἐστιν εἰς Βρεντέσιον μέχρι 25
μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ
Βᾶριν οἱ νῦν Ὀρεητόν, κεῖται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς
Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ πεξῆ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν
εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρῆς ἢ ἄφιξις ἐστίν.
ἐνθεν εἰς τὰ Λευκὰ στάδιοι ὀγδοήκοντα, πολίχνιον καὶ 30
τοῦτο, ἐν ᾧ δείκνυται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μυθεύ-
ουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Λευτερούους καλουμένους
 Ἡρακλῆς ἐξελάσσειε, καταφυγόντες [δὲ] δεῦρο ὑπὸ γῆς
 περισταλεῖεν, ἐκ δὲ ἰχώρων τοιοῦτον ἰσχοι ρεῦμα ἢ
 πηγὴ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην Λευτερ-
 5 νίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦν-
 τα πολίχνην ἑκατὸν πεντήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεν-
 τέσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆ-
 σον, ἥτις μέση πως ἴδρυνται τοῦ διαύρατος τοῦ ἐκ τῆς
 Ἡπείρου πρὸς τὸ Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ δυνάμενοι
 10 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
 τοῦ Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα, ἐντεῦθεν δὲ τηρή-
 σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντεσί-
 νων λιμέσιν, ἐκβάντες δὲ πεζεύουσι συντομώτερον
 ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητὴς Ἐν-
 15 νιος. ἔοικεν οὖν χερρονήσῳ τὸ περιπλεόμενον χωρίον C.282
 ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντεσίου πε-
 ζευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζώνῳ μιᾷς οὔσα
 ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χερρονήσου,
 ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυρίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
 20 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
 δὲ διαιροῦσιν, ὥς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράπλῳ πολίχνια εἰρηται. ἐν 6
 δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδίαί τε εἰσι καὶ Λουπίαί καὶ μικρὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
 25 ρία, ἐν ᾗ βασιλείον ἔτι δέικνυται τῶν δυναστῶν τινος.
 εἰρηκότος δ' Ἡροδότου Ὅριαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυρίᾳ
 κτίσμα Κρητῶν τῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
 λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἥτοι ταύτην δεῖ δέχεσθαι ἢ τὸ
 ὕδατον. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
 30 τες οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰθ' οἱ
 ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηρκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακεδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπεσόντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἡξίωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι 5
 βελτίῳ τῆς Ταραντίνων· λεπτόγεως γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' εἰκέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ σχῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσέοικεν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μεσσαπία γλώττῃ βρέντιον ἢ κεφαλῇ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντίνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχῇ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

7 Ἐτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρουσιν εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσι, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κετίων, οὓς Ποιδίκλους καλοῦσι, καὶ Λαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεκεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῷ Ἐγνατία πό-
 λις, εἰτα Καιλία καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρδω-
 C.283 νία· ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀριστερᾷ ὅσον δὴ
 μιᾶς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀππία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Ὀγενοῦσία, ἡ μὲν μεταξὺ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεκεντὸν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τούντεῦθεν δ' ἦδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀππία καλεῖται, διὰ Κανδίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπύης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινοέσσης· τὰ δ' ἐνθὲνδε

εἴρηται. ἡ δὲ πᾶσά ἐστιν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μί-
λια τριακόσια ἐξήκοντα. τρίτη δ' ἐστὶν ἐκ Ῥηγίου διὰ
Βρεττίων καὶ Λευκανῶν καὶ τῆς Σαυνίτιδος εἰς τὴν
Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρα
5 τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
Ἀπεννίνων ὁρῶν.

Ὁ δ' εἰς τὴν περαιάν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πλοῦς 8
ἐστὶν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν τῆς
τε Ἡπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μεί-
10 ζων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἐστι καὶ ὀκτακοσίων
σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
φυῶς κεῖσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη καὶ τὰ
τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν πόλις ἐστὶν ἡ Ἐγνατία, οὕσα
15 κοινὴ καταγωγὴ πλείοντί τε καὶ πεξεύοντι εἰς Βάριον·
ὁ δὲ πλοῦς νότῳ. μέχρι δεῦρο μὲν Πευκετίοι κατὰ θά-
λατταν, [ἐν] τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλαίου· πᾶσα δὲ
τραχεῖα καὶ ὄρεινῇ, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν κοινω-
νοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσὶ δ'
20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοι ποὺ στάδιοι· σχε-
δὸν δ' ἴσον ἑκατέρας [Τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχῇ
Δαύνιοι νέμονται, εἴτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
ἀνάγκη δέ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μὴδ' ὅλως λεγο-
μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί,
μὴδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἔθνων τού-
των· διόπερ οὐδ' ἡμεῖν δισχυριστέον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Ἀΰφιδον, ἐφ' ᾧ 9
τὸ ἐμπόριον τῶν Καννσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
30 πλους ἐπὶ τὸ ἐμπόριον ἐνενήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυριππίνων ἐπίνειον. οὐ πολὺ
γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέρκεινται δύο πόλεις * ἐν γε

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γεγρονυῖται πρότε-
 ρον, ὥς ἐκ τῶν περιβόλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ
 ἡ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττων ἐστίν. ἐκαλεῖτο δ' ἐξ
 ἀρχῆς Ἄργος Ἰππιον, εἴτ' Ἀργυρίππα, εἴτα νῦν Ἀρ-
 C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφοτέραι Διομήδους κτίσματα· καὶ 5
 τὸ πεδῖον καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυται τῆς Διομήδους ἐν
 τούτοις τοῖς τόποις δυναστείας σημεῖα, ἐν μὲν τῷ τῆς
 Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκερίᾳ παλαιὰ ἀναθήματα (καὶ
 αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαυνίων, νῦν δὲ τετα-
 πείνωται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
 μήδειαί προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
 ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ἣ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
 σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπορριθώ-
 θῆναι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινὰ
 ξὴν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
 πους ἡμερότητι τοὺς ἐπιεικεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
 καὶ μιαιῶν φυγῇ. εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς
 διατεθρυλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
 σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιποῦς Διομήδους εἶναι
 κτίσμα διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετταράκοντα καὶ 20
 ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηπιοῦς Ἑλληνι-
 κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζομένων σηπιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
 Σαλαπίας καὶ τοῦ Σιποῦντος ποταμός τε πλωτὸς καὶ
 στομαλὶμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σιποῦντος
 κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ σῖτος. δείκνυται δὲ τῆς Δαυ- 25
 νίας περὶ λόφον ᾧ ὄνομα Δρίον ἥρωα, τὸ μὲν Κάλχαν-
 τος ἐπ' ἄκρα τῇ κορυφῇ (ἐναγίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
 κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέσματι),
 τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ῥίξῃ διέχον τῆς θα-
 λάττης ὅσον σταδίους ἑκατόν· ῥεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
 μιον πάνακες πρὸς τὰς τῶν θρεμμάτων νόσους. πρό-
 κειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου πελάγιον ἀκρωτήριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατεῖνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολὰς
τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκραν πολισμάτιον
Οὔριον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδειαὶ νῆσοι. ἔστι
δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη πάμπορος τε καὶ πολυφόρος,
5 ἵπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἡ δ' ἐρέα μαλακω-
τέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐστί, λαμπρὰ δὲ ἦτον. ἡ δὲ
χώρα εὐδινὴ διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ
διώρυγα τεμεῖν ἐπιχειρήσαι φασὶ τὸν Διομήδη μέχρι
τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ
10 τὰς ἄλλας πράξεις μετὰπεμpton οἴκαδε γενόμενον,
κακεῖ καταστρέψαι τὸν βίον. εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ
αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὥς αὐτόθι μένεις μέχρι καταστρο-
φῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προεῖπον τὸν ἐν
τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θείη τις ἂν
15 τὸν τῶν Ἑνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν
καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν κα-
λοῦσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον κεῖται τὰ δια- 10
στήματα. φησὶ δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε-C.285
20 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε,
πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς
Ἀγκῶνα διακόσια πεντήκοντα τέτταρα μιλία φησιν
ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἰσιν πλησίον [ὄν]τα
τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἴρηκε χιλίους διακοσίους πεν-
25 τήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ
τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησὶ καὶ εἶναι μιλία πεντα-
κόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς
Ἀκυλῆϊαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦν-
τες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλλίας
30 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὁρῶν ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν,
ὑπὲρ ἐξακισχιλίων *τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μεῖζω
καθιστάντες ἐκείνου πολὺ ἐλάττονα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὥς πολλάκις ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μή, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. ἐὰν δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, οὐδὲν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ παρελείψαμέν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταῦθ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὥνησε καὶ παραπεμφθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε. 10

- 11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περιιοκοῦντες ἰδίως Ἄπουλοι προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Δαυνίοις καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τᾶλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκός, ὅθεν περ καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἐπικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἡτύχαι αὕτη πᾶσα ἢ γῆ, Ἀννίβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἡρήμωσαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάννας συνέβη, ὅπου πλεῖστος ὄλεθρος σωμαμάτων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλπῳ 20 λίμνη ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἄπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συνάγεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἰσθμὸν καταλεῖ- 25 πον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστί· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκάτερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάργαυον. τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἴρηται πρότερον.

- 4 Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἡ Ἰταλία. πολλὰ 30 δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανοῦμεθα, ὅφ'

ὧν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. ἔν μὲν ὅτι
 νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλῳ C.286
 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τετελείχεται τοῖς ὄρεσι
 δυσβάτοις οὔσι. δεύτερον δὲ τὸ ἀλίμενον κατὰ τὸ
 5 πλείστον καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ
 θαυμαστούς, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιχειρήσεις
 χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν
 ἐμποριῶν ἀφθονίαν συνεργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλαῖς
 ὑποπεπτωκέναι διαφοραῖς ἀέρων τε καὶ κράσεων, παρ'
 10 αἷς καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν
 βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλ-
 τιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτέταται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσθήκη δ'
 ἐστὶν ἡ Σικελία τῷ μήκει τοσαύτη οὔσα καὶ τοσοῦτω
 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' ἀέρων καὶ δυσκρασία
 κρίνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάλαππη καὶ τὰ μεταξὺ
 τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν ἐν
 μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην
 τῷ μήκει πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν καὶ κατὰ
 20 πλείστας ιδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ·
 τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατε-
 ταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεδία καὶ γεω-
 λοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐ-
 τῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὀρείων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε-
 25 δινῶν ἀπολαῦον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος
 καὶ πληθὺς ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις
 θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχοῦ
 πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένας, καὶ μὴν καὶ με-
 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς
 30 ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν οὐδ' ἀξίως ἐστὶν εἰπεῖν

τὴν ἀφθονίαν ὅσῃν παρέχεται καὶ τὴν χρηστοκαρπίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν τῶν μεγίστων οὕσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς *Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περιεστῶτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυῶς ἔχει, τῷ δ' ἐγγυὲς εἶναι 5 τὸ μετὰ ῥαστώνης ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

- 2 Ἐὶ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὁρμητηρίου πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλευόμενοι διετέλεσαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἔπειτα τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντος, τὸν μὲν ἐξέβαλον πολιτείαν δὲ συνεστήσαντο μικτὴν C.287 ἔκ τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοῖς δ' ἐχρήσαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ εὐγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων αἰὲς τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκάζοντο τρόπον τινα τῇ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέραν ἐπαύξειν. οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προοιῶσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὥς φησι Πολύβιος, ἔτι ἐννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποιήσαντο, εἶτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἔπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἶτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἰτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἔτι καθεστῶσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ

Καρχηδονίων αὐτὴν ἐπανῆλθον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πά-
 δον· συνεστῶτος δ' ἔτι τούτου τοῦ πολέμου παρῆν
 Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος
 πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺν τρί-
 5 τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδών· ἅμα δὲ τὴν τε Λι-
 βύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο
 τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδο-
 νίοις οἱ θ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ
 ἐντὸς Ἄλυσος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα
 10 συγκатаκτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντιόχος τε ἦν ὁ
 βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς. καὶ Ἰλλυριῶν δὲ
 καὶ Θρακῶν οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακε-
 δόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ
 διετέλεσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων
 15 τῶν ἐντὸς Ἰστροῦ καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλυσος. τὰ δ' αὐτὰ
 ἔπαθον καὶ Ἰβηρες καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ
 ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἀπασαν κατε-
 στρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐρίαθον
 20 καὶ Σερτώριον ὕστερον διαφθείραντες, ὑστάτους δὲ
 Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ· τὴν
 [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς σὺν
 τῇ Λιγυστικῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος ἀεὶ προσή-
 γοντο, ὕστερον δὲ Καῖσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
 25 Σεβαστὸς κοινῶς πολέμῳ καὶ ἀθρόως κατεκτήσαντο.
 νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὁρμώ-
 μενοι τῶν τόπων ὡς οἰκιοτάτων, καὶ τισιν ἤδη θριάμ-
 βοις κεκοσμήκασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ C.288
 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο
 30 ὑπηκόοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ'
 εἰς Ἰούβαν περιέστηκεν ἥ τε Μαυρουσία καὶ πολλὰ
 μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοϊάν
 τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη,
 [ἥ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπη-
 35 κόων ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθά-
 περ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλα-
 γόνων καὶ Καππαδόκων καὶ Αἰγυπτίων, [ἥ] ἀφιστα-

μένων καὶ ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθρι-
δάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος καὶ τῆς Αἰγυπτίας Κλεο-
πάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος καὶ Εὐφράτου πλὴν
Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων
Ἀρμένιοι δὲ καὶ οἱ ὑπερκεί-
· · · · · ἵκονται τε καὶ Ἰβήρες παρουσίας
δέονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦν-
ται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχο-
λίας, καθάπερ καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξείνου
περιοικοῦντες πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν νομάδων· 10
τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἄχρηστον εἰς πᾶν [διὰ] τὸ
ἀκοινώνητον, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· καὶ τὰλλα
δὲ τὰ πολλὰ σκηνιτῶν καὶ νομάδων ἐστὶ πόρρω σφό-
δρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες καὶ μέγι-
στον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνέδοσαν πρὸς τὴν 15
Ῥωμαίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ'
οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπεμψαν εἰς Ῥώμην ἀ κατὰ Ῥω-
μαίων ἀνέστησάν ποτε, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐπίστευσε
Φραάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι καὶ παίδων παῖδας ἐξο-
μηρευσάμενος θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20
μετίσιν ἐνθένδε πολλάκις τὸν βασιλεύοντα, καὶ σχε-
δὸν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν σύμ-
πασαν ἐξουσίαν. καὶ αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστᾶ-
σαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, καὶ αὐτὴν
τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ καὶ τῶν ἡγεμόνων 25
ἐκώλυσεν ἐπὶ πλεον προελθεῖν πλημμελείας καὶ δια-
φθορᾶς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην
ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέψαντας ὡς πατρί. οὐδέποτε
γούν εὐπορῆσαι τοσαύτης εἰρήνης καὶ ἀφθονίας ἀγα-
θῶν ὑπῆρξε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30
Καῖσάρ τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχεν ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν
ἐξουσίαν αὐτοτελῆ, καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεί-
νον παρέχει Τιβερίος, κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν
προσταγμάτων ποιοῦμενος ἐκείνον, καὶ αὐτὸν οἱ παῖ-
δες αὐτοῦ Γερμανικὸς τε καὶ Ἰουλὸς ὑπουργοῦντες 35
τῷ πατρί.

Cherry
6/18/57

CATALOGUED

W.C.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.